

STRATEGIA

ROZWOJU MIASTA PRZEMYŚLA

2025-2035

część diagnostyczna

Przemyśl, 2024

Opracowanie:

Spis treści

Wstęp	4
Sfera społeczna.....	5
1. Ludność i procesy demograficzne.....	5
2. Kapitał społeczny.....	13
3. Pomoc społeczna.....	21
4. Ochrona zdrowia.....	32
5. Żłobki.....	39
6. Edukacja i wychowanie.....	41
7. Kultura.....	50
8. Turystyka, sport i rekreacja.....	60
9. Mieszkalnictwo.....	67
10. Bezpieczeństwo publiczne.....	73
11. Cyfryzacja i e-usługi.....	79
Sfera gospodarcza.....	80
1. Gospodarka.....	80
2. Rynek pracy.....	88
3. Finanse samorządowe.....	94
Sfera przestrzenno-środowiskowa.....	98
1. Środowisko naturalne.....	98
2. Infrastruktura techniczna.....	109
3. Transport.....	117
4. Ład przestrzenny i rewitalizacja.....	126
Wnioski z diagnozy.....	132
Załącznik nr 1 Wyniki badań ankietowych	142

Wstęp

Pierwszym etapem opracowania strategii jest diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej oraz przestrzennej Miasta Przemyśla. Niniejsze opracowanie zawiera dane ilościowe i jakościowe pozyskane z różnych źródeł takich jak m.in.: Główny Urząd Statystyczny, Urząd Miejski w Przemyślu, Powiatowy Urząd Pracy w Przemyślu, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemyślu. Dane liczbowe zaprezentowano przede wszystkim za okres 2018-2022 – w zależności od stopnia dostępności danych, niektóre z nich obejmują lata wcześniejsze lub późniejsze. Analiza danych w perspektywie długookresowej pozwoliła na wskazanie istotnych tendencji i zmian zauważanych na terenie miasta. Statystyki zostały uzupełnione o dane jakościowe pozyskane od przedstawicieli Urzędu Miejskiego, lokalnych przedsiębiorców oraz mieszkańców - szczególnie pomocne okazały się informacje zebrane w ramach ankiety i spotkań warsztatowych. Statystyki i dane jakościowe pozwoliły na dokładne zidentyfikowanie głównych problemów i potrzeb mieszkańców Przemyśla. Dane zwizualizowano na tzw. dashboardach, które stanowią podsumowanie danych opisywanych w tekście.

Analiza desk research

Metoda polega na gromadzeniu i analizie tzw. danych zastanych pochodzących z różnych źródeł, m.in. Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Miejskiego w Przemyślu. Analizie poddano liczne dokumenty, plany, raporty, opracowania, pomniejsze strategie, a także dokumenty regionalne. Tą metodą pozyskano zarówno dane ilościowe jak i jakościowe.

Warsztaty strategiczne

Przeprowadzono kilka spotkań: z przedstawicielami Zespołu Zadaniowego, z Prezydentem Miasta, z przedstawicielami Urzędu Miejskiego, Radnymi Rady Miejskiej w Przemyślu, mieszkańcami, przedsiębiorcami oraz młodzieżą. W trakcie warsztatów przeprowadzono moderowaną dyskusję na temat mocnych i słabych stron, a także zagrożeń i szans rozwojowych miasta. Uczestnicy wskazywali zauważane deficyty oraz zgłaszali propozycje działań na najbliższe lata. Dzięki warsztatom wypracowano elementy analizy SWOT oraz misję i wizję miasta.

Badanie ankietowe

Badanie ankietowe wśród mieszkańców zostało realizowane metodami CAWI (Computer Assisted Web Interview - ankieta w formie on-line). Zakres badania obejmował kwestie społeczne, gospodarcze oraz przestrzenne i środowiskowe. Pozwoliło to na poznanie ocen dotyczących funkcjonowania miasta, jego stanu oraz zauważanych przez społeczność problemów i wyzwań. Należy zaznaczyć, że tego typu badanie ankietowe nie miało charakteru reprezentatywnego, ze względu na brak bezpośredniego wpływu na dobór respondentów (brak próby losowej). Mimo to, zebrane informacje pozwoliły na wskazanie ogólnych tendencji, panujących opinii i pożądanych kierunków zmian. Badanie odbyło się w kwietniu i maju 2024 r. – wzięło w nim udział 311 mieszkańców. Wyniki aktualnych badań ankietowych zostały opisane w tekście (umieszczone w kolorowych ramkach), natomiast podsumowanie wyników badań w formie graficznej przedstawiono w załączniku nr 1.

Sfera społeczna

1. Ludność i procesy demograficzne

W 2022 r. liczba mieszkańców Przemysła wyniosła 56 802 – w porównaniu do 2013 r. odnotowano zatem spadek o 10,7%. Prognozy demograficzne GUS¹ do 2030 r. nie są dla miasta korzystne, gdyż wskazują na dalszy spadek liczby mieszkańców – o kolejne 7,6% względem 2022 r., do poziomu 52 471 osób (wykres 1).

W latach 2018-2022 liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym zmalała o kolejno 10,6% i 11,7%. Biorąc pod uwagę osoby młode w wieku 20-34 lata ich liczba zmalała w analizowanym okresie aż o 26,6%, co jest związane zarówno ze starzeniem się lokalnej społeczności, jak i wzmożoną migracją tej grupy wiekowej do innych miejscowości, w tym większych miast. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym uległa zwiększeniu o 5,8% (wykres 2).

Patrząc na procentowy udział ekonomicznych grup ludności w populacji miasta ogółem, widać wyraźnie, że struktura ludności w Przemysłu przedstawia się mniej korzystnie w porównaniu do województwa podkarpackiego i kraju. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym w 2022 r. wyniósł 15,5% i 56,8%, co było wartościami niższymi od tych w województwie (18,7% i 59,5%) i kraju (18,4% i 58,7%). Co istotne, odsetek osób w wieku poprodukcyjnym wyniósł w Przemysłu aż 27,7% - znacznie więcej niż w województwie i kraju, gdzie odsetek ten wyniósł kolejno 21,7% i 22,9% (wykres 4). Także odsetek osób w wieku 65 lat i więcej był wysoki, wynosząc 23,3% w 2022 r. – o 3,6 pp. więcej niż w 2018 r., więcej także na tle województwa (18,4%) oraz kraju (19,5%) (wykres 6).

Powyższe dane składają się na niekorzystny wskaźnik liczby osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, który w 2022 r. osiągnął wartość 76,1, gdy w województwie było to 68,0, a w Polsce 70,4. Ponadto dynamika zmian wskaźnika wyniosła 12,4% w latach 2018-2022, a zatem więcej w porównaniu do województwa (10,7%) i kraju (8,1%) (wykres 5). Dane te wskazują na to, że starzenie się społeczności lokalnej zachodzi w Przemysłu szybciej, niż w większości miejsc w kraju, na co składa się także niski przyrost naturalny i saldo migracji.

W latach 2018-2022 liczba urodzeń w Przemysłu zmalała o 41% - z roku na rok rodzi się coraz mniej dzieci (wykres 7). Liczba urodzeń w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców wyniosła 5,6 w 2022 r. – znacznie mniej niż w województwie (8,1) i kraju (8,1) (wykres 9). Liczba zgonów w analizowanym okresie była zróżnicowana, jednakże w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców była zawsze wyższa niż w województwie i kraju, co wynika z dużej liczby mieszkańców w wieku senioralnym (wykres 10). Przyrost naturalny

¹ Główny Urząd Statystyczny.

ogółem w 2022 r. wyniósł -374, co w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców dało wartość -6,5. Ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego notuje się także w województwie i Polsce, gdzie w 2022 r. wyniósł kolejno -2,5 i -3,8 (wykres 8). Biorąc pod uwagę mniejszą liczbę osób w wieku produkcyjnym oraz ogólnopolskie tendencje do nieposiadania dużej liczby dzieci, można przypuszczać, że w kolejnych latach przyrost naturalny nadal będzie utrzymywał się na poziomie ujemnym.

W okresie 2018-2022 liczba zameldowań była zawsze niższa od liczby wymeldowań z miasta, zatem saldo migracji pozostawało ujemne (wykres 11). W przeliczeniu na 1 000 mieszkańców, w 2022 r. saldo migracji wyniosło -6,8 – znacząco mniej niż w województwie (-1,0) i kraju (0,1) (wykres 13). Najwięcej nowych mieszkańców przybywa do Przemyśla z terenów wiejskich, natomiast liczba wymeldowań na wieś i do innych miast jest zbliżona (wykres 12). Dane GUS dotyczące migracji z lat 2018-2022 wskazują, że w tym czasie najwięcej mieszkańców Przemyśla przeprowadziło się do gmin podmiejskich, takich jak Gmina Przemyśl, Gmina Żurawica oraz dużych miast – Krakowa i Rzeszowa. Nowi mieszkańcy Przemyśla przybywają natomiast głównie z gmin takich jak Gmina Przemyśl, Gmina Żurawica, Gmina Medyka (wykres 14 i 15). Dane wskazują zatem na duże przepływy ludności w obrębie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemyśla oraz na silną konkurencję ze strony Rzeszowa i Krakowa, czyli większych ośrodków miejskich – można przypuszczać, że do tych dwóch miast przeprowadzają się głównie ludzie młodzi, chcący podjąć studia na dużych uczelniach.

Położenie miasta przy granicy państwa z Ukrainą sprawia, że część jego mieszkańców stanowią obcokrajowcy. W związku z inwazją na Ukrainę rozpoczętą w 2022 roku przez Federację Rosyjską, skala migracji w Przemyślu dynamicznie się zmieniła – do miasta docierało w tym czasie nawet 50 tys. uchodźców dziennie. Szacunkowa liczba obcokrajowców obsługiwanych w Urzędzie Miejskim i w punktach recepcyjnych obsługiwanych przez pracowników Urzędu Miejskiego w latach 2019-2024 kształtowała się następująco:

Tabela 1 Szacunkowa liczba obcokrajowców obsługiwanych w Urzędzie Miejskim i w punktach recepcyjnych w latach 2019-2024

Rok	Liczba zameldowań cudzoziemców	Liczba obcokrajowców obsługiwanych w Urzędzie Miejskim	Liczba obcokrajowców obsługiwanych w punktach recepcyjnych obsługiwanych przez pracowników UM w Przemyślu
2019	848	2247	0
2020	704	1630	0
2021	1001	2394	0
2022	782	8356	Ok. 5-6 milionów
2023	541	3238	Ok. 120 000
2024 ²	684	2226	Ok. 10 000

Źródło: dane Urzędu Miejskiego w Przemyślu

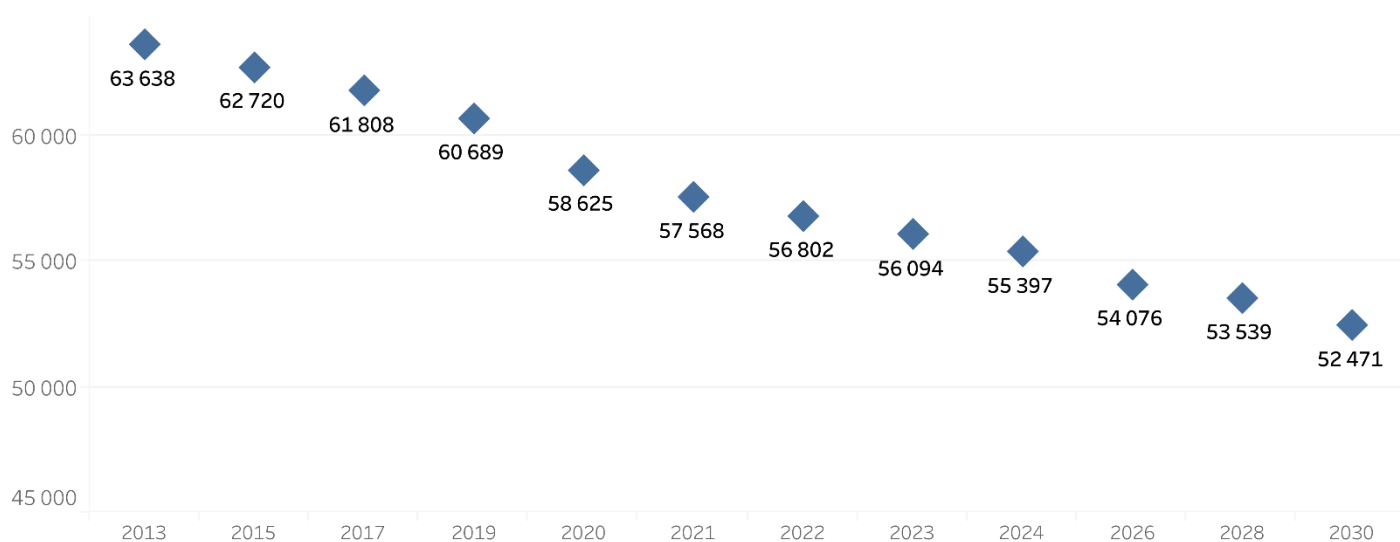
² Dane obejmują okres od 1 stycznia do 30 września 2024 r.

Sytuacja demograficzna miasta nie przedstawia się korzystnie. Liczba mieszkańców maleje, co jest wynikiem niskiego przyrostu naturalnego i salda migracji, wskazującego na niską atrakcyjność miasta jako miejsca do zamieszkania. Starzenie się społeczności powoduje, że w kolejnych latach konieczne jest rozwijanie oferty usług skierowanych do seniorów i dostosowywanie infrastruktury miejskiej do potrzeb osób starszych. Jednocześnie niezbędne staną się działania zachęcające młodych do pozostania w mieście.

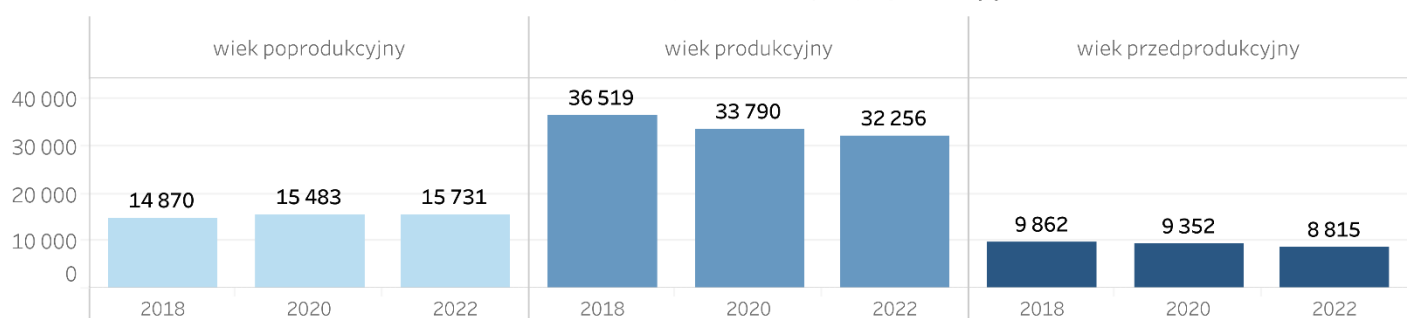

Blisko 60% respondentów, którzy wzięli udział w ankiecie przeprowadzonej na potrzeby niniejszej diagnozy wskazało, że Przemysł jest dobrym miejscem do życia. Blisko 26% było jednak odmiennego zdania. Niemal 33% ankietowanych planuje zmianę miejsca zamieszkania w ciągu najbliższych 5 lat, z czego 12,9% planuje wyprowadzić się do innej miejscowości w Polsce, poza województwem podkarpackim. Wśród najczęściej wskazywanych przyczyn planowanej migracji wskazywano niezadowalającą ofertę lokalnego rynku pracy oraz brak perspektyw rozwoju. Warto zaznaczyć, że migracje młodych mieszkańców do większych ośrodków były najczęściej wskazywanym problemem społecznym zauważanym przez respondentów.

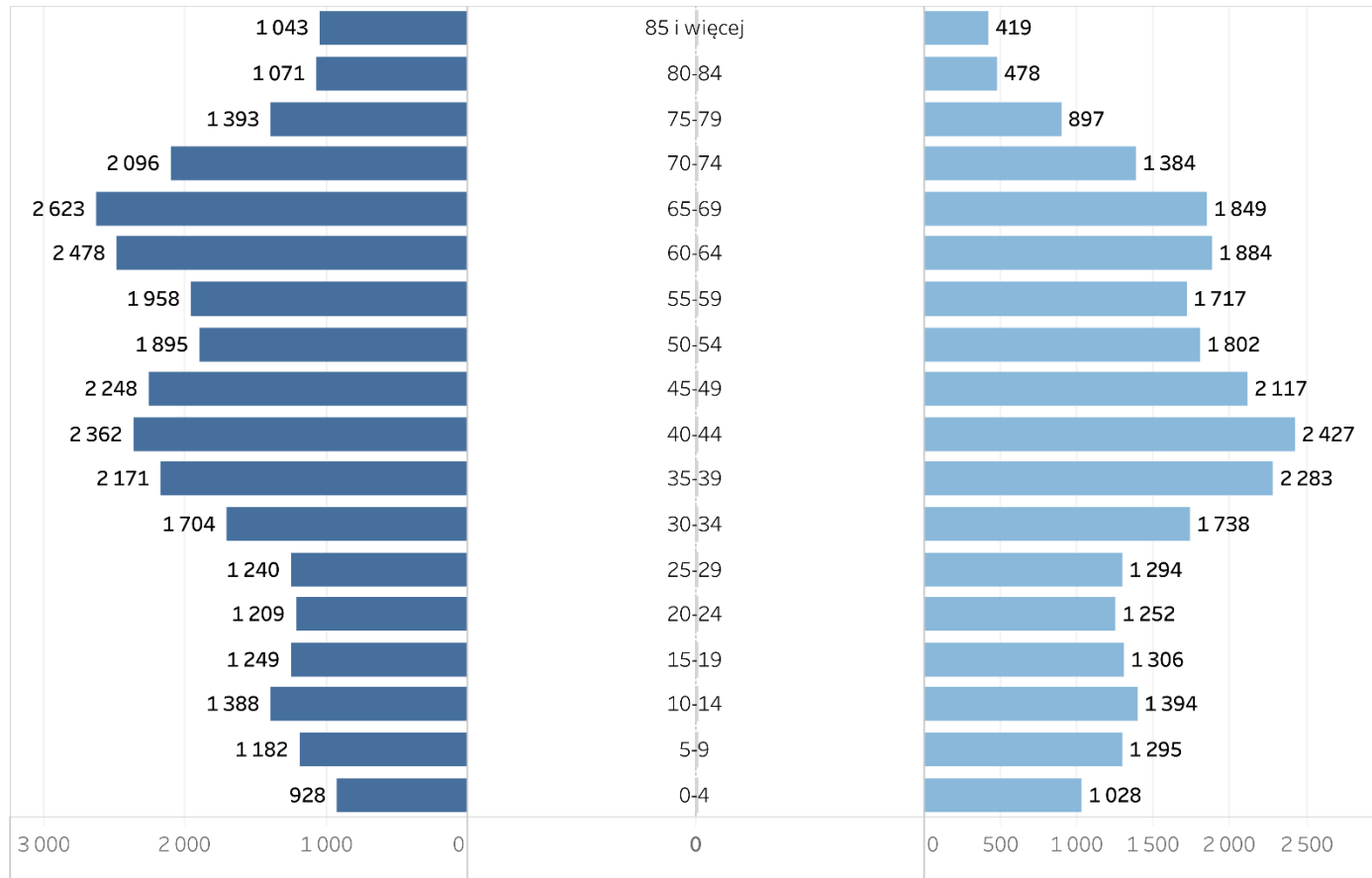
1. Liczba ludności (1)

2. Liczba ludności według ekonomicznych grup wieku (1)

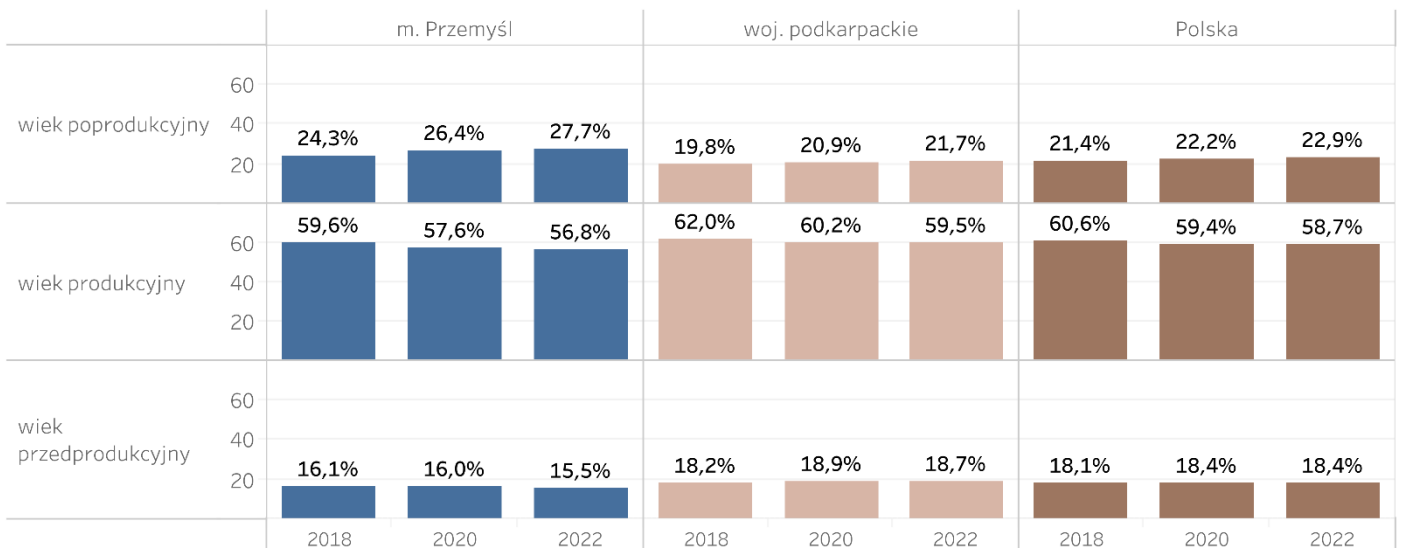

3. Piramida wieku ludności w 2022 r. (1)

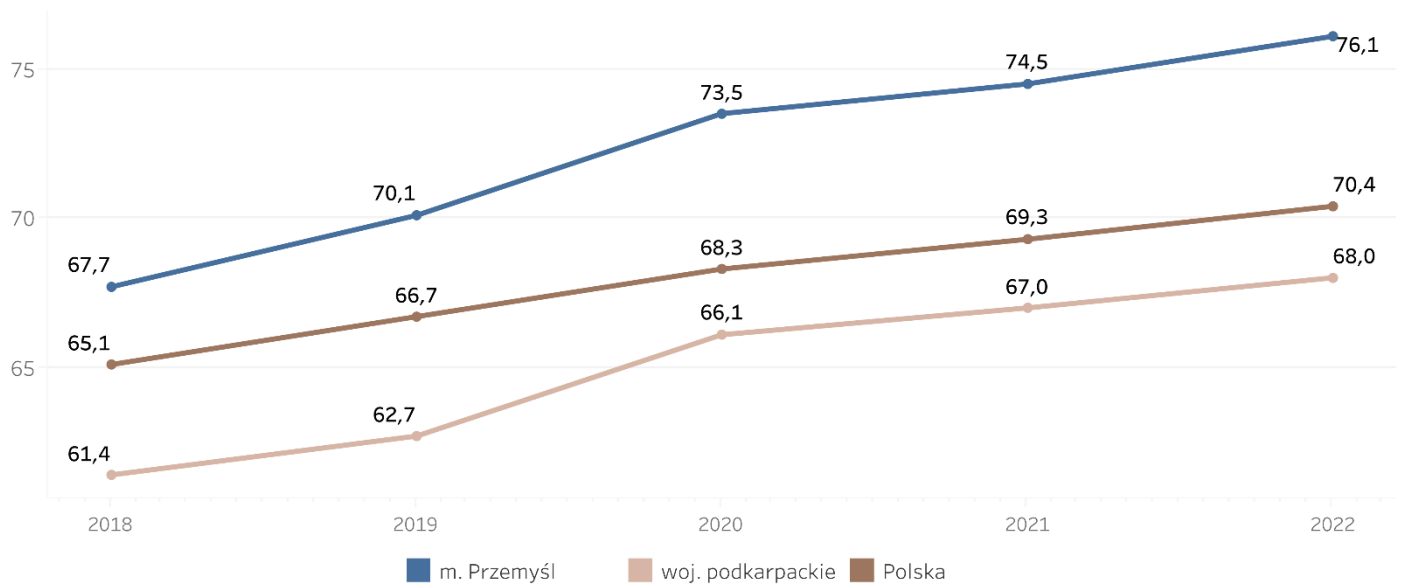

Źródło:
1 - GUS BDL

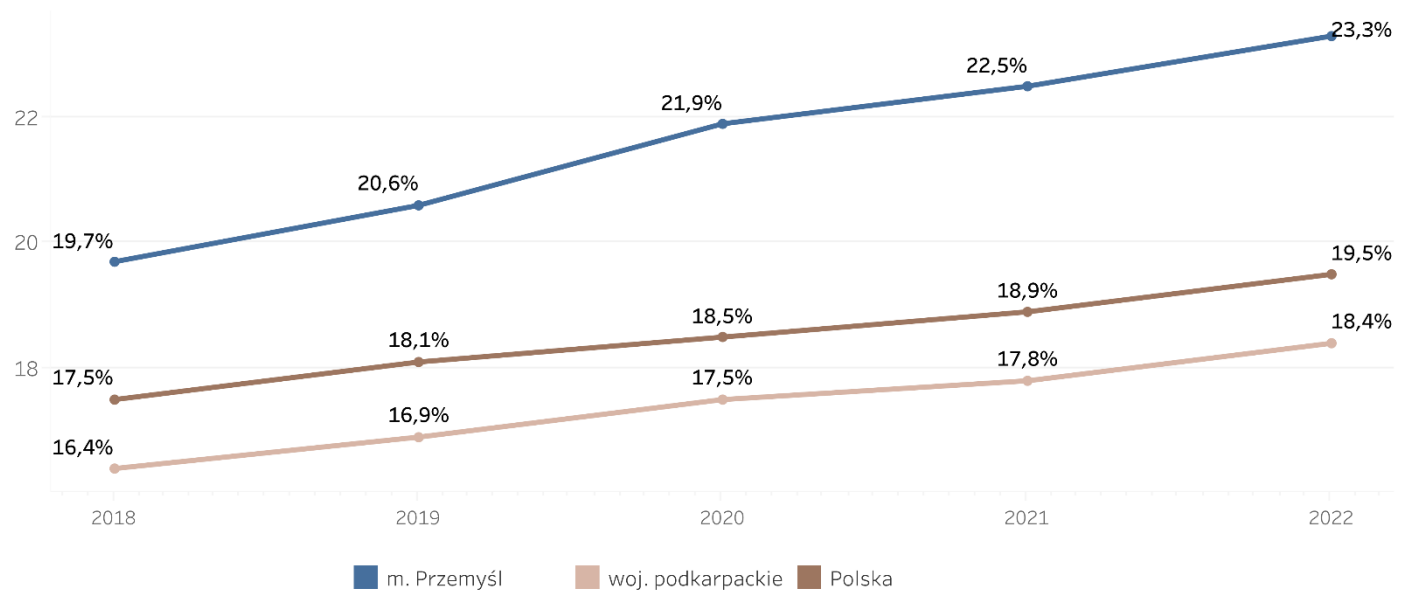
4. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku (1)

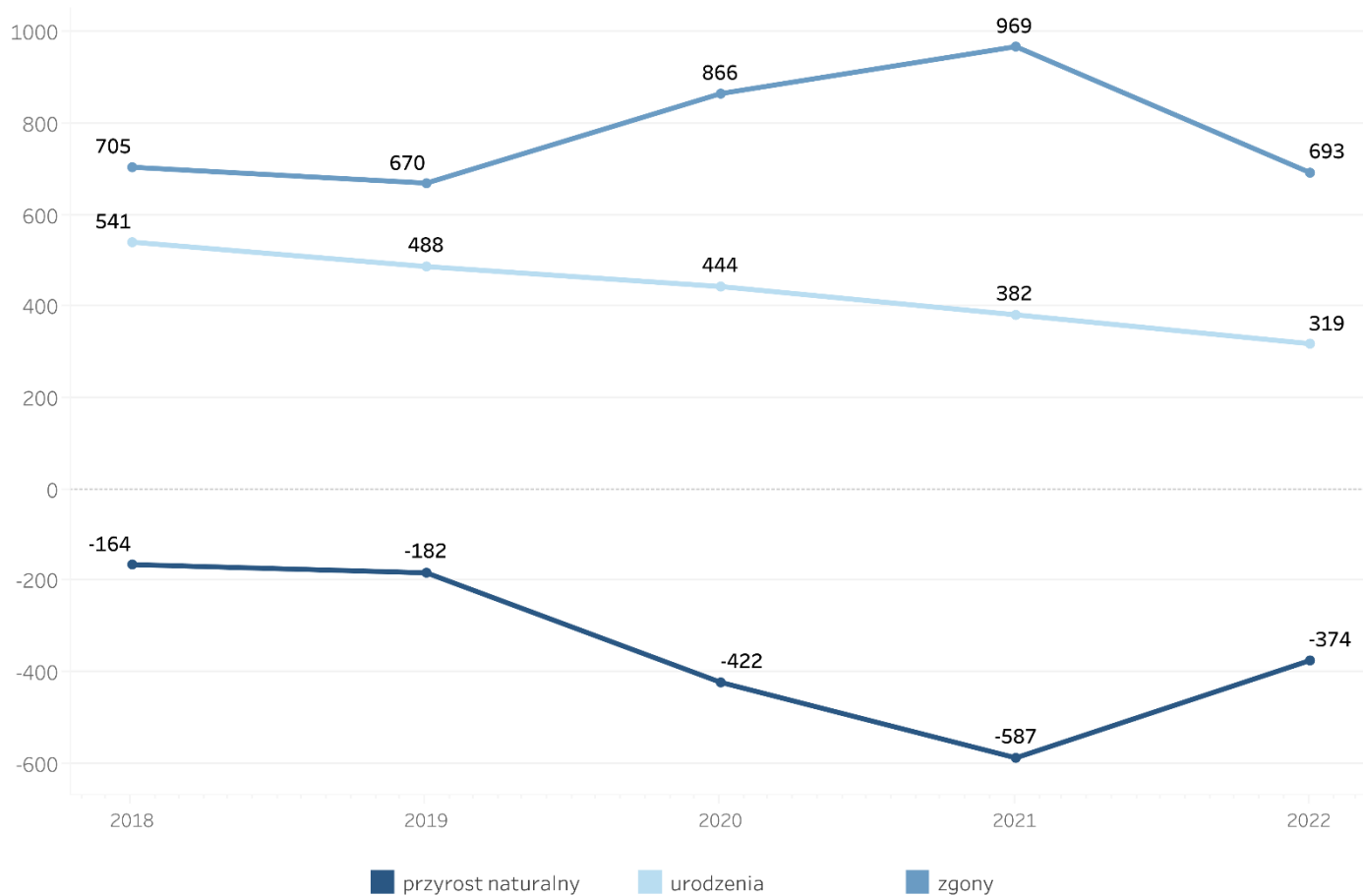
5. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (1)

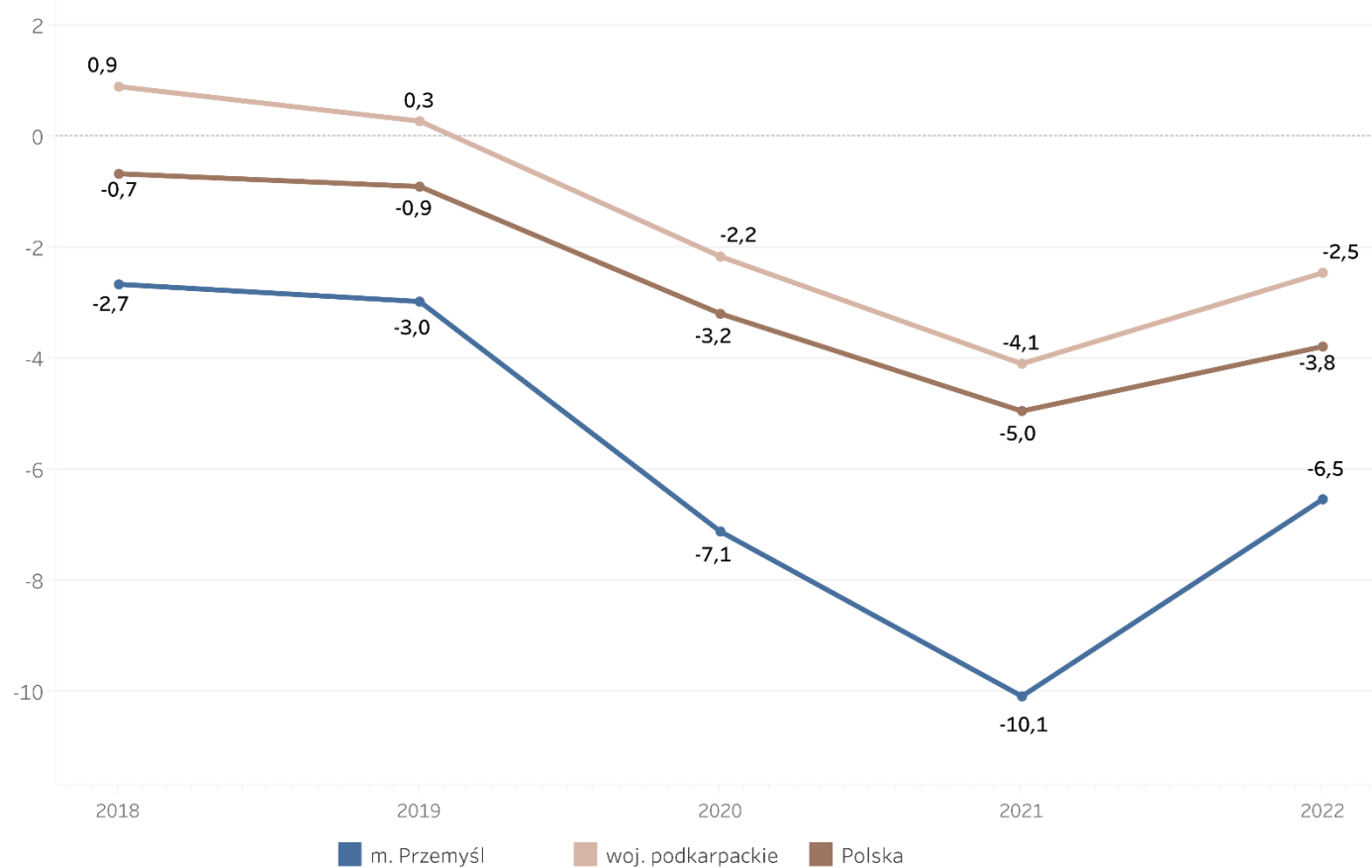
6. Odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w liczbie ludności ogółem (1)

7. Ruch naturalny ludności (1)

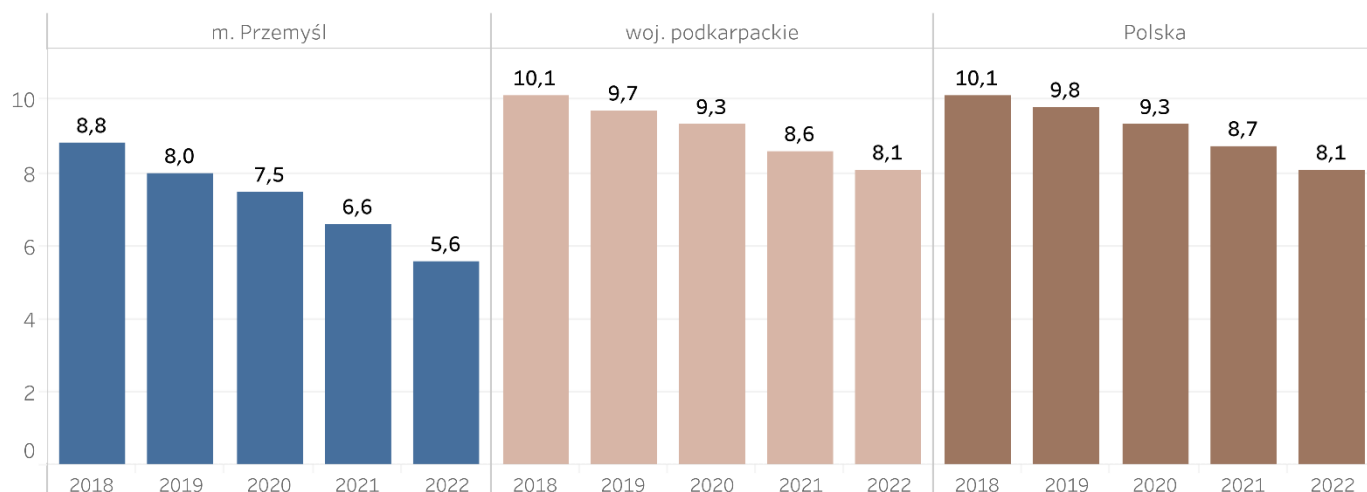

8. Przyrost naturalny na 1 000 ludności (1)

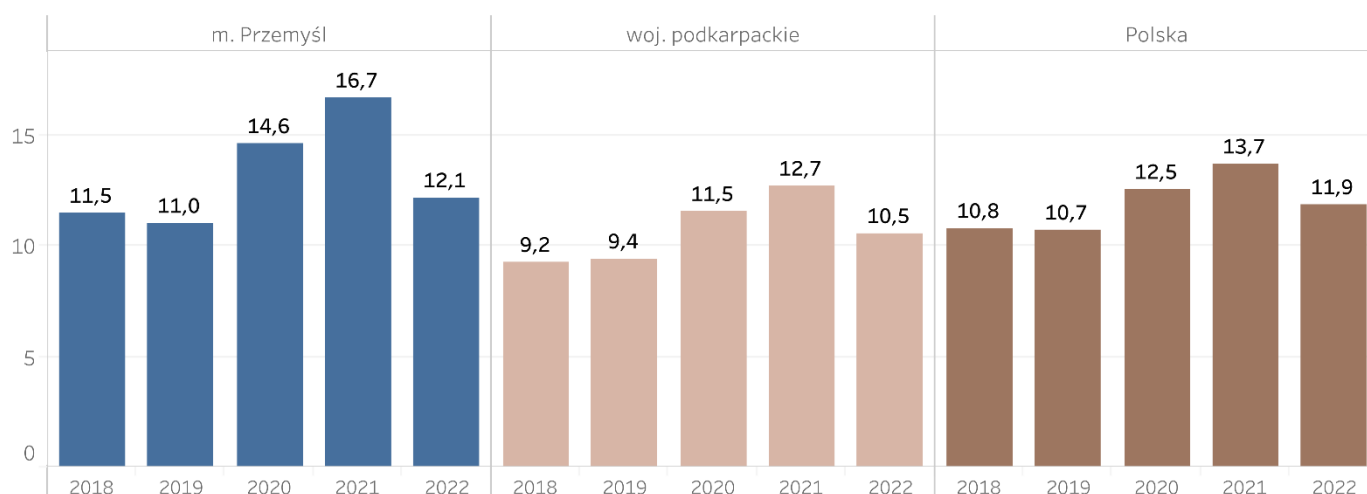

Źródło:
1 - GUS BDL

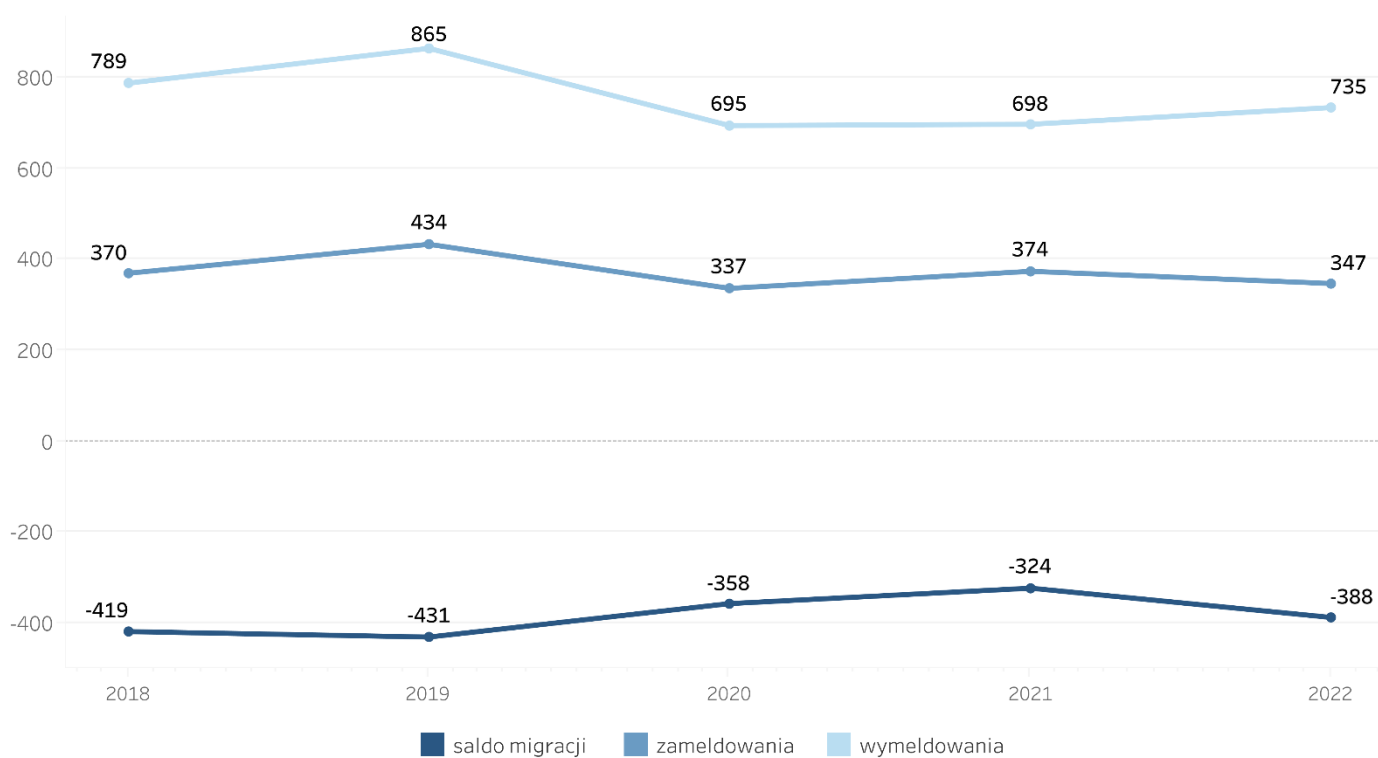
9. Urodzenia żywe na 1 000 ludności (1)

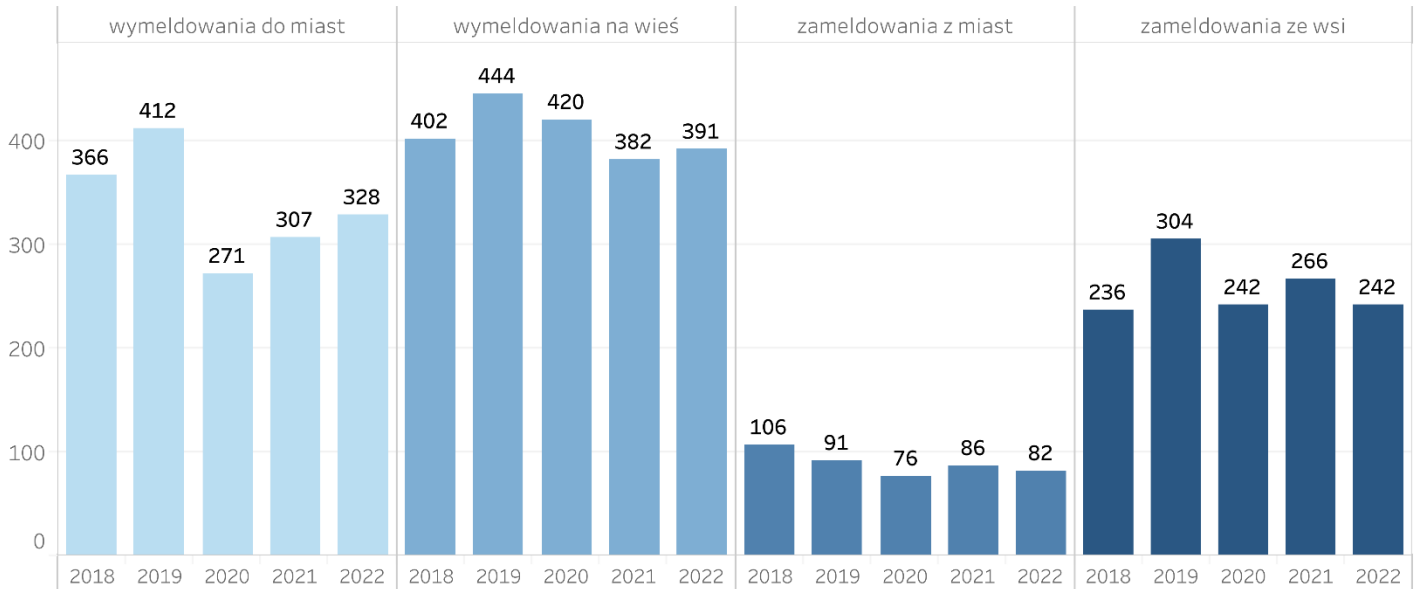
10. Zgony na 1 000 ludności (1)

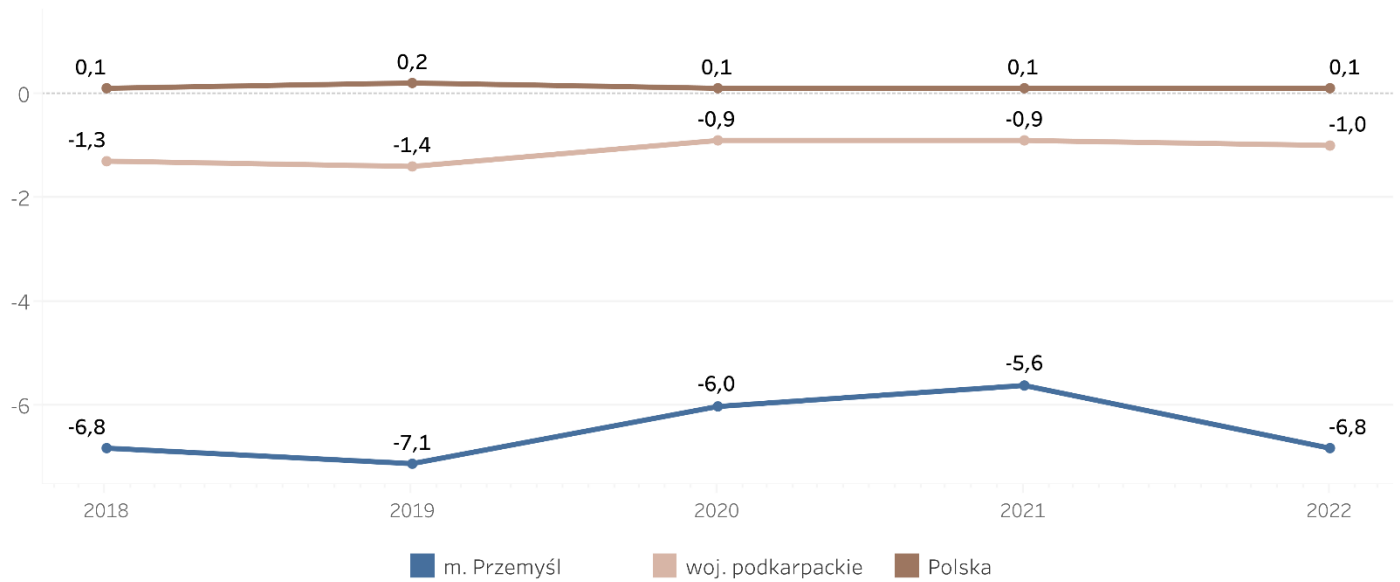
11. Ruch wędrowny ludności (1)

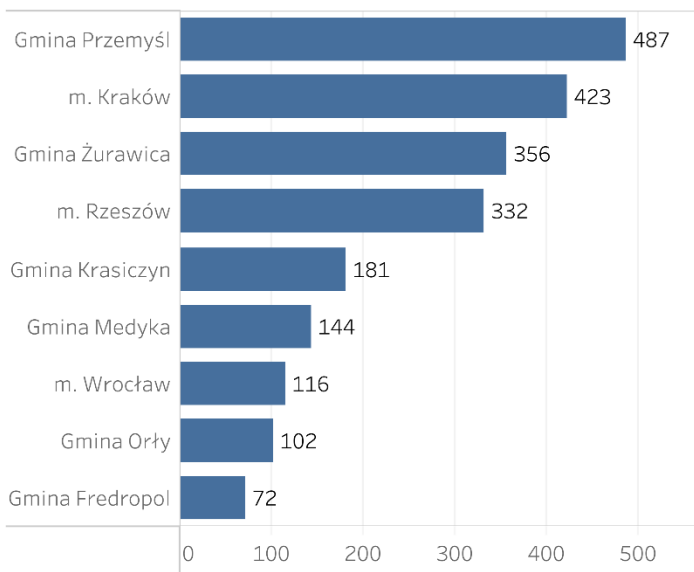
12. Wymeldowania i zameldowania - miasto i wieś (1)

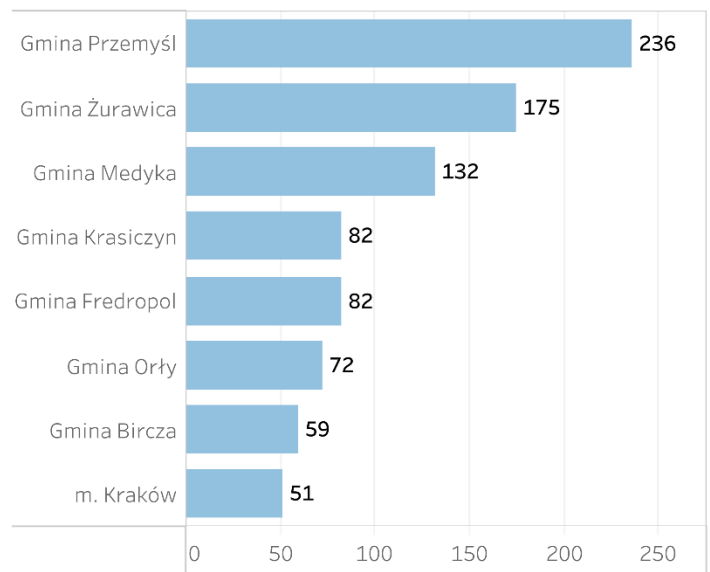
13. Saldo migracji na 1 000 ludności (1)

14. Wymeldowania z Przemyśla do innych gmin w latach 2018-2022 - wybrane gminy (1)

15. Zameldowania z innych gmin do Przemyśla w latach 2018-2022 - wybrane gminy (1)

2. Kapitał społeczny

W latach 2018-2023 liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych wzrosła o 23,2%, wynosząc 372 w 2023 r., z czego 56 stanowiły fundacje, a 316 organizacje i stowarzyszenia (wykres 16). Według danych Urzędu Miejskiego³ w 2022 r. na terenie miasta najwięcej organizacji pozarządowych prowadziło działalność związaną ze sportem i rekreacją (80 podmiotów), sztuką, kulturą i ochroną zabytków (61) oraz oświatą i wychowaniem (40) (wykres 18). W przeliczeniu na 1 000 ludności, w 2022 r. liczba fundacji i organizacji wyniosła 6,1 – więcej niż wskaźnik dla województwa (4,1) i kraju (4,3), co wskazuje na stosunkowo wysoką aktywność tzw. trzeciego sektora (wykres 17).

Miasto Przemysł co roku uchwała roczny **program współpracy z organizacjami pozarządowymi**, którego celem jest rozwój partnerstwa Miasta z podmiotami trzeciego sektora działającymi na rzecz zaspokajania potrzeb mieszkańców Przemysła. Wśród głównych zadań publicznych realizowanych przez podmioty pozarządowe znajdują się te z obszaru m.in: upowszechniania sportu, ochrony kultury, sztuki i obiektów dziedzictwa narodowego, pomocy społecznej, wspierania seniorów, przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym. Współpraca Miasta Przemysł z organizacjami miała zarówno charakter finansowy, jak i pozafinansowy.

W latach 2018-2022 liczba ofert składanych w ramach programu współpracy w otwartych konkursach ofert i w trybie małej dotacji pozakonkursowej była zróżnicowana. Więcej ofert i umów zawierano w ramach trybu konkursowego, na który przeznaczano wyższe kwoty dotacji. W 2022 r. łącznie na realizację programu współpracy wydatkowano 4,6 mln zł – o 10,5% więcej niż w 2018 r. Kwota ta stanowiła 0,9% wydatków miasta ogółem – w 2018 r. było to 1,1%, zatem udział ten zmalał na przestrzeni lat (wykres 19, 20, 21, 22).

Inną formą wspierania aktywności społecznej jest realizacja **Budżetu Obywatelskiego**, w ramach którego mieszkańcy miasta decydują o wydatkach publicznych. Mieszkańcy zgłaszają propozycje zadań, które powinny zostać wykonane w ciągu najbliższego roku, a po weryfikacji zgłoszeń odbywa się głosowanie – projekty, które uzyskają najwyższą liczbę głosów zostają wpisane do uchwały budżetowej. Budżet Obywatelski jest realizowany w Przemysłu od 2013 r. – został podzielony na trzy kategorie: budowę i modernizację infrastruktury miejskiej, budowę i modernizację infrastruktury osiedlowej oraz działania o charakterze prospołecznym, kulturalnym, oświatowym lub sportowym. W latach 2019-2023 wzrosła liczba złożonych projektów o blisko 40% (wykres 25). Budżet Obywatelski staje się coraz popularniejszą formą partycypacji społecznej, o czym świadczy wzrost liczby oddawanych głosów

³ Sprawozdania z realizacji Programów Współpracy Gminy Miejskiej Przemysł z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego

w głosowaniu na projekty – o niemal 250% w latach 2019-2023. W 2023 r. zebrano rekordową liczbę głosów wynoszącą 38 tys. (wykres 24). W analizowanym okresie wzrosła także kwota przeznaczana na realizację zadań w ramach Budżetu Obywatelskiego – ze 1,9 mln zł do 2,5 mln zł (wykres 26).

W Przemysłu mieszkańcy mają możliwość składania wniosków w ramach **Inicjatywy Lokalnej**, która jest formą współpracy samorządu z mieszkańcami w celu realizacji różnych zadań. Wniosek jest składany w Urzędzie Miasta, a po weryfikacji zespół ds. inicjatywy lokalnej dokonuje oceny wniosku. W przypadku pozytywnego rozpatrzenia zawierana jest umowa o wykonanie inicjatywy lokalnej, następnie rozpoczyna się realizacja zadania. Mieszkańcy mogą wnieść wkład własny w postaci pracy społecznej, wkładu rzeczowego bądź finansowego.

Ponadto mieszkańcy mogą złożyć **inicjatywę uchwałodawczą**. Z taką inicjatywą wystąpić może grupa co najmniej 300 mieszkańców.

W celu pobudzania inicjatyw oddolnych, w Przemysłu funkcjonują podmioty doradcze, takie jak m.in.:

- Młodzieżowa Rada Miasta,
- Przemyska Rada Seniorów,
- Przemyska Rada Kobiet,
- Przemyska Rada Działalności Pożytku Publicznego,
- Rada Sportu,
- Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych,
- Powiatowa Rada Rynku Pracy w Przemysłu.

W październiku 2023 r. w Przemysłu otwarto **Centrum Aktywizacji Społecznej**, będące miejscem spotkań dla organizacji pozarządowych i innych podmiotów działających na rzecz pożytku publicznego. Zapotrzebowanie na tego typu miejsce było duże, z uwagi na fakt, że wiele lokalnych organizacji nie posiadało własnej siedziby. Centrum powstało w wyremontowanym lokalu przy ul. Słowackiego – znajdują się w nim dwie sale spotkań, pomieszczenia administracyjne i zaplecze socjalne.

W 2024 r. Rada Miejska w Przemysłu przyjęła **Strategię Partycypacji Społecznej**, której wdrażanie ma zwiększyć świadomość obywatelską mieszkańców i zachęcić ich do większej aktywności społecznej na rzecz miasta. W ramach opracowania wspomnianej strategii w 2023 r. przeprowadzono badanie ankietowe na próbie 404 mieszkańców. Zdecydowana większość respondentów brała udział w wyborach samorządowych. Blisko 38% ankietowanych nie zna radnych miejskich z własnego okręgu lub lokalnego lidera. Najmniejszym zaangażowaniem w życie społeczne wyróżniali się najmłodszy z badanych, natomiast największym seniorzy. Głównym źródłem informacji o wydarzeniach w mieście i realizowanych formach partycypacji jest strona internetowa miasta, co wskazało niemal 70%

ankietowanych. Aplikacja Miasto Przemysł uzyskała tylko 16% wskazań, jednakże respondenci wykazali chęć częstszego wykorzystywania tej formy komunikacji, co wskazuje na potencjał rozwoju aplikacji. Około 57% respondentów nie angażowało się w życie społeczne miasta, czego przyczyną był:

- pogląd, że władzom nie zależy na poznaniu głosu mieszkańców tylko na wypełnieniu niezbędnych wymogów formalnych,
- brak wiedzy na temat działań w mieście – brak dotarcia władz z informacją do mieszkańców,
- brak zaufania do władz – mieszkańcy nie wierzą, że mogą cokolwiek zmienić.

Wśród najbardziej preferowanych technik partycypacji znalazły się badania, ankiety on-line, następnie debaty publiczne oraz formularze on-line do zgłaszania opinii, uwag. W ramach wspomnianej strategii przeprowadzono także rozmowy z aktywistami miejskimi, którzy krytycznie odnieśli się do działań partycypacyjnych prowadzonych przez Miasto Przemysł – urzędnicy pytają mieszkańców o sprawy błahe, natomiast za mało poświęca się uwagi kluczowym inwestycjom. W Strategii Partycypacji Społecznej zdefiniowano trzy cele główne:

- I. Aktywna i zaangażowana społeczność Przemysła,
- II. Otwarte i uczące się Miasto,
- III. Partycypacyjne wypracowywanie i realizacja usług oraz projektów miejskich.

Frekwencja wyborcza w Przemysłu w wyborach samorządowych w 2014 r. i 2018 r. była stosunkowo niska, również na tle województwa podkarpackiego i kraju. Zarówno w wyborach na prezydenta miasta, do rady miasta jak i sejmiku województwa, frekwencja nie przekroczyła 50% (wykres 23).

Oprócz aktywności obywatelskiej wyrażającej się m.in. przez frekwencję wyborczą, istotną częścią kapitału społecznego jest aktywność osób w wieku senioralnym. Obecnie na terenie miasta funkcjonują cztery kluby seniora:

- Klub Osiedlowy przy ul. Borelowskiego,
- Klub osiedlowy przy ul. Bp. J. Glazera,
- Klub Osiedlowy przy ul. Wyb. Ojca Św. Jana Pawła II,
- Klub Seniora Caritas.

Aktywność seniorów jest zauważalna w **Przemyskim Uniwersytecie Trzeciego Wieku** oraz **Uniwersytecie Trzeciego Wieku PANS**. Placówki te oferują różnorodne zajęcia edukacyjne dla seniorów. Słuchacze mają możliwość brać udział w wykładach i spotkaniach z ciekawymi ludźmi, wycieczkach krajoznawczych, lekcjach języka obcego, spotkaniach integracyjnych oraz kursach np. obsługi komputera. Warto wspomnieć, że w mieście od 2019 r. funkcjonowała Przemyska Karta Seniora, która

umożliwia seniorom nabywanie towarów lub usług ze zniżkami. W 2022 r. została zastąpiona Ogólnopolską Kartą Seniora⁴.

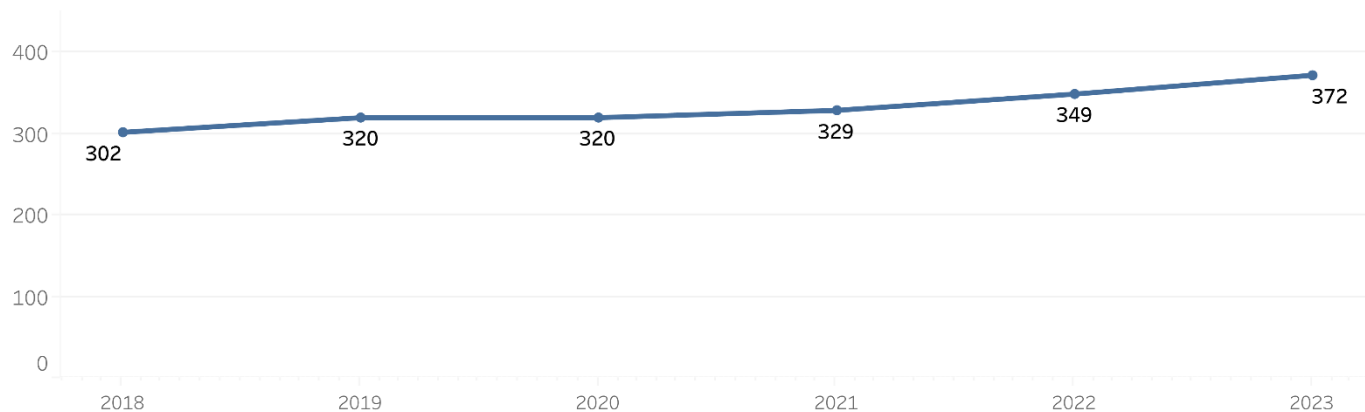
Kapitał społeczny miasta stanowi także ludność napływowa z innych krajów. Przemyśl ze względu na swoje położenie od zawsze był miastem wielokulturowym i wielonarodowym, w którym ścierały się wpływy katolicyzmu i prawosławia. Obecnie wśród cudzoziemców na terenie miasta dominują Ukraińcy. Z jednej strony wielokulturowość jest przyczyną konfliktów pomiędzy poszczególnymi narodowościami, z drugiej stanowi czynnik wyróżniający Przemyśl na tle innych miast, który stymuluje sferę społeczną i świadczy o otwartości miasta i tolerancji.

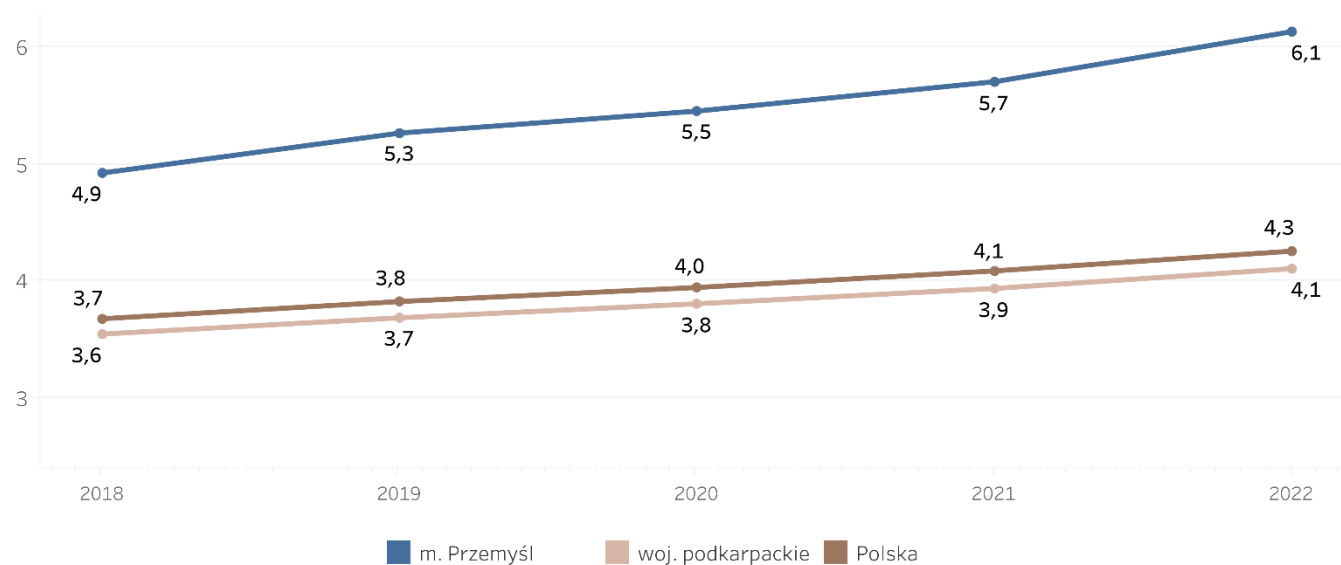
Niemal 22% respondentów zadeklarowało, że w ogóle nie angażuje się w sprawy miasta. Najwięcej (45%) z nich wskazało, że bierze udział w ankietach, sondach, głosowaniach – są to formy aktywizacji społecznej wymagające niewielkiej ilości czasu i uwagi. Tylko 5,1% ankietowanych bierze aktywny udział w organizowanych przez Miasto Przemyśl konsultacjach, warsztatach itp. Blisko 16% jest aktywnym członkiem organizacji pozarządowej lub działa jako wolontariusz. Niecałe 4% podejmuje inicjatywy społeczne na własną rękę. Respondenci zauważają problem niskiej aktywności społecznej i obywatelskiej – aspekt ten jest jednym z najczęściej wymienianych wśród problemów społecznych miasta.

⁴ Raport o stanie Gminy Miasto Przemyśl za rok 2022.

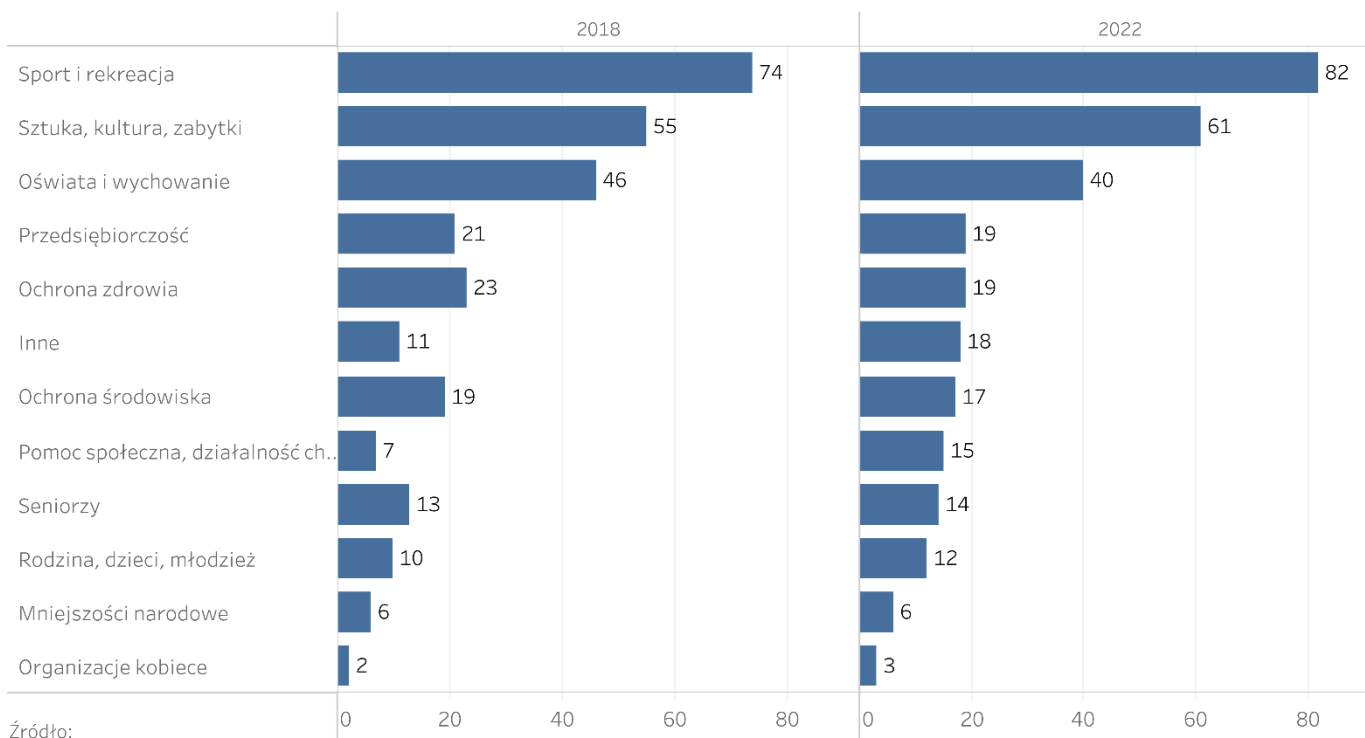
16. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne ogółem (1)

17. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 ludności (1)

18. Liczba organizacji według rodzaju działalności (2)

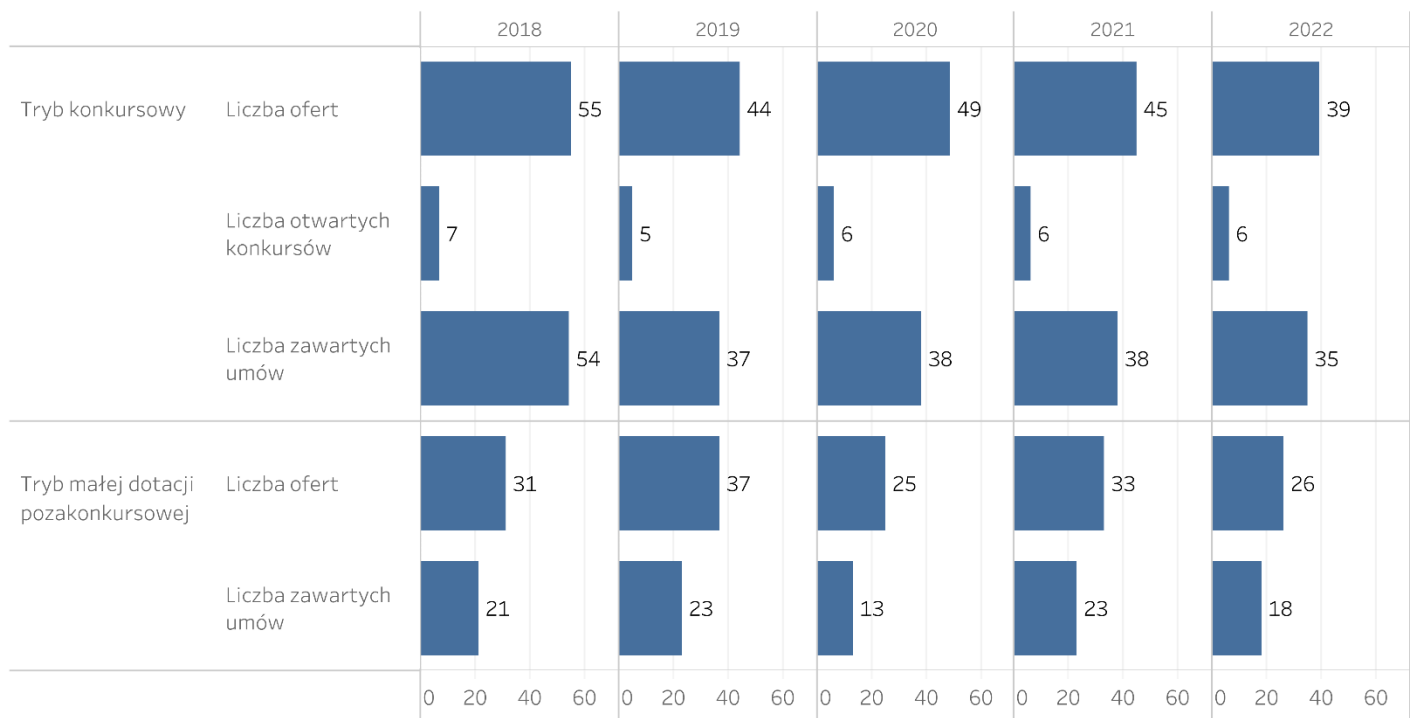

Źródło:

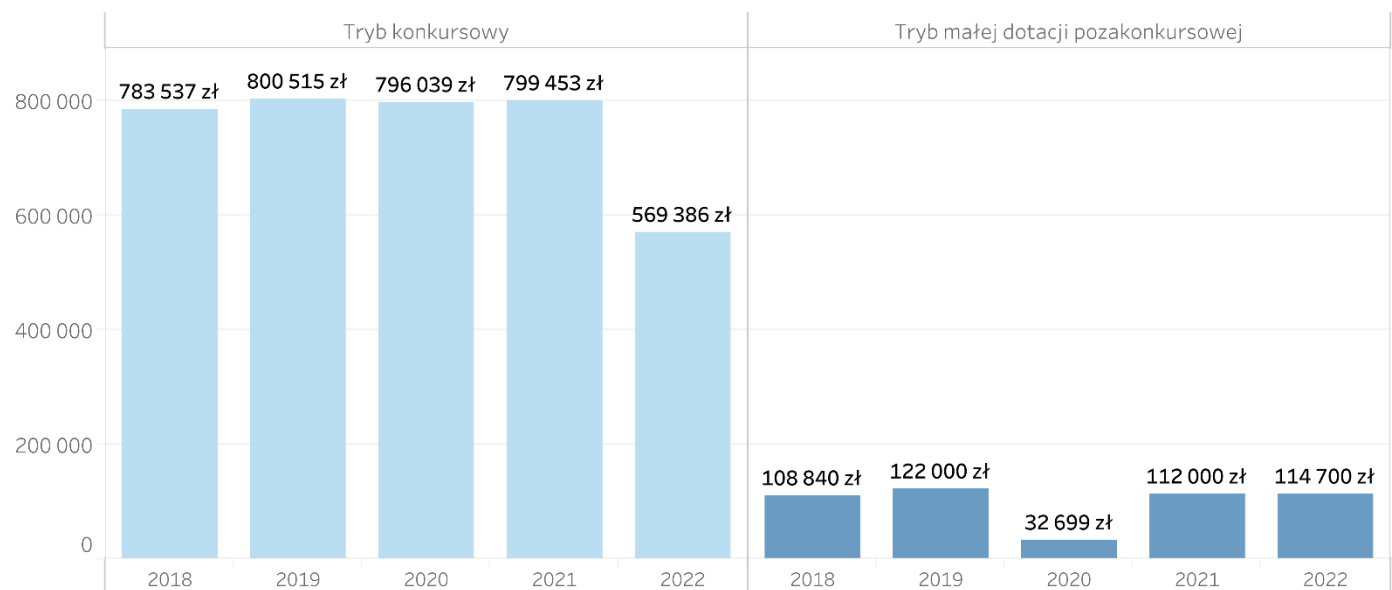
1 - GUS BDL

2 - programy współpracy z organizacjami pozarządowymi za lata 2018-2022

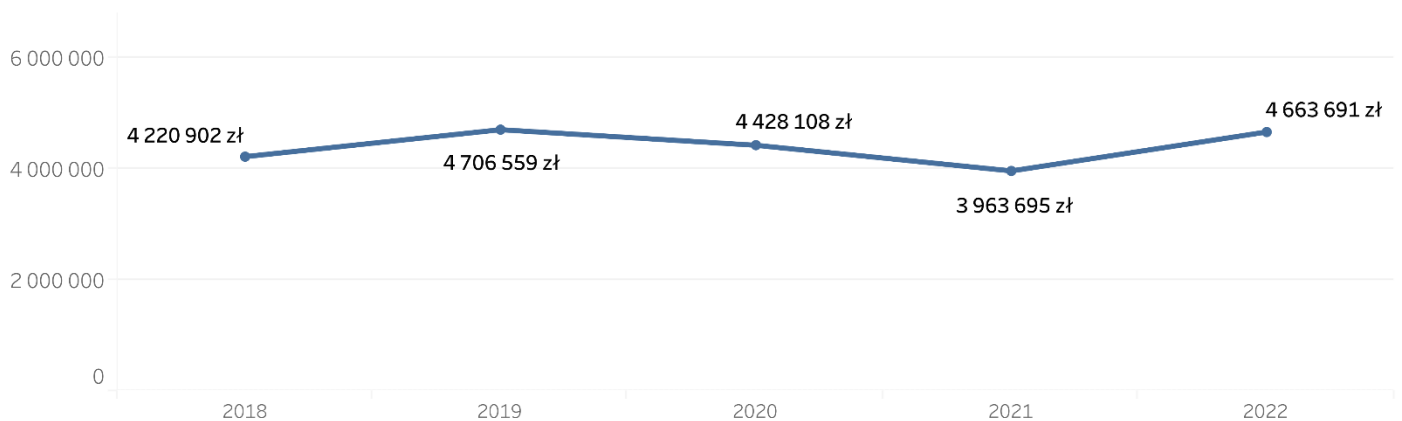
19. Współpraca z organizacjami pozarządowymi (2)

20. Współpraca z organizacjami pozarządowymi - kwota dotacji (2)

21. Kwota przeznaczona na realizację programu współpracy z organizacjami pozarządowymi ogółem (2)

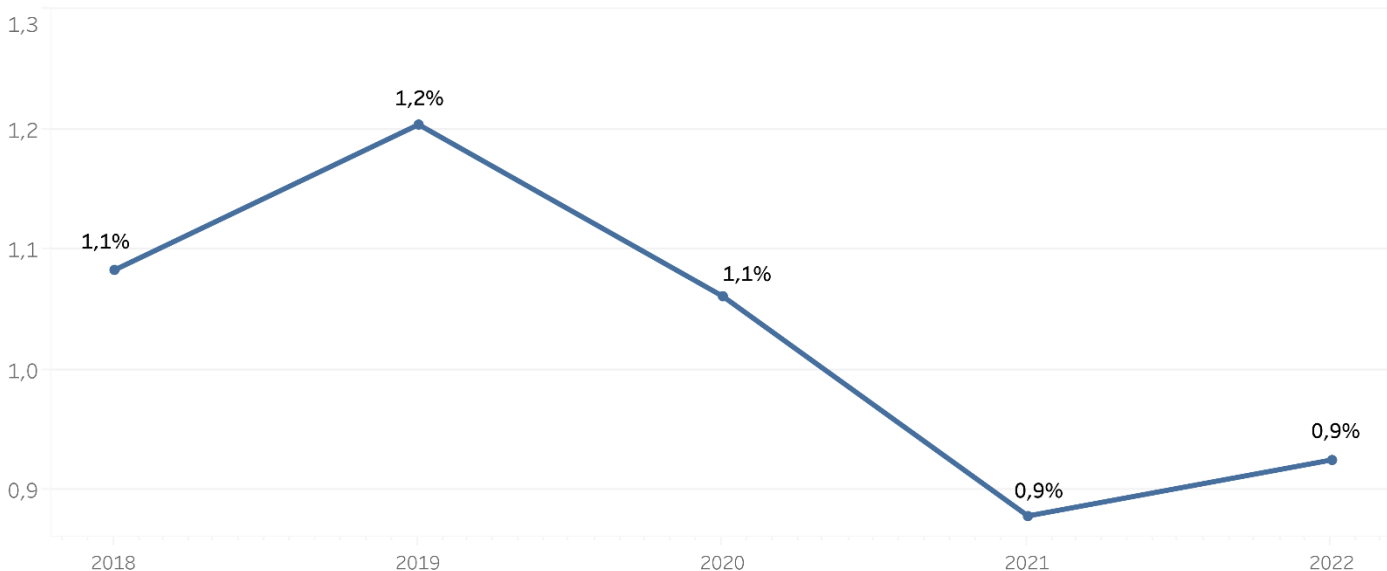

Źródło:

1 - GUS BDL

2 - programy współpracy z organizacjami pozarządowymi za lata 2018-2022

22. Udział kwoty przeznaczonej na realizację programu współpracy z organizacjami pozarządowymi w wydatkach miasta ogółem (2)

23. Frekwencja w wyborach samorządowych (1)

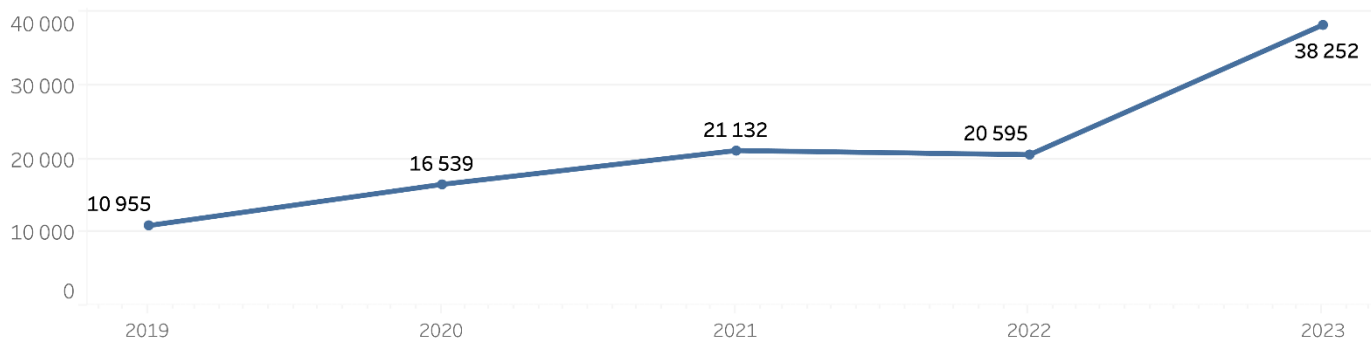
		2014	2018	2024
m. Przemysł	rady gmin i rady miast w miastach na prawach powiatu	45,3%	48,8%	47,0%
	sejmiki województw	45,2%	48,9%	47,0%
	wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast - pierwsza tura wyborów	45,3%	48,8%	47,0%
Polska	rady gmin i rady miast w miastach na prawach powiatu	47,4%	55,1%	52,3%
	sejmiki województw	47,2%	54,8%	51,9%
	wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast - pierwsza tura wyborów	47,3%	54,9%	52,0%
woj. podkarpackie	rady gmin i rady miast w miastach na prawach powiatu	50,9%	53,5%	52,7%
	sejmiki województw	50,6%	53,1%	52,4%
	wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast - pierwsza tura wyborów	50,7%	53,2%	52,4%

Źródło:

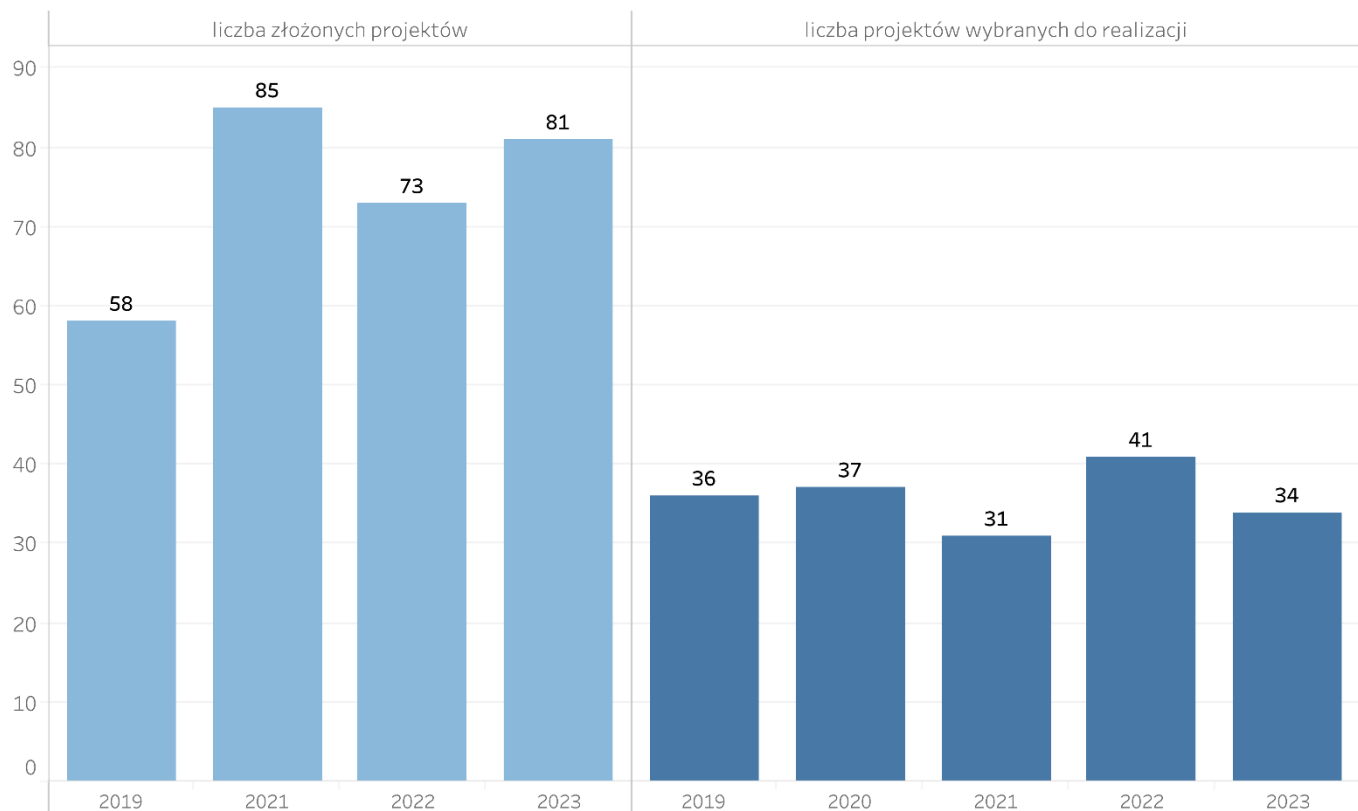
1 - GUS BDL

2 - programy współpracy z organizacjami pozarządowymi za lata 2018-2022

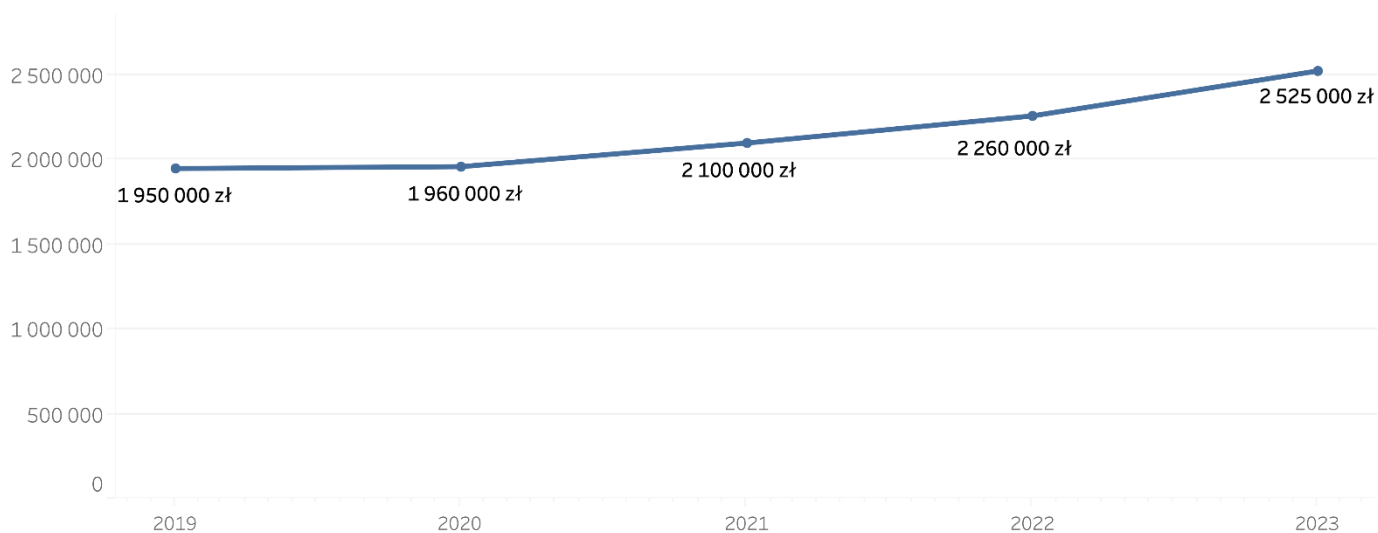
24. Budżet obywatelski - liczba oddanych głosów (1)

25. Budżet obywatelski - liczba złożonych projektów (1)

26. Budżet obywatelski - kwota przeznaczona na realizację zadań (1)

Źródło:
1 - raporty o stanie Miasta Przemyśl za lata 2018-2022

3. Pomoc społeczna

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemysłu (MOPS) jest głównym podmiotem działającym w obszarze pomocy społecznej. MOPS świadczy wsparcie finansowe oraz instytucjonalne dla osób i rodzin potrzebujących wsparcia. Do jednostek organizacyjnych Miasta Przemysła lub prowadzących działalność

na jego zlecenie należą:

- Środowiskowy Dom Samopomocy – placówka pobytu dziennego, przeznaczona dla osób chorych psychicznie i z niepełnosprawnością intelektualną, dysponuje około 54 miejscami,
- Miejski Dom Pomocy Społecznej – placówka opieki całodobowej, przeznaczona dla osób w podeszłym wieku, przewlekle somatycznie chorych, osób chorych psychicznie oraz z niepełnosprawnością intelektualną. Mieści się w dwóch budynkach – przy ul. Św. Brata Alberta 3 (62 miejsca) i ul. Gen. Józefa Wysockiego 99 (179 miejsc),
- Dom Pomocy Społecznej im. Św. Brata Alberta – przy ul. św. Brata Alberta 1, prowadzony przez Caritas Archidiecezji Przemyskiej,
- publiczne placówki opiekuńczo-wychowawcze: Dom dla Dzieci „Maciek”, Dom dla Dzieci „Małgosia”, Dom dla Dzieci „Jaś” oraz niepubliczne placówki opiekuńczo-wychowawcze: Dom dla Dzieci Nasza Chata w Ostrowie oraz Dom dla Dzieci Nasza Chata przy ul. Rostońskiego - zapewniają opiekę i wychowanie, gdy dziecko pozbawione jest opieki rodzicielskiej, a nie ma możliwości umieszczenia go w rodzinie zastępczej,
- Schronisko dla bezdomnych mężczyzn prowadzone przez Koło Przemyskie Towarzystwa im. Św. Brata Alberta – przeznaczone dla 50 mężczyzn,
- Miejski Ośrodek Zapobiegania Uzależnieniom – zapewnia bezpłatną pomoc psychologiczną, prawną i socjalną osobom uzależnionym.

Ponadto na terenie miasta funkcjonują inne placówki, takie jak:

- Świetlica Środowiskowa „Nadzieja” prowadzona przez Parafię Rzymsko-Katolicką p.w. NMP Nieustającej Pomocy w Przemysłu,
- Świetlica profilaktyczno-wychowawcza „Oratorium” prowadzona przez Zgromadzenie Sióstr Św. Michała Archanioła,
- Świetlica socjoterapeutyczna „Perspektywa” prowadzona przez Caritas Archidiecezji Przemyskiej,
- Świetlica Towarzystwa Przyjaciół Dzieci „Przystań” prowadzona przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci,
- Świetlica w Domu Ukraińskim prowadzona przez Związek Ukraińców w Polsce.

W latach 2018-2022 liczba rodzin objętych pomocą społeczną zmalała o niemal $\frac{1}{4}$, a liczba osób w rodzinach o blisko 30%. W 2022 r. pomocą objętych było 1 888 rodzin, z czego 725 z dziećmi, 268 rodzin niepełnych i 444 rodzin emerytów i rencistów (wykres 27 i 28). W latach 2018-2022 najwięcej rodzin pobierało zasiłki ze względu na bezrobocie – w 2022 r. było to 939 rodzin. Na drugim miejscu znalazła się długotrwała i ciężka choroba, a na trzecim niepełnosprawność – z tych powodów w 2022 r. pomoc uzyskało kolejno 643 i 629 rodzin (wykres 35).

Liczba beneficjentów pomocy społecznej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w 2022 r. wyniosła 707, co było wartością znacznie wyższą od wskaźnika dla województwa podkarpackiego (441) i kraju (344) (wykres 39). Oznacza to, że zapotrzebowanie na pomoc społeczną na terenie Przemysła jest stosunkowo wysokie.

W okresie 2018-2022 największa liczba przyznawanych zasiłków dotyczyła zasiłków celowych, które w 2022 r. otrzymały 1 233 osoby. Na drugim miejscu znalazły się zasiłki okresowe (708 osób), a na trzecim stałe (403) (wykres 29). W 2022 r. największe koszty ponoszono w związku z wypłatą zasiłków stałych (2,4 mln zł), następnie zasiłków celowych (2,3 mln zł) oraz zasiłków okresowych (1,9 mln zł) (wykres 34). Kwota udzielonych świadczeń ogółem przez MOPS w Przemyślu wyniosła 101 mln zł w 2022 r. – o 17,7% więcej niż w 2018 r. (dotyczy zadań własnych i zleconych) (wykres 30).

Od lat główną grupą beneficjentów pomocy społecznej w Przemyślu są osoby bezrobotne, wśród których wiele z nich jest długotrwale bezrobotnych. Taka sytuacja w istotny sposób wpływa na sytuację materialną rodzin, których dotyka ten problem.

W ostatnich latach w Przemyślu sytuacja osób z niepełnosprawnością uległa poprawie, jednakże nadal pozostaje wiele zadań do zrealizowania, głównie w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu tych osób oraz ich aktywizacji zawodowej. Biorąc pod uwagę ofertę miasta kierowaną do osób z niepełnosprawnościami, problemem jest brak mieszkań wspierających i odpowiednio rozwiniętej opieki wytchnieniowej. W przypadku opieki wytchnieniowej brakuje miejsc do utworzenia tej formy opieki, ponadto możliwość zlecenia tej formy pomocy organizacjom pozarządowym jest ograniczona.

Niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba są jednymi z głównych powodów przyznawania świadczeń pomocy społecznej. Problem ten jest trudniejszy do wyeliminowania niż bezrobocie, ponieważ w znacznie mniejszym stopniu zależy on od samej osoby – osobie bezrobotnej łatwiej zmienić swoją sytuację niż osobie z przewlekłą chorobą, niepełnosprawnością. W wielu przypadkach problem ten jest nierozwiązywalny, ponieważ dolegliwości zdrowotne nie mijają lub się nasilają, co wymaga stałych form pomocy.

W latach 2018-2022 w domach pomocy społecznej co roku przebywało około 300 osób – w 2022 r. było to 278, a zatem o 9,4% mniej niż w 2018 r. (wykres 36). Kwota dofinansowania do pobytu przekazywana do DPS przez Miasto Przemysł wzrosła w tym czasie o 25%, pomimo spadku liczby osób umieszczonych w DPS (wykres 37). Z usług opiekuńczych skorzystało 236 osób w 2022 r. – o 8,3% więcej niż w 2018 r., przez co wzrosła także kwota wydatkowana na usługi opiekuńcze (o 22,7%) (wykres 32 i 33). Biorąc pod uwagę prognozy demograficzne zauważa się konieczność zabezpieczenia środków finansowych na utrzymanie osób w podeszłym wieku w domach pomocy społecznej oraz zapewnienia usług opiekuńczych w dziennych ośrodkach wsparcia i w miejscu zamieszkania seniorów. Wzrost kosztów utrzymania mieszkańców DPS jest wyższy od wzrostu emerytur, przez co koszty ponoszone przez Miasto Przemysł także ulegają zwiększeniu.

Jednym z problemów zauważalnych na terenie miasta jest bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Rodzinie, która ma trudności w wypełnianiu swoich zadań udzielana jest pomoc – jedną z jej form jest zatrudnienie **asystenta rodziny**. Asystent ma za zadanie wspierać rodzinę w wypełnianiu obowiązków i przezwyciężaniu trudności życiowych, zwłaszcza z zakresu opieki i wychowania dzieci. W 2023 r. na terenie miasta pracowało 5 asystentów obejmujących wsparciem 72 rodziny (wykres 40). Liczba asystentów jest za mała w stosunku do liczby rodzin, zachodzi zatem potrzeba zwiększenia zatrudnienia tego typu osób w strukturach MOPS.

Inną formą pomocy są tzw. **rodziny wspierające**, których zadaniem jest przenoszenie prawidłowych wzorców funkcjonowania rodziny. Forma pomocy jest zróżnicowana i może obejmować m.in. pomoc w wychowaniu dzieci, pomoc w racjonalnym dysponowaniu środkami finansowymi, zabieranie dzieci na wycieczki, zajęcia itp. MOPS poszukuje rodzin wspierających w otoczeniu rodzin mających problemy z prawidłowym funkcjonowaniem. Pomimo podejmowania różnych działań, liczba rodzin wspierających jest niewystarczająca, ponieważ brakuje kandydatów do pełnienia takiej funkcji. Rodziny, które pomagają rodzinom problemowym nie chcą formalizowania swojej pomocy – są zainteresowane pomaganiem we własnym zakresie, bez ujęcia tego w formalną umowę.

W 2024 r. miasto przyjęło **Program wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Przemysłu na lata 2024-2026**, który nakreśla kierunki działań i cele w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej. Pomimo promowania idei rodzicielstwa zastępczego, liczba chętnych na zostanie rodzicami zastępczymi jest niewielka. W 2022 r. na terenie miasta funkcjonowały 64 rodziny zastępcze, w których umieszczonych było 73 dzieci. W stosunku do 2018 r. zmalała zarówno liczba rodzin zastępczych jak i dzieci w nich umieszczonych – o kolejno 27,3% i 32,4%. Liczba dzieci przebywających w domach dziecka utrzymywała się na podobnym poziomie – w 2022 r. było to 68 dzieci (wykres 38). Liczba rodzin zastępczych jest niewystarczająca w stosunku do potrzeb. W kolejnych latach istotne jest dalsze

promowanie rodzinnej pieczy zastępczej i pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Miasto w 2023 r. przyjęło **Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Przemyśla na lata 2023-2030**, której celem jest rozwój odpowiednich warunków do życia, aktywności zawodowej i rozwoju mieszkańców. W ramach wspomnianej strategii przeprowadzono badanie ankietowe na grupie 127 osób, z której wynika, że głównymi problemami społecznymi zauważanymi przez mieszkańców jest bezrobocie, trudna sytuacja mieszkaniowa (brak mieszkań, ceny wynajmu/kupna), ubóstwo oraz trudna sytuacja osób starszych. Ankietowani uważają, że miasto powinno bardziej skupić się na ograniczaniu zjawiska bezrobocia, ubóstwa oraz zwiększyć dostępność do opieki zdrowotnej. Ponadto ich zdaniem w ciągu ostatnich lat wzrosło spożycie alkoholu i narkotyków, zarówno przez dorosłych jak i nieletnich, co wskazuje na zasadność prowadzonych działań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.

Ze wspomnianej strategii wynika, że dużym problemem jest również przemoc domowa, gdyż wzrasta liczba rodzin, w których zidentyfikowano stosowanie przemocy. Mieszkańcy nie do końca wiedzą, co jest przemocą domową – kojarzą ją głównie z przemocą fizyczną, rzadziej z przemocą psychiczną. Najwięcej przemocy mieszkańcy Przemyśla doświadczali bądź doświadczają ze strony partnera lub rodziców⁵.

W Przemyślu funkcjonuje **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie**, w którego skład wchodzi przedstawiciele MOPS, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Przemyślu, Komendy Miejskiej Policji w Przemyślu, systemu ochrony zdrowia, oświaty, organizacji pozarządowych. Zespół Interdyscyplinarny kontroluje działania poszczególnych podmiotów na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W mieście realizowany jest Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Przemyślu na lata 2022 – 2026. W okresie 2019-2022 liczba rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty zmalała o 7,3%, podobnie jak liczba osób w rodzinach (-14,1%). W 2022 r. wszczęto 134 nowych procedur Niebieskiej Karty – o 27,6% więcej w porównaniu do 2019 r. (wykres 41).

W 2023 r. przyjęto program pomocy na 2024 r. pn. „Złota Rączka dla Przemyskich Seniorów 70+ i osób niepełnosprawnych 50+”, który jest kontynuacją działań z lat 2021-2023. Celem programu jest zapewnienie nieodpłatnej pomocy w drobnych naprawach w miejscu zamieszkania beneficjentów.

⁵ Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Przemyśla na lata 2023-2030

Osoba mogąca skorzystać z programu zgłasza taką potrzebę w MOPS, gdzie pracownik weryfikuje zgłaszającego i przekazuje informacje do wybranego podmiotu realizującego usługi naprawcze.

W mieście funkcjonuje program Przemyska Karta Rodziny Wielodzietnej 3+ i rodziny zastępczej, którego celem jest wzmocnienie pozytywnego wizerunku rodziny wielodzietnej. Karta uprawnia do korzystania ze zniżek m.in. na użytkowanie obiektów POSiR, wydarzenia organizowane przez PCKiN ZAMEK, Centrum Kulturalne. W 2023 r. kartę posiadało 2 709 rodzin wielodzietnych (nie licząc rodzin zastępczych) – o 42% więcej niż w 2022 r. Liczba skorzystania z ulg wyniosła 6 331 razy (o 12,4% więcej niż w 2022 r.). W 2023 r. kartę wydano 8 959 rodzicom oraz 7 786 dzieciom (w formie elektronicznej i tradycyjnej). Największym zainteresowaniem cieszyły się zniżki na usługi POSiR – przede wszystkim wstęp na lodowisko i krytą pływalnię (wykres 31). Dane świadczą o zwiększającej się popularności karty wśród mieszkańców miasta.

Na terenie miasta działają placówki świadczące darmową pomoc prawną i poradnictwo specjalistyczne osobom w trudnej sytuacji życiowej. Przy MOPS funkcjonuje Ośrodek Wsparcia Socjalnego – w 2022 r. konsultacjami objęto 139 osób (94 – psycholog, 45 – mediator rodzinny). Ponadto w mieście działa Zespół Interwencji Kryzysowej przy Miejskim Ośrodku Zapobiegania Uzależnieniom, Biuro Porad Obywatelskich przy Stowarzyszeniu Centrum Informacji Społecznej oraz Katolicka Poradnia Rodzinna.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemysłu działa w 4 budynkach na terenie miasta:

- Budynek przy ul. Leszczyńskiego 3 (pomoc społeczna, administracja, księgowość, punkt obsługi klienta, biuro podawcze),
- Budynek przy ul. Dworskiego 98 (świadczenia rodzinne i wychowawcze, dodatki mieszkaniowe, piecza zastępcza oraz rehabilitacja społeczna),
- Budynek przy ul. Jasińskiego 1- Powiatowy Zespół Orzekania o Niepełnosprawności,
- Budynek przy ul. Słowackiego 85 – archiwum zakładowe.

W celu efektywniejszej realizacji i koordynacji usług społecznych zalecane jest skoncentrowanie wszystkich usług w jednym miejscu, np. w budynku przy ul. Leszczyńskiego 3, który może zostać odpowiednio rozbudowany lub poprzez budowę nowej siedziby ośrodka, która byłaby dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

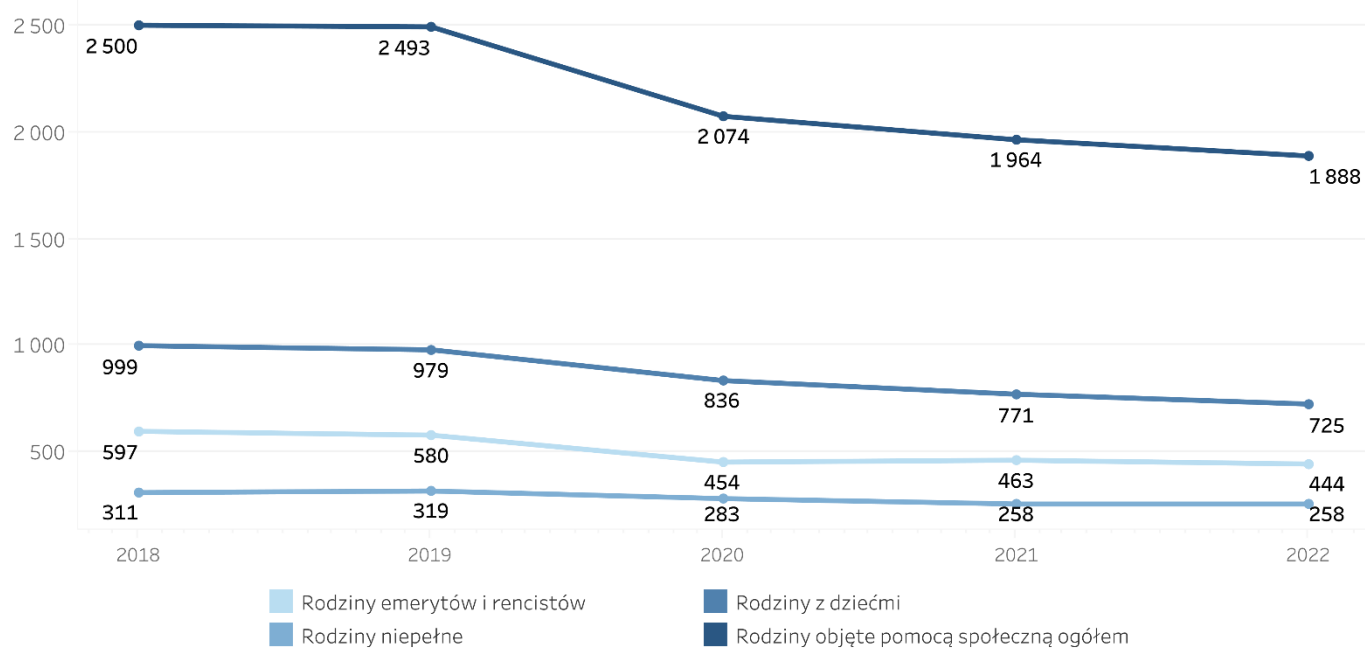

Większość respondentów (63,3%) przeciętnie oceniła działalność instytucji pomocy społecznej. Stosunkowo niewiele osób oceniło działalność w tym obszarze jako dobrą lub złą, co prawdopodobnie wynika z tego, że większość ankietowanych nie korzystała z oferty pomocy społecznej.

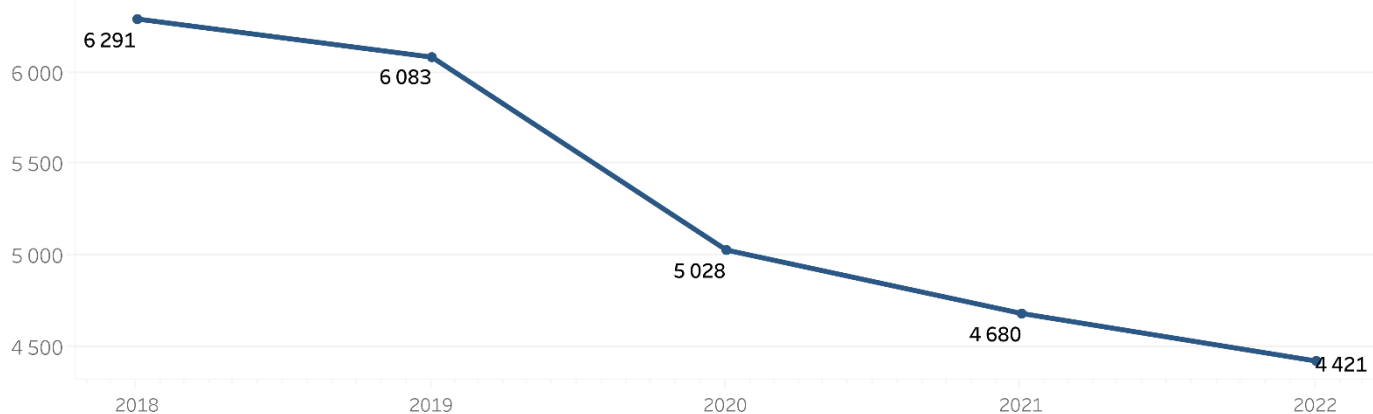
Dostępność usług opiekuńczych i usług wsparcia dla osób niesamodzielnych źle oceniło

21,2% ankietowanych – w tym przypadku także dominowały głosy typu „ani dobrze, ani źle”, które stanowiły blisko 58% wszystkich odpowiedzi. Biorąc pod uwagę opinie mieszkańców miasta i dane demograficzne należy stwierdzić, że dalszy rozwój usług opiekuńczych i wsparcia dla osób niesamodzielnych jest konieczny.

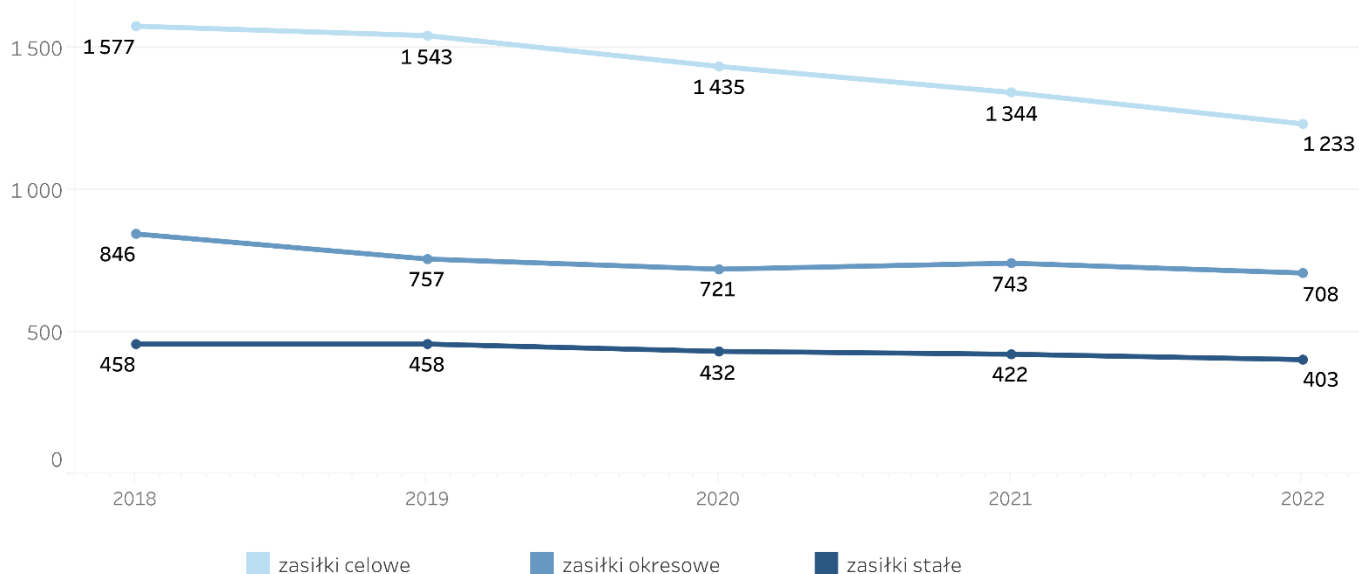
27. Rodziny objęte pomocą społeczną (1)

28. Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną (1)

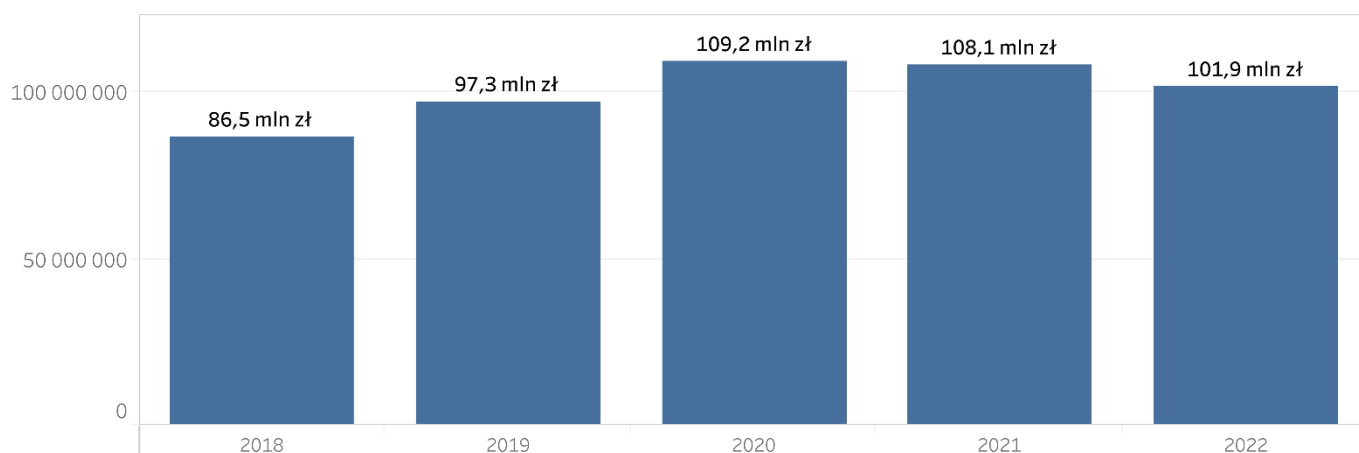

29. Liczba osób, którym przyznano zasiłki (1)

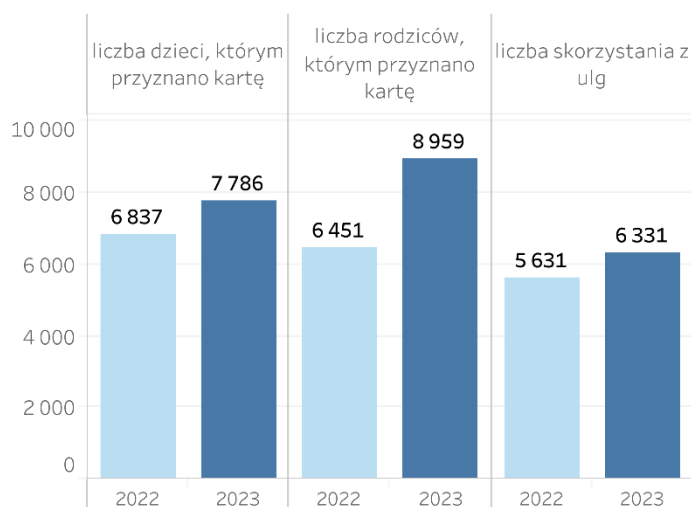

Źródło:
1 - Ocena zasobów pomocy społecznej za lata 2018-2022

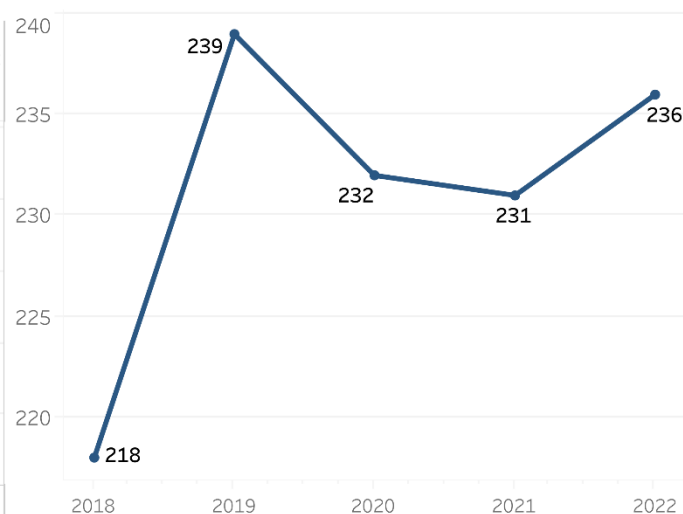
30. Kwota udzielonych świadczeń ogółem (3)

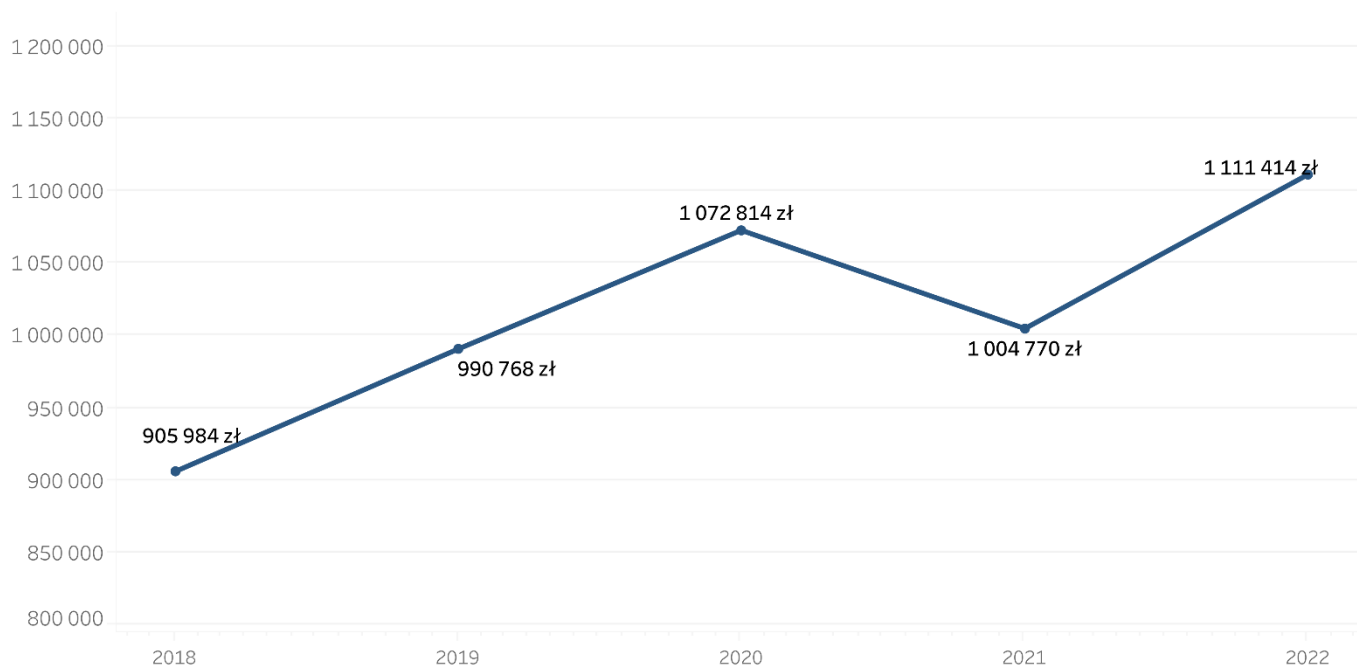
31. Przemyska Karta Rodziny Wielodzietnej 3+ (2)

32. Liczba osób, którym przyznano świadczenia opiekuńcze (1)

33. Kwota przyznanych świadczeń opiekuńczych (1)

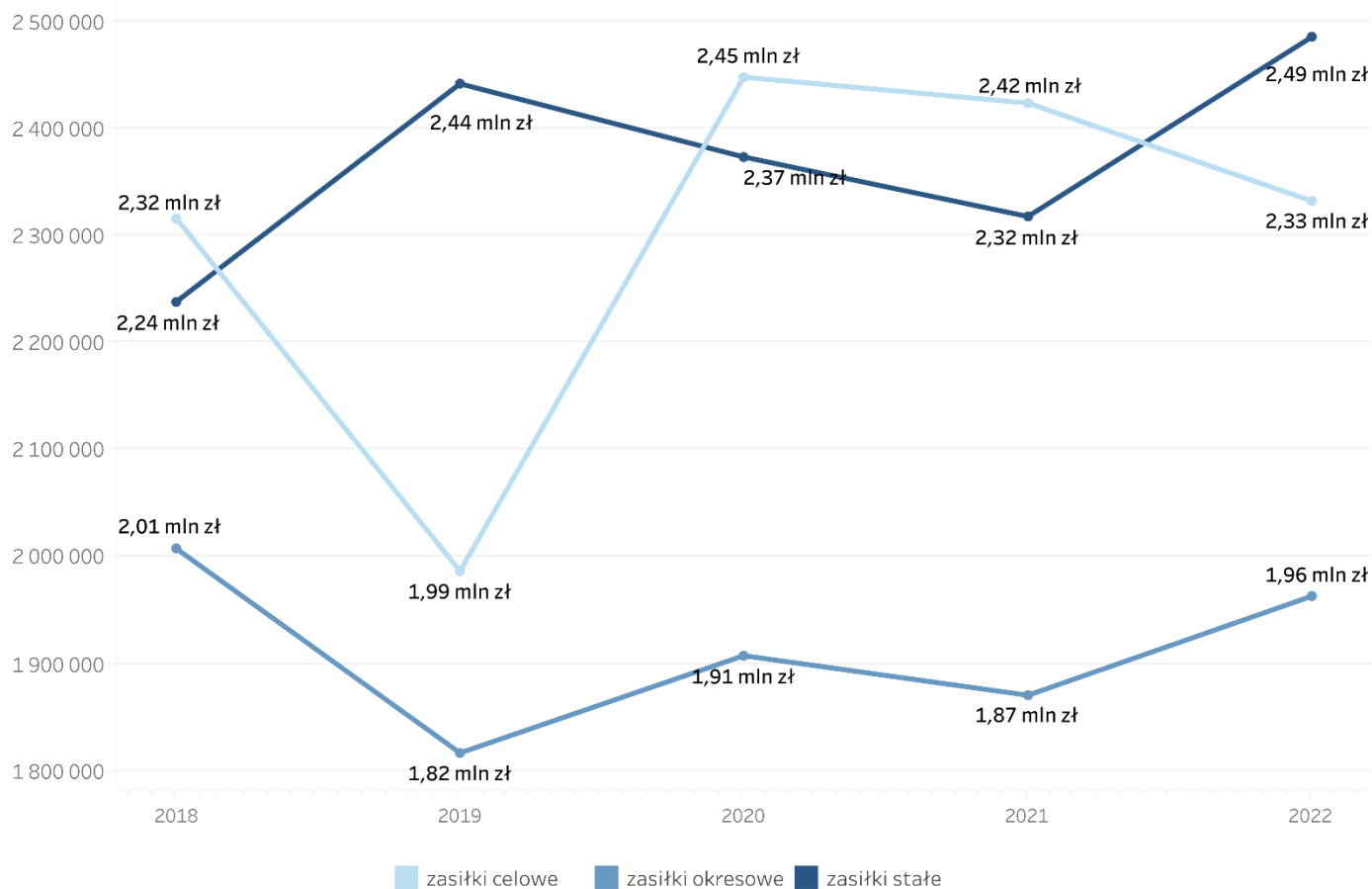
Źródło:

1 - Ocena zasobów pomocy społecznej za lata 2018-2022

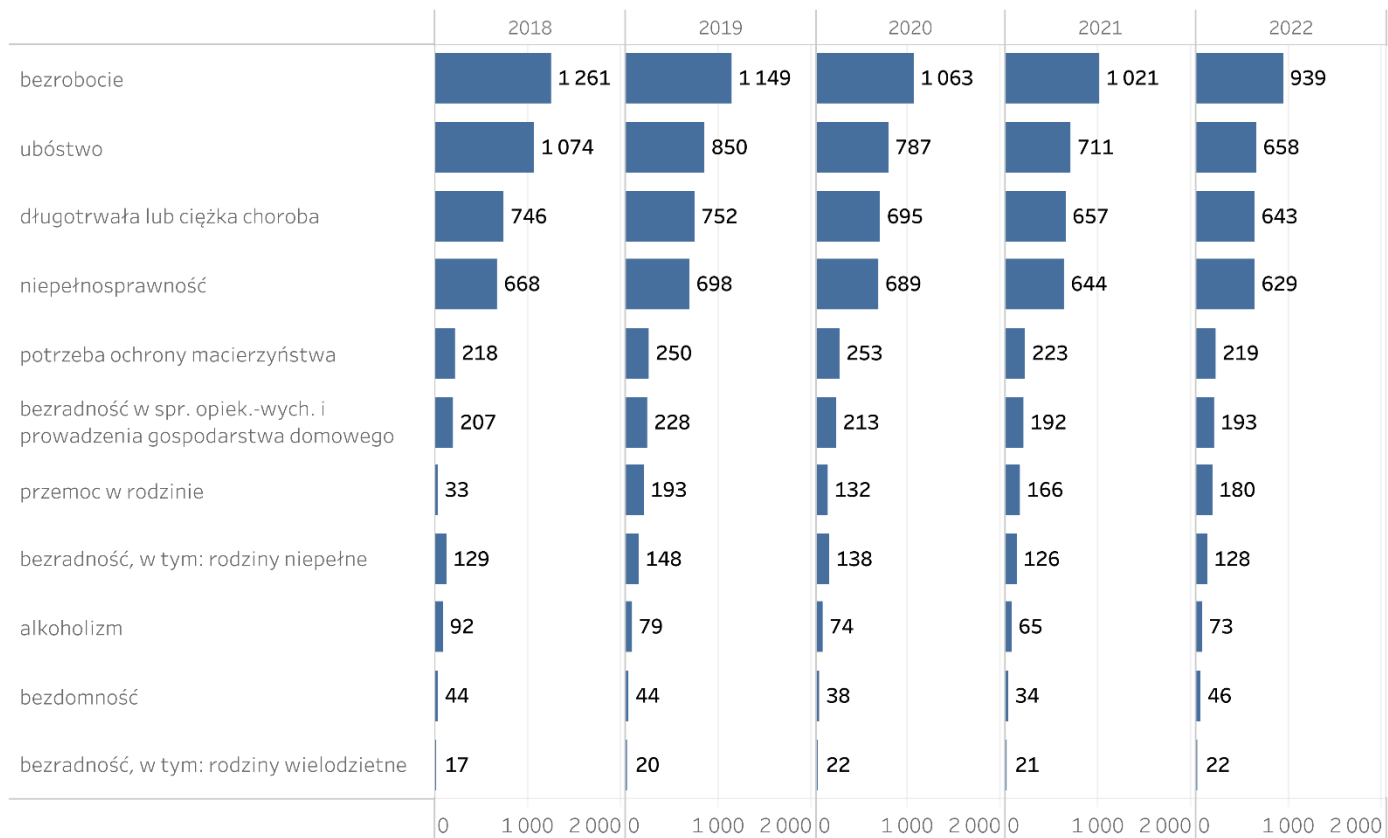
2 - Raport o stanie Miasta Przemysła za lata 2022-2023

3 - Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przemysłu za lata 2018-2022

34. Kwota przyznanych zasiłków (1)

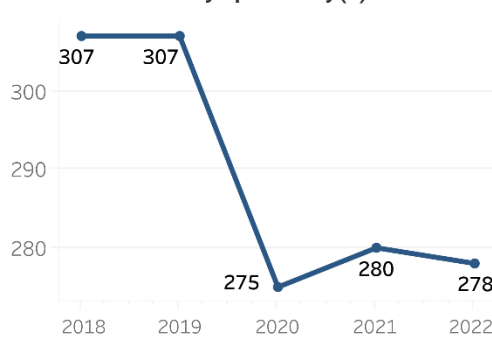
35. Najczęstsze powody przyznania pomocy społecznej (1)

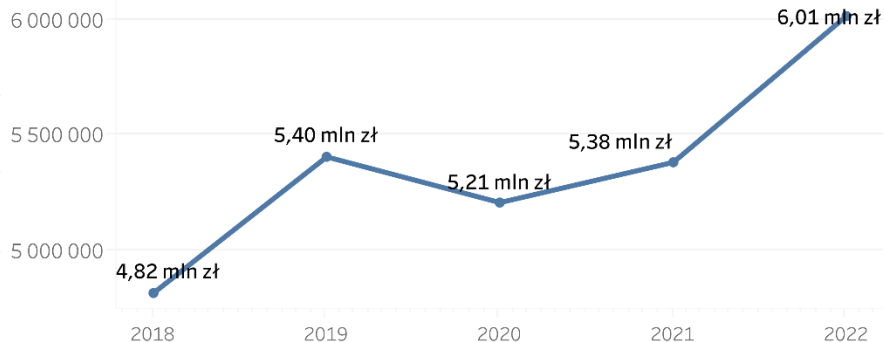
Źródło:

1 - Ocena zasobów pomocy społecznej za lata 2018-2022

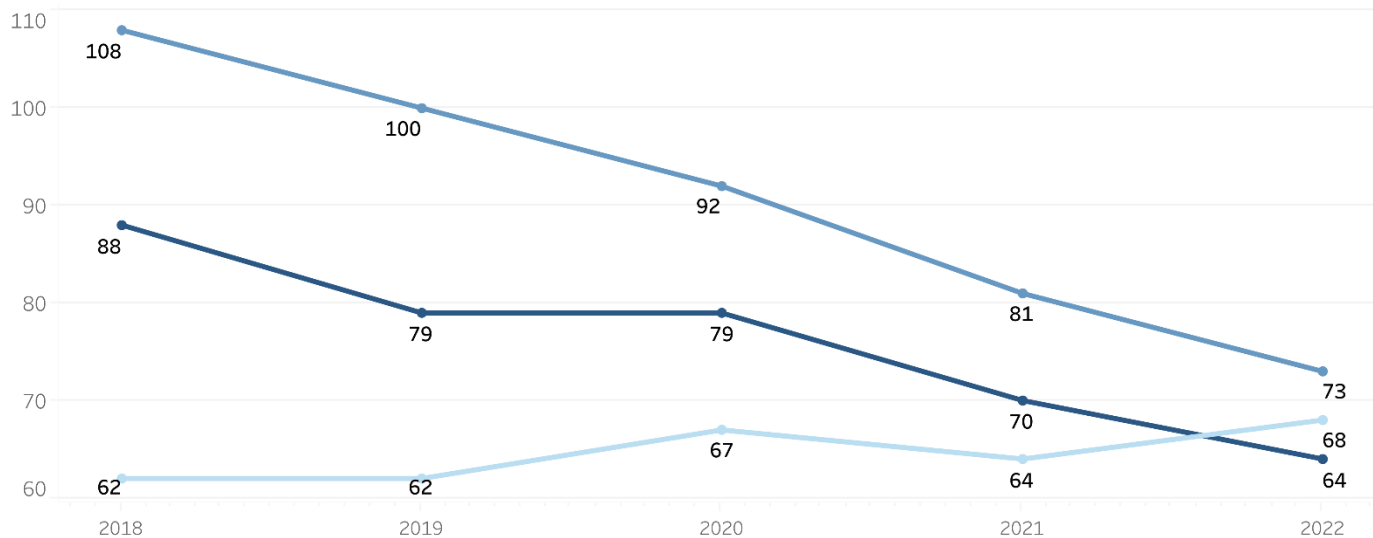
36. Liczba osób przebywających w Domach Pomocy Społecznej (1)

37. Kwota wydatków przekazywana do DPS z budżetu miasta (1)

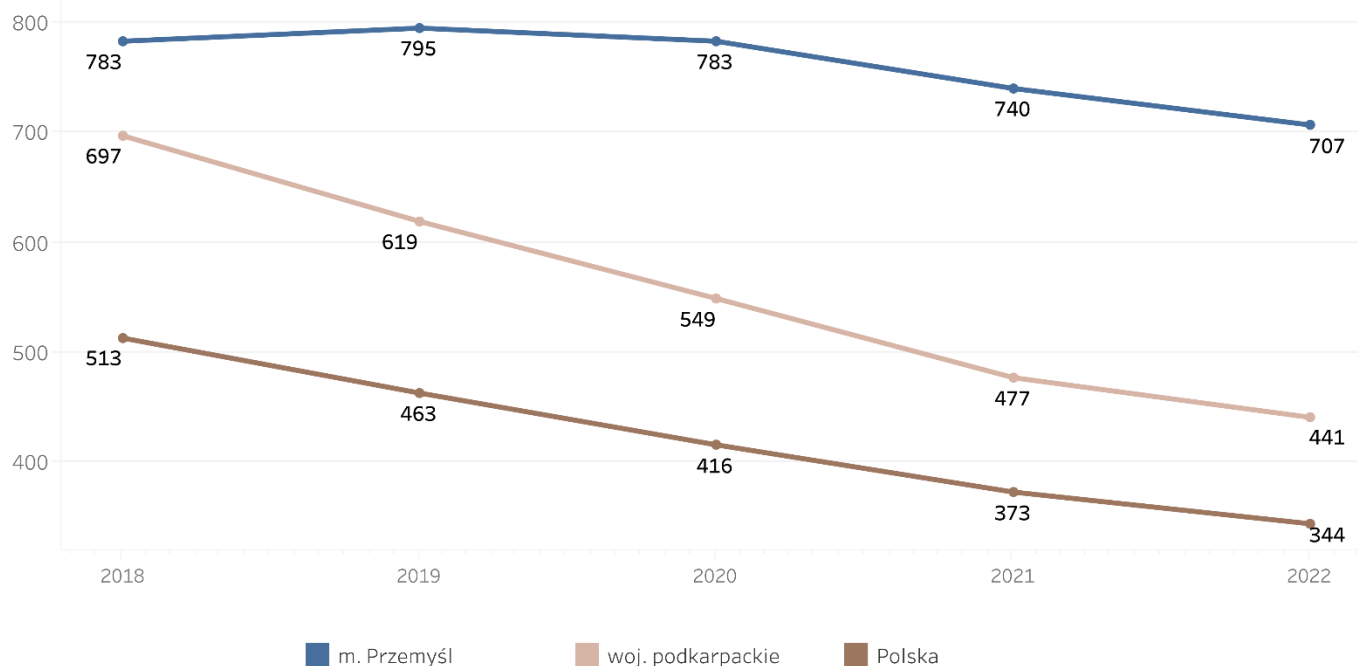

38. Piecza zastępcza (1)

- Liczba dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych
- Liczba dzieci w rodzinach zastępczych
- Liczba rodzin zastępczych

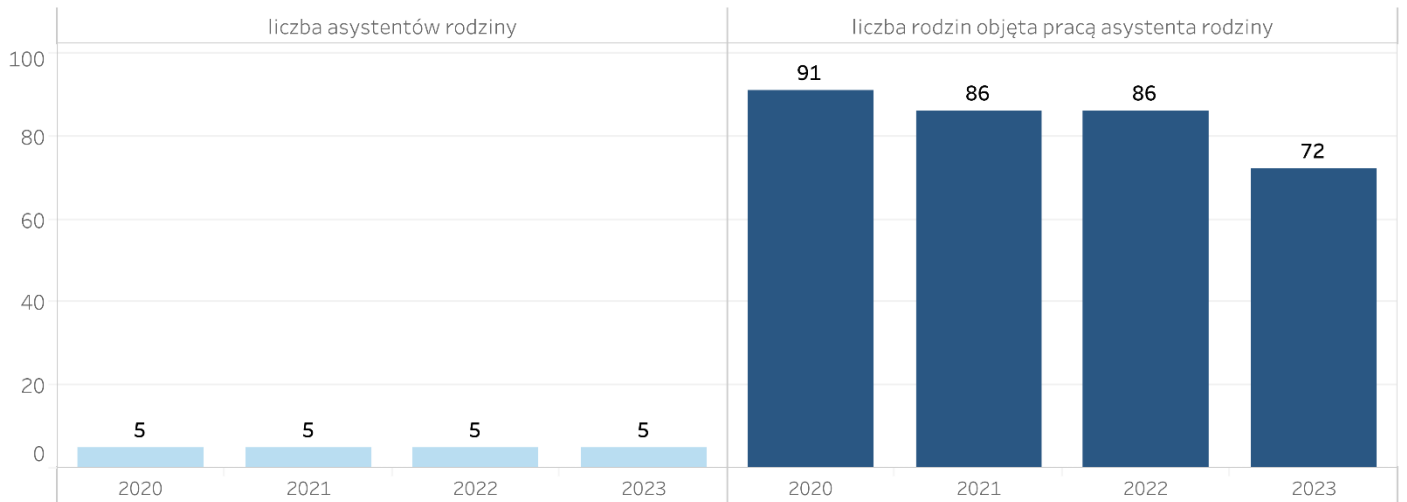
39. Beneficjenci pomocy społecznej na 10 tys. ludności (1)

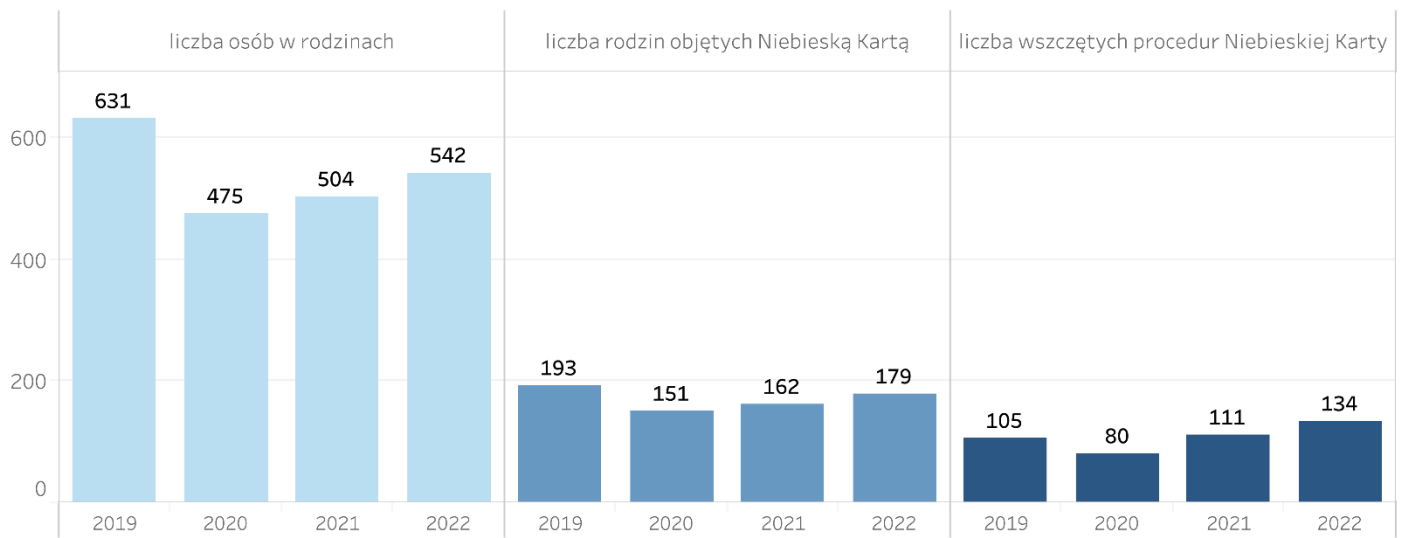
Źródło:

1- Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przemysłu za lata 2018-2022

40. Asystenci rodziny (1)

41. Niebieska Karta - statystyki (1)

Źródło:

1 - Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przemyślu za lata 2018-2022

4. Ochrona zdrowia

Miasto Przemyśl nie jest organem prowadzącym dla żadnego podmiotu leczniczego. Usługi w zakresie opieki medycznej podstawowej i specjalistycznej zapewnia Wojewódzki Szpital im. Św. Ojca Pio w Przemyślu oraz przychodnie specjalistyczne znajdujące się w jego strukturach. Ponadto, na terenie miasta funkcjonują również publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej oraz działają prywatne praktyki lekarskie. Usługi dopełnia duża liczba aptek działających w mieście, w tym aptek całodobowych.

Wojewódzki Szpital im. Św. Ojca Pio w Przemyślu składa się z 23 oddziałów i kilkudziesięciu poradni, co wskazano w poniższej tabeli.

Tabela 2 Oddziały i poradnie Wojewódzkiego Szpitala im. Św. Ojca Pio w Przemyślu

Oddziały	Poradnie przy ul. Monte Cassino	Poradnie przy ul. Sportowej
<ul style="list-style-type: none"> • Anestezjologii i Intensywnej Terapii • Chirurgiczny Dla Dzieci • Chirurgii Naczyniowej • Chirurgii Ogólnej z Pod. Chirurgii Onkologicznej • Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej • Chorób Dzieci z Pod. Pulmonologii Dziecięcej • Chorób Wewnętrznych i Diabetologii • Gastroenterologiczny • Kliniczny Oddział Ginekologiczno-Położniczy z Pod. Ginekologii Onkologicznej • Kardiologii z Pod. Intensywnego Nadzoru Kardiologicznego i Pod. Kardiologii Inwazyjnej • Oddział Nefrologii - Stacja Dializ • Neurologiczny z Pod. Udarowym • Neonatologiczny z Pod. Patologii Noworodka • Obserwacyjno-Zakaźny • Okulistyczny • Onkologiczny z Pod. Dzielnej Chemioterapii • Otolaryngologiczny • Pulmonologiczny • Rehabilitacji Kardiologicznej • Rehabilitacyjny • Reumatologiczny • Urologiczny • Szpitalny Oddział Ratunkowy 	<ul style="list-style-type: none"> • Chirurgiczna • Chirurgii Onkologicznej • Chirurgii Dziecięcej • Chirurgii Naczyniowej • Chorób Piersi • Chorób Zakaźnych • Dermatologiczna • Domowego Leczenia Tlenem • Foniatryczna • Gastroenterologiczna dla Dorosłych • Ginekologiczno-Położnicza • Gruźlicy i Chorób Płuc • Kardiologiczna • Laryngologiczna • Nefrologiczna • Neurologiczna • Neonatologiczna • Okulistyczna • Onkologiczna • Rehabilitacyjna • Reumatologiczna • Urazowo-Ortopedyczna dla Dorosłych • Urazowo-Ortopedyczna dla Dzieci • Urologiczna 	<ul style="list-style-type: none"> • Chirurgiczna • Chorób Płuc z Pracownią Spirometrii • Diabetologiczna • Endokrynologiczna • Ginekologiczno-Położnicza • Kardiologiczna • Logopedyczna • Laryngologiczna • Medycyny Pracy • Neurologiczna • Okulistyczna • Reumatologiczna • Stomatologiczna • Urazowo-Ortopedyczna dla Dorosłych • Urologiczna

Źródło: opracowanie własne.

W 2023 r. w szpitalu zatrudnionych było 1 615 osób. W tym samym roku w szpitalu przyjęto ogółem 53 tys. pacjentów – o 3,8% mniej w porównaniu do 2018 r., z czego 28 tys. to pacjenci leczeni na SOR bez pobytu na oddziale, a blisko 25 tys. to pacjenci na oddziałach. W 2020 r. zauważa się wyraźny spadek liczby pacjentów w szpitalu ogółem, czego powodem była pandemia COVID-19 i związane z nią obostrzenia (wykres 42). W 2023 r. średni czas oczekiwania w poradniach wyniósł 33 dni jeżeli chodzi o przypadki stabilne i 10 dni biorąc pod uwagę przypadki pilne – to więcej niż w latach poprzednich. Czas oczekiwania na wizytę na oddziałach uległ natomiast skróceniu – w 2023 r. wyniósł 33 dni, jeżeli chodzi o przypadki stabilne oraz 6 dni biorąc pod uwagę przypadki pilne (wykres 43 i 44). Czas oczekiwania zarówno w poradniach, jak i na oddziałach jest stosunkowo długi, lecz szpital w Przemysłu nie jest wyjątkiem – problemy z oczekiwaniem na wizytę lekarską notowane są w większości miejsc w kraju, co wynika z niedoboru personelu medycznego.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2022 r. na terenie miasta udzielono łącznie ponad 676 tys. ambulatoryjnych porad lekarskich – w przeliczeniu na 1 mieszkańca było to 11,9 porad, a zatem znacznie więcej niż wskaźnik dla województwa podkarpackiego (6,9) i kraju (7,9) (wykres 48 i 49). W Przemysłu w 2023 r. działały 542 podmioty związane z ochroną zdrowia (sekcja Q dział 85 PKD), czyli o 6,7% więcej niż w 2018 r. W przeliczeniu na 1 000 podmiotów gospodarczych ogółem było 77,0 podmiotów. Wskaźnik dla województwa i kraju był niższy, wynosząc kolejno 57,7 i 55,9 (wykres 50 i 51). Wskazuje to na stosunkowo lepszy dostęp do opieki zdrowotnej niż w większości miejsc w kraju.

Liczba lekarzy pracujących w mieście (według podstawowego miejsca pracy) wyniosła 337 w 2022 r., a w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyniosła 59,3, co było wskaźnikiem znacząco wyższym od tego notowanego w województwie (27,5) i kraju (34,8). W 2018 r. na terenie miasta pracowało 259 lekarzy, a zatem w 2022 r. ich liczba wzrosła o 30% względem 2018 r. (wykres 45 i 46). W 2022 r. na terenie miasta pracowało 828 pielęgniarek i 84 położne (według podstawowego miejsca pracy) – zarówno liczba pielęgniarek, jak i położnych w latach 2018-2022 nie uległa znaczącej zmianie. W przypadku liczby pielęgniarek i położnych na 10 tys. ludności wskaźnik dla Przemysła osiągnął wartość 160,6 w 2022 r. podczas, gdy wskaźnik dla województwa wyniósł 73,2, a dla kraju 64,3 (wykres 45 i 47). Dane te wskazują na większą dostępność personelu medycznego niż w województwie i kraju ogółem.

Liczba zgonów na 100 tys. mieszkańców, czyli tzw. umieralność wyniosła w Przemysłu 1 212 w 2022 r., co było wartością wyższą niż w województwie (1 054) i kraju (1 054) (wykres 52). Wskaźnik dla miasta utrzymywał się zawsze na wyższym poziomie, w stosunku do województwa i kraju, co świadczy o stosunkowo wysokiej umieralności. Wpływ na to ma m.in. duża liczba seniorów oraz niska dostępność usług lekarzy specjalistów. Do głównych przyczyn zgonów w Przemysłu zaliczają się choroby układu

krążenia, które w 2022 r. stanowiły 41,3% wszystkich zgonów. Na drugim miejscu znalazły się nowotwory, które były przyczyną 22,7% wszystkich zgonów w 2022 r. (wykres 53).

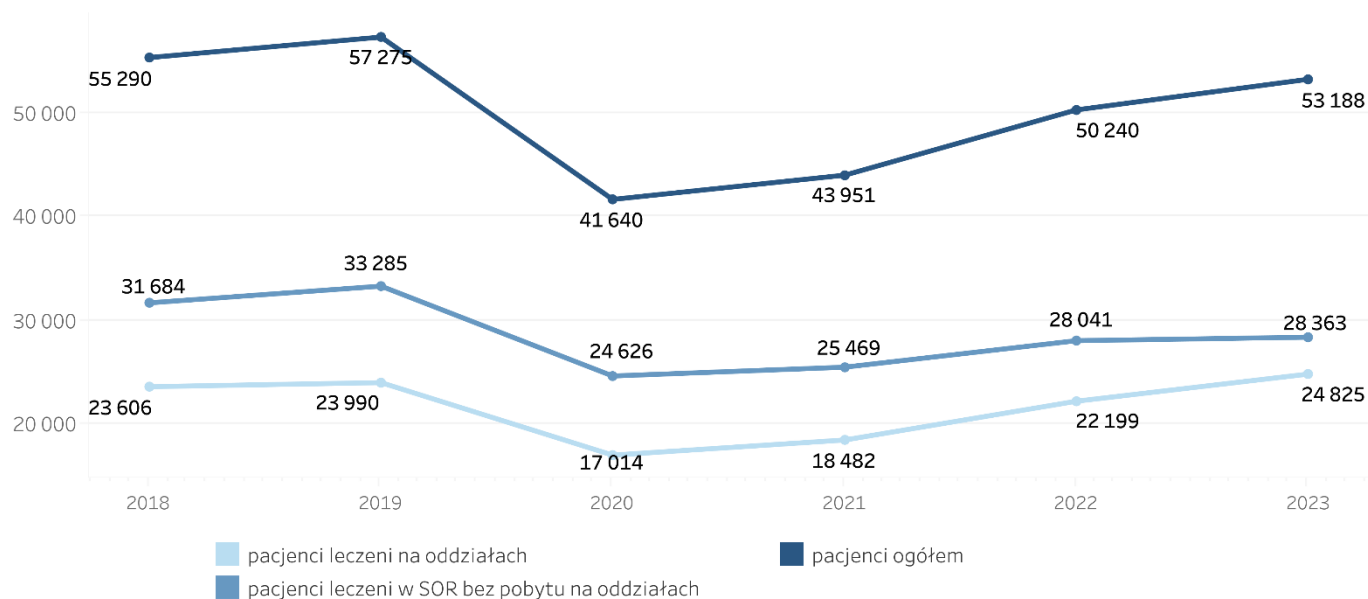
Biorąc pod uwagę trendy demograficzne, zachodzi potrzeba wzmocnienia opieki geriatrycznej na terenie miasta. Miasto Przemyśl jest na etapie utworzenia Centrum Zdrowia 75+ we współpracy z organizacją pozarządową⁶. Centrum ma być miejscem, w którym seniorzy powyżej 75 roku życia zostaną objęci kompleksową opieką medyczną. Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Przemyślu prowadził badania na temat potrzeb zdrowotnych seniorów, którzy ukończyli 75 rok życia, z których wynika, że istniejąca oferta zdrowotna skierowana do seniorów nie jest wystarczająca. Pod koniec 2023 r. miasto zamieszkiwało ponad 5 tys. osób w wieku 75 i więcej lat, a w sąsiednim powiecie przemyskim blisko 5 tys. Istotnym problemem w zakresie opieki zdrowotnej jest brak specjalistów opieki geriatrycznej – dotyczy to całego kraju. Wskazywana jest także potrzeba opracowania programów zdrowotnych zgodnych z wytycznymi Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji.

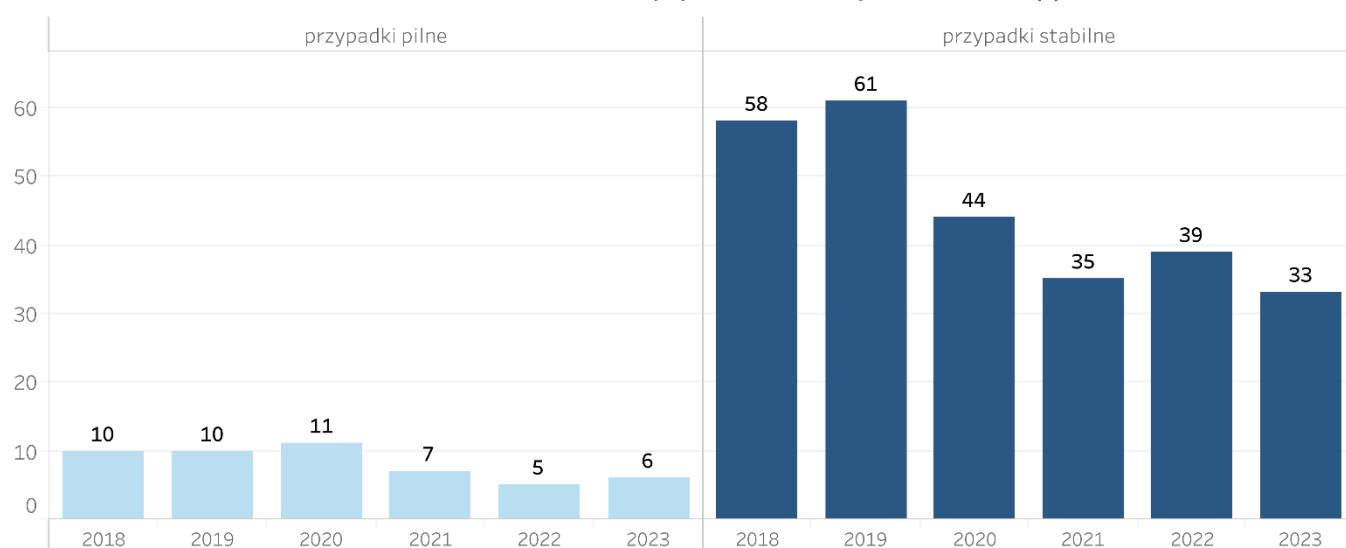
Aspekty ochrony zdrowia są w większości negatywnie oceniane przez respondentów. Dostęp do lekarzy rodzinnych wskazywany jest jako zły lub bardzo zły przez 31,2% ankietowanych, a dostęp do lekarzy specjalistów negatywnie ocenia aż 60,8% z nich. Funkcjonowanie Wojewódzkiego Szpitala im. Św. Ojca Pio w Przemyślu jest źle oceniane przez 35% respondentów. Wśród osób, które negatywnie oceniły poszczególne aspekty związane z ochroną zdrowia, najwięcej z nich wskazuje na problem niewystarczającej liczby lekarzy i długi czas oczekiwania na wizytę lekarską. Wiele respondentów wskazuje, że na wizytę do lekarza rodzinnego trzeba czekać około tygodni, a do lekarza specjalisty co najmniej kilka miesięcy. Problemem jest także umówienie się na wizytę telefonicznie czy elektronicznie i coraz powszechniejsze świadczenie usług medycznych wyłącznie prywatnie, co znacznie ogranicza dostęp do tych usług osobom o niższych zarobkach. Ankietowani wskazują, że ceny wizyt prywatnych u lekarzy specjalistów na terenie Przemyśla są często znacznie wyższe od tych oferowanych przez lekarzy w większych miastach, np. Rzeszowie, Krakowie. Pojawiły się także głosy dotyczące niskiej jakości świadczonych usług medycznych – zdaniem respondentów, część lekarzy nie wykonuje swojej pracy rzetelnie, traktując pacjentów przedmiotowo i nieprofesjonalnie. Odpowiedzi respondentów wskazują na pilną potrzebę rozwoju systemu opieki zdrowotnej, w tym przede wszystkim na poprawę dostępności do lekarzy i usług medycznych.

⁶ W związku z wejściem w życie Ustawy z dnia 17 sierpnia 2023 r. o szczególnej opiece geriatrycznej.

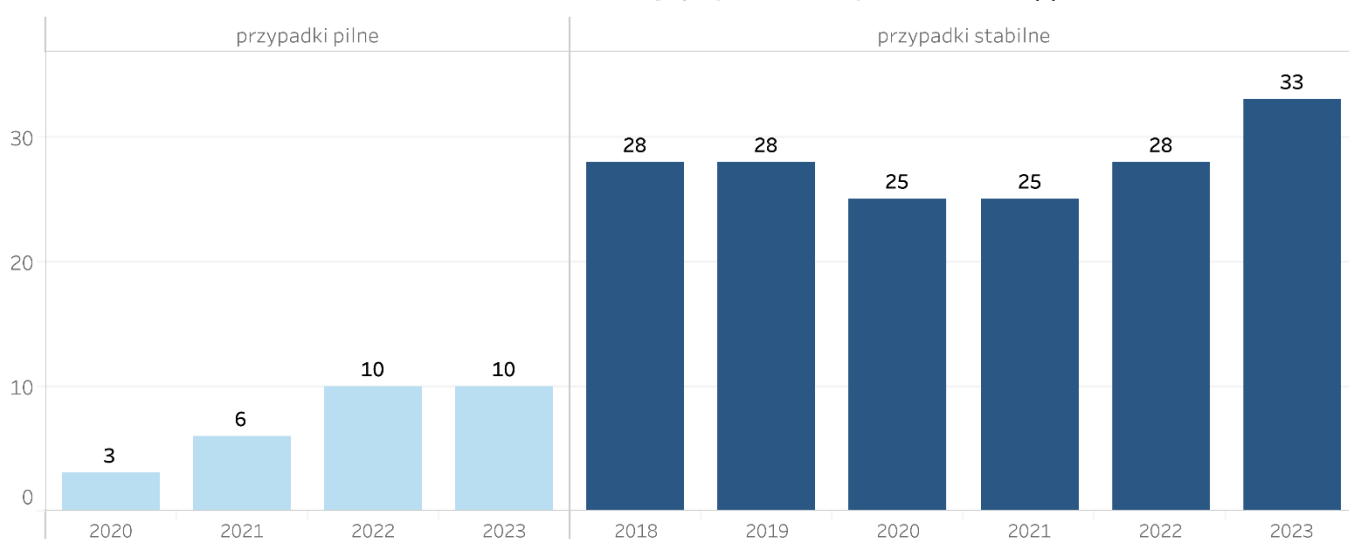
42. Liczba pacjentów leczonych w Wojewódzkim Szpitalu im. św. Ojca Pio (2)

43. Średni czas oczekiwania na wizytę na oddziałach szpitala - liczba dni (2)

44. Średni czas oczekiwania na wizytę w poradniach szpitala - liczba dni (2)

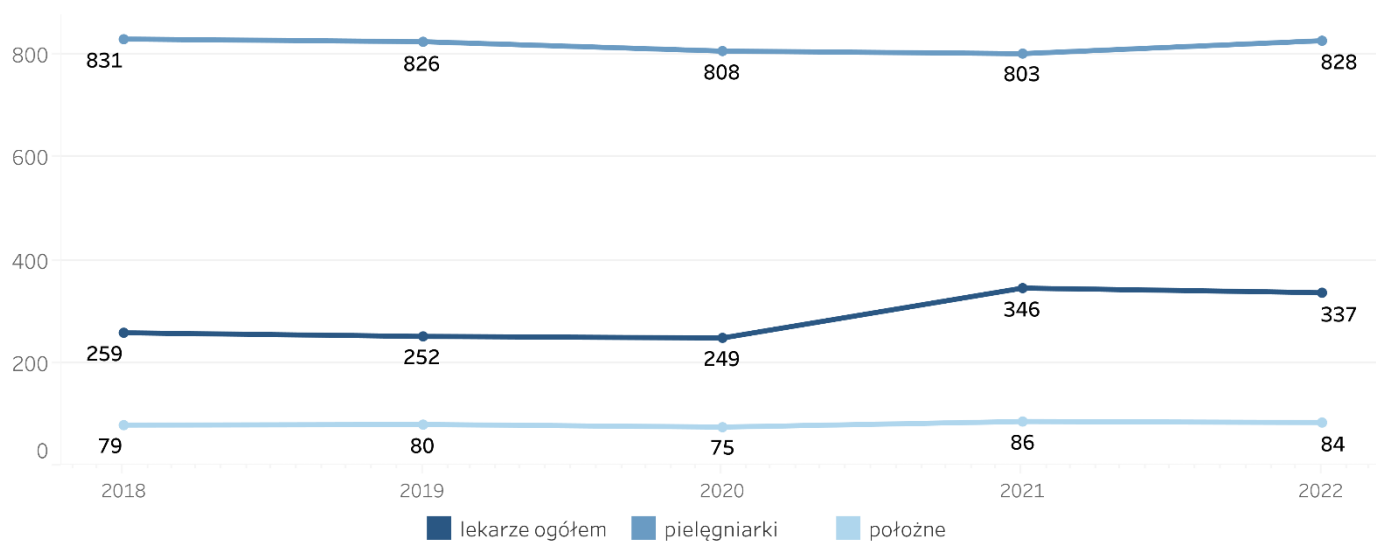

Źródło:

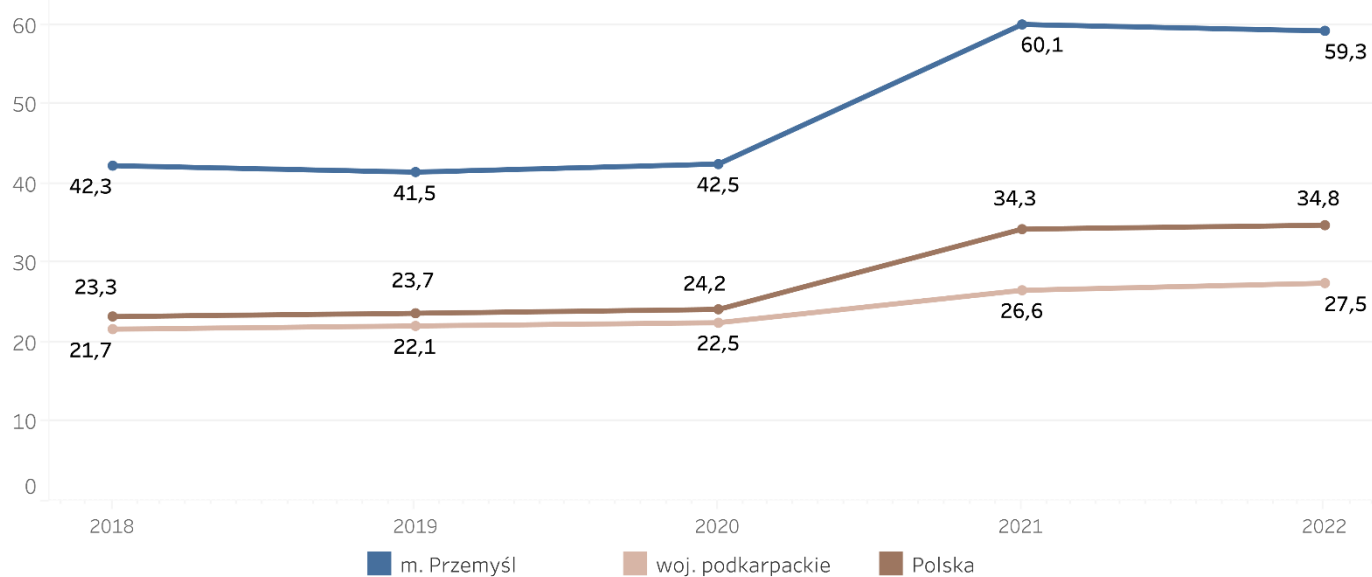
1 - GUS BDL

2 - dane Urzędu Miejskiego w Przemyślu

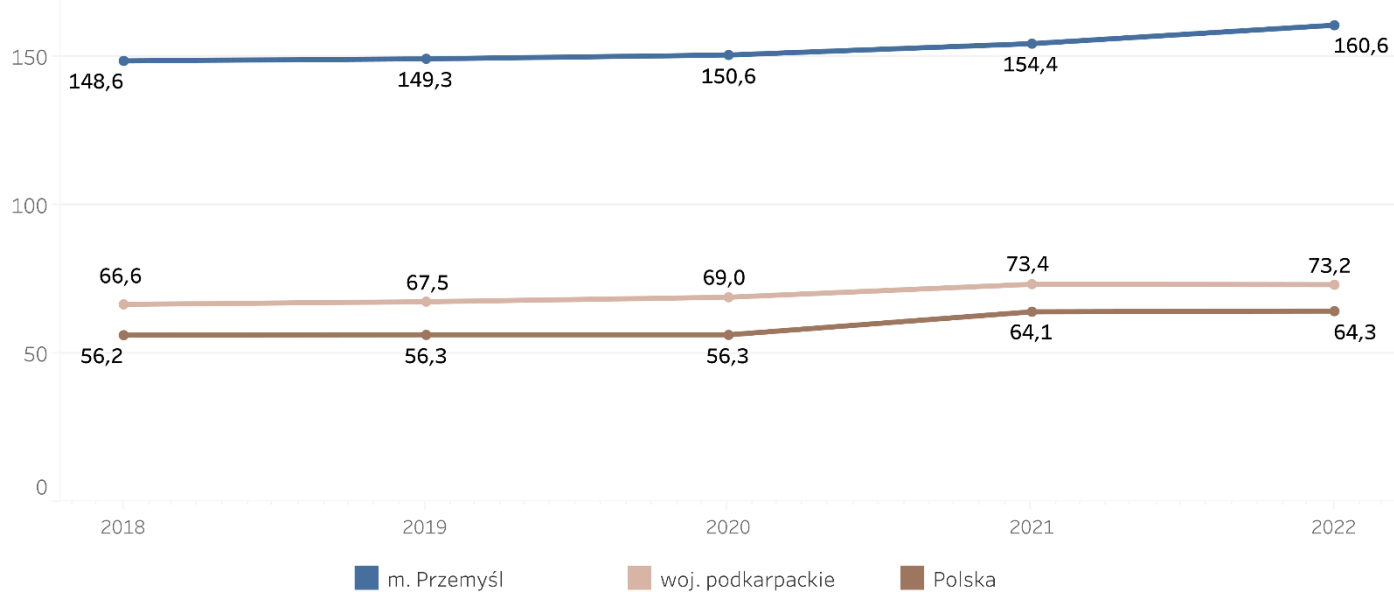
45. Personel medyczny według podstawowego miejsca pracy (1)

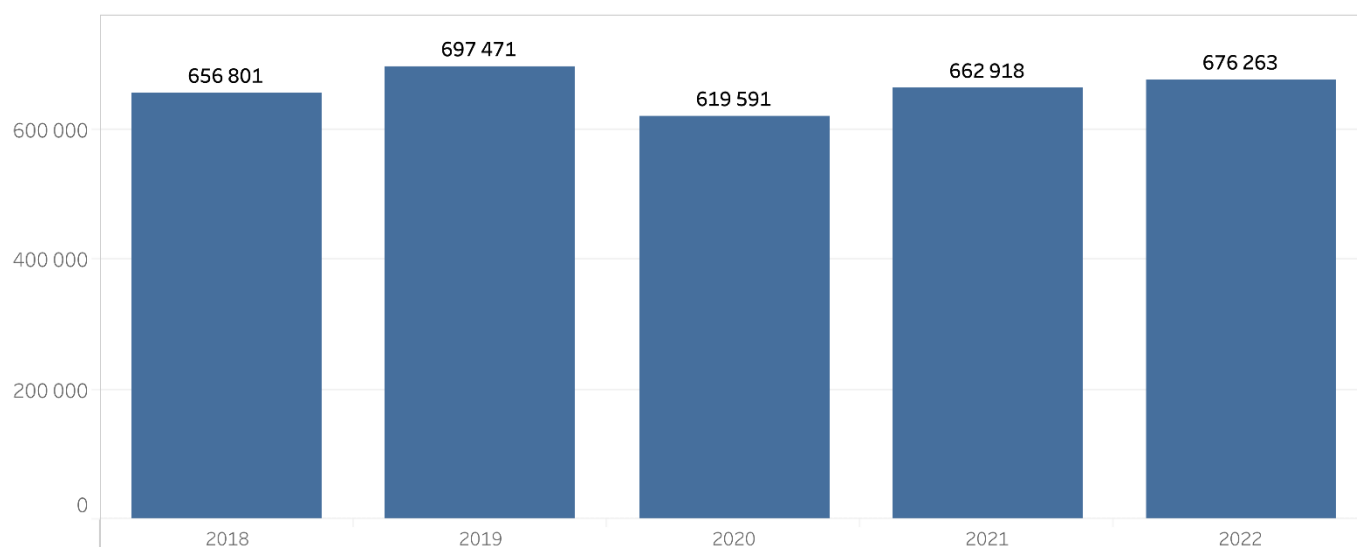
46. Lekarze według podstawowego miejsca pracy na 10 tys. ludności (1)

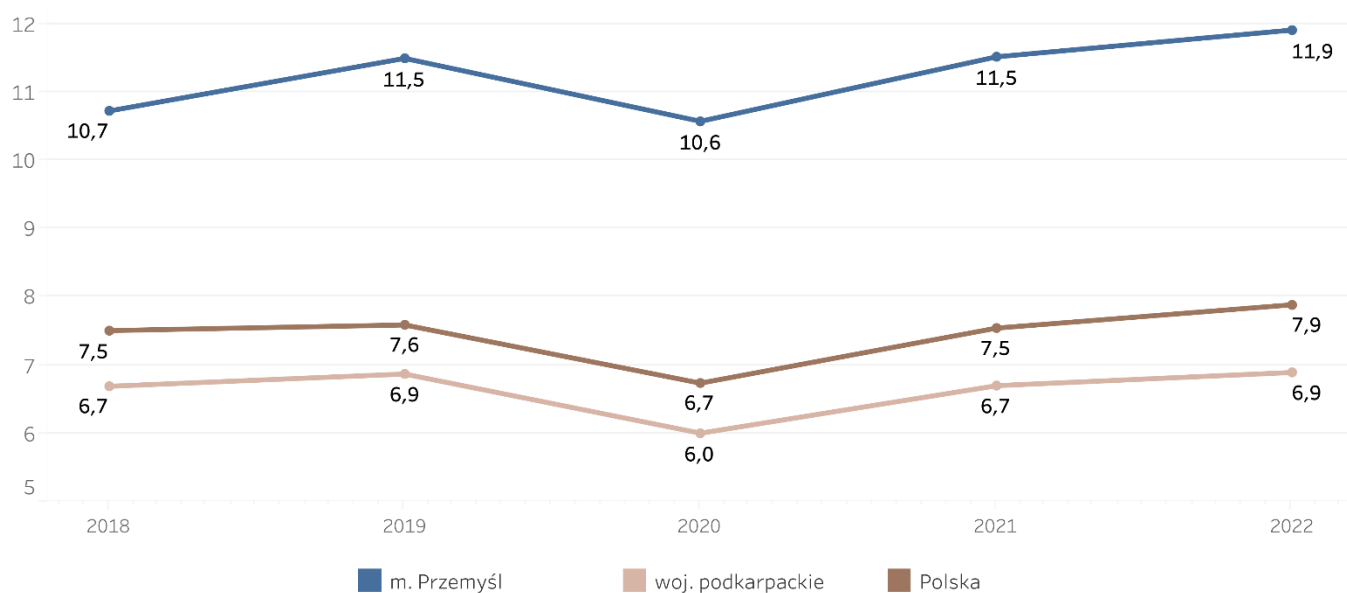
47. Pielęgniarki i położne według podstawowego miejsca pracy na 10 tys. ludności (1)

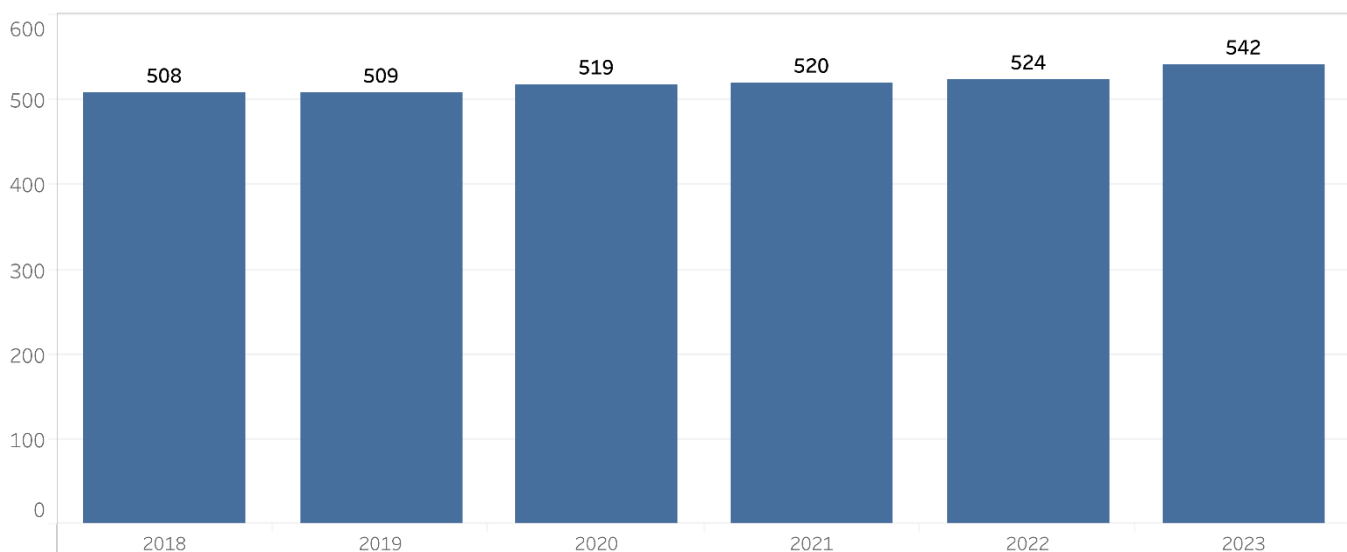
48. Porady lekarskie ogółem (1)

49. Porady lekarskie na 1 mieszkańca (1)

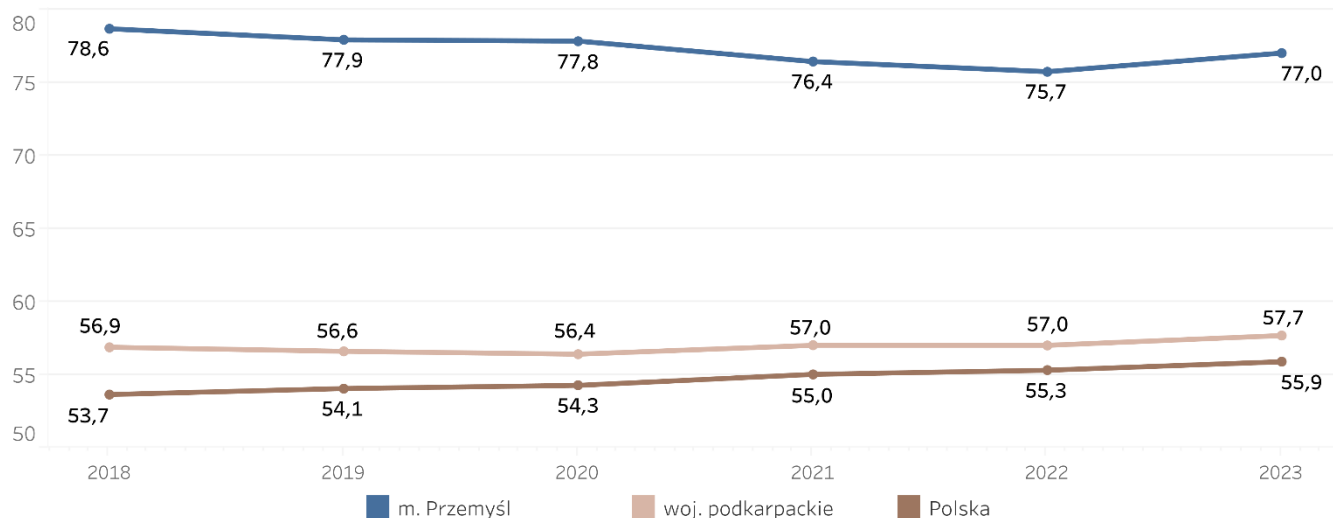

50. Liczba podmiotów prowadzących działalność w sektorze opieki zdrowotnej (PKD sekcja Q - 86) (1)

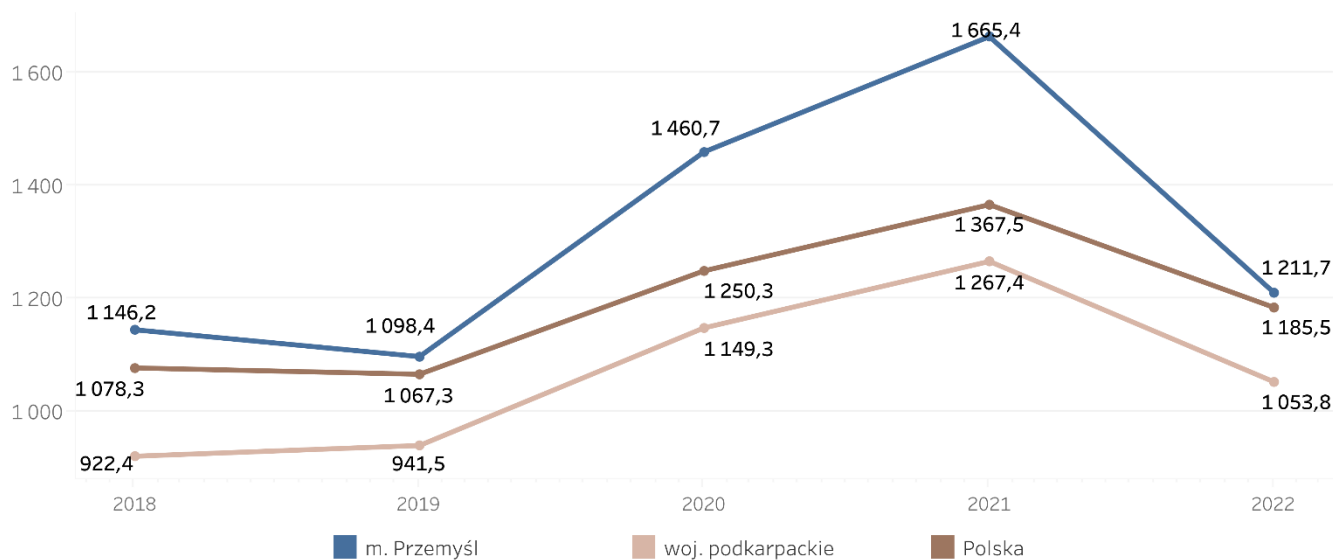

Źródło:
1- GUS BDL

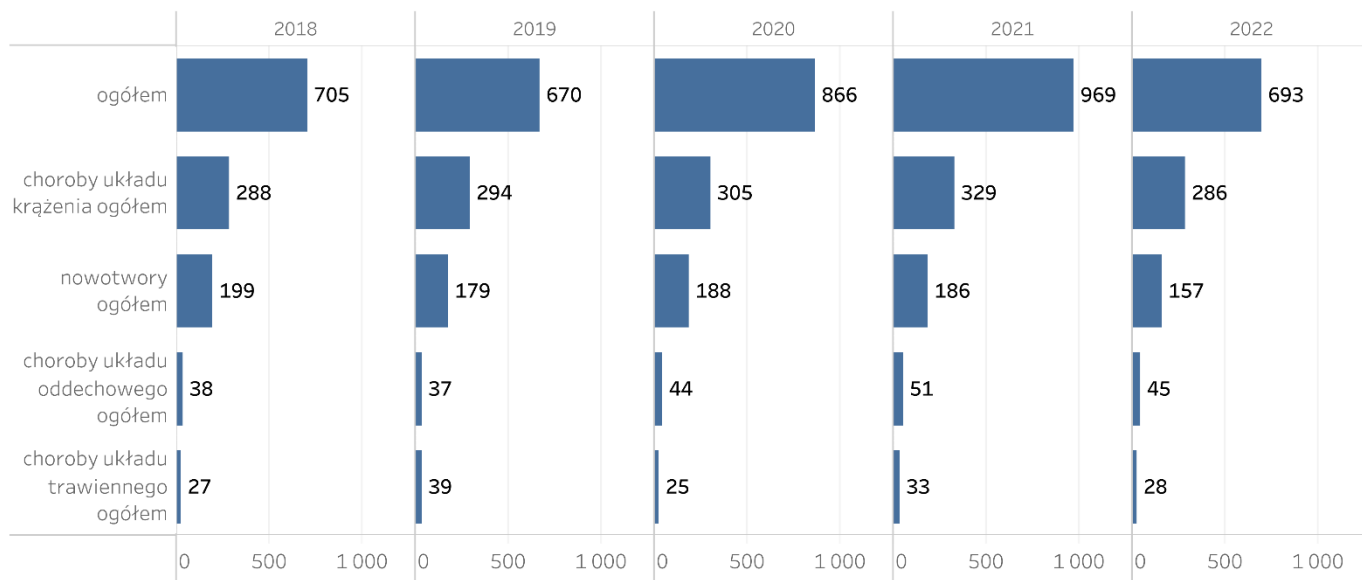
51. Liczba podmiotów prowadzących działalność w sektorze opieki zdrowotnej (PKD sekcja Q - 86) na 1 000 podmiotów gospodarczych ogółem (1)

52. Umieralność - liczba zgonów na 100 tys. ludności (1)

53. Zgony według przyczyn (1)

Źródło:
1 - GUS BDL

5. Żłobki

Gmina Miejska Przemysł nie prowadzi własnych jednostek organizacyjnych w postaci żłobków i klubów dziecięcych, natomiast wspiera działalność podejmowaną przez podmioty niepubliczne. Obecnie na terenie miasta działa 9 żłobków i 5 klubów dziecięcych – łącznie 374 miejsc opieki. Opieka żłobkowa jest sprawowana nad dziećmi od 20 tygodnia życia do ukończenia 3 lat.

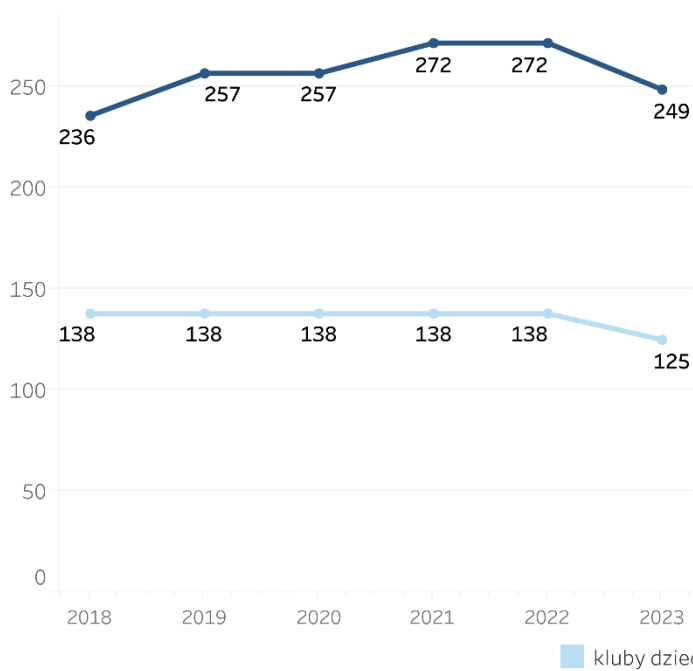
W latach 2018-2022 można zauważyć zmniejszanie się liczby dzieci w wieku do lat 3 – w 2022 r. było to nieco ponad 1 tys. (wykres 56). Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową wyniósł 34,3% w 2022 r., co było wartością wyższą niż w latach poprzednich, co wynika m.in. ze wspomnianego spadku liczby dzieci (wykres 57).

W latach 2018-2023 średnioroczna liczba dzieci objętych opieką w żłobkach i klubach dziecięcych wzrosła o 6,3%, natomiast liczba miejsc w 2023 r. wyniosła tyle samo co w 2018 r. (wykres 54 i 55). W 2023 r. do żłobków uczęszczało 183 dzieci – o 10,9% więcej niż w 2018 r., natomiast do klubów dziecięcych uczęszczało 106 dzieci – o 0,9% mniej niż w 2018 r. Biorąc pod uwagę dane dostępne na stronie empatia.mpips.gov.pl (na której można na bieżąco śledzić liczbę miejsc i dzieci zapisanych do żłobków i klubów dziecięcych) wynika, że na terenie miasta są wolne miejsca we wspomnianych placówkach. Można zatem przypuszczać, że problem z dostępnością żłobków i klubów dziecięcych nie występuje.

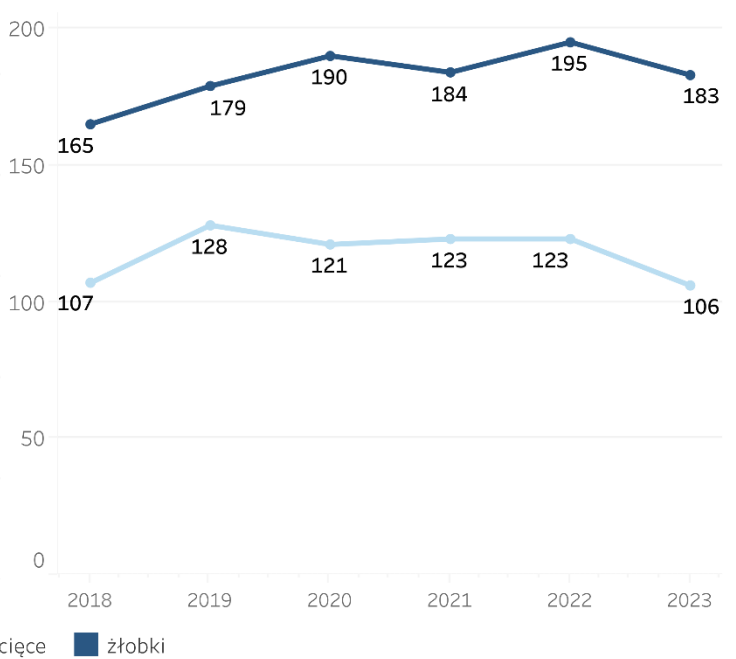

Dostępność żłobków dobrze ocenia 22,5% respondentów – przeciwne zdanie ma 21,5%. Najwięcej osób ocenia ten aspekt przeciętnie, na co wskazuje 49,5% ankietowanych osób. Biorąc pod uwagę dane statystyczne wynika, że problem z dostępnością miejsc w żłobkach nie występuje, jednakże respondenci mają na myśli przede wszystkim dostępność finansową żłobków prywatnych. W mieście nie funkcjonują żłobki publiczne, a nie każdego rodzica stać na opłaty w żłobku prywatnym, co wyraźnie podkreślali respondenci w odpowiedziach ankiety.

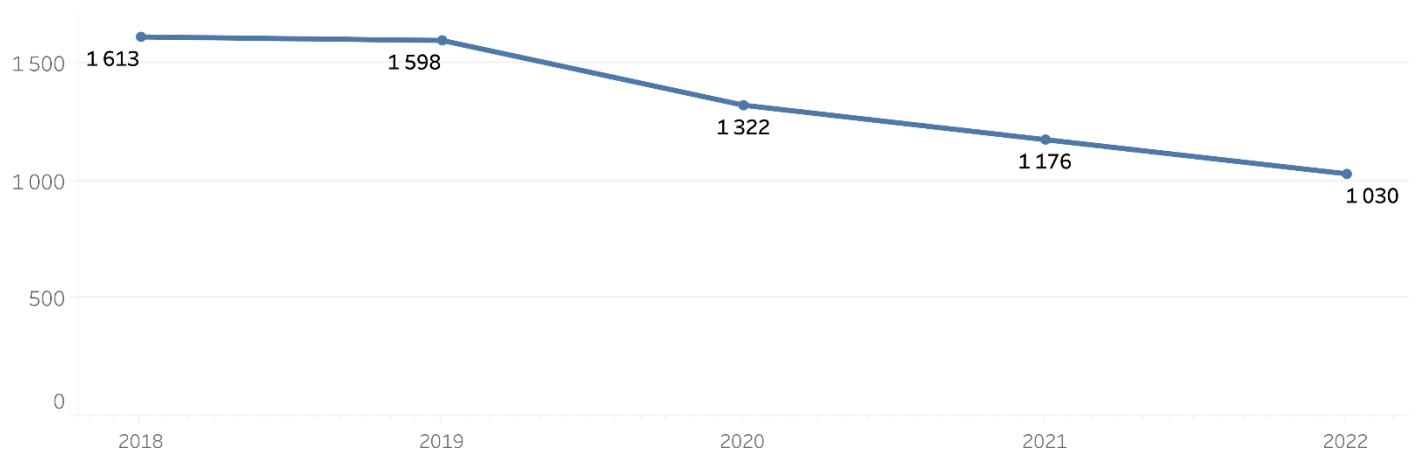
54. Liczba miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych (2)

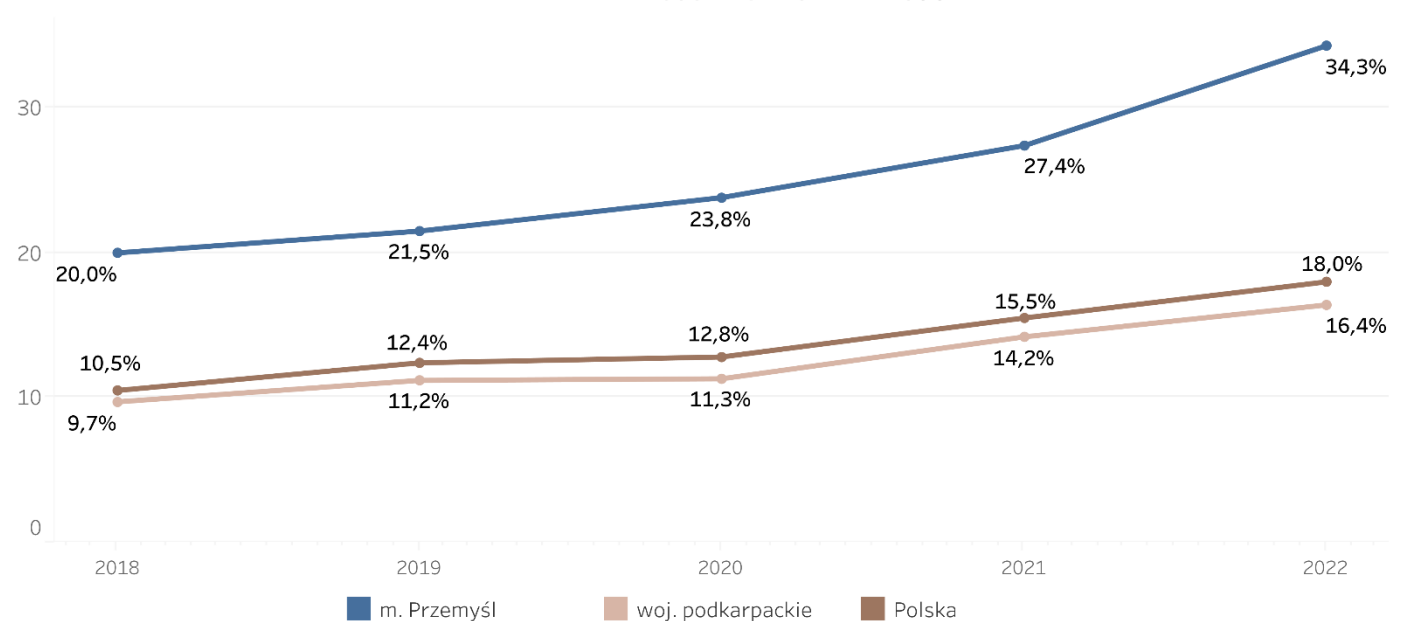
55. Średnioroczna liczba dzieci w żłobkach i klubach dziecięcych (2)

56. Liczba dzieci w wieku do lat 3 ogółem (1)

57. Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową (1)

Źródło:
1 - GUS BDL
2 - dane Urzędu Miejskiego w Przemysłu

6. Edukacja i wychowanie

Jedną z mocnych stron Miasta Przemysła jest różnorodność oferty edukacyjnej. Mieszkańcy mają możliwość podjęcia kształcenia na różnych etapach edukacyjnych, a działalność szkół wspierają placówki takie jak poradnia psychologiczno-pedagogiczna i Młodzieżowy Dom Kultury w Przemysłu.

W 2022 r. w mieście funkcjonowało 12 przedszkoli miejskich i 16 prywatnych, z których korzystało kolejno 1 237 i 999 dzieci. W porównaniu do 2019 r. liczba dzieci w przedszkolach miejskich zmalała o 0,7%, a w przedszkolach niepublicznych wzrosła o 12,6% (wykres 59). Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wyniósł 112,6% w 2022 r., co oznacza, że do przedszkoli na terenie miasta uczęszczają także dzieci z okolicznych gmin (wykres 60).

Liczba miejsc w przedszkolach w latach 2018-2023 systematycznie malała – w roku szkolnym 2023/2024 wyniosła 2 451, a zatem o 6,7% mniej niż w 2018 r. Liczba miejsc jest jednak wyższa od liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli (wykres 58).

Na terenie miasta funkcjonuje 9 szkół podstawowych prowadzonych przez Miasto Przemysła oraz 6 szkół podstawowych prowadzonych przez inne podmioty. Poniżej wymieniono szkoły prowadzone przez Miasto:

- Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Henryka Sienkiewicza w Przemysłu,
- Szkoła Podstawowa Nr 4 im. Ks. Jana Twardowskiego w Przemysłu,
- Szkoła Podstawowa nr 5 im. Bohaterów Września w Przemysłu,
- Szkoła Podstawowa Nr 6 im. Ojca Świętego Jana Pawła II w Przemysłu,
- Szkoła Podstawowa Nr 11 im. Henryka Jordana w Przemysłu,
- Szkoła Podstawowa nr 14 im. Zjednoczonej Europy w Przemysłu,
- Szkoła Podstawowa nr 15 Im. Adama Mickiewicza w Przemysłu,
- Szkoła Podstawowa nr 16 z Oddziałami Integracyjnymi im. Orłąt Lwowskich w Przemysłu,
- Szkoła Podstawowa nr 17 m. Markiana Szaszkewicza w Przemysłu.

W 2022 r. w szkołach publicznych uczyło się łącznie 3 669 dzieci – o 10,2% więcej niż w 2019 r. Do szkół niepublicznych uczęszczało 823 dzieci, czyli o 108,4% więcej w porównaniu do 2019 r. (wykres 62). Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych wyniósł 113,5%, znacznie więcej niż wskaźnik dla województwa (90,6%) i kraju (96,0%) (wykres 61).

Pracownicy szkół podstawowych zauważają kilka istotnych problemów wśród uczniów. Najczęściej wskazywanym problemem jest uzależnienie od urządzeń mobilnych, w tym internetu i mediów

społecznościowych – ten trend dotyczy większości uczniów w kraju. Uczniowie mają także problemy z koncentracją i motywacją do nauki oraz samodzielną organizacją czasu pracy. Należy wspomnieć, że część szkół jako problem występujący dość często wskazało zaburzenia psychiczne wśród uczniów, konflikty między uczniami oraz presję rówieśniczą na przystosowanie się do danej grupy. Problemy takie jak korzystanie z używek, opuszczanie zajęć, czy konflikty z nauczycielami zdarzają się w przemyskich szkołach podstawowych sporadycznie.

Szkoły podstawowe wymagają doinwestowania w zakresie infrastruktury – pracownicy szkół wskazują przede wszystkim na potrzebę remontów i modernizacji budynków szkolnych (w tym wymianę stolarki drzwiowej, okiennej, posadzek, ławek, krzeseł itp.), rozbudowę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej oraz doposażenia szkół w pomoce multimedialne (nowe komputery, rzutniki itp.). Wiele budynków szkolnych wymaga dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami poprzez montaż wind, podjazdów, oznaczeń dla niedowidzących itp. W zakresie oferty szkół podstawowych, największe zapotrzebowanie występuje na organizację zajęć pozalekcyjnych dla dzieci, w tym kół zainteresowań i zajęć wyrównawczych. Część szkół jako istotną potrzebę wskazuje na zapotrzebowanie na kadre pedagogiczną nauczania specjalnego oraz personel uzupełniający (pielęgniarka, psycholog, pedagog, logopeda itp.).

Na terenie miasta funkcjonuje 11 szkół ponadpodstawowych prowadzonych przez Miasto Przemyśl i 2 szkoły prowadzone przez inne podmioty. Wśród szkół prowadzonych przez miasto znajdują się 4 licea, 5 techników oraz 2 szkoły branżowe 1 stopnia. Szkoły oferujące kształcenie zawodowe posiadają własną specyfikę kształcenia, dzięki czemu nie występuje zjawisko dublowania się poszczególnych zawodów. W 2022 r. w miejskich szkołach ponadpodstawowych uczyło się 4 186 uczniów, a w szkołach niepublicznych 121 (wykres 63).

Tabela 3 Szkoły ponadpodstawowe prowadzone przez Miasto Przemyśl

Licea	
I Liceum Ogólnokształcące im. Juliusza Słowackiego w Przemyślu	Klasa: <ul style="list-style-type: none"> • politechniczno-dwujęzyczna, • medyczna, • prawnicza, • programowania, grafiki i modelowania cyfrowego, • menadżersko-biznesowa, humanistyczna,
II Liceum Ogólnokształcące im. prof. Kazimierza Morawskiego w Przemyślu	Klasa: <ul style="list-style-type: none"> • matematyczno-informatyczna, • językowa, • medyczna,
III Liceum Ogólnokształcące im. Markiana Szaszkewicza w Przemyślu	Jedyna w województwie szkoła ukraińskiej mniejszości narodowej, oferuje kształcenie w klasie ogólnokształcącej,

IV Liceum Ogólnokształcące w ZSEiO w Przemysłu	Profil: <ul style="list-style-type: none"> • humanistyczno-medialny, • politechniczny z elementami wiedzy o służbach mundurowych,
Technika	
Technikum Nr 1 w ZSUHiG w Przemysłu	Kierunek: <ul style="list-style-type: none"> • Technik reklamy, • Technik stylisty, • Technik fotografii i multimediiów,
Technikum Nr 2 w CKZiU Nr 2 w Przemysłu	Kierunek: <ul style="list-style-type: none"> • Technik architektury krajobrazu • Technik ekonomista • Technik handlowiec • Technik programista
Technikum Nr 4 w ZSEiO w Przemysłu	Kierunek: <ul style="list-style-type: none"> • Technik elektronik, • Technik geodeta, • Technik teleinformatyk, • Technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej,
Technikum Nr 6 w CKZiU Nr 1 w Przemysłu	Kierunek: <ul style="list-style-type: none"> • Technik budownictwa, • Technik pojazdów samochodowych,
Technikum Nr 8 w CKZiU Nr 1 w Przemysłu	Kierunek: <ul style="list-style-type: none"> • Technik eksploatacji portów i terminali, • Technik informatyk, • Technik mechatronik, • Technik mechanik, • Technik logistyk, • Technik elektryk,
Szkoły branżowe	
Branżowa szkoła I st. Nr 1 w ZSUHiG w Przemysłu	Kierunek: <ul style="list-style-type: none"> • Kucharz, • Cukiernik, • Fryzjer, • Klasa wielozadaniowa.
Branżowa szkoła I st. Nr 6 w CKZiU Nr 1 w Przemysłu	Kierunek: <ul style="list-style-type: none"> • Mechanik pojazdów samochodowych, • Elektromechanik, • Monter sieci i instalacji sanitarnych, • Stolarz, • Monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie,

Źródło: opracowanie własne.

Szkoły funkcjonujące na terenie miasta cechują się wysoką jakością nauczania, na co wskazują wyniki rankingu Perspektywy 2024:

- w rankingu liceów ogólnokształcących - I LO im. Juliusza Słowackiego uzyskało odznakę Srebrnej Tarczy (9 miejsce w województwie), a II LO im. prof. Kazimierza Morawskiego odznakę Brązowej Tarczy (37 miejsce w województwie),

- w rankingu techników - Technikum Nr 4 uzyskało odznakę Srebrnej Tarczy (14 miejsce w województwie), a Technikum Nr 2 odznakę Brązowej Tarczy (22 miejsce w województwie).

Na terenie miasta działa także 12 szkół dla dorosłych (w tym liceów ogólnokształcących i szkół policealnych) – 5 miejskich i 7 prowadzonych przez podmioty prywatne, w których kształciło się łącznie 362 słuchaczy w 2022 r. Ponadto Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego Nr 1 i Nr 2 oferuje bezpłatne Kwalifikacyjne Kursy Zawodowe.

Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych, podobnie jak w przypadku uczniów szkół podstawowych, najczęściej występującymi problemami są: uzależnienie od urządzeń mobilnych, problemy z motywacją i koncentracją oraz nieumiejętność samodzielnego organizowania czasu. Problemem występującym znacznie częściej niż w szkołach podstawowych jest korzystanie z używek, głównie papierosów elektronicznych i alkoholu. Z tego względu niezbędną kwestią jest zapewnienie uczniom wsparcia psychologa, a także prowadzenie działań profilaktycznych.

Budynki szkół ponadpodstawowych także wymagają remontów, modernizacji i doposażenia w niezbędne pomoce dydaktyczne, a także dostosowania do osób ze specjalnymi potrzebami. Biorąc pod uwagę ofertę placówek, występuje istotne zapotrzebowanie na kadre przedmiotów zawodowych, praktycznych, a w mniejszym stopniu także na kadre przedmiotów podstawowych i nauczania specjalnego. Kluczową potrzebą jest również zapewnienie młodzieży wsparcia psychologa, pedagoga, logopedy itp. Ponadto występuje istotna potrzeba w zakresie rozwoju oferty zajęć pozalekcyjnych.

Wyniki uzyskane przez uczniów przemyskich szkół w egzaminie ósmoklasisty i maturalnych z przedmiotów takich jak język polski, matematyka i język angielski na poziomie podstawowym były zbliżone do średnich wyników uzyskanych przez uczniów w województwie podkarpackim i kraju (wykres 65 i 66).

W Przemysłu funkcjonuje 5 placówek specjalnych – 3 miejskie i 2 niepubliczne. W miejskich placówkach w 2022 r. kształciło się 388 uczniów, a w niepublicznych 38 (wykres 64). Miasto Przemysł prowadzi:

- Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy Nr 1 im. Marii Grzegorzewskiej – przeznaczony dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną i autyzmem, którego oferta obejmuje: wczesne wspomaganie, oddziały przedszkolne, szkołę podstawową, szkołę branżową I stopnia nr 3, szkołę przysposabiającą do pracy,
- Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy Nr 2 im. dr Janusza Korczaka – przeznaczony dla uczniów niesłyszących i słabosłyszących, którego oferta obejmuje: wczesne wspomaganie, oddziały przedszkolne, szkołę podstawową, szkołę branżową, technikum oraz szkołę policealną,

- Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy Nr 3 im. Kazimierza Wielkiego – przeznaczony dla uczniów niepełnosprawnych ruchowo.

W mieście działa **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna** udzielająca dzieciom i młodzieży pomocy psychologicznej i pedagogicznej, pomocy w wyborze przyszłego kierunku kształcenia. Poradnia udziela także pomoc rodzicom i nauczycielom, związaną z wychowaniem dzieci i młodzieży oraz wspomaga inne jednostki wychowawczo-edukacyjne działające na terenie miasta. Ponadto w Przemysłu znajduje się także Niepubliczna Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna Wczesnego Wspomagania Rozwoju.

Młodzieżowy Dom Kultury w Przemysłu oferuje wiele form spędzania czasu wolnego oraz stwarza warunki do rozwoju zainteresowań i talentów dzieci i młodzieży. W 2022 r. MDK prowadził zajęcia w 5 sekcjach takich jak: muzyczna, sportowa, plastyczna, komputerowa, językowa, skupiających łącznie 974 uczestników. MDK jest także organizatorem licznych imprez sportowych i artystycznych skierowanych do dzieci i młodzieży.

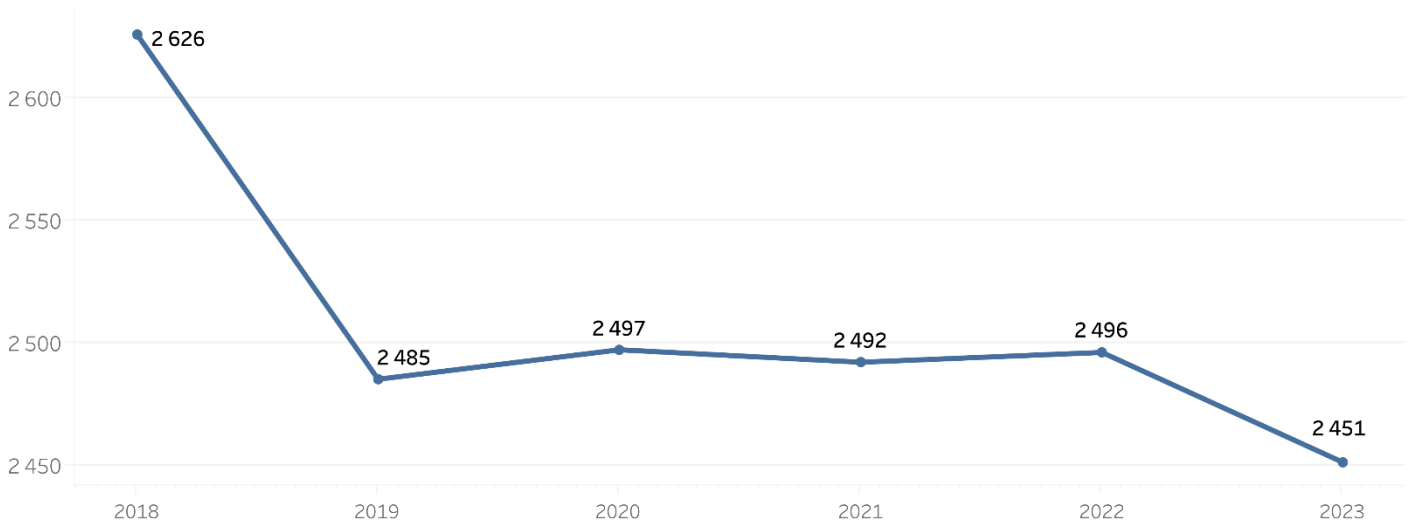
W Przemysłu funkcjonuje jedna szkoła wyższa - Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Przemysłu. Jest to publiczna uczelnia zawodowa kształcąca na kierunkach takich jak: architektura wnętrz, bezpieczeństwo i produkcja żywności, bezpieczeństwo transgraniczne, filologia angielska, historia, inteligentne technologie, informatyka w biznesie, inżynieria transportu i logistyki, mechatronika, projektowanie graficzne, stosunki międzynarodowe, pielęgniarstwo, bezpieczeństwo i stosunki transgraniczne. W mieście zarejestrowana jest również jedna niepubliczna uczelnia, której wydziały zlokalizowane są w Warszawie.

W 2020 r. przeprowadzono badanie ankietowe wśród 408 uczniów ostatnich klas przemyskich szkół ponadpodstawowych w ramach projektu realizowanego z Programu Rozwój Lokalny. Około 30% respondentów jako mocną stroną swojej szkoły wskazało prowadzone przez nią praktyki, staże i inne aktywności pokazujące jak wykorzystać zdobytą wiedzę w praktyce. Zdaniem młodzieży, aby znaleźć interesującą pracę, potrzebują przede wszystkim dobrej znajomości języków obcych, umiejętności praktycznych związanych z danym zawodem oraz wiedzy specjalistycznej związanej z zawodem, którą mogą zdobyć na dalszych etapach edukacji. Zaledwie 8,8% ankietowanych chciałoby w przyszłości mieszkać w Przemysłu – pozostali planują zamieszkać w innej miejscowości w województwie podkarpackim, w innym regionie Polski bądź za granicą. Ankietowaną młodzież do wyjazdu z miasta zachęca przede wszystkim wysokość oferowanych zarobków (84%), niska atrakcyjność ofert pracy (81%) oraz brak możliwości kontynuowania nauki w wybranym zawodzie (72%). Co ważne blisko $\frac{2}{3}$ respondentów chce podjąć naukę na poziomie studiów – można przypuszczać, że wiele z nich wybierze uczelnie znajdujące się w większych miastach, a przez to wyjedzie z Przemysłu na stałe.

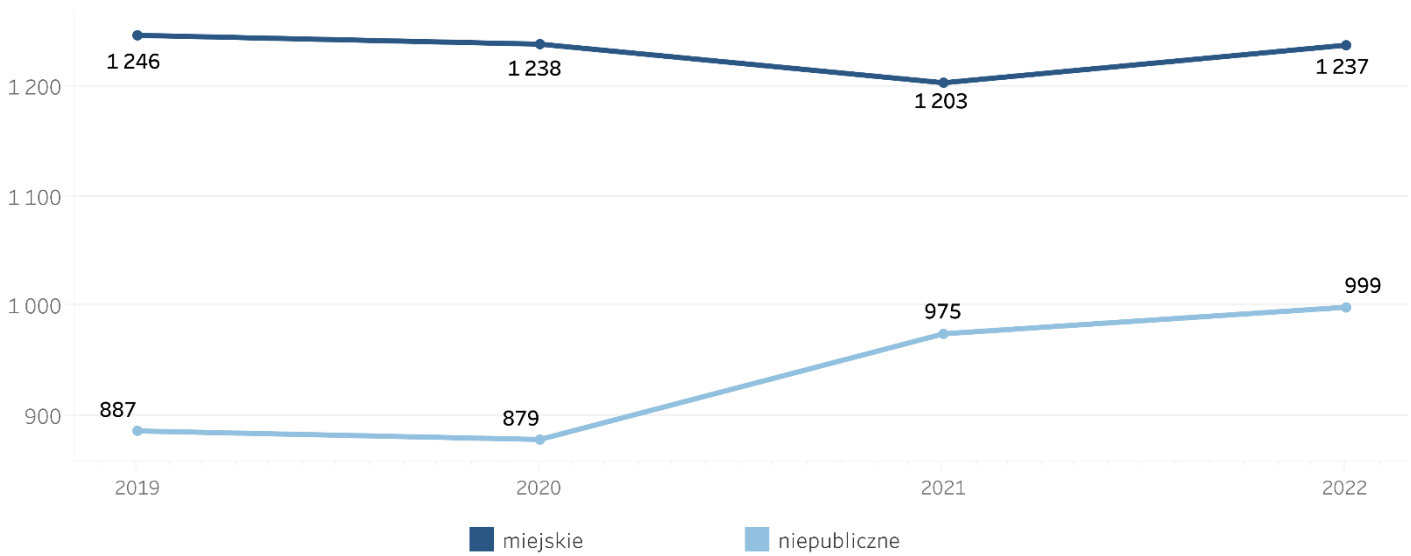

Dostępność przedszkoli dobrze ocenia 42,1% respondentów – tylko 11,3% ma negatywne zdanie na ten temat. Blisko 41% pozytywnie ocenia dostępność placów zabaw dla dzieci, a niecałe 40% ocenia ten aspekt przeciętnie. Ankietowani wskazują na wysoki poziom nauczania w szkołach (40,8% pozytywnych wskazań). Jakość infrastruktury oświatowej, sportowej oraz jej dostępność jest oceniana przeciętnie. Wśród aspektów związanych z usługami skierowanymi do dzieci i młodzieży, respondenci najgorzej oceniają dostępność różnych form atrakcyjnego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, co źle oceniło 30% osób biorących udział w ankiecie.

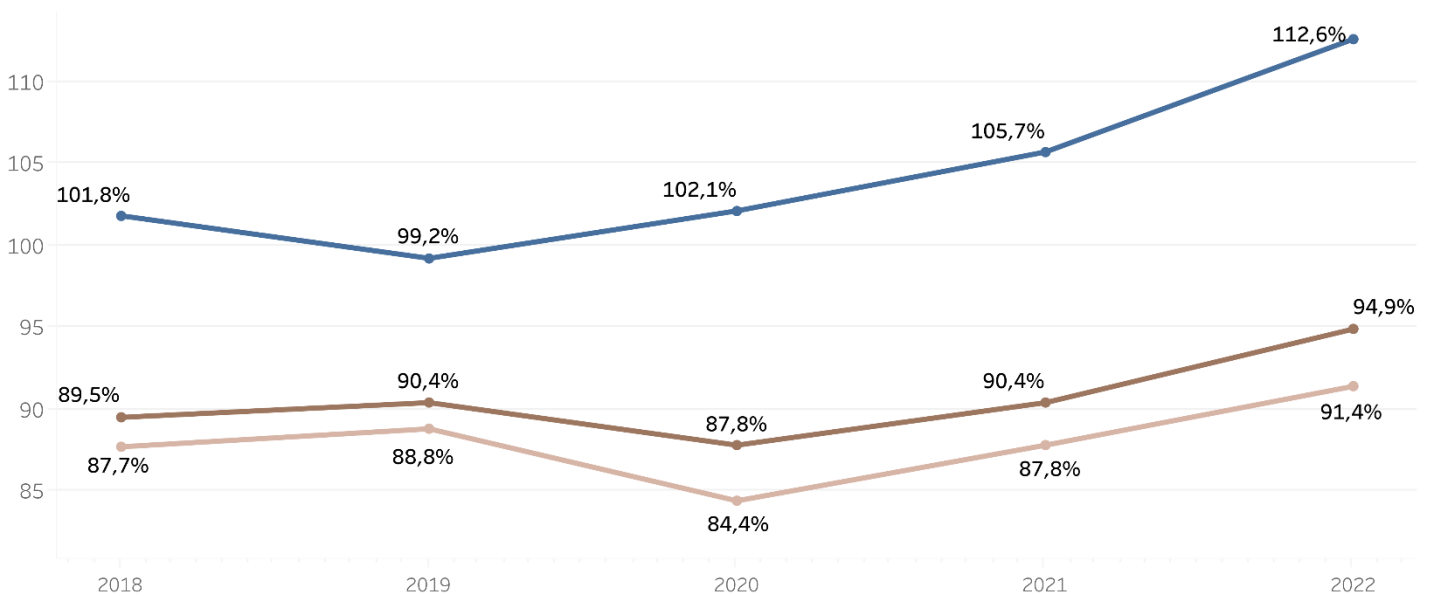
58. Liczba miejsc w przedszkolach ogółem (2)

59. Liczba dzieci w przedszkolach (3)

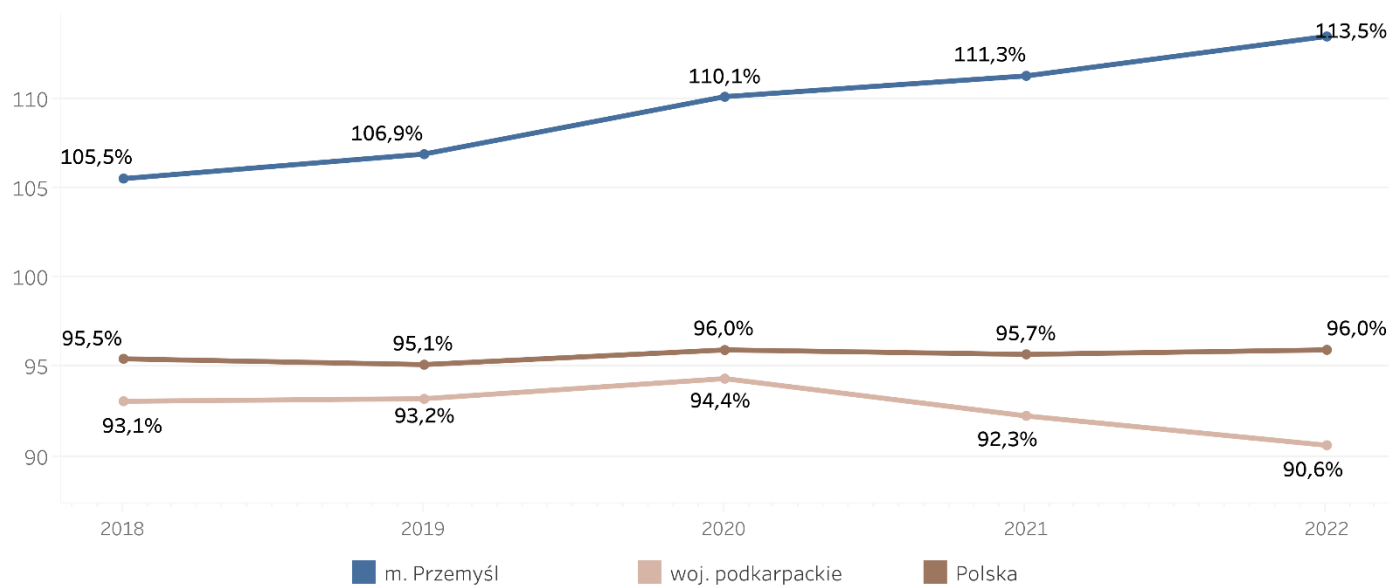
60. Odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (1)

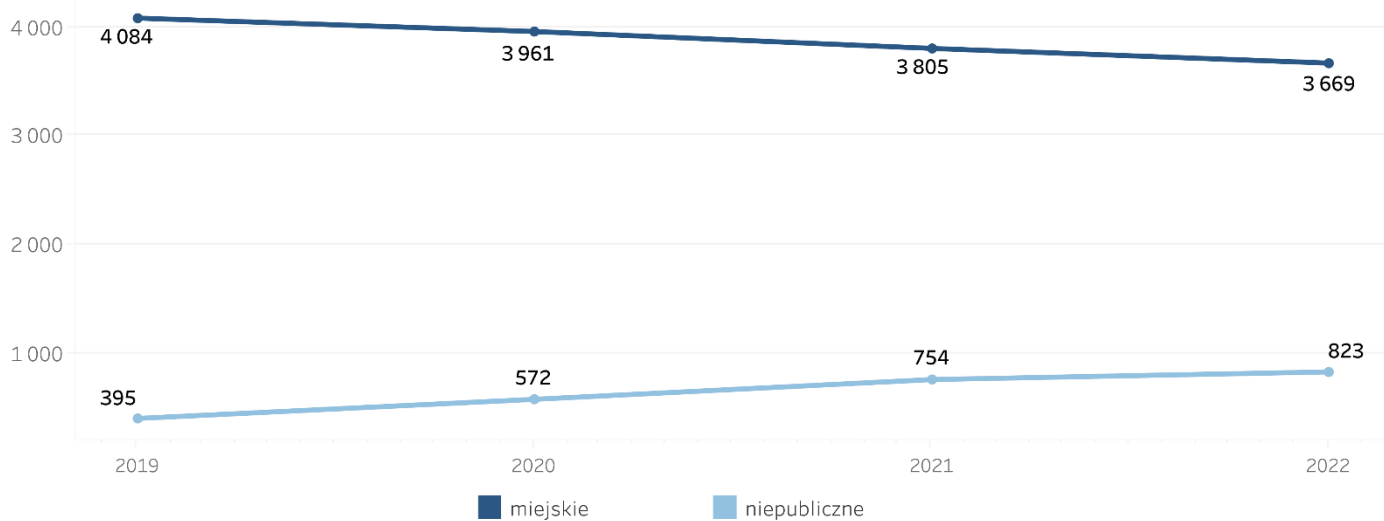
Źródło:
 1- GUS BDL
 2- dane Urzędu Miejskiego w Przemysłu
 3- raporty o stanie miasta za lata 2019-2022

■ m. Przemysł ■ woj. podkarpackie ■ Polska

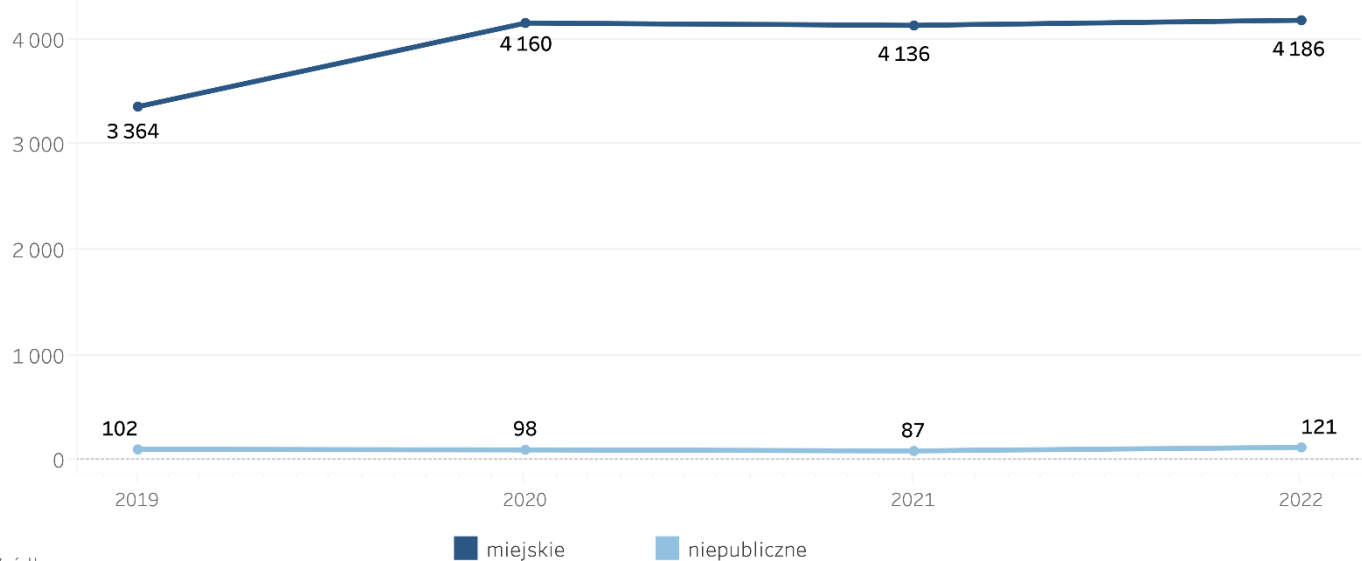
61. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych (1)

62. Liczba dzieci w szkołach podstawowych (2)

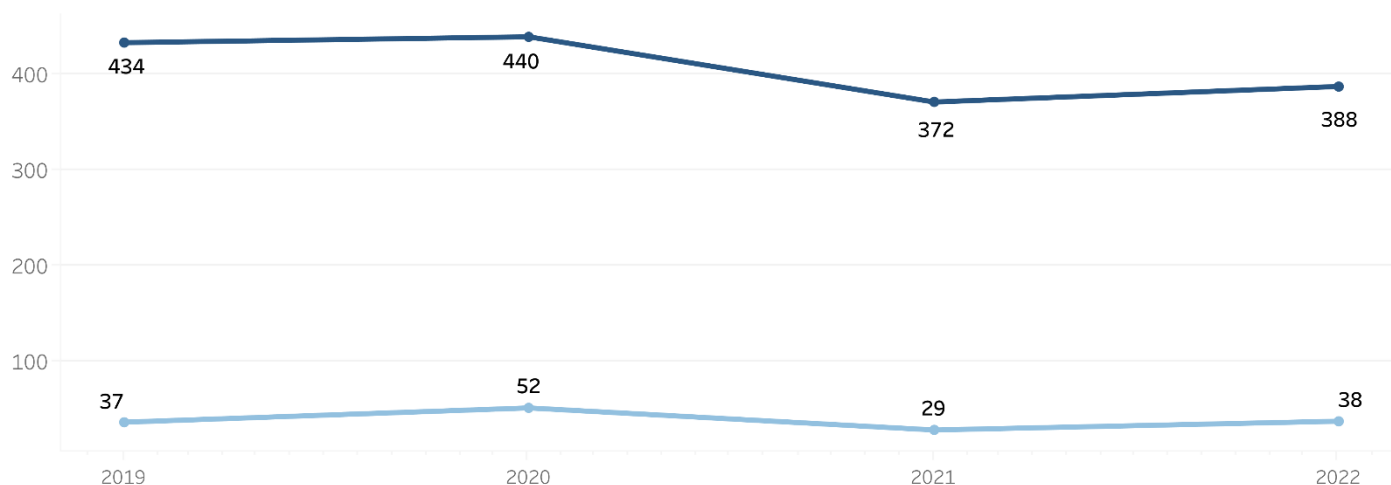

63. Liczba dzieci w szkołach ponadpodstawowych (2)

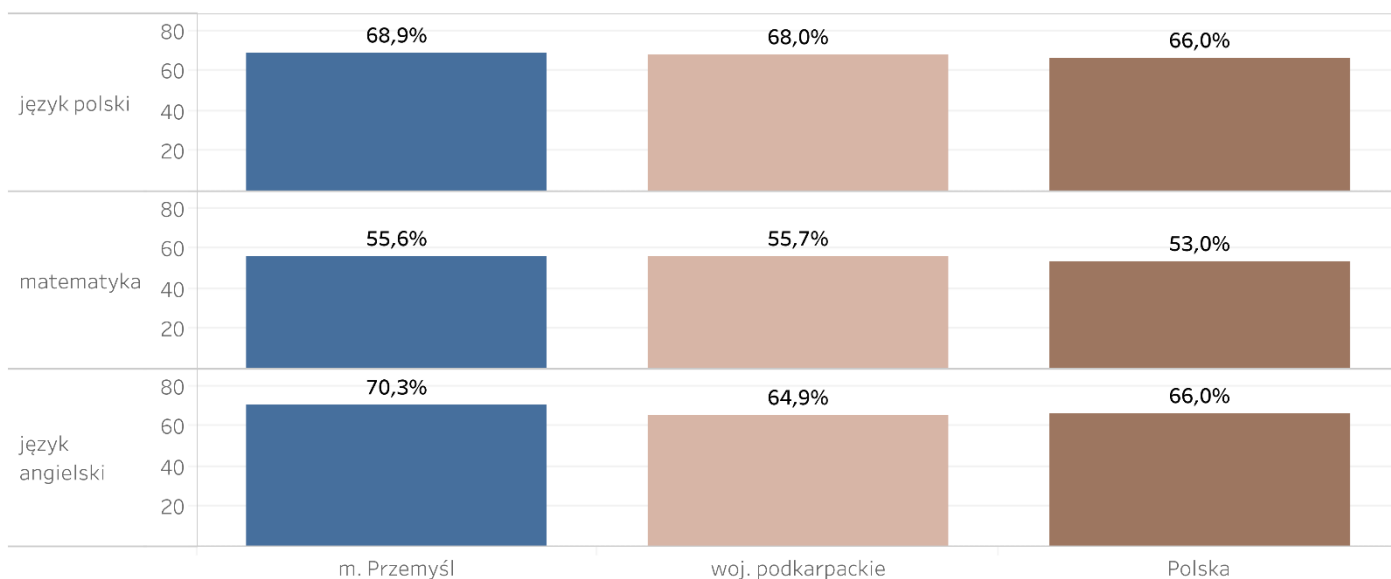

Źródło:
1 - GUS BDL
2 - raporty o stanie miasta za lata 2019-2022

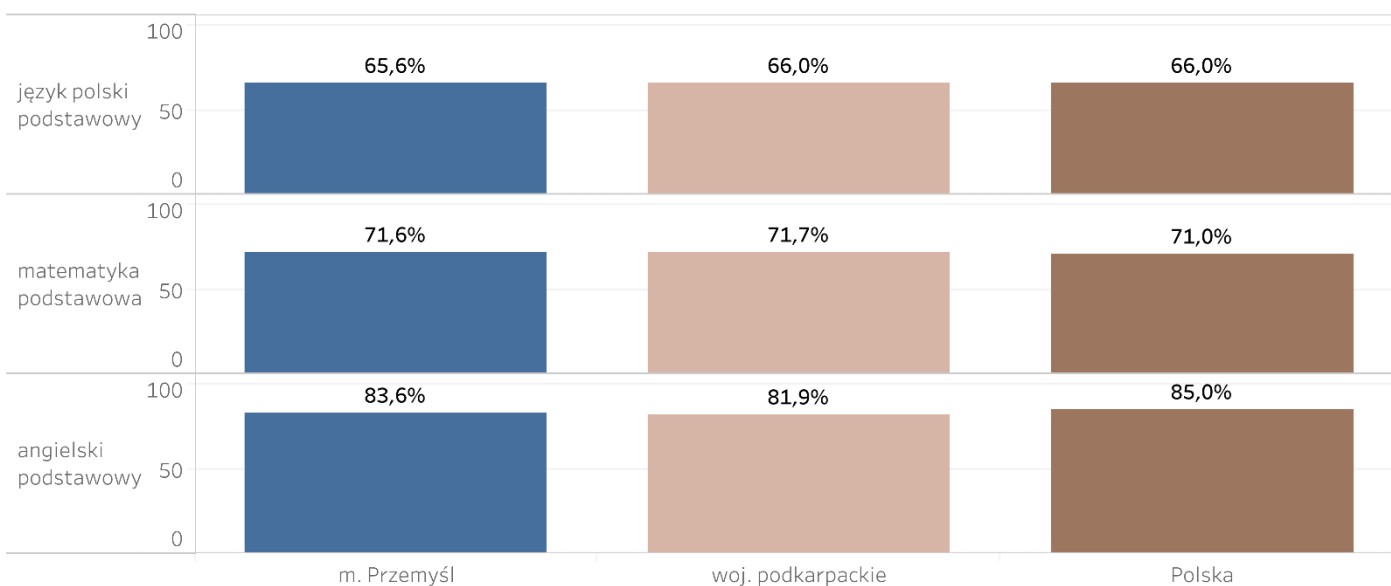
64. Liczba dzieci w szkołach specjalnych (1)

65. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2023 r. (2)

66. Wyniki egzaminu maturalnego w 2023 r. (2)

Źródło:

1 - raporty o stanie miasta za lata 2019-2022

2 - mapa.wyniki.edu.pl

7. Kultura

Dziedzictwo niematerialne

W Przemyślu funkcjonują różnego rodzaju instytucje i organizacje, które tworzą kulturalny klimat miasta i kultywują jego dziedzictwo, w tym m.in. miejscowe archiwa (np. Archiwum Państwowe w Przemyślu, Archiwum Archidiecezjalne), instytucje biblioteczne (np. Przemyska Biblioteka Publiczna wraz z punktami filialnymi, a także Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, Biblioteka Naukowa TPN, Biblioteka Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej, Biblioteka Południowo-Wschodniego Instytutu Naukowego, Biblioteka Państwowej Akademii Nauk Stosowanych w Przemyślu, Biblioteka Archiwum Państwowego oraz biblioteki szkolne i kościelne), instytucje muzealne (Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej wraz z oddziałami, Muzeum Archidiecezjalne), a kulturę tworzą także liczne domy i centra kultury (Młodzieżowy Dom Kultury), galerie (Galeria Sztuki Współczesnej) oraz liczne organizacje społeczne (Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego, Południowo-Wschodni Instytut Naukowy, Towarzystwo Muzyczne), a także instytucje teatralne („Fredreum”), księgarnie, szkoły, placówki oświatowe, miejscowi artyści, pisarze (dodatkowo propagujący miasto w ramach tzw. turystyki kulturowej). Wymienione podmioty (i wiele innych) od lat są zaangażowane w tworzenie oferty kulturalnej miasta, w tym pisarskiej (ostatnio np. Stefan Darda, Magda Skubisz) i biograficznej (np. Stefan Grabiński), promują lokalne i regionalne dziedzictwo kulturowe, adresują swoje oferty do różnych grup odbiorców.

Głównymi podmiotami działającymi w obszarze upowszechniania kultury na terenie miasta są: **Centrum Kulturalne w Przemyślu (CK)**, będące jednostką organizacyjną województwa podkarpackiego oraz **Przemyskie Centrum Kultury i Nauki ZAMEK (PCKiN ZAMEK)**, będące jednostką organizacyjną Miasta Przemyśl.

Centrum Kulturalne jest organizatorem i współorganizatorem największych imprez kulturalnych na terenie miasta, takich jak m.in.: Ogólnopolski Festiwal Kapel Folkloru Miejskiego, Międzynarodowy Festiwal Jazzowy "Jazz bez..." oraz licznych wydarzeń odbywających się poza Przemyślem (np. imprez folklorystycznych). Przy CK funkcjonuje Biblioteka Repertuarowa przeznaczona głównie dla instruktorów amatorskiego ruchu artystycznego domów i ośrodków kultury, gromadząca zbiory z dziedziny literatury, teatru, filmu, fotografii, etnografii itp. W okresie 2018-2022 CK zorganizowało 3 735 wydarzeń kulturalnych, które zebrały ponad 184 tys. uczestników. W 2020 r., ze względu na pandemię COVID-19 liczba imprez i ich uczestników gwałtownie zmalała (wykres 67 i 68).

Ponadto w CK mieści się **Kino Centrum** należące do Sieci Kin Studyjnych i Lokalnych, które w swoim repertuarze posiada filmy o wysokich walorach artystycznych – oprócz popularnych filmów kino wyświetla także filmy bardziej niszowe. W mieście działa także jedno kino komercyjne.

PCKiN ZAMEK także organizuje szereg imprez i wydarzeń kulturalnych. Do zadań jednostki należy upowszechnianie kultury, w tym kultury ludowej, popularyzacja wizerunku miasta i regionu, współpraca z innymi podmiotami kulturalnymi itp. W latach 2018-2022 PCKiN ZAMEK zorganizował łącznie 849 imprez, w których uczestniczyło 123 tys. osób – podobnie jak w przypadku CK, w 2020 r. odnotowano znaczący spadek liczby zorganizowanych wydarzeń i ich uczestników (wykres 67 i 68).

Do najbardziej popularnych wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych i sportowych w ostatnich latach można zaliczyć m.in.:

- Dni Patrona Miasta Przemysła Świętego Wincentego – WINCENTIADA,
- Międzynarodowy Festiwal Jazzowy "Jazz bez...",
- Przemyska Wiosna Fredrowska,
- Ogólnopolski Festiwal Kapel Folkloru Miejskiego im. Jerzego Janickiego,
- Międzynarodowy Przemyski Festiwal Salezjańskie Lato Muzyczne,
- Święto Zamku Kazimierzowskiego,
- Przemyskie Święto Ulic,
- Międzynarodowe Triennale Malarstwa Regionu Karpat – Srebrny Czworokąt,
- Wyszehradzki Ultramaraton Twierdza Przemysł,
- Przemyska Jesień Muzyczna,
- Przemyska Scena Letnia.

Do najbardziej aktywnych stowarzyszeń działających w obszarze kultury można zaliczyć m.in.:

- Towarzystwo Dramatyczne im. A. Fredry „FEDREUM” – teatr amatorski powstały w drugiej połowie XIX w., działa na zasadzie wolontariatu. Jest najstarszym teatrem w Polsce działającym nieprzerwanie od 150 lat. Organizuje spektakle dla różnych grup wiekowych oraz dla osób z niepełnosprawnościami, wraz z PCKiN ZAMEK współorganizuje cykliczną imprezę teatralną Przemyska Wiosna Fredrowska,
- Teatr S.A.N. – grupa amatorsko zajmująca się teatrem. Teatr działa na zasadzie wolontariatu i społecznego zaangażowania,
- Przemyskie Stowarzyszenie Przyjaciół Dobrego Wojaka Szejka – jest organizatorem imprez odbywających się w Twierdzy Przemysł, w tym m.in. Wielkie Manewry Szejkowskie odbywające się co roku latem bez względu na warunki pogodowe,
- Przemyski Klub Fajki – klub zrzeszający fajkarzy i fajczarzy oraz sympatyków sztuki palenia fajki, jest współorganizatorem cyklicznego Święta Fajki,

- Stowarzyszenie dla Przemysła REGIA CIVITAS – jego celem jest m.in. popularyzacja miasta i ziemi przemyskiej, podtrzymywanie tradycji narodowych, wspieranie rozwoju regionalnego,
- Towarzystwo Muzyczne w Przemysłu – jego celem jest upowszechnianie kultury muzycznej. Stowarzyszenie prowadzi Przemyską Orkiestrę Kameralną, Przemyski Kwartet Smyczkowy, Przemyski Chór Kameralny, jest organizatorem Wiosennych Kursów Mistrzowskich (lekcje, warsztaty, wykłady dla zainteresowanych muzyką) i Przemyskiej Jesieni Muzycznej,
- Stowarzyszenia rekonstrukcji historycznych – kilka stowarzyszeń skupia się na rekonstrukcjach wojskowych, związanych z Twierdzą Przemysł, jedno skupia się na rekonstrukcji strojów cywilnych z przełomu XIX i XX wieku.

Gromadzeniem zbiorów bibliotecznych i upowszechnianiem czytelnictwa zajmuje się **Przemyska Biblioteka Publiczna im. Ignacego Krasickiego** wraz z ośmioma filiami. Ponadto na terenie miasta funkcjonują cztery inne biblioteki. W okresie 2018-2022 w bibliotekach zorganizowano ponad 3 tys. wydarzeń, w których uczestniczyło ponad 83 tys. osób (wykres 71 i 72). W latach 2018-2022 liczba odwiedzających Przemyską Bibliotekę Publiczną zmalała o blisko 26%, czego przyczyną była pandemia COVID-19 oraz związane z nią obostrzenia. Liczba zarejestrowanych czytelników zmalała w tym czasie o 12,5%, wynosząc 8 489 w 2022 r. (wykres 73). W 2022 r. liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz wyniosła 138 tys. – o 11,7% mniej niż w 2018 r., a wypożyczeń na miejscu 14,8 tys., czyli o 35,3% mniej niż w 2018 r. (wykres 74).

Jedną z istotnych placówek muzealnych działających w mieście jest **Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej** założone w 1909 r. składające się z Muzeum Historii Miasta Przemysła oraz Muzeum Dzwonów i Fajek. W strukturze muzeum znajduje się:

- Dział Archeologii – gromadzący eksponaty związane z okresem prehistorycznym,
- Dział Etnografii – obejmujący sztukę ludową i kulturę materialną wsi pogranicza polsko-ruskiego, w tym m.in. zbiór przedmiotów użytkowych,
- Dział Historii – dokumentujący historię miasta i Ziemi Przemyskiej,
- Dział Sztuki i Rzemiosła – gromadzący dawną i współczesną sztukę, zwłaszcza twórców związanych ze wschodnią częścią Małopolski.

Obecnie zbiory liczą około 170 tys. eksponatów. W latach 2018-2022 muzeum odwiedziło łącznie ponad 150 tys. osób.

Na terenie miasta działa także:

- Galeria Sztuki Współczesnej – będąca jednostką kultury województwa podkarpackiego, skupiająca się na współczesnej sztuce, realizuje wiele autorskich projektów,
- Muzeum Ratownictwa i Techniki w Przemysłu,
- Muzeum Archidiecezjalne w Przemysłu.

Miasto Przemysł od lat współpracuje z Miastami Partnerskimi, przede wszystkim w zakresie kultury, edukacji, turystyki czy gospodarki. Miastami Partnerskimi Przemysła są: Mościska, Truskawiec, Kamieniec Podolski, Lwów na Ukrainie, Paderborn w Niemczech, Okręg South Kesteven w Wielkiej Brytanii, Eger na Węgrzech, Humenné na Słowacji. Ponadto Przemysł należy do Stowarzyszenia Euroregion Karpacki, w którego skład wchodzi całe województwo podkarpackie. Celem stowarzyszenia jest współpraca międzynarodowa w obszarze kultury, turystyki, gospodarki i integracja społeczności lokalnych.

Warto zaznaczyć, że bogata oferta kulturalna Przemysła jest na tyle konkurencyjna, że zgodnie z zapisami „Strategii Rozwoju Kultury Miasta Rzeszowa na lata 2023-2030”, stanowi jedno z zagrożeń dla oferty wojewódzkiej stolicy⁷. Co warto podkreślić, Przemysł jest również najaktywniejszym w regionie ośrodkiem wydawniczym i prasowym, a początki miejscowego drukarstwa sięgają 1754 r. Działalność kulturalną i wydawniczą prowadzą zwłaszcza instytucje kultury (Archiwum Państwowe, Centrum Kulturalne, Galeria Sztuki Współczesnej, Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej, Przemyska Biblioteka Publiczna, PCKiN „Zamek”), szkoły wyższe (Państwowa Akademia Nauk Stosowanych, Instytut Teologiczny Wyższego Seminarium Duchownego) oraz organizacje społeczne (Południowo-Wschodni Instytut Naukowy, TPN, Oddz. Polskiego Towarzystwa Historycznego). Warto zaznaczyć, że w Przemysłu wydawane są najstarsze w regionie periodyki naukowe, w tym m.in.: „Rocznik Przemyski” (od 1912 r.), „Przemyskie Zapiski Historyczne” (od 1974 r.), „Materiały i Studia Muzealne” (od 1978 r.), „Rocznik Historyczno-Archiwalny” (od 1979 r.), „Premislia Christiana” (od 1987 r.).

Zdania na temat atrakcyjności oferty kulturalno-rozrywkowej na terenie miasta są zróżnicowane. Około 27% respondentów dobrze ocenia ten aspekt, jednakże 25,1% jest odwrotnego zdania. Podobna sytuacja występuje w przypadku oceny dostępności oferty kulturalnej. Blisko 14% wskazało na niski poziom istniejącej oferty – brakuje oferty kultury wyższej. W odpowiedziach ankiety przewija się temat koncertów disco polo – zdaniem części ankietowanych organizowanie tego typu wydarzeń jest co najwyżej ofertą rozrywkową, a nie kulturalną, której w mieście brakuje. Ponadto liczba imprez cyklicznych w ciągu roku jest zbyt mała, szczególnie w sezonie zimowym. Pojawiły się także głosy, że instytucje kultury powinny skupić się bardziej na integracji mieszkańców poprzez organizowanie większej ilości projektów włączających, które przyczynią się do wzmocnienia więzi pomiędzy mieszkańcami miasta i rozwoju kapitału społecznego. Problemem jest także niedocieranie z ofertą kulturalną do mieszkańców – niektórzy respondenci zwrócili uwagę na to, że o wydarzeniach dowiadują się po ich zakończeniu. Brakuje także atrakcyjnej oferty kulturalnej dla młodzieży. Oznacza to, że oferta kulturalna wymaga dalszego rozwoju i dostosowania do różnych grup odbiorców.

⁷ Strategia Rozwoju Kultury Miasta Rzeszowa na lata 2023-2030, str. 40.

Zabytki

Ze względu na bogatą historię miasta, na terenie Przemyśla zachowało się wiele obiektów zabytkowych. W gminnej ewidencji zabytków znajduje się 1 478 obiektów – w tym 655 obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa podkarpackiego (wykres 75). Do najistotniejszych obiektów i zespołów historycznych położonych na terenie Przemyśla należą m.in.⁸:

- Układ urbanistyczny starego miasta, XVI-XIX w. (A – 1493 z dnia 20.05.1972),
- Pozostałości miejskich obwarowań obronnych, XIV-XV w. (A – 1471 z dnia 06.06.1983),
- Kościół katedralny p.w. św. Jana Chrzciciela, 1460 – 1549, pl. Katedralny (A – 1357 z dnia 06.06.1983),
- Dzwonnica, 1759-1764, pl. Katedralny (A – 1357 z dnia 06.06.1983),
- Zespół zamkowy wraz z Zamkiem królewskim obecnie Centrum Kultury i Nauki ZAMEK, Wzgórze Zamkowe (A – 275 z dnia 12.05.1960),
- Fundamenty rotundy i pallatium, Wzgórze Zamkowe, X-XI w. (A – 275 z dnia 12.05.1960),
- Pozostałości fortyfikacji ziemno –murowanych, Wzgórze Zamkowe, XIV w., XVI – XVII w. (A – 275 z dnia 12.05.1960),
- Park krajobrazowy Wzgórze Zamkowe - Park Miejski, poł. 1842 w. (A – 56 z dnia 24.04.2002),
- Zespół klasztorny oo. franciszkanów wraz z kościołem p.w. św. Marii Magdaleny 1754 – 1778, ul. Franciszkańska (A – 428 z dnia 06.06.1983),
- Klasztor oo. karmelitów wraz z kościołem p.w. św. Teresy z Avila 1623-1636, ul. Karmelicka (A – 314 z dnia 26.03.1952),
- Klasztor oo. reformatów wraz z kościołem p.w. św. Antoniego, 1637 – 1645, Plac na Bramie (A – 477 z dnia 07.06.1983),
- Zespół klasztorny ss. benedyktynek wraz z kościołem p.w. św. Trójcy 1768 – 1777, pl. Konstytucji (A – 255 z dnia 12.04.1959),
- Klasztor ss. karmelitanek wraz z kościołem p.w. MB Szkaplerznej 1889 -1900, ul. Tatarska 7 (A – 467 z dnia 25.02.1986),
- Dawny zespół klasztorny jezuitów wraz z kościołem ob. katedra obrz. bizant.-ukr., 1627-1678, 1687, ul. Katedralna (A – 429 z dnia 06.09.1983),
- Dawny klasztor bonifratrów, ob. jednostki Urzędu Marszałkowskiego ok. 1678, Kościuszki 2 (A – 1318 z dnia 06.06.1983),
- Dawny klasztor dominikanek ob. Przemyska Biblioteka Publiczna, poł. XVI w. ul. Grodzka 8 (A – 413 z dnia 06.06.1993),

⁸ Litera „A” wraz z numerem dotyczy wpisu danego obiektu do rejestru zabytków.

- Dawny klasztor dominikanów, ob. Starostwo Powiatowe, 1 poł. XVII w. pl. Dominikański 1 (A – 331 z dnia 12.02.1969),
- Kościół fil. p.w. św. Wojciecha bp i męczennika 1895 d. Kruhel Mały (A – 1364 z dnia 19.11.2015)
- Kościół księży salezjanów p.w. św. Józefa, 1912 – 1914, ul. św. Jana (A – 437 z dnia 03.06.1983),
- Wieża cerkiewna, tzw. Wieża zegarowa 1775 – 1777, ul. Władycze 3 (A – 589 z dnia 06.06.1983),
- Cerkiew filialna pw. Wniebowstąpienia Pańskiego wraz z dzwonnica XV/pocz. XVII w. (drewniana) - Kruhel Wielki (A-719 z dnia 12.06.1987)
- Cerkiew gr.-kat. fil. p.w. Narodzenia Bogurodzicy wraz z dzwonnica ob. prawosławna, 1880, ul. Mariacka (A – 559 z dnia 07.06.1983),
- Cerkiew gr.-kat. fil. p.w. Zaśnięcia NMP 1887, ul. Wilczańska (A – 445 z dnia 07.06.1983),
- Cerkiew oo. bazylianów p.w. MB Bolesnej 1935, ul. Salezjańska 2 (A – 777 z dnia 07.06.1983),
- Zespół pałacowy Lubomirskich wraz parkiem, ob. Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Przemysłu 1885 - 1887, ul. Książąt Lubomirskich (A – 362 z dnia 20.01.1969),
- Dworzec kolejowy, 1860, pl. Legionów (A – 752 z dnia 06.06.1983),
- Synagoga pocz. XX w., ul. Słowackiego 15 (A – 88 z dnia 24.03.1986),
- Sąd i magistrat XVI w, ob.UM Rynek 1 XVI w. (A – 812 z dnia 30.01.1969),
- Zespół Fortyfikacji Twierdzy Przemysł obwód NOYON XIX –XX w. (A-1400 z dnia 21.04.2017 r.).

W 2018 r. zespół staromiejski w Przemysłu został uznany za Pomnik Historii, ze względu na wyjątkową wartość historyczną. Obecnie na terenie Polski znajduje się 129 obiektów wpisanych na listę Pomników Historii. Ze względu na duże zagęszczenie zabytków o wysokiej wartości historycznej, miasto może zostać w przyszłości wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, co zwiększy prestiż i rozpoznawalność miasta na arenie międzynarodowej. Ponadto wpis na listę UNESCO zapewnia pomoc, w przypadku, gdy dany obiekt znajdujący się na liście jest z jakiegoś powodu zagrożony. Warto dodać, że Miasto Przemysł może pochwalić się najwyższą liczbą zabytków w województwie podkarpackim⁹.

Na listę Pomników Historii w 2018 r. wpisano także Zespół Twierdzy Przemysł – zespół obiektów obronnych wokół Miasta Przemysł z XIX w. i początku XX w. Miasto Przemysł jest członkiem Związku Gmin Fortecznych Twierdzy Przemysł, którego celem jest współpraca w ramach ochrony obiektów fortecznych dawnej monarchii austro-węgierskiej. Ponadto związek ten dąży do wpisania tych obiektów na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

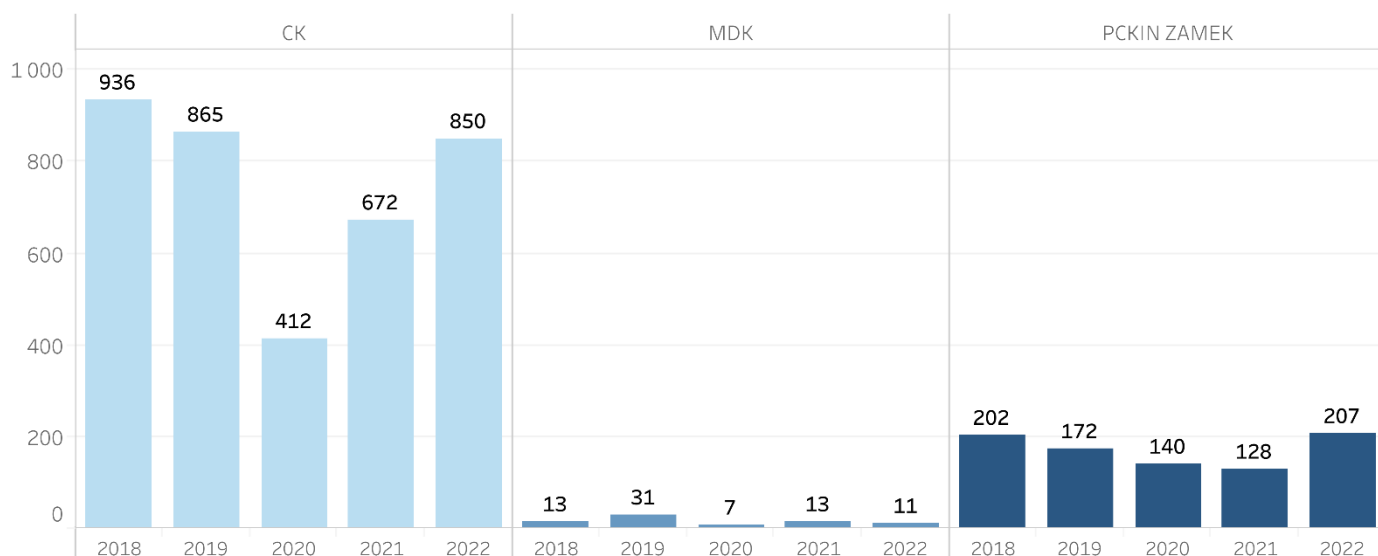
⁹ Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Przemysła na lata 2021-2024 wskazuje na niewystarczające nakłady finansowe na rewaloryzację i konserwację zabytków na terenie miasta, co skutkuje pogarszającym się stanem technicznym części obiektów zabytkowych.

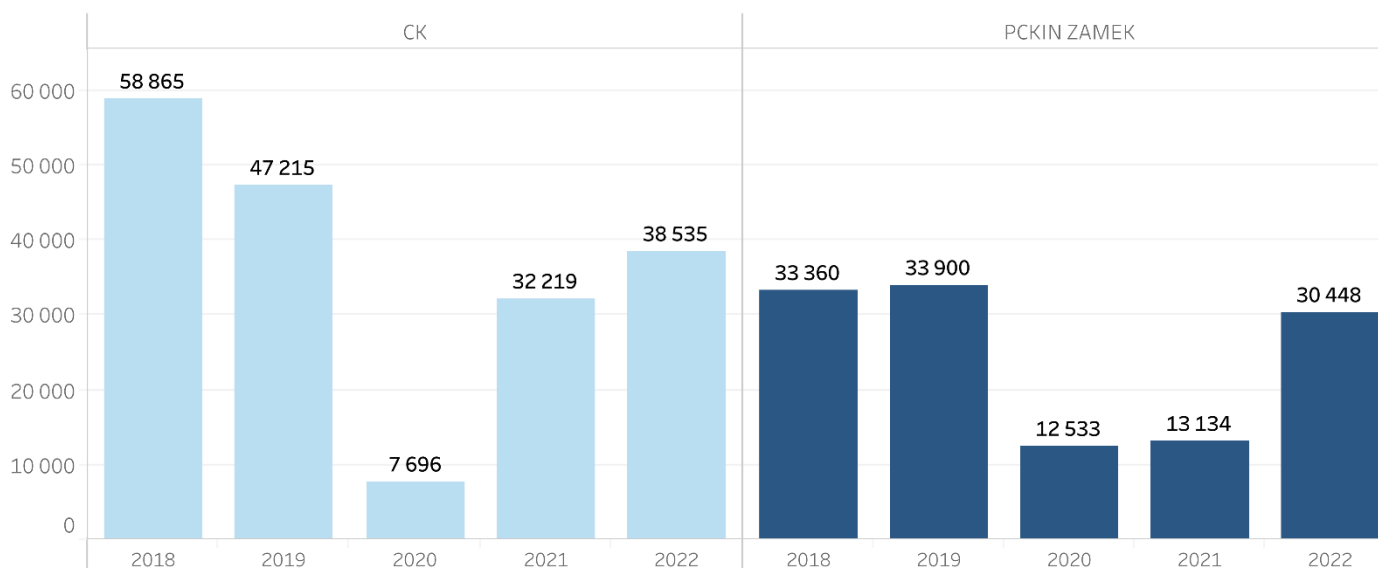

Zdaniem 44,4% respondentów zabytki i dziedzictwo kulturowe miasta stanowi największy atut Przemysła. Około 43% ankietowanych wskazuje zabytki jako główny czynnik wyróżniający miasto na tle regionu. Na terenie miasta znajduje się wiele obiektów zabytkowych, co wyróżnia miasto na tle innych ośrodków w województwie, przez co miasto jest także pozytywnie oceniane pod kątem atrakcyjności turystycznej.

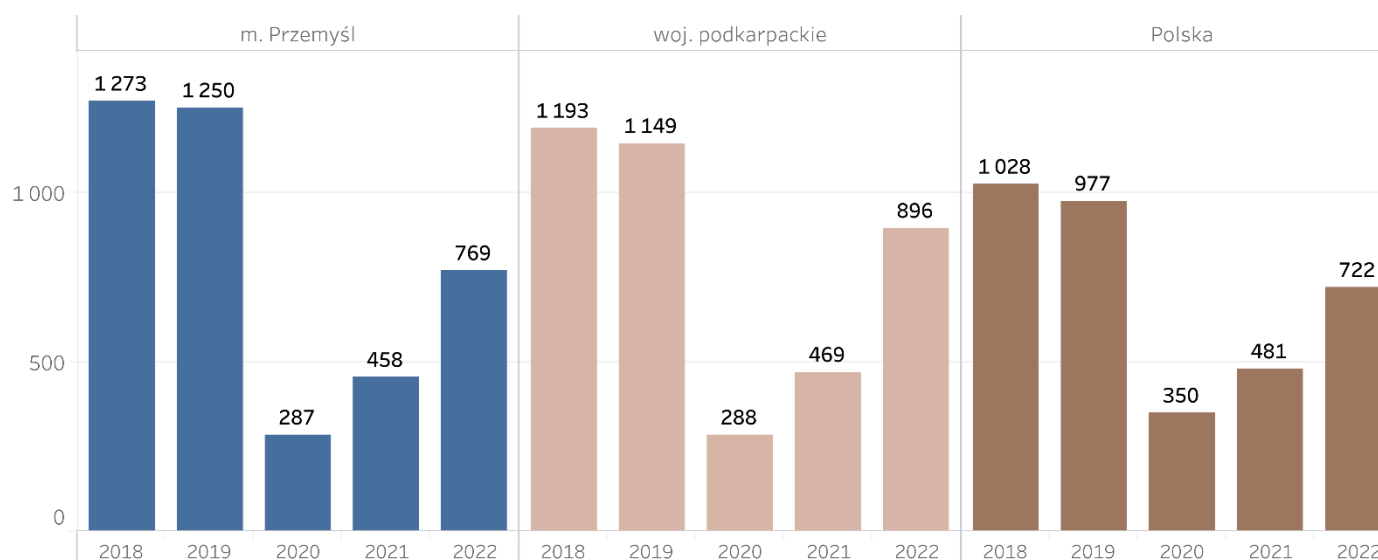
67. Liczba zorganizowanych imprez (2)

68. Liczba uczestników imprez (2)

69. Liczba uczestników imprez na 1 000 ludności (1)

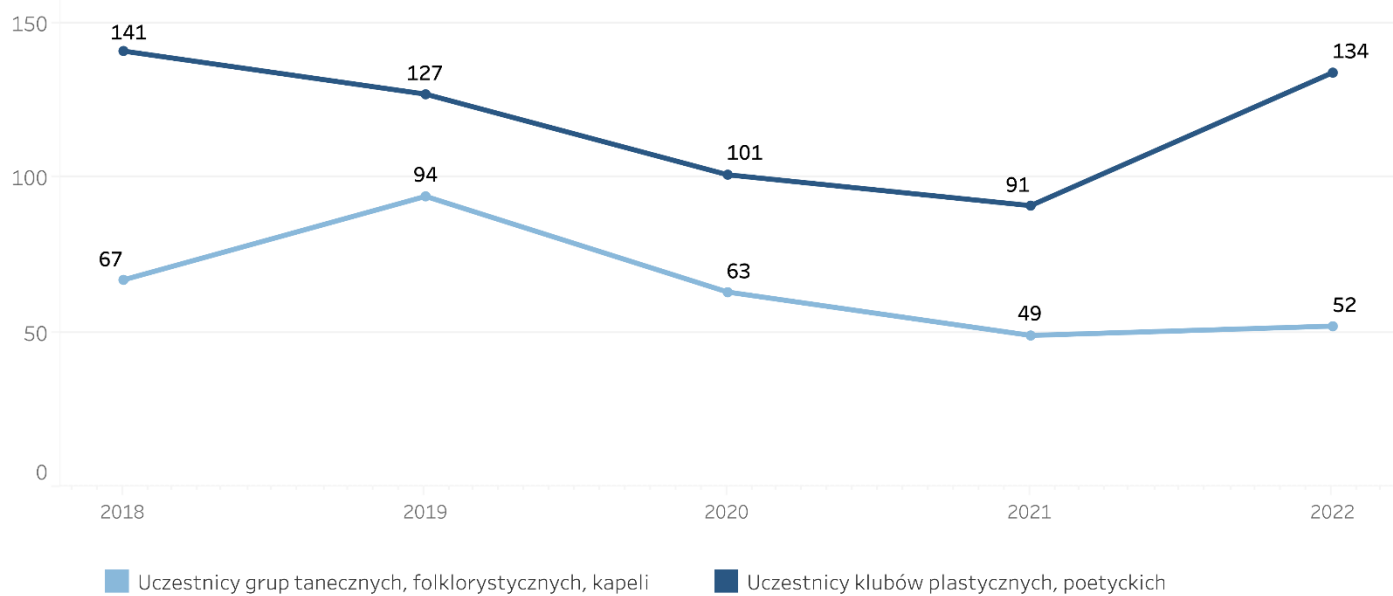

Źródło:

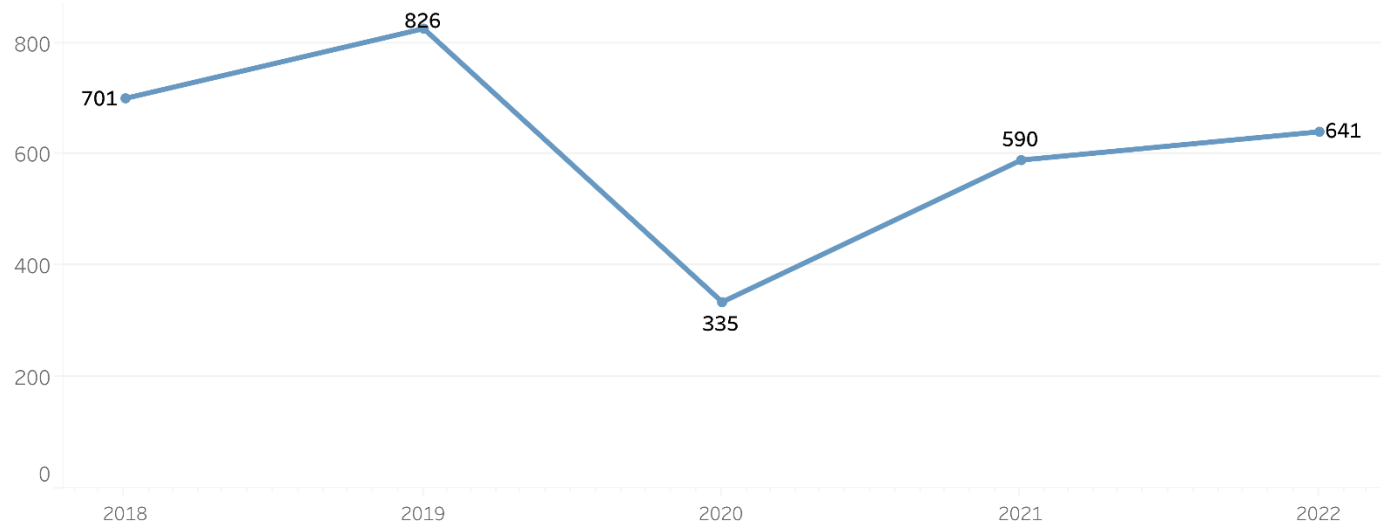
1 - GUS BDL

2 - dane Urzędu Miejskiego w Przemysłu

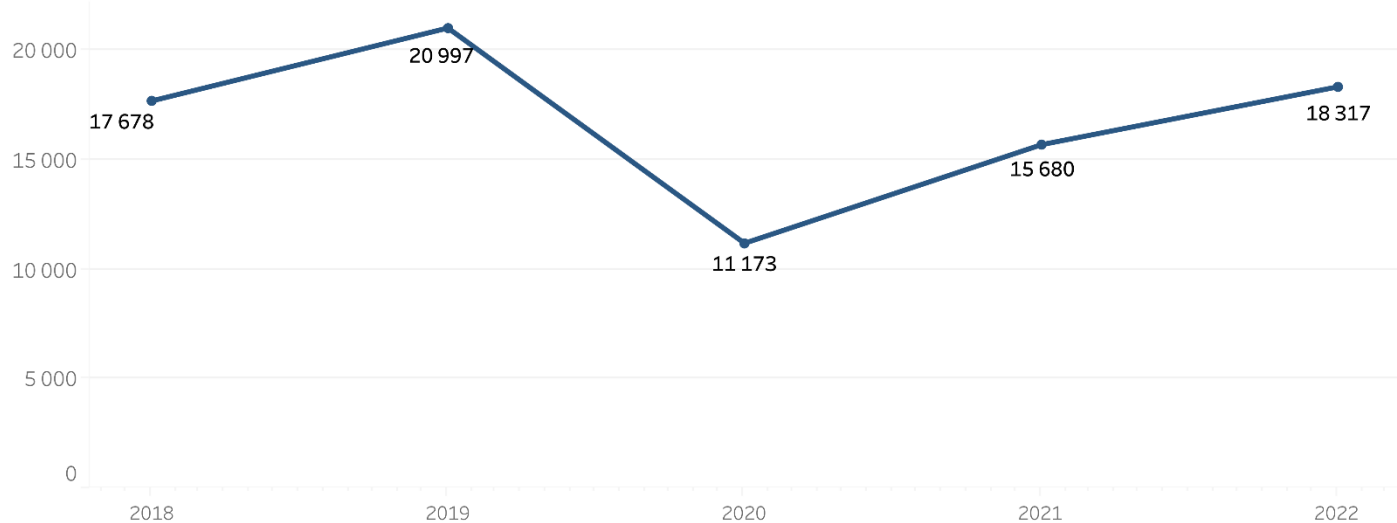
70. Liczba uczestników grup artystycznych (2)

71. Liczba wydarzeń organizowanych w bibliotekach (2)

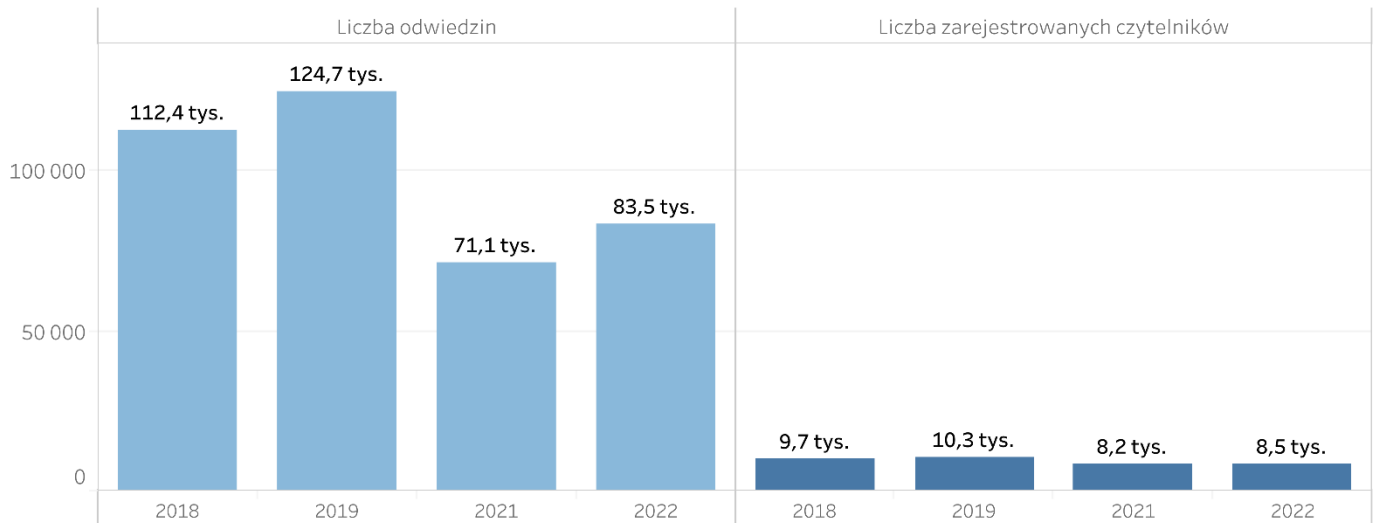

72. Liczba uczestników wydarzeń organizowanych w bibliotekach (2)

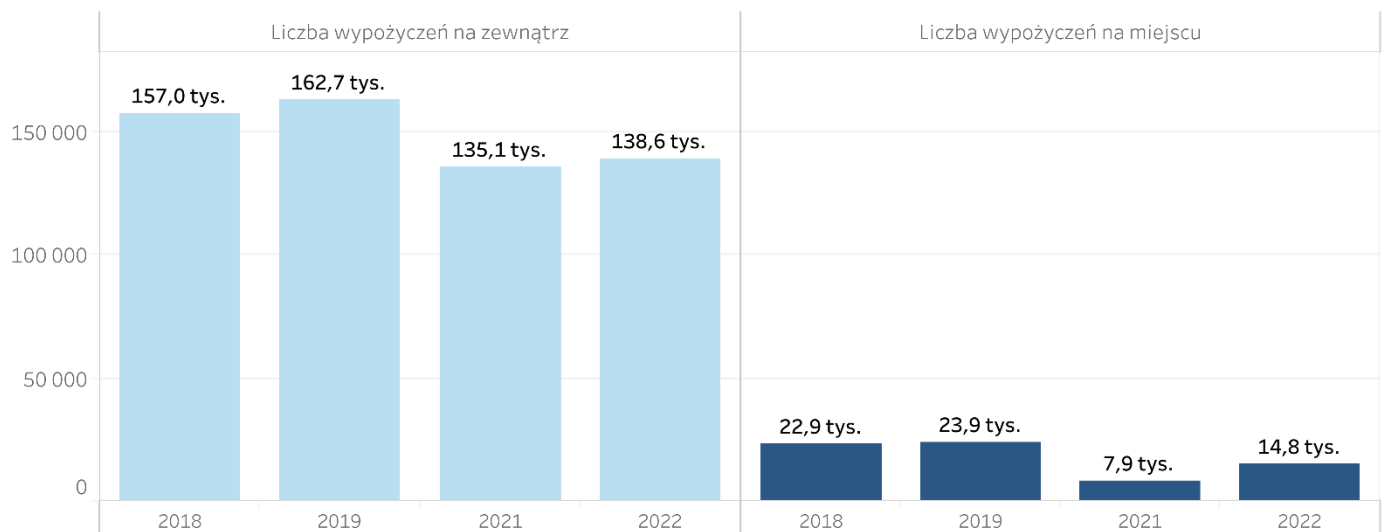

Źródło:
1 - GUS BDL
2 - dane Urzędu Miejskiego w Przemyślu

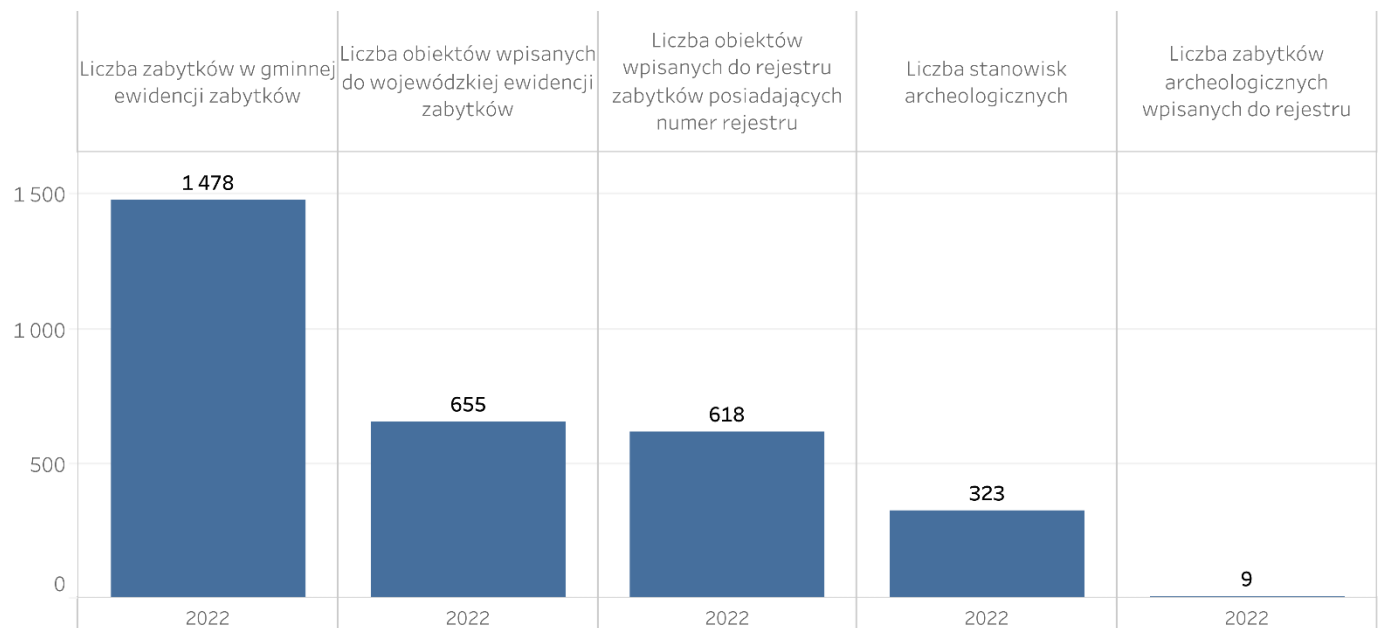
73. Biblioteki - statystyki (2)

74. Biblioteki - statystyki (2)

75. Liczba zabytków na terenie Przemysła (1)

Źródło:

1 - dane Urzędu Miejskiego w Przemysłu

2 - sprawozdania z działalności Biblioteki Przemyskiej za lata 2018-2022

8. Turystyka, sport i rekreacja

Przemyski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Przemysłu (POSiR) ma na celu upowszechnianie różnych form sportu i tworzenie warunków do rozwoju sportu wśród dzieci i młodzieży, w tym sportu amatorskiego i profesjonalnego. Ponadto POSiR wspiera rozwój turystyki na terenie miasta oraz zarządza obiektami sportowymi, takimi jak:

- Tor saneczkowy – zjeżdżalnia grawitacyjna,
- Stok narciarski – składający się z 3 tras o różnym stopniu trudności,
- Kolej krzesełkowa – składająca się z dwóch linii, przeznaczona do transportu narciarzy,
- Wodny Plac Zabaw – niecka wodna z zespołem natrysków, ciągów pieszych i terenów zielonych,
- Sztuczne lodowisko – czynne w sezonie zimowym,
- POSiR Fit – siłownia umożliwiająca korzystanie z zajęć grupowych oraz strefy spa (sauny, jacuzzi itp.),
- Kryta pływalnia - o wymiarach 25 x 12,5 m i głębokości od 0,90 – 1,70 m, z której jednorazowo może korzystać 40 osób, POSiR prowadzi naukę pływania w ramach Akademii Pływania RYBKA,
- Hala sportowa - o wymiarach 60 x 30 m z boiskiem do koszykówki, siatkówki oraz piłki ręcznej, obiekt wyposażony jest w trybuny mieszczące ponad 600 osób,
- Stadion piłkarski im. Mieczysława Słabego – stadion piłkarski z lat 30 XX w. z charakterystycznym budynkiem klubowym wybudowanym w stylu zakopiańskim, gdzie swoje mecze rozgrywa drużyna klubu Czuwaj Przemysł,
- Fort Trails - Park Rowerowy – system rowerowych tras imitujących trasy górskie, o łącznej długości około 3,5 km.

Ponadto na terenie miasta funkcjonują inne obiekty sportowe, takie jak:

- Korty Tenisowe „Czuwaj” – cztery korty otwarte o nawierzchni ceglanej, dwa korty kryte,
- Przystań Wodna w Przemysłu – w której prowadzone są zajęcia żeglarskie i kajakarskie dla dzieci i młodzieży,
- Strzelnica Sportowa LOK,
- Boisko do gry w Bocce,
- Inne stadiony, boiska wielofunkcyjne, przyszkolne orliki.

Według danych POSiR, w 2022 r. stok narciarski odwiedziło blisko 180 tys. osób – o 40,2% mniej w porównaniu do 2017 r. Wodny Plac Zabaw odwiedziło 6,2 tys. osób – o 48,4% mniej niż w 2017 r. Najmniejszy spadek odwiedzających odnotowano na torze saneczkowym, który odwiedziło 63 tys. – o 3,4% mniej niż w 2017 r. W przypadku lodowiska odnotowano wzrost liczby odwiedzających w tym okresie o 19,2% - do poziomu 27 tys. (wykres 84).

Oprócz terenów sportowych, w mieście wyróżnia się tereny zieleni przeznaczone do rekreacji i wypoczynku takie jak:

- Park Lipowica,
- Park Lubomirskich,
- Park Bakończyce
- Park Sielec,
- Park Zamkowy im. Mariana Strońskiego,
- Kopiec Tatarski,
- rzeka San,
- rzeka Wiar z nabrzeżami i wałami przeciwpowodziowymi,
- cmentarze jako zespoły parkowe,
- fortyfikacje pierścienia wewnętrznego Twierdzy Przemysł.

Ponadto przez miasto przebiega Wschodni Szlak Rowerowy Green Velo, który jest najdłuższym szlakiem rowerowym w kraju. Na terenie miasta trasa biegnie głównie wzdłuż rzeki San.

W mieście działa Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział im. dr. Mieczysława Orłowicza w Przemysłu (PTTK). W 2022 r. PTTK obsłużyło 109 wycieczek – o 52,4% mniej niż w 2017 r. Liczba obsłużonych turystów także zmalała o 53,3%. W latach 2017-2019 liczba wycieczek i turystów wzrosła, natomiast w 2020 r. odnotowano gwałtowny spadek ze względu na pandemię COVID-19 i związane z nią obostrzenia (wykres 83 i 85).

Na terenie miasta działa Centrum Informacji Turystycznej, które udziela informacji na temat atrakcji turystycznych miasta oraz udostępnia materiały promujące miasto. W 2022 r. centrum obsłużyło 11,6 tys. turystów – o 48,3% mniej w porównaniu do 2017 r. (wykres 86).

Liczba turystów odwiedzających jedno z głównych atrakcji miasta takie jak Zamek Kazimierzowski, Przemyskie Podziemia i Muzeum Archidiecezjalne była zróżnicowana w latach 2017-2022. W 2023 r. Zamek odwiedziło 16,1 tys. osób, a Muzeum 3,4 tys. W przypadku Przemyskich Podziemi w latach 2020-2022 były one zamknięte dla turystów z powodu modernizacji – w 2019 r. odwiedziło je 13,3 tys. osób (wykres 80, 81, 82).

Według danych Urzędu Miejskiego w 2022 r. na terenie Przemysła funkcjonowało 25 obiektów zakwaterowania – więcej niż w 2018 r. (20). Obiekty te udostępniały 920 miejsc noclegowych – o 13,3% więcej w porównaniu do 2018 r. (wykres 76 i 77) W 2022 r. w porównaniu do 2018 r. udzielono o 42,4% więcej noclegów - 113,7 tys. (wykres 78). Liczba korzystających z noclegów ogółem wyniosła 61,8 tys. w 2022 r., czyli o 15,6% więcej niż w 2018 r. (wykres 79).

W mieście brakuje obiektów hotelarskich o wysokim standardzie (4-gwiazdkowych i 5-gwiazdkowych), co powoduje, że część bardziej wymagających turystów nocuje w obiektach poza miastem. W sezonie turystycznym liczba dostępnych noclegów ogółem jest niewystarczająca, co negatywnie wpływa na rozwój turystyczny miasta. Z uwagi na niewielką bazę noclegową część turystów przyjeżdża do Przemyśla tylko na jeden dzień. Taka sytuacja powoduje, że turyści zwiedzają głównie najważniejsze zabytki, nie pozostając w mieście na dłużej.

W Przemyślu i jego okolicach brakuje obiektów umożliwiających organizację spotkań biznesowych, konferencji, kongresów itp. Na terenie miasta tego typu usługi oferuje jedynie 5 obiektów, z czego sale konferencyjne mogą pomieścić łącznie około 360 osób¹⁰. Ze względu na rosnące zapotrzebowanie na przestrzenie konferencyjne w regionie, zauważa się konieczność rozwoju infrastruktury konferencyjno-biznesowej. Przemyśl może stać się istotnym miejscem dla organizacji wydarzeń biznesowych i naukowych.

Miasto posiada Strategię Marki i Komunikacji Marketingowej Przemyśla na lata 2024-2030 przyjętą w 2024 r. Wspomniana strategia wyodrębniła trzy główne grupy marki Przemyśla: mieszkańcy, przedsiębiorcy oraz turyści.

Miasto posiada bogatą ofertę turystyczną, do której zalicza się m.in.:

- Obiekty zabytkowe – stanowiące dziedzictwo materialne regionu,
- Rzemiosło regionalne – miasto słynie z produkcji fajek do palenia tytoniu, dzwonów, ceramiki użytkowej,
- Produkty kulinarne – w mieście można skosztować unikatowych potraw regionalnych, m.in. gołąbki z ziemniakami, pizza po przemysku, tradycyjne chleby i słodkie wypieki.

Przez miasto przepływa rzeka San, będąca elementem szlaku wodnego o nazwie „Błękitny San”, wzdłuż którego organizowane są spływy kajakowe i organizowane są różnego rodzaju wydarzenia takie jak np. Tramwaj Wodny organizowany przez Stowarzyszenie Róża Wiatrów na Przemyskiej Przystani Wodnej. Przemyśl objęty jest Programem Strategicznym Błękitny San, którego celem jest wykorzystanie endogennych potencjałów obszarów położonych wzdłuż rzek San do rozwoju turystyki i podniesienie jakości życia mieszkańców. Warto wspomnieć, że dawniej tereny nad Sanem były zagospodarowane i służyły mieszkańcom miasta jako tereny rekreacyjne – obecnie wymagają rewitalizacji. Obszary nad rzeką mogą być przestrzenią atrakcyjną dla mieszkańców i turystów, zachęcającą do dłuższego wypoczynku i integracji społecznej, jeżeli ich potencjał zostanie odpowiednio wykorzystany.

¹⁰ Strategia Marki i Komunikacji Marketingowej Przemyśla na lata 2024-2030. Część 1. Diagnoza miasta.

Przemyśl jako miasto transgraniczne o bogatym dziedzictwie kulturowym może stać się miejscem organizacji wydarzeń skupionych na różnorodności kulturowej i współpracy międzynarodowej. Przemyśl jest jednym z głównych celów wycieczek zorganizowanych oferowanych przez różne biura podróży. Ze względu na lokalizację, jest dobrą bazą wypadową w regionie podkarpackim. We wspomnianej strategii marki dokonano analizy wybranych ofert wycieczek prezentowanych przez biura podróży spoza Przemyśla. Większość ofert nie jest szczegółowo opisana i mało zróżnicowana, brakuje m.in. wycieczek tematycznych, skupiających się na wybranych aspektach miasta (kuchnia, architektura, historia itp.). Istnieje zatem potrzeba lepszej promocji turystycznej miasta, w tym dostosowania oferty turystycznej do różnych grup odbiorców.

Według Raportu z ilościowych badań wizerunku turystycznego województwa podkarpackiego¹¹ Miasto Przemyśl jest jednym z najlepiej rozpoznawalnych miast w województwie. Przytoczony dokument wskazuje, że produkty turystyczne województwa podkarpackiego są generalnie słabo rozpoznawalne w skali kraju, jednakże Twierdzą Przemyśl i zabytkowy rynek miasta rozpoznaje stosunkowo dużo turystów. Raport zaznacza, że miasto posiada niewykorzystany potencjał w postaci Kopca Tatarskiego.

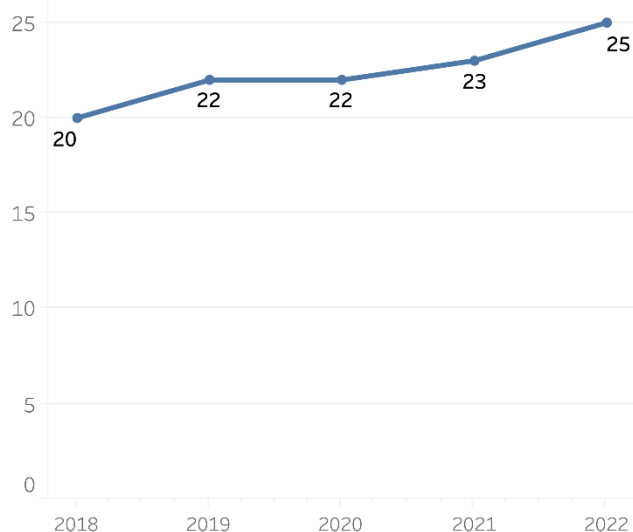
Miasto obsługuje stronę internetową (visit.przemysl.pl), na której promowane są m.in. obiekty warte odwiedzenia i informacje praktyczne dotyczące zwiedzania miasta. Strona dostępna jest w trzech językach: polskim, angielskim i niemieckim. Oprócz strony funkcjonuje także Aplikacja „Mobilny Przemyśl”, którą pobrało ponad 10 tys. osób.

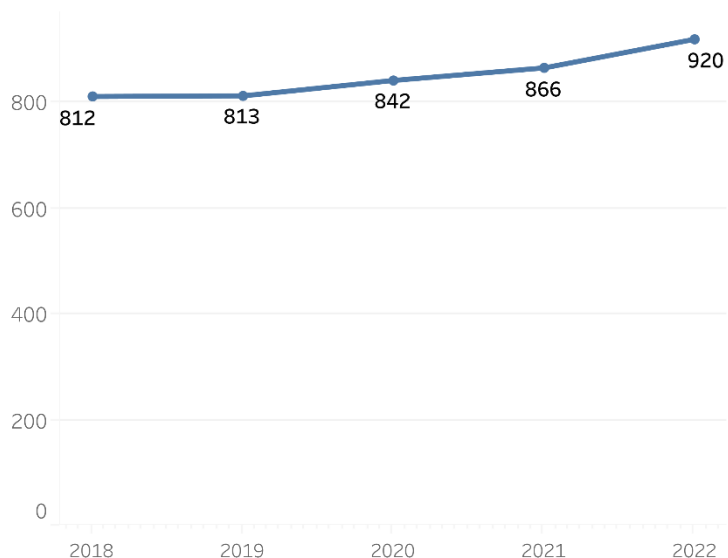
Zdaniem 68,2% ankietowanych Przemyśl jest miastem atrakcyjnym turystycznie. Tylko niecałe 11% respondentów jednoznacznie wskazało, że ich zdaniem miasto nie posiada potencjału turystycznego. Część mieszkańców uważa, że turystyka nigdy nie będzie główną gałęzią gospodarki w mieście, inni wskazują na potencjał turystyczny wynikający z położenia miasta i obecności rzeki San.

¹¹ Raport z ilościowych badań wizerunku turystycznego województwa podkarpackiego, Rzeszów 2022 r.

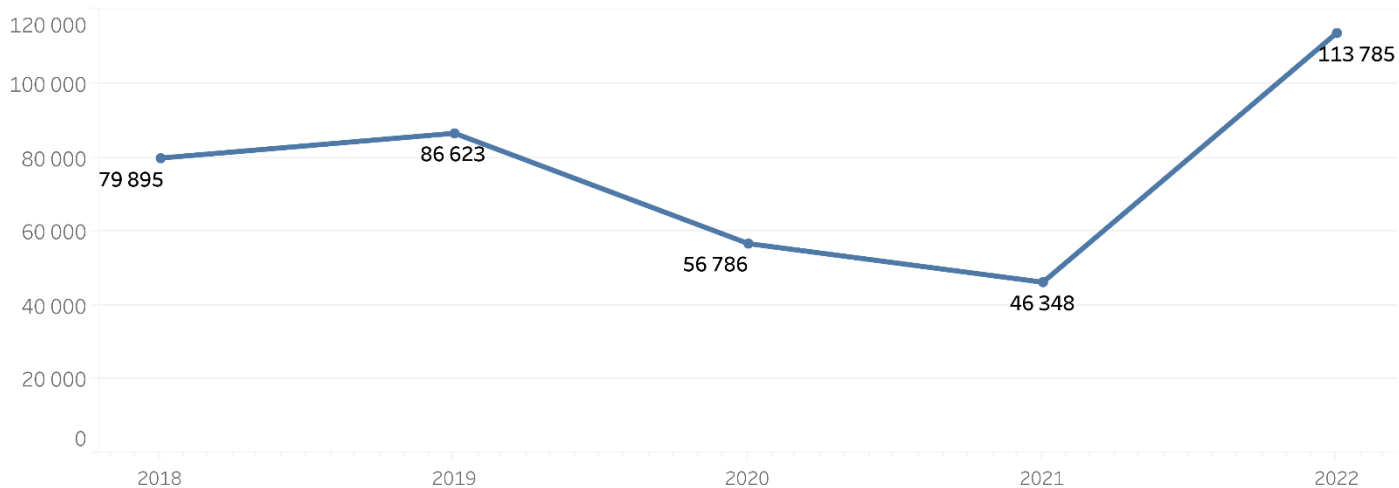
76. Liczba obiektów noclegowych (2)

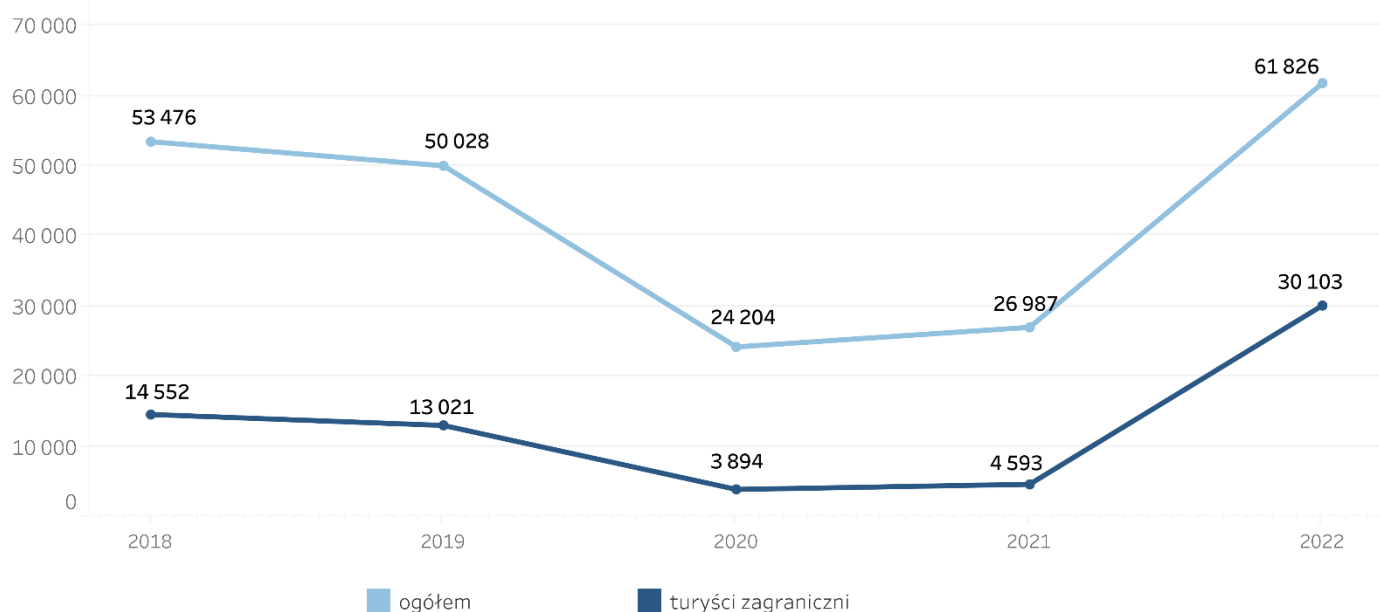
77. Liczba miejsc noclegowych (2)

78. Udzielone noclegi ogółem (1)

79. Korzystający z noclegów (1)

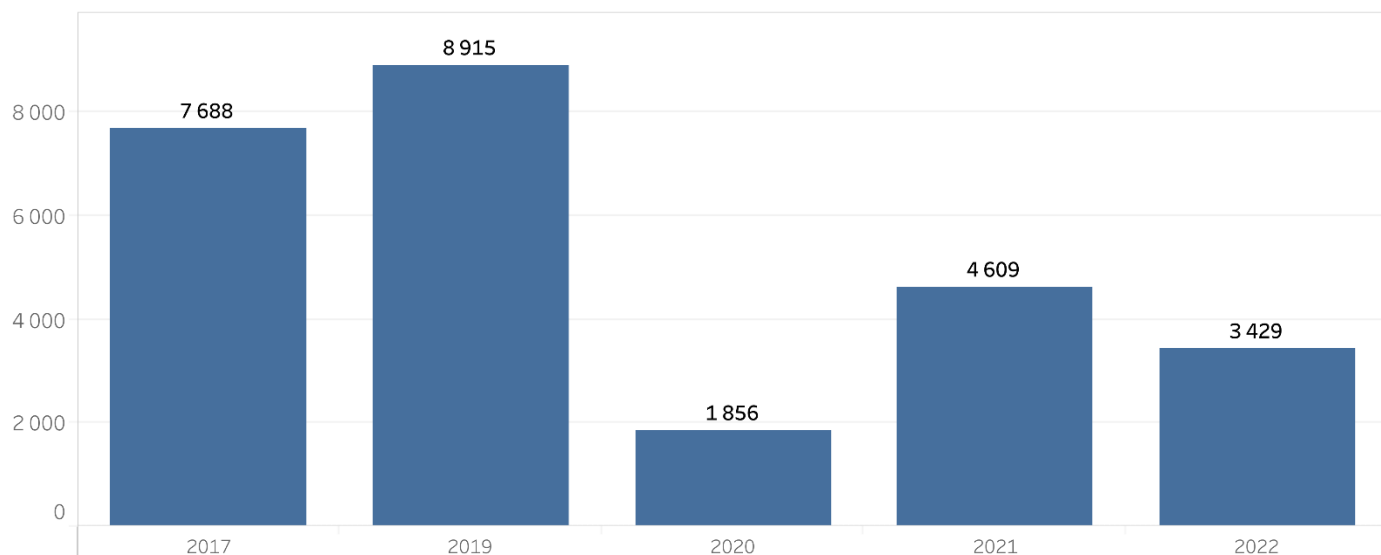

Źródło:

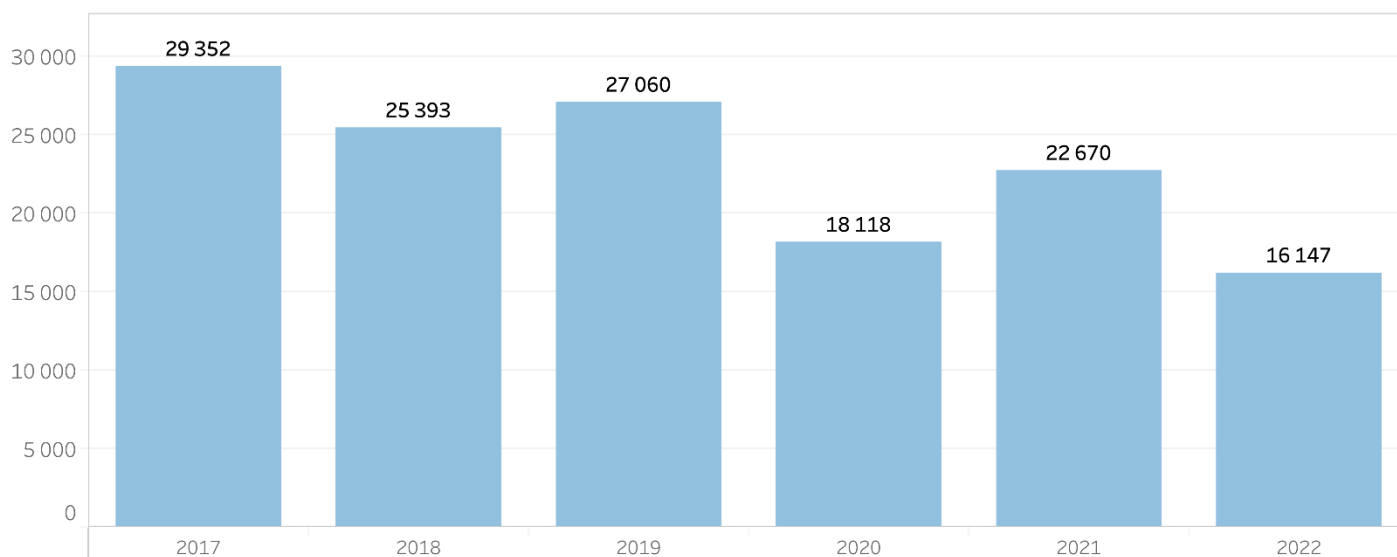
1 - GUS BDL

2 - dane Urzędu Miejskiego w Przemyślu

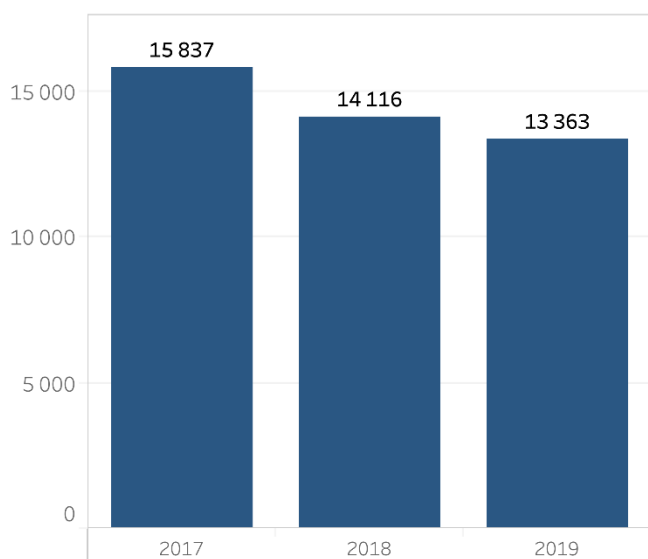
80. Turyści odwiedzający Muzeum Archidiecezjalne (1)

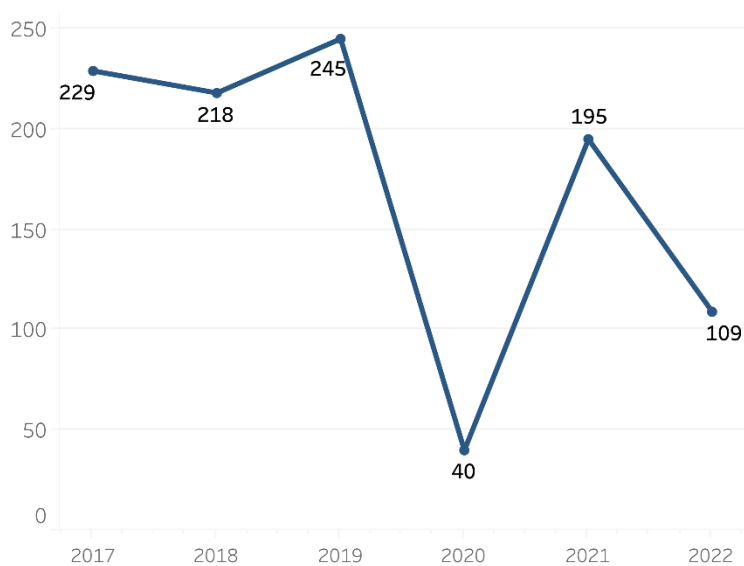
81. Turyści odwiedzający Zamek Kazimierzowski (1)

82. Turyści odwiedzający Przemyskie Podziemia (1)

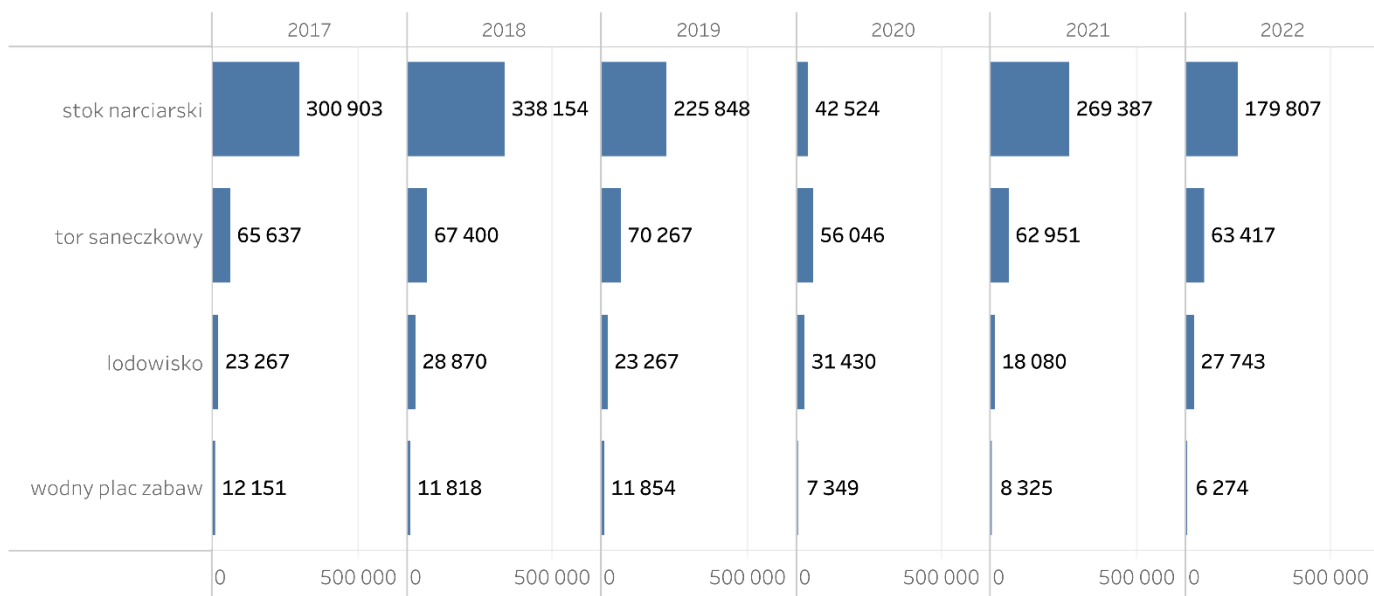

83. Liczba wycieczek obsługowanych przez PTTK (1)

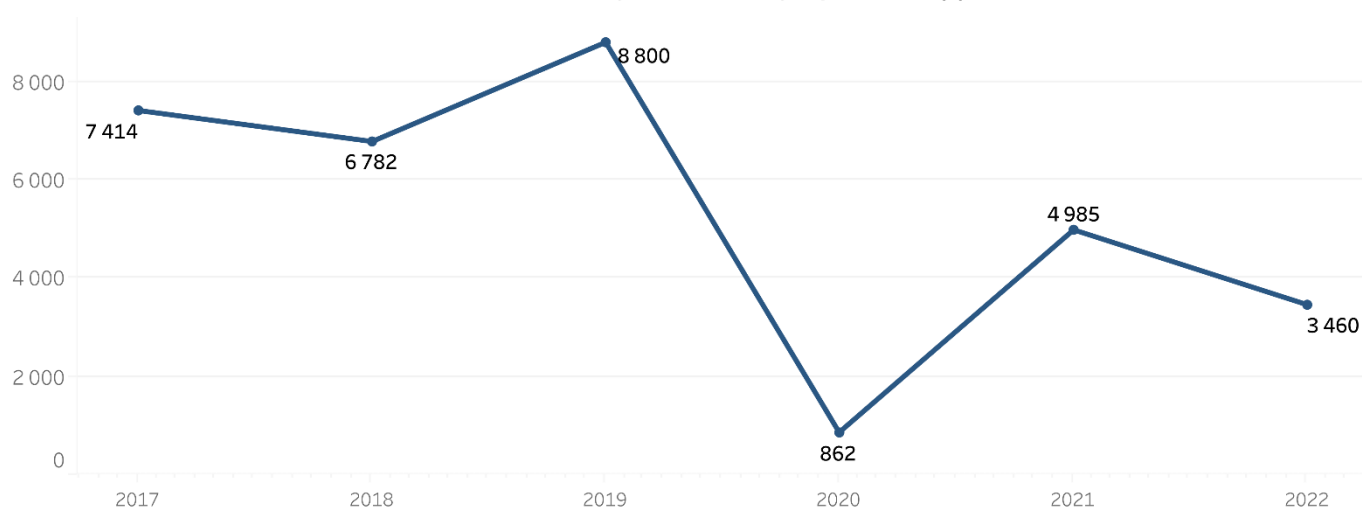

Źródło:
1 - dane Urzędu Miejskiego w Przemyślu

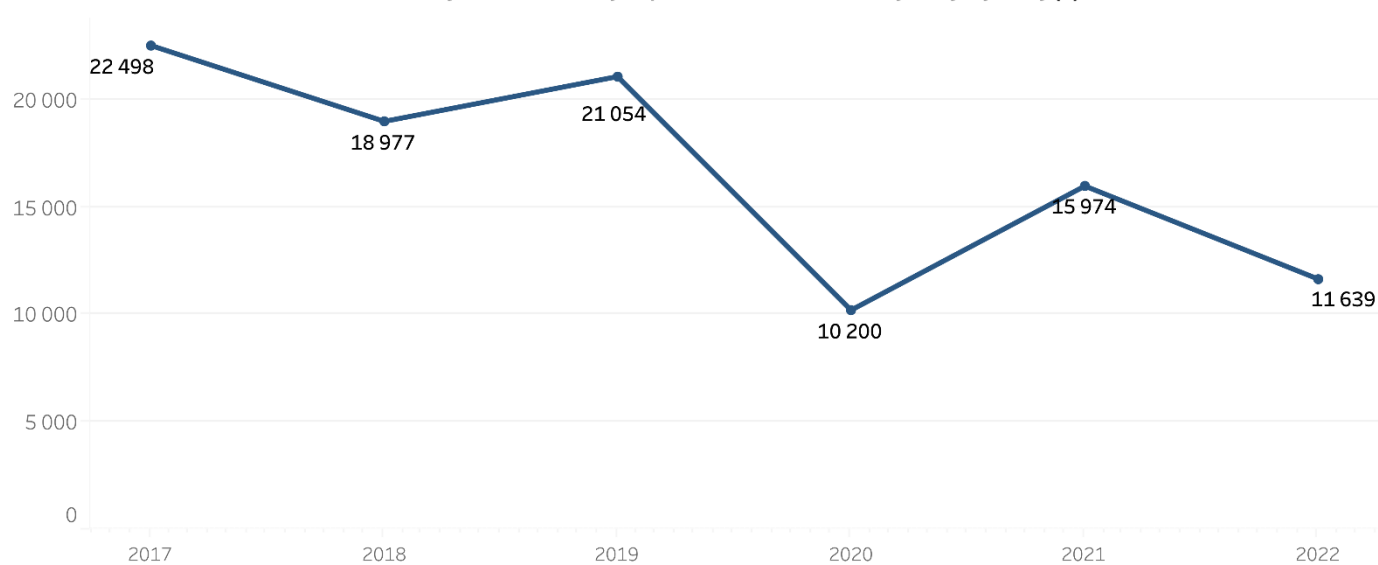
84. Liczba odwiedzających obiekty POSiR (1)

85. Średnia liczba turystów obsługiwanych przez PTTK (1)

86. Liczba turystów obsługiwanych przez Centrum Informacji Turystycznej (1)

Źródło:
1 - dane Urzędu Miejskiego w Przemyślu

9. Mieszkalnictwo

W latach 2018-2022 liczba mieszkań na terenie miasta wzrosła o 1,7% do poziomu 25 482 (wykres 87). Przeliczając to na 1 000 mieszkańców wychodzi 449 mieszkań – więcej niż wskaźnik dla województwa podkarpackiego (343) i Polski (412) (wykres 88). W 2022 r. przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jedną osobę wyniosła 28,0 m², a zatem nieco mniej w porównaniu do województwa (29,0 m²) i kraju (31,1 m²) (wykres 89).

W tym samym okresie do użytku oddano 951 nowych mieszkań, z czego najwięcej w 2022 r. (244) (wykres 92). Liczba mieszkań oddanych do użytku w przeliczeniu na 1 000 ludności w 2022 r. wyniosła 4,3, a zatem mniej niż wskaźnik dla województwa (5,4) i kraju (6,3) (wykres 93). W latach 2018-2023 wydano łącznie 265 decyzji dotyczących pozwolenia na budowę domów jednorodzinnych, z czego najwięcej wydano w 2020 r. (53), a najmniej w 2023 r. (29). W tym samym czasie wydano 18 pozwoleń na budowę budynków wielorodzinnych (wykres 96).

W 2022 r. średnia cena za 1 m² mieszkania sprzedanego w ramach transakcji rynkowych wyniosła około 4 340 zł (dotyczy rynku wtórnego i pierwotnego) – mniej niż średnia dla województwa podkarpackiego (5 622 zł) i kraju (7 224 zł) (wykres 95). Za przeciętną pensję brutto w Przemysłu można zakupić około 1,3 m² mieszkania, co jest wartością większą w porównaniu do województwa (1,0 m²) i kraju (0,9 m²), co świadczy o wyższej dostępności cenowej mieszkań w Przemysłu¹² (wykres 94).

Na terenie miasta budowane są w dużej mierze mieszkania inwestycyjne – brakuje mieszkań przystępnych cenowo przeznaczonych dla mieszkańców miasta. Warto wspomnieć, że Miasto Przemysł należy do Społecznej Inicjatywy Mieszkańcowej Południe Sp. z o.o., której celem jest budowa przystępnych cenowo lokali na wynajem. Mieszkania przeznaczone będą dla osób, które mogą regularnie opłacać czynsz, lecz nie stać ich na zaciągnięcie kredytu hipotecznego, a jednocześnie zarabiają za dużo aby otrzymać lokal komunalny. Według założeń, na terenie Przemysła mają powstać cztery budynki mieszkalne, w których znajdzie się około 300 mieszkań. Obecnie w mieście funkcjonuje Towarzystwo Budownictwa Społecznego (TBS), które zostało założone w 2000 r. TBS posiada 327 mieszkań¹³ przeznaczonych na najem po cenach niższych niż najem rynkowy. Mieszkania są wynajmowane na dłuższy okres czasu, przez co rzadko się zwalnijają – zasoby TBS są w całości wynajęte.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że zgodnie z Ustawą z dnia 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców (Dz. U. z 2017 r. poz. 2278), niektórzy cudzoziemcy tacy jak m.in. Ukraińcy, którzy

¹² Obliczono na podstawie przeciętnej pensji brutto dla Przemysła, województwa podkarpackiego i kraju oraz średniej ceny za 1 m² mieszkania.

¹³ Plan Rozwoju Lokalnego – diagnoza.

chcą nabyć mieszkanie w Przemyślu potrzebują uzyskać specjalne zezwolenie umożliwiające zakup nieruchomości – obostrzenia te wynikają z powodu położenia miasta w strefie nadgranicznej. Utrudniony zakup nieruchomości przez część obcokrajowców ogranicza rozwój Przemyśla, który potrzebuje nowych mieszkańców osiedlających się w nim na stałe.

W 2023 r. do miasta należało 2 012 lokali mieszkalnych – w porównaniu do 2018 r. ich liczba wzrosła o 1,9%. Liczba lokali socjalnych wyniosła 177 - o 22,4% mniej w porównaniu do 2018 r. Miasto posiada także 2 mieszkania wspomagane (wykres 90).

Według danych zawartych w Wieloletnim programie gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miejskiej Przemyśl na lata 2023 – 2027, na terenie miasta zlokalizowanych jest łącznie 442 budynki (stan na koniec 2022 r.), w których znajdują się mieszkania komunalne i przeznaczone na najem socjalny, z czego:

- 89 stanowi 100% własność Gminy,
- 15 stanowi współwłasność Gminy i osób fizycznych,
- 44 budynków stanowi własność osób fizycznych w posiadaniu Gminy,
- 294 stanowi własność wspólnot mieszkaniowych z udziałem Gminy.

Blisko 70% wszystkich budynków cechuje się średnim stanem technicznym – stopień zużycia obiektów waha się od 20% do 70%. Około 16,5% budynków jest w złym stanie technicznym – stopień zużycia przekracza 70%. W najbliższych latach planowane są zatem działania remontowo-modernizacyjne, mające na celu podniesienie standardu technicznego budynków.

Tabela 4 Stan techniczny budynków, w których znajdują się lokale komunalne i socjalne – stan na 31.12.2022 r.

Stan techniczny budynków	Liczba budynków, w których znajdują się gminne lokale mieszkalne	Udział %
Bardzo dobry	0	0%
Dobry	61	13,8%
Średni	308	69,7%
Zły	73	16,5%
Razem	442	100%

Źródło: opracowanie na podstawie Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miejskiej Przemyśl na lata 2023 – 2027, dane UM.

W latach 2018-2023 liczba złożonych wniosków o przyznanie mieszkania komunalnego oscylowała wokół 30 – w 2023 r. było to 28 wniosków (wykres 91). Wskazuje to na stałe zapotrzebowanie na mieszkania tego typu. Lokale z mieszkaniowego zasobu miasta są wynajmowane na podstawie ustawy o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U z 2023 r. poz. 725), a także na podstawie orzeczeń sądu. Mieszkania komunalne wynajmowane są na czas nieoznaczony, natomiast lokale przeznaczone na najem socjalny na czas oznaczony.

Na koniec 2022 r. na terenie miasta znajdowało się 220 pustostanów, z czego 80 zostało wyłączonych z użytkowania ze względu na zły stan techniczny, nieregulowany stan prawny itp. Najwięcej pustostanów było w budynkach należących do wspólnot mieszkaniowych.

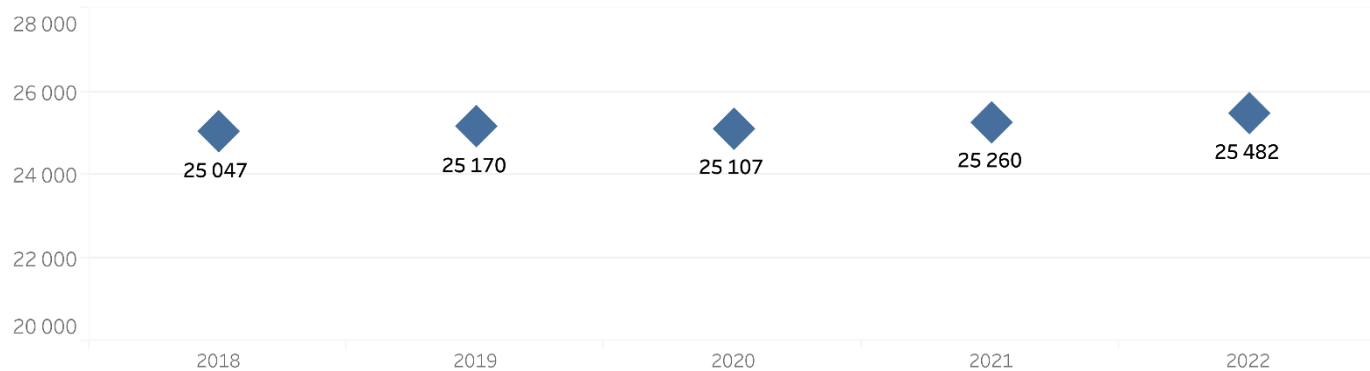
Tabela 5 Liczba pustostanów w budynkach należących do Miasta Przemysła, wspólnot mieszkaniowych i innych – stan na 31.12.2022 r.

Pustostany	Miasto Przemysł	Wspólnoty mieszkaniowe	Pozostałe	Razem
Ogółem	75	99	46	220
Przeznaczone do remontu	12	42	5	58
W trakcie remontu	13	29	6	48
Wyłączone z użytkowania (konieczność rozbiórki, zły stan techniczny itd.)	35	13	30	80

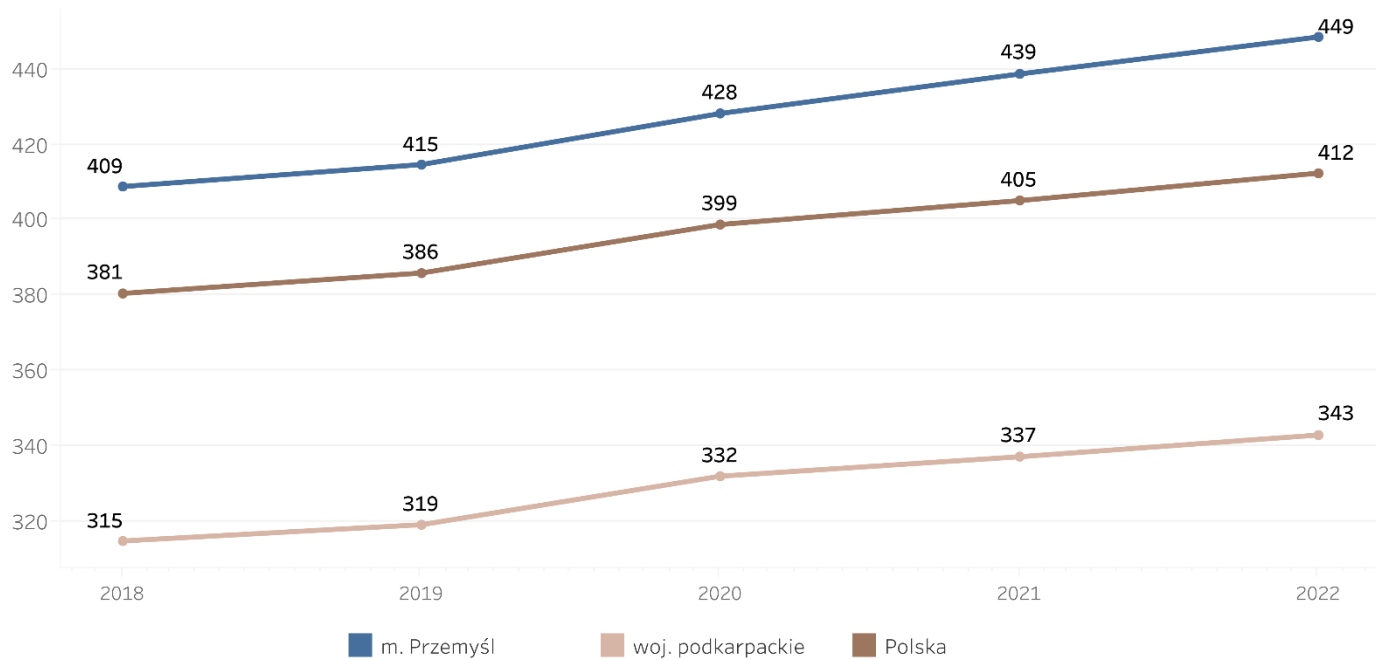
Źródło: dane UM.

W badaniach ankietowych młodzieży przeprowadzonych na potrzeby Programu Rozwoju Lokalnego blisko 56% respondentów wskazało, że dostępność i jakość mieszkań jest jednym z kluczowych elementów zachęcających młodzież do wyjazdu z miasta. Młodzi ludzie zgłaszają problemy z dostępnością mieszkań – dotyczy to zarówno liczby ofert wynajmu jak i dostępności cenowej. Jak wcześniej wskazano, dostępność cenowa mieszkań w Przemysłu w przypadku kupna jest niższa niż w województwie ogółem i kraju, lecz biorąc pod uwagę inne czynniki takie jak rynek pracy, oferta mieszkaniowa nie jest atrakcyjna dla młodych osób.

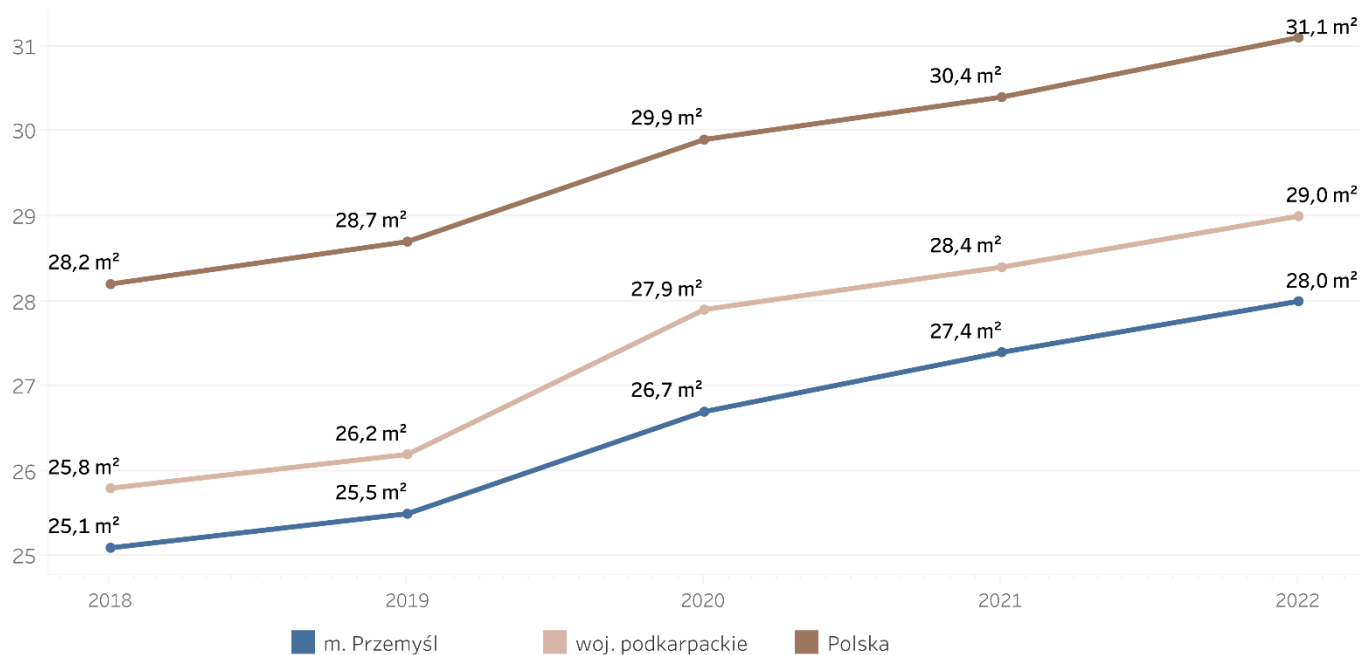
87. Liczba mieszkań ogółem (1)

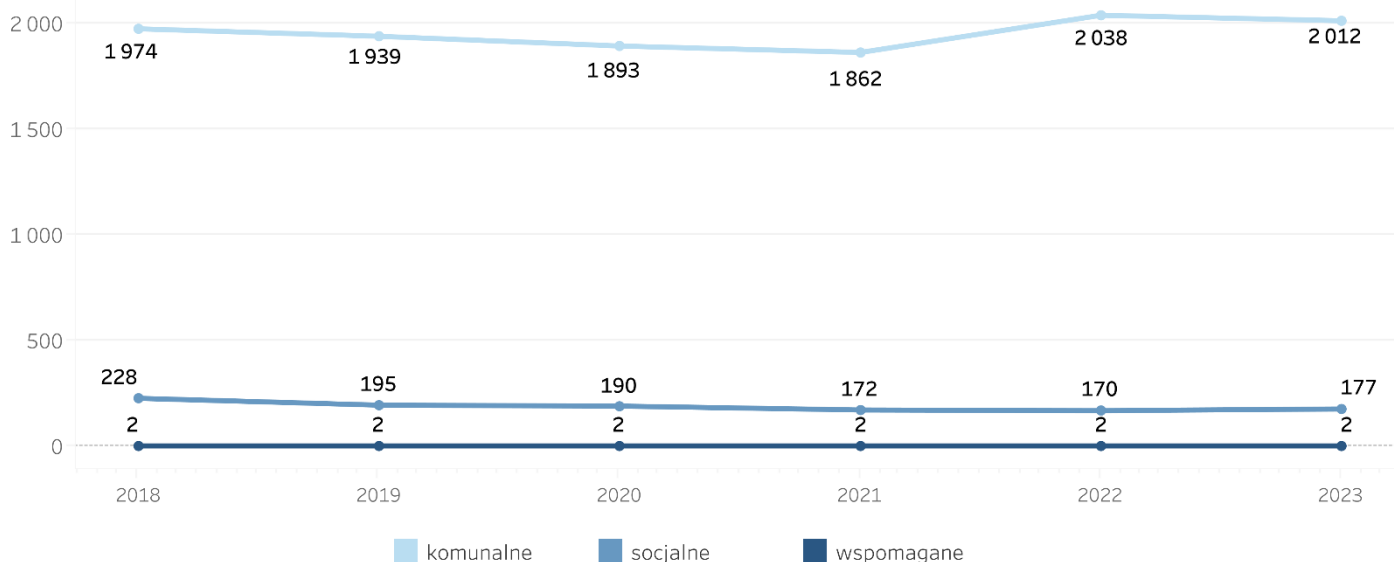
88. Mieszkania na 1 000 ludności (1)

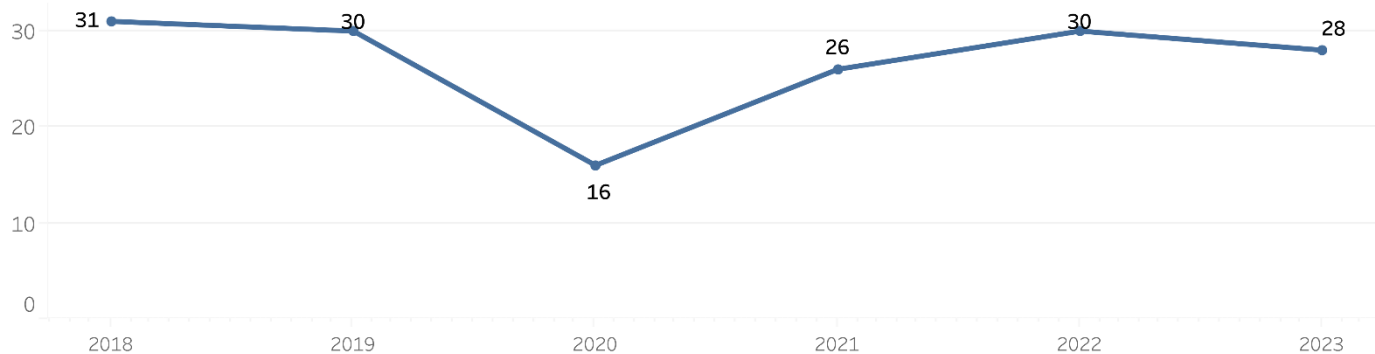
89. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (1)

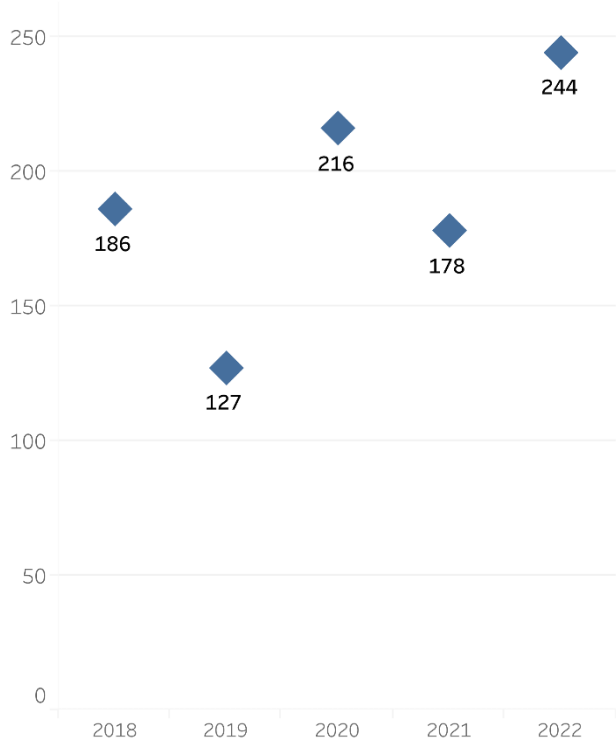
90. Liczba lokali mieszkalnych należących do miasta (1)

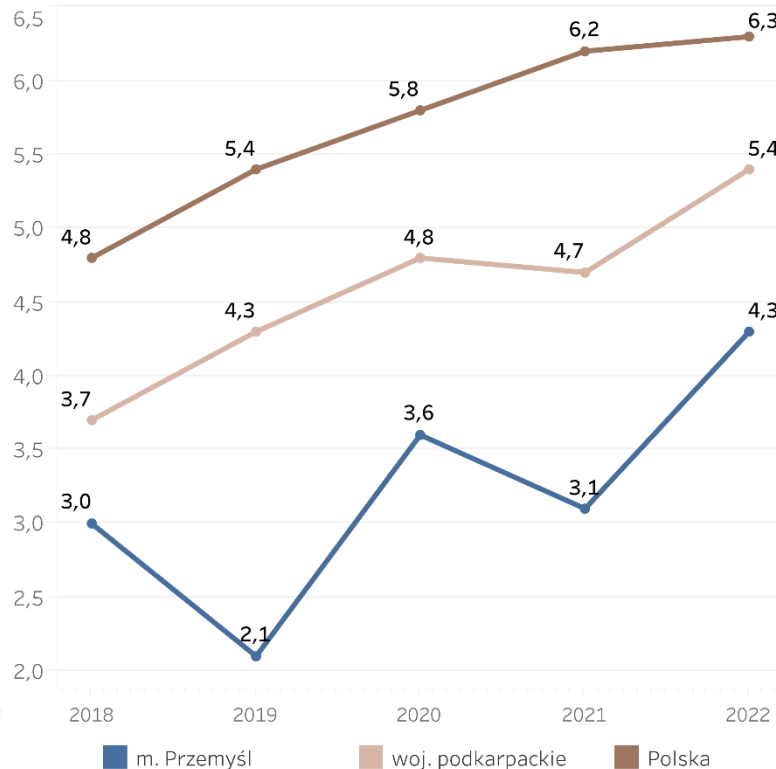
91. Liczba oczekujących na mieszkanie komunalne (2)

92. Mieszkania oddane do użytkowania (1)

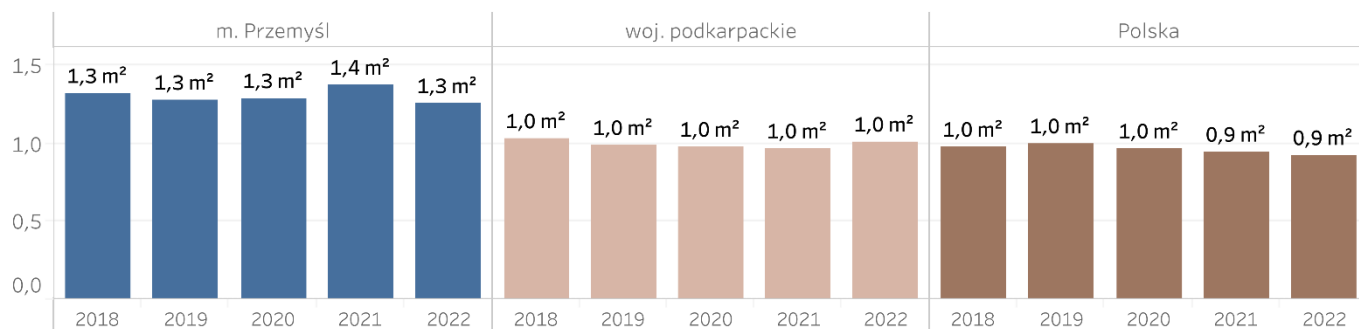

93. Mieszkania oddane do użytkowania na 1 000 ludności (1)

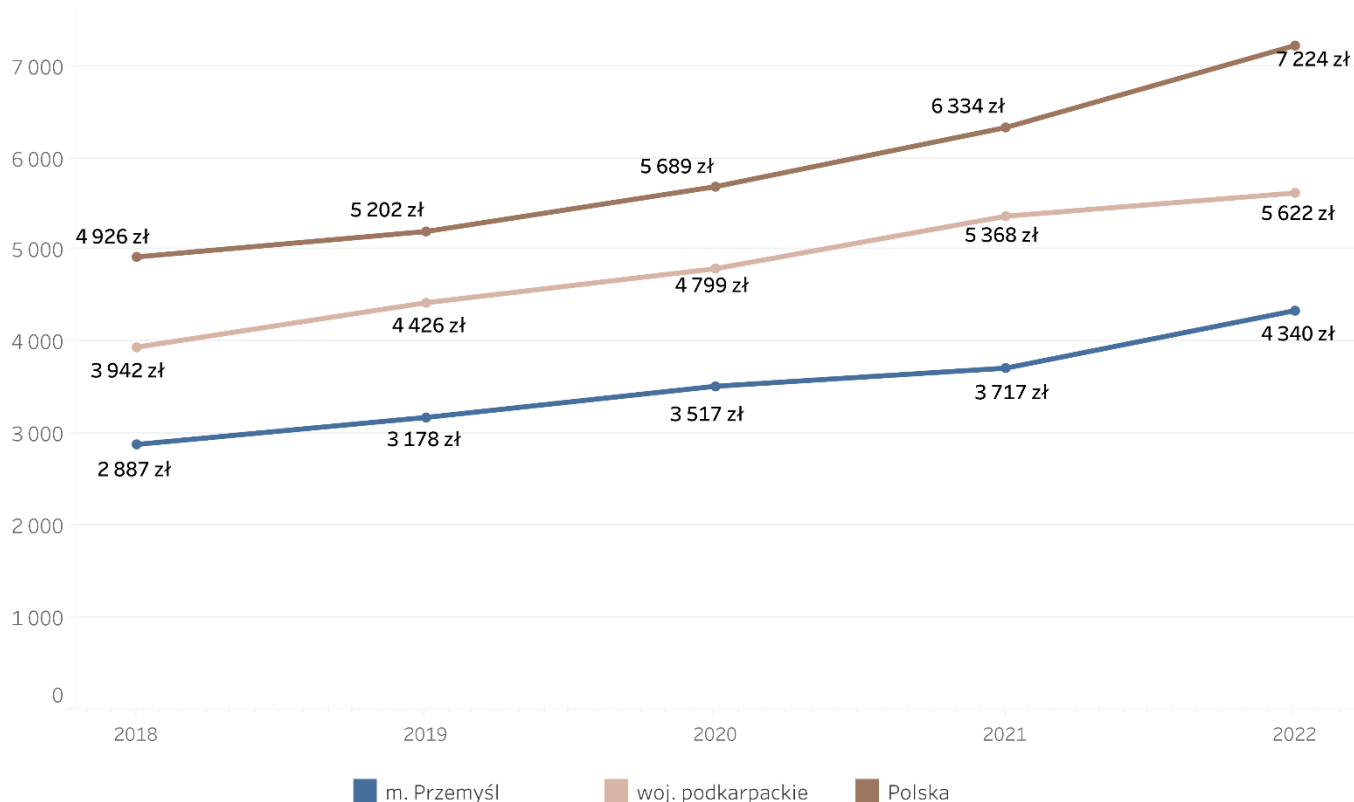

Źródło:
1 - GUS BDL
2 - dane Urzędu Miejskiego w Przemyślu

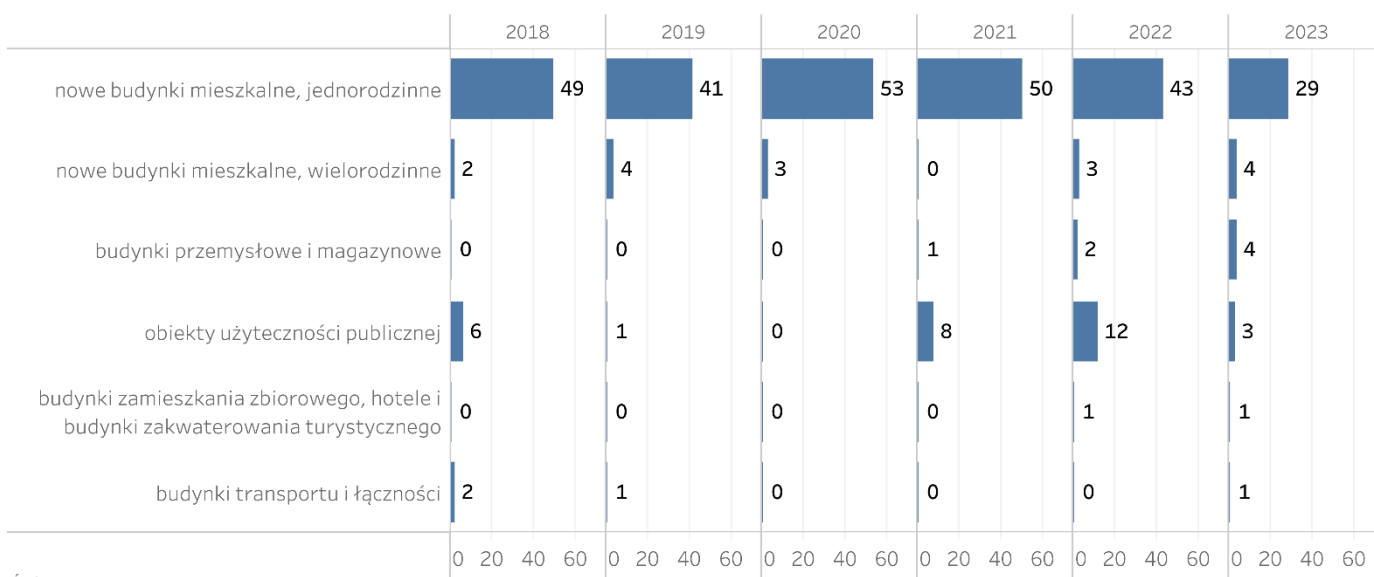
94. Liczba m² mieszkania, które można kupić za przeciętną pensję brutto (1)

95. Średnia cena za 1 m² lokali mieszkalnych sprzedanych w ramach transakcji rynkowych - rynek wtórny i pierwotny ogółem (1)

96. Liczba wydanych pozwoleń na budowę (2)

Źródło:

1 - GUS BDL

2 - dane Urzędu Miejskiego w Przemysłu

10. Bezpieczeństwo publiczne

Utrzymaniem bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie miasta zajmują się głównie dwa podmioty: Komenda Miejska Policji w Przemysłu oraz Straż Miejska w Przemysłu. W 2022 r. w KMP zatrudnionych było 265 policjantów – podobna liczba co w latach poprzednich.

W latach 2018-2022 liczba wykroczeń odnotowanych przez policję wzrosła o blisko 32% - w 2022 r. zarejestrowano 24,7 tys. wykroczeń. W analizowanym okresie liczba zgłoszeń o interwencję policji wahała się pomiędzy 16-17 tys., z czego najmniej zgłoszeń odnotowano w 2021 r. (16 012) (wykres 97).

Liczba zdarzeń drogowych była zróżnicowana w poszczególnych latach. Najwięcej zdarzeń odnotowano w 2018 r. (856), a najmniej w 2020 r. (671) (wykres 99). W okresie 2018-2022 liczba rannych w wypadkach drogowych zmalała (wykres 100). Główną przyczyną zdarzeń w ruchu drogowym było nieudzielenie pierwszeństwa przejazdu, niezachowanie bezpiecznej odległości między pojazdami oraz nieprawidłowe cofanie. Zdecydowanie najwięcej wypadków i kolizji wynikało z winy kierujących pojazdami, rzadziej z winy pieszych¹⁴. W okresie 2018-2022 najwięcej kontroli stanu trzeźwości przeprowadzono w 2022 r. – około 53,4 tys. (wykres 98).

W 2022 r. liczba interwencji Straży Miejskiej (zgłoszeń mieszkańców) wyniosła 4 103 – o 33,0% mniej w stosunku do 2019 r. (wykres 101). W okresie 2019-2022 najwięcej zgłoszeń dotyczyło zagrożeń w ruchu drogowym, zagrożeń dla zdrowia i życia oraz ochrony dobrostanu zwierząt (wykres 102). Należy wspomnieć, że na terenie miasta funkcjonuje monitoring miejski, który w 2022 r. obejmował 25 kamer, dzięki którym podjęto 3 295 interwencji (wykres 103).

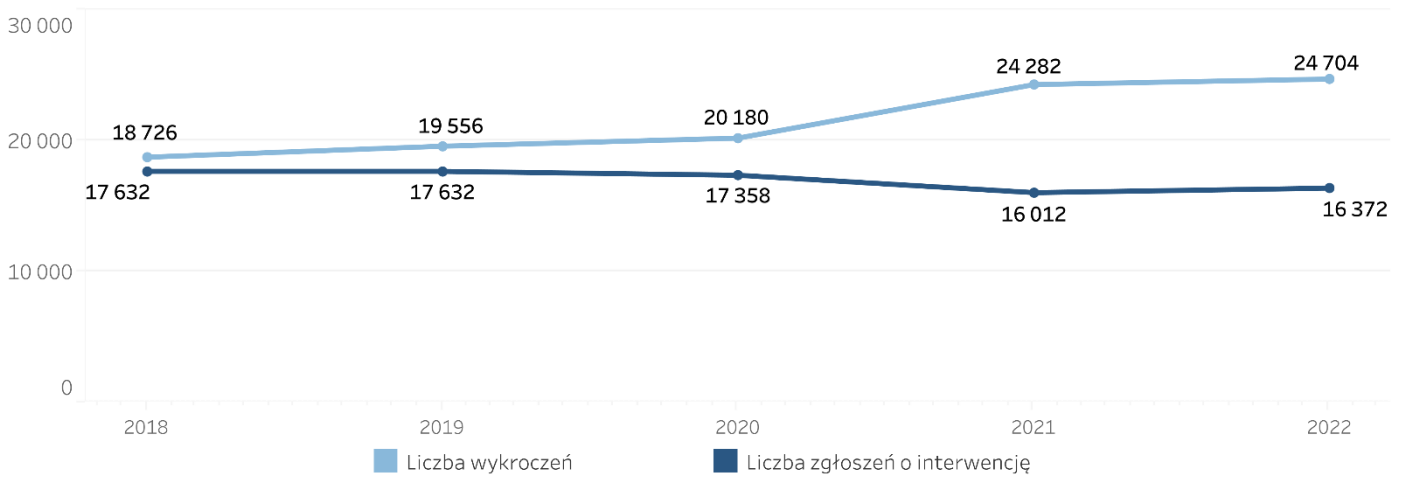
Za bezpieczeństwo w obszarze ochrony przeciwpożarowej i ratownictwa odpowiedzialna jest Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Przemysłu. W latach 2018-2022 liczba zdarzeń wymagających udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej była zróżnicowana – najwięcej zdarzeń odnotowano w 2020 r. (1 447). Generalnie można zauważyć trend wzrostowy co do liczby zdarzeń ogółem – która w latach 2018-2022 zwiększyła się o 44,2% (wykres 104). W 2022 r. odnotowano 1 122 zdarzeń, co w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców wyniosło 20 podczas, gdy wskaźnik dla województwa i kraju był niższy (wyniósł kolejno 14 i 16) (wykres 105). Wśród zdarzeń dominowały miejscowe zagrożenia, następnie pożary, a najmniejszą grupę stanowiły alarmy fałszywe. Do najczęściej identyfikowanych przyczyn miejscowych zagrożeń zalicza się niezachowanie zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym, nietypowe zachowania zwierząt, silne wiatry oraz gwałtowne opady i burze (wykres 106). Biorąc pod uwagę zmiany klimatyczne można przypuszczać, że niektóre zjawiska pogodowe będą występować

¹⁴ <https://sewik.pl/>

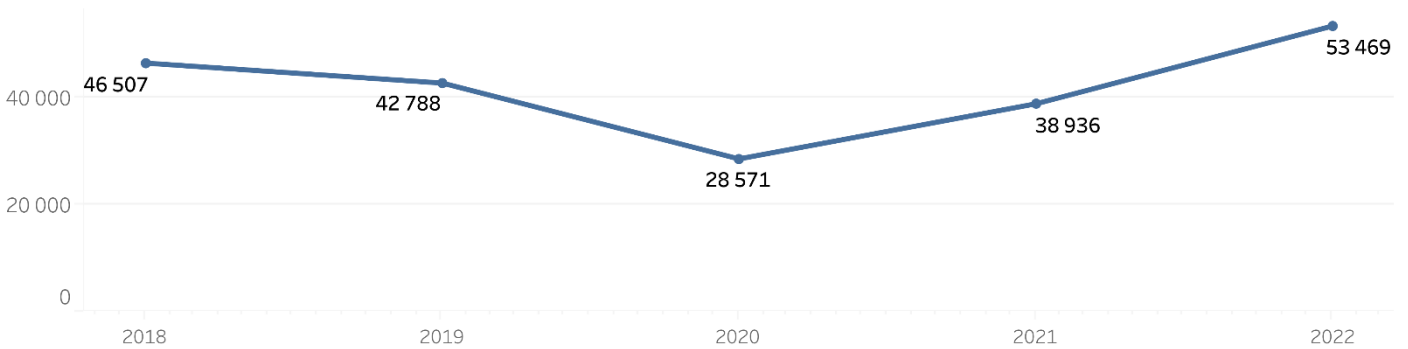
częściej, co może prowadzić do częstszego występowania niebezpiecznych burz, silnych wiatrów, czy gwałtownych opadów deszczu.

Przemysł, z uwagi na swoje strategiczne położenie, musi mierzyć się z wyzwaniami związanymi z zarządzaniem różnorodnymi zagrożeniami, od wspomnianych incydentów kryminalnych po sytuacje kryzysowe, takie jak powódzie czy nagły napływ uchodźców. Wiele z tych wyzwań wymaga centralnego systemu koordynacji działań, który będzie oparty na nowoczesnej infrastrukturze telekomunikacyjnej i systemach monitoringu. Obecna infrastruktura telekomunikacyjna w Przemysłu jest jednak niewystarczająca, aby obsłużyć zaawansowane systemy bezpieczeństwa oparte np. na monitoringu wizyjnym czy analizie danych w czasie rzeczywistym. Skuteczne zarządzanie systemami monitoringu wymaga bowiem rozbudowanego zaplecza technicznego, w tym np. centrum przetwarzania danych wyposażonego m.in. w odpowiednie serwery oraz oprogramowanie do analizy i zarządzania danymi. Miasto wymaga również instalacji nowoczesnych punktów kamerowych w miejscach o strategicznym znaczeniu, takich jak główne drogi, węzły komunikacyjne oraz obszary o podwyższonym ryzyku, a zwłaszcza na drogach wjazdowych i wyjazdowych z terenu miasta. Brak takich urządzeń ogranicza zdolność miasta do monitorowania przestrzeni publicznej i możliwości wczesnego wykrywania incydentów oraz dynamicznego reagowania na sytuacje kryzysowe.

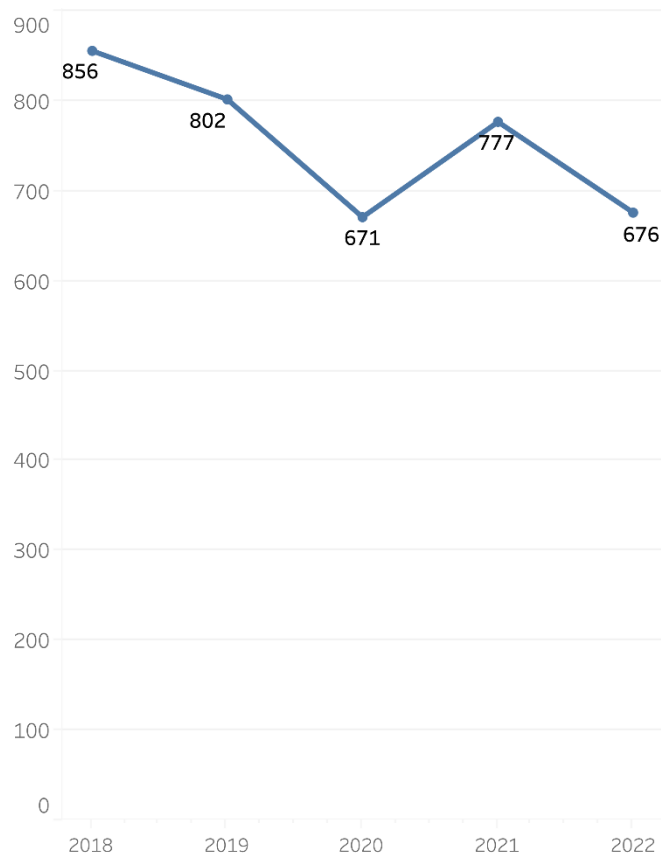
97. Liczba wykroczeń odnotowanych przez policję na terenie miasta (1)

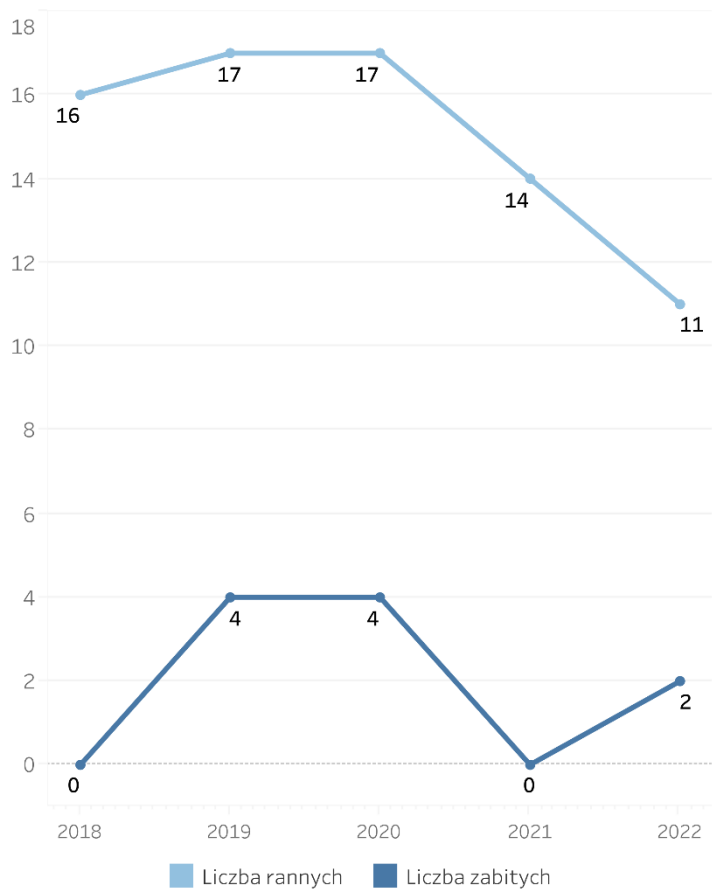
98. Kontrole stanu trzeźwości na terenie miasta (1)

99. Liczba zdarzeń w ruchu drogowym (2)

100. Liczba zabitych i rannych w zdarzeniach drogowych (2)

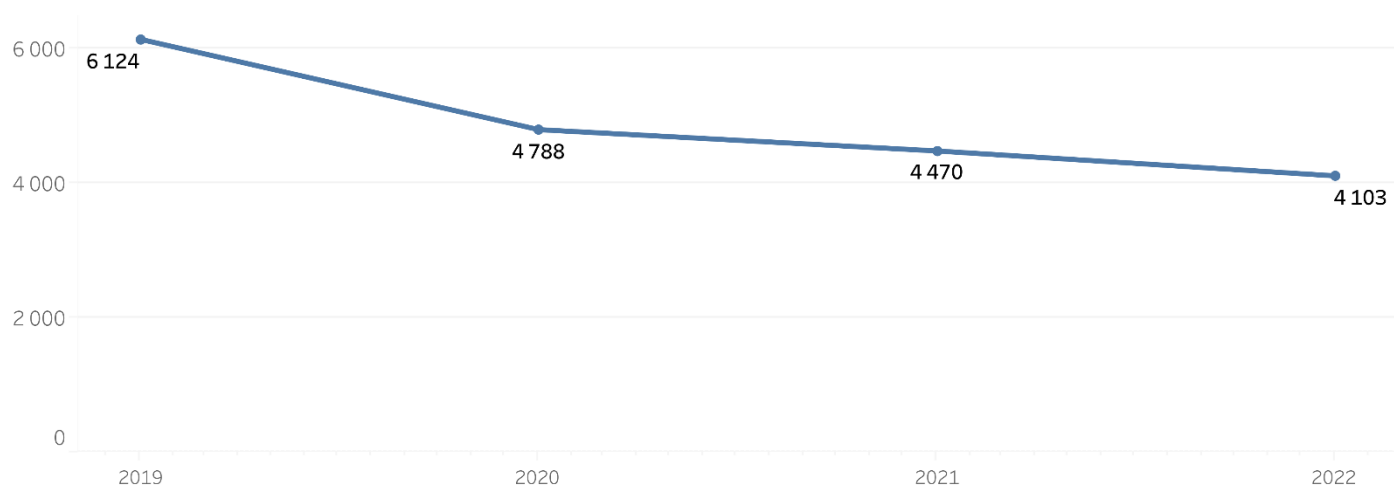

Źródło:

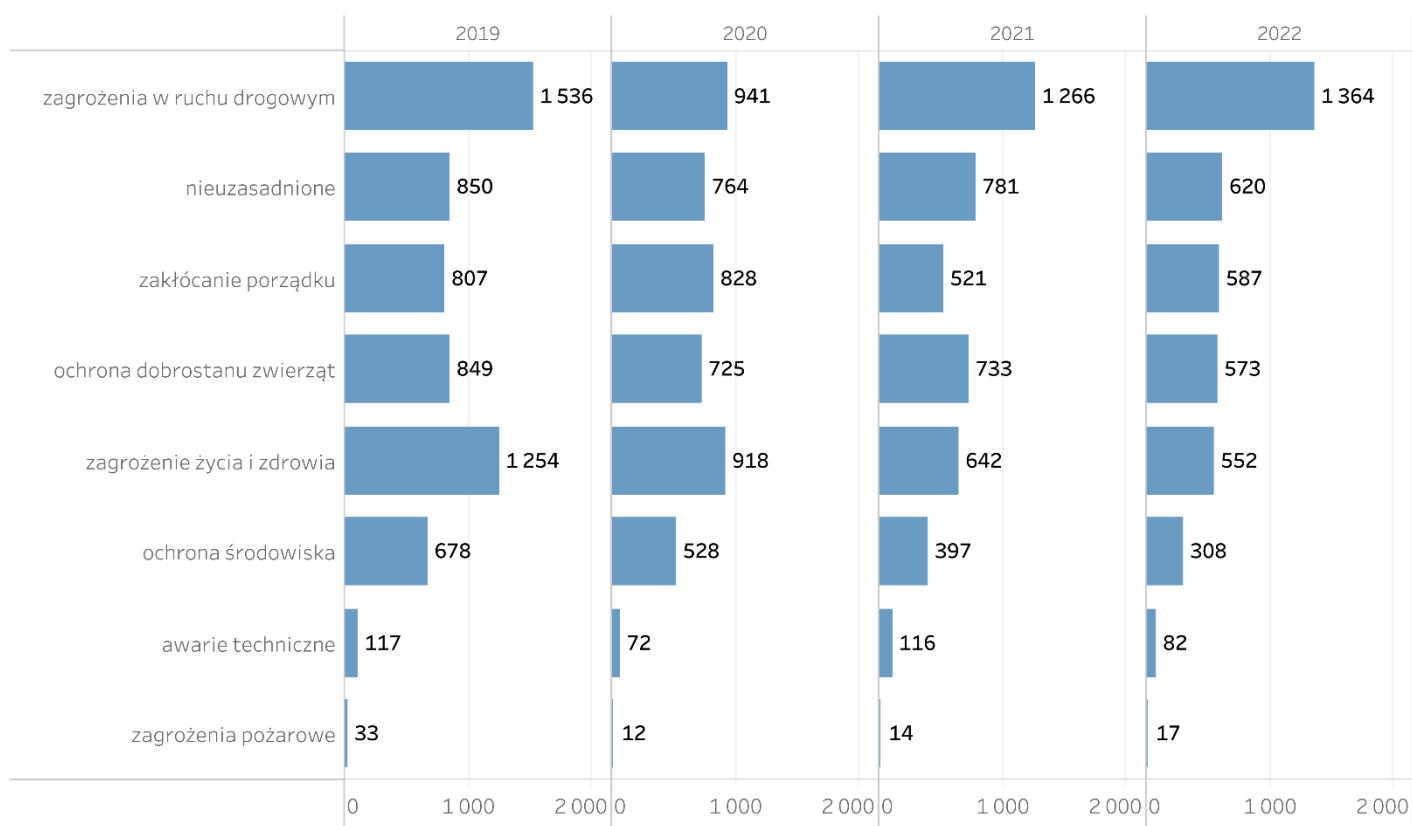
1 - raporty o stanie Miasta Przemysłu za lata 2018-2022

2 - System Ewidencji Wypadków i Kolidacji (SEWIK)

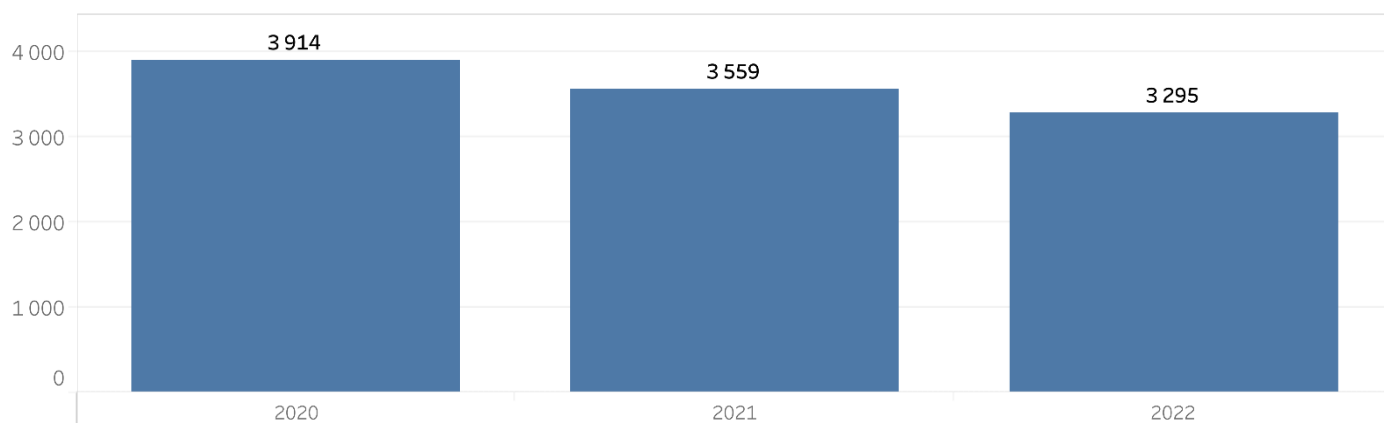
101. Liczba zgłoszeń mieszkańców o interwencję Straży Miejskiej (1)

102. Przyczyny zgłoszeń o interwencję Straży Miejskiej (1)

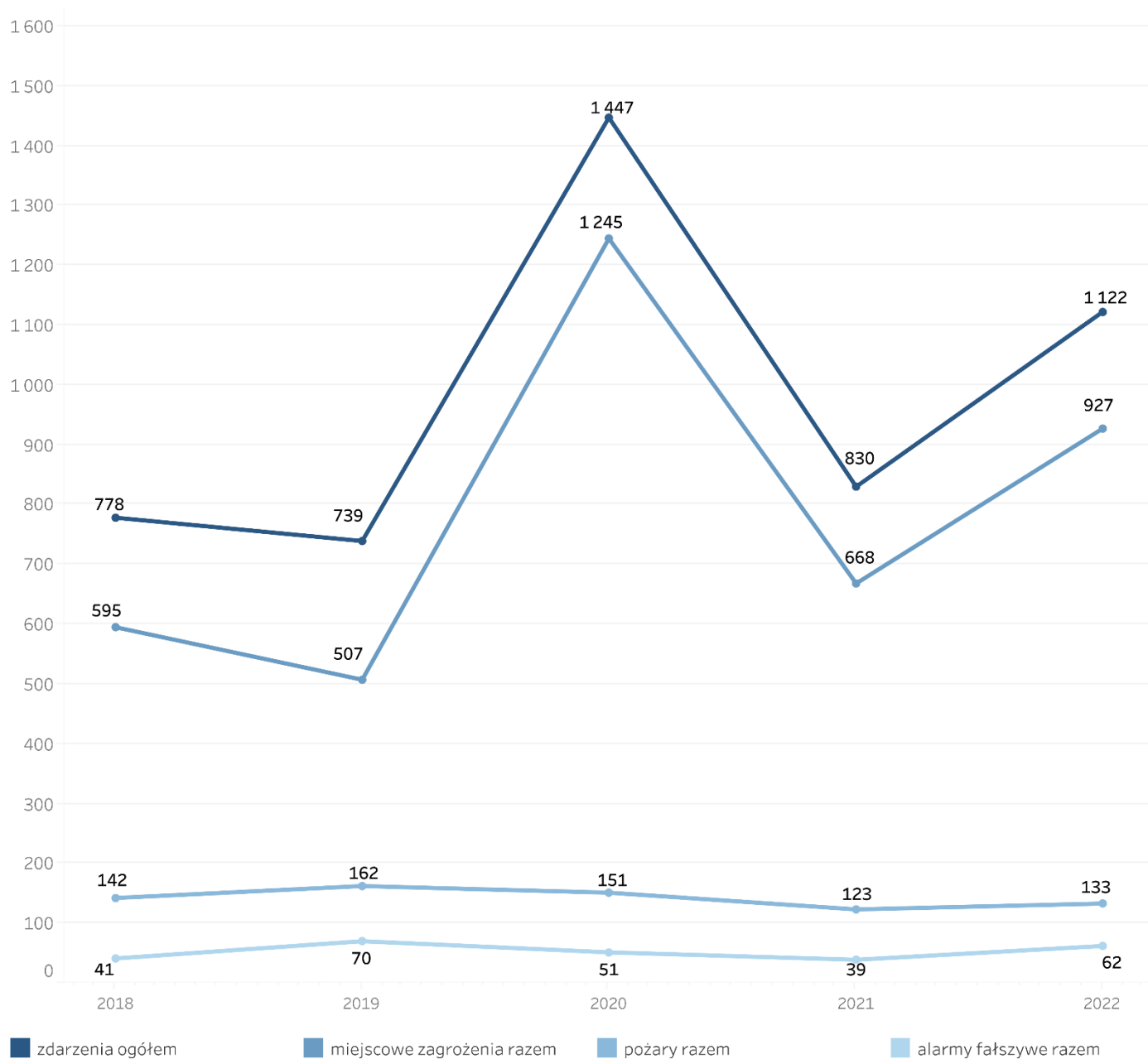
103. Liczba interwencji Straży Miejskiej podejmowanych na podstawie monitoringu miejskiego (1)

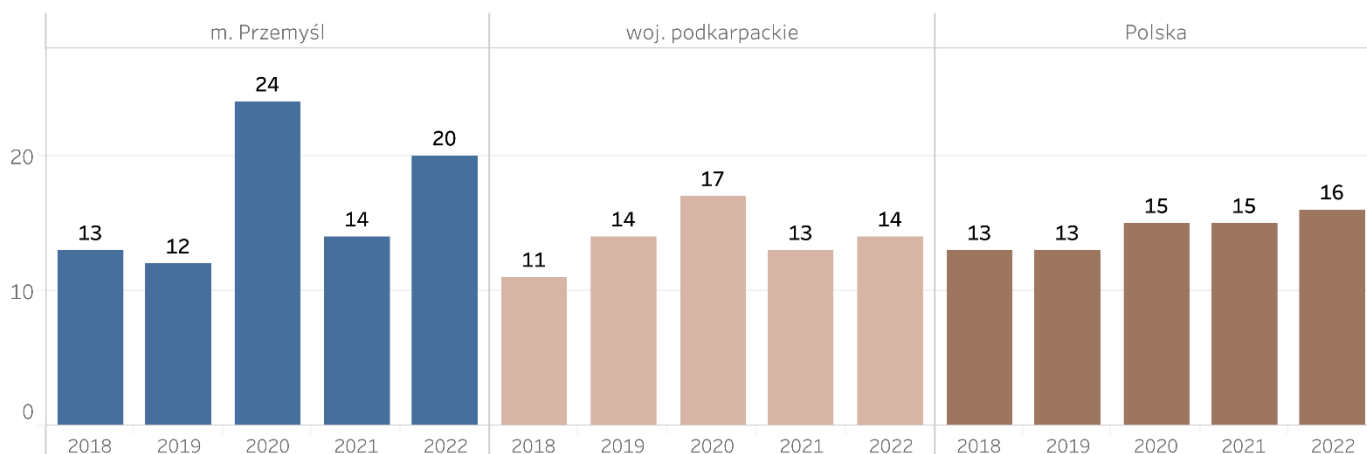
Źródło:

1 - raporty o stanie Miasta Przemyśl za lata 2018-2022

104. Liczba zdarzeń odnotowanych przez straż pożarną na terenie miasta (2)

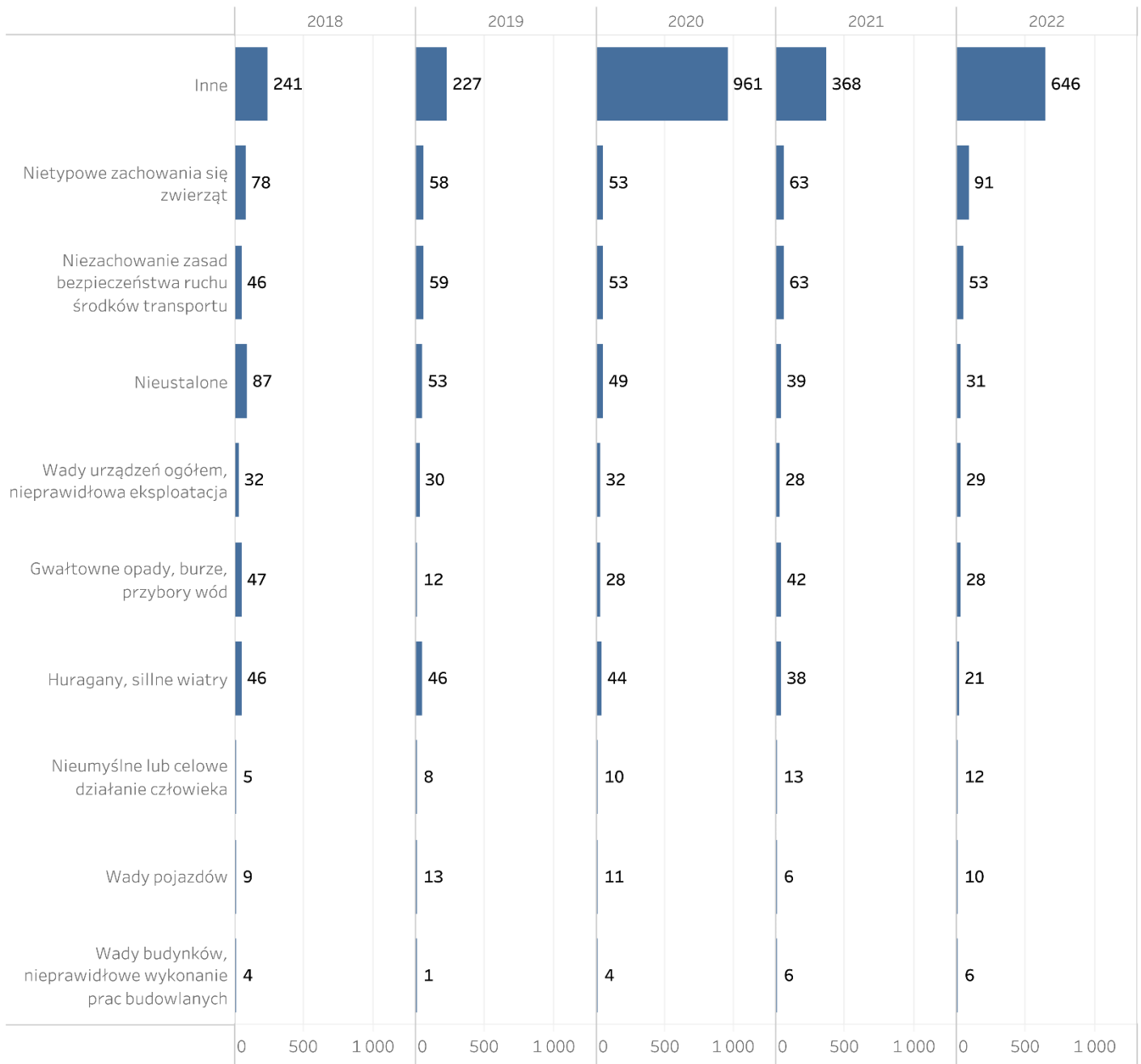

105. Zdarzenia wymagające udziału jednostek ochrony przeciwpożarowej na 1 000 ludności (1)

Źródło:
 1 - GUS BDL
 2 - dane.gov.pl

106. Przyczyny miejscowych zagrożeń (2)

11. Cyfryzacja i e-usługi

Na terenie miasta realizowany był pilotażowy projekt Smart City Przemysł „Safe City - bezpieczne miasto Przemysł jako element koncepcji Smart City”. Jego celem było stworzenie Inteligentnego Monitoringu Miejskiego, który automatycznie przetwarza dane gromadzone przez kamery, które połączone są z systemem oświetlenia. System ten dopasowuje się do warunków pogodowych. Miasto posiada dokument pn. „Standardy Zarządzania Miastem Inteligentnym”, który powstał w 2021 r. w ramach wspomnianego wcześniej projektu Smart City. Jego celem było przedstawienie standardów w zarządzaniu miastem inteligentnym, które pozwolą władzom samorządowym podejmować optymalne decyzje w zarządzaniu rozwojem miasta, w oparciu o dane z wielu źródeł. W dokumencie zdefiniowano zasady zarządzania bezpieczeństwem miasta oraz zaproponowano modele zarządzania bezpieczeństwem. Do zasad inteligentnego zarządzania miastem zaliczono:

- Strategię – inteligentne zarządzanie wymaga przywództwa na poziomie ponadsektorowym,
- Dane i informacje – gromadzenie i analiza danych, udostępnianie informacji mieszkańcom za pomocą tzw. otwartych danych,
- Transformację organizacyjną – podejmowanie nowych, innowacyjnych inwestycji w sektorze administracji, zapewnienie odpowiednich szkoleń dla pracowników administracji,
- Opinię publiczną i świadomość – zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalnej polityki, wspieranie partycypacji społecznej poprzez technologie cyfrowe,
- Współpracę i standardy – współpraca z jednostkami administracyjnymi wyższego szczebla, opracowanie efektywnych zasad funkcjonowania miasta, inwestycje w nowoczesne rozwiązania cyfrowe.

Szczególnie istotnym elementem procesu tworzenia miasta inteligentnego jest partycypacja społeczna. Miasto powinno zapewniać mieszkańcom szeroki dostęp do danych oraz uzyskiwać informację zwrotną na temat planowanych działań. Wśród narzędzi wspierających komunikację z mieszkańcami dokument wymienia m.in.: budżet obywatelski, portal konsultacji społecznych, panele obywatelskie.

Warto podkreślić, że Urząd Miejski w Przemysłu wyróżnia się wysokim poziomem cyfryzacji – prawie wszystkie stanowiska codziennie obsługują wnioski i sprawy przez ePUAP ponadto wszystkie jednostki organizacyjne urzędu mają wdrożone usługi cyfrowe. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż cyfryzacja dotyczy nie tylko obszaru usług administracyjnych, ale także działań związanych np. z digitalizacją, udostępnianiem i zabezpieczeniem cyfrowych zasobów, m.in. archiwalnych, bibliotecznych, muzealnych realizowanych np. przez Archiwum Państwowe w Przemysłu, Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej, Przemyską Bibliotekę Publiczną, Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemysłu (np. projekt

„Przemyska Biblioteka Cyfrowa”, digitalizacja periodyku „Rocznik Historyczno-Archiwalny”, współpraca z Podkarpacką Biblioteką Cyfrową, digitalizacja „Rocznika Przemyskiego”). Co więcej, Przemyśl do tego stopnia wyróżnia się na tle innych miast województwa podkarpackiego bogactwem miejscowych zbiorów oraz produkcją wydawniczą, że duża część obiektów udostępnianych w ramach największej w regionie biblioteki cyfrowej, tj. Podkarpackiej Biblioteki Cyfrowej, obejmuje druki przemyskie (przez wiele lat była nawet odrębna kolekcja tzw. Premisliana).

Sfera gospodarcza

1. Gospodarka

Na specyfikę miasta wpływa jego przygraniczne położenie, które z jednej strony jest szansą na rozwój (wymiana handlowa z Ukrainą), a z drugiej powoduje szereg problemów – nielegalny handel transgraniczny, zatrudnianie tzw. „taniej siły roboczej” z Ukrainy itp.

Na stan lokalnej gospodarki negatywny wpływ miało także stracenie statusu miasta wojewódzkiego w ramach reformy administracyjnej w latach 90. XX w.

W latach 2018-2023 liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON wzrosła o 9,0% wynosząc 7 040 w 2023 r. (wykres 107). Większość podmiotów (96,1% w 2023 r.) stanowiły podmioty zatrudniające od 0 do 9 pracowników. W mieście działa 7 podmiotów zatrudniających 250-999 osób oraz 2 firmy zatrudniające ponad 1 000 pracowników (wykres 109). W latach 2018-2023 liczba nowo zarejestrowanych podmiotów przewyższała liczbę wykreślonych z REGON – wyjątkiem był 2018 r., gdy odnotowano więcej podmiotów wykreślanych niż rejestrowanych (wykres 108). Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1 000 ludności wyniosła 122 w 2022 r. – więcej niż wskaźnik dla województwa podkarpackiego (98), lecz nieco mniej niż dla kraju (132) (wykres 110).

Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrosła w latach 2018-2022 o 20,0%. W 2022 r. wyniosła 12,7 % – więcej w porównaniu do województwa (12,3), mniej na tle kraju (16,0) (wykres 111). Świadczy to o stosunkowo dużej aktywności gospodarczej mieszkańców.

Według danych CEIDG, w strukturze wiekowej przedsiębiorców dominują osoby mające 40-49 lat, które w 2023 r. stanowiły 25,2% wszystkich przedsiębiorców. Najmniej odnotowano przedsiębiorców w przedziale wiekowym 18-20 lat (0,2%) (wykres 116). W latach 2019-2023 liczba wniosków o założenie działalności gospodarczej przewyższała liczbę wniosków o zakończenie działalności. W 2023 r. złożono ponad 500 wniosków o założenie i blisko 300 wniosków o zakończenie działalności. Liczba wniosków o zawieszenie działalności oscylowała wokół 400-500 w analizowanym okresie (wykres 118).

Przemysł cechuje zróżnicowana struktura gospodarcza. Dominującą sekcją gospodarczą według PKD jest sekcja G – handel i naprawa pojazdów, która w 2023 r. stanowiła 23,0% (1 616 podmiotów). Na drugim miejscu znalazła się sekcja F – budownictwo, stanowiące 11,5% wszystkich podmiotów (807), a na trzecim sekcja L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, która stanowiła 9,9% podmiotów (700) (wykres 117).

Jednym ze wskaźników innowacyjności gospodarki jest liczba podmiotów prowadzących działalność profesjonalną, naukową i techniczną (sekcja M PKD) w przeliczeniu na 1 000 podmiotów ogółem. W 2023 r. wskaźnik ten wyniósł 8,0 – mniej niż w województwie (9,2) i kraju (10,9) (wykres 112). Na terenie miasta działało 562 tego typu podmiotów. Liczba podmiotów gospodarczych działających w usługach wyższego rzędu (sekcje J-R PKD) na 1 000 ludności wyniosła 47,7 w 2022 r. – mniej niż w kraju (52,3), lecz więcej niż w województwie (32,9) (wykres 114).

W ostatnich latach coraz większe znaczenie z punktu widzenia nowoczesnej gospodarki mają podmioty należące do tzw. sektora kreatywnego, do którego zalicza się działalność związaną ze sztuką, produkcją kreatywną (np. filmową, radiową) i usługami kreatywnymi (m.in.: reklama, moda, wzornictwo). W 2023 r. udział nowo rejestrowanych podmiotów z tego sektora w liczbie nowo rejestrowanych podmiotów ogółem wyniósł 6,6% – więcej niż w województwie (6,2%), mniej niż w kraju (7,2%). Udział ten systematycznie rósł w ostatnich latach (wykres 115).

Według Głównego Urzędu Statystycznego do instytucji otoczenia biznesu zalicza się podmioty działające w sekcji K i L – działalność finansowa i ubezpieczeniowa oraz związana z obsługą rynku nieruchomości. Ich liczba w przeliczeniu na 10 tys. podmiotów ogółem wyniosła 1 205 w 2023 r., co było wartością wyższą od tej notowanej dla województwa ogółem (515) i kraju (834) (wykres 113). Do najważniejszych instytucji wspierających działalność gospodarczą na terenie miasta zalicza się:

- Przemyską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A.,
- Przemyską Kongregację Kupiecką,
- Przemyskie Stowarzyszenie Kupieckie,
- Cech Rzemiosł Różnych.

Na terenie miasta działa **Przemyski Inkubator Przedsiębiorczości i Innowacji**, będący kompleksem gospodarczym nakierowanym na pomoc nowo powstającym firmom z branży informatycznej i telekomunikacyjnej oraz innym zgodnym z inteligentnymi specjalizacjami województwa tj. lotnictwo i kosmonautyka, jakość życia oraz motoryzacja. Inkubator oferuje powierzchnię do prowadzenia działalności, czyli miejsca biurowe wyposażone w odpowiedniej jakości sprzęt komputerowy oraz pomoc w zakresie prawa, finansów, księgowości, usług informatycznych i reklamowych.

Na terenie miasta znajdują się obszary inwestycyjne należące do **Tarnobrzесьkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej EURO-PARK WISŁOSAN** (podstrefa przemysła) – obecnie wszystkie tereny inwestycyjne w tej strefie zostały już zagospodarowane. Część działek, która została sprzedana w ramach Strefy, pozostaje niewykorzystana – nie powstały na nich żadne obiekty przemysłowe itp. Oprócz wspomnianej strefy inwestycyjnej, w mieście znajdują się inne tereny inwestycyjne przeznaczone na działalność przemysłową, usługowo-handlową, magazynową. Wspomniane tereny nie są jednak uzbrojone, przez co ich atrakcyjność jest niska. Proces uzbrajania działki inwestycyjnej trwa długo z perspektywy inwestorów, co nie zachęca do inwestycji w Przemysłu. Biorąc pod uwagę rozwój gospodarczy miasta, istniejąca oferta inwestycyjna nie jest wystarczająca – brakuje nowych terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą.

Przemysł ma potencjał do rozwoju funkcji logistycznych na kierunku wschód-zachód, a dzięki przygranicznemu położeniu także funkcji handlowych i współpracy gospodarczej z Ukrainą. W Strategii Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030 wskazano, że Przemysł jest jednym z głównych biegunów wzrostu w województwie – w celu rozwoju całego regionu, niezbędne jest podnoszenie jakości życia w mieście i stymulowanie procesów rozwojowych, w tym gospodarczych. Obecnie potencjał logistyczny miasta pozostaje niewykorzystany, gdyż brakuje uzbrojonych terenów inwestycyjnych pod budowę magazynów oraz wystarczających zachęt do inwestowania w Przemysłu.

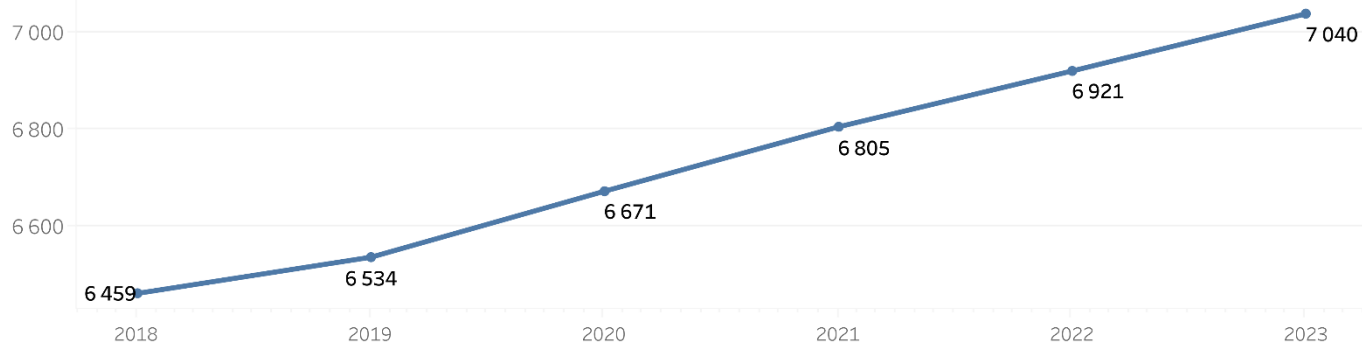
W Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego na lata 2021-2030 wskazano inteligentne specjalizacje województwa, co dotyczy także Miasta Przemysłu. Wśród branż należących do inteligentnych specjalizacji zaliczono lotnictwo i kosmonautykę, motoryzację, informację i telekomunikację oraz jakość życia (turystyka zrównoważona, żywność wysokiej jakości, energia przyjazna środowisku, usługi medyczne oraz wzmacniające kondycję). Przemysł ma szansę rozwijać inteligentne specjalizacje regionu w szczególności informację i telekomunikację, motoryzację oraz jakość życia – miasto wyróżniają wysokie walory turystyczne oraz jest jednym z głównych ośrodków usług medycznych w regionie.

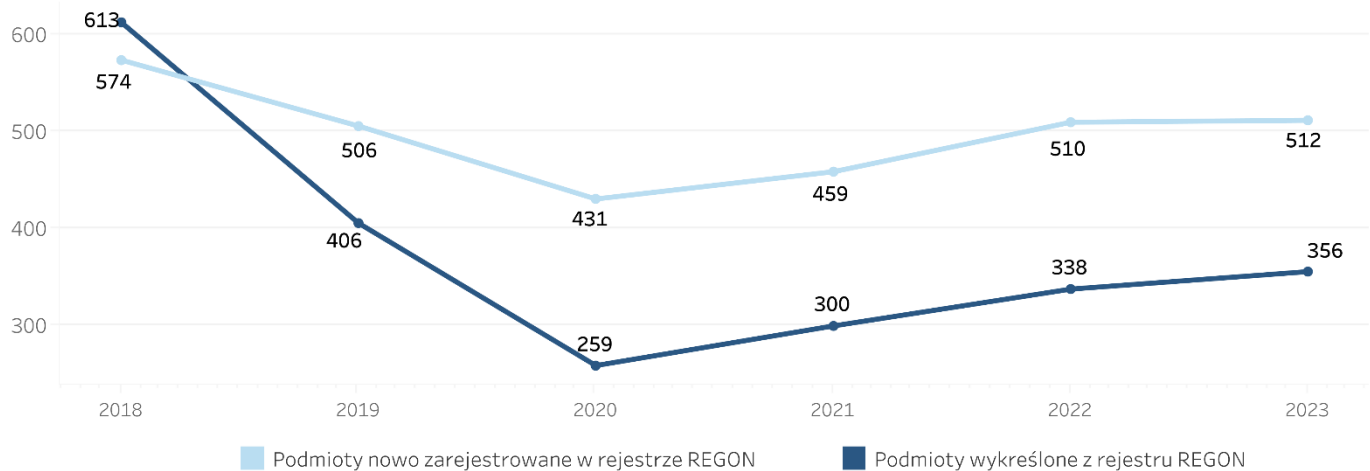
Respondenci dość negatywnie oceniają warunki do zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej w mieście – 37,6% ocenia ten aspekt źle, zaledwie 7,1% pozytywnie. Zdaniem ankietowanych wsparcie udzielane przedsiębiorcom przez władze miasta jest niewystarczające, na co wskazuje 31,5% badanych – część z nich wskazuje na m.in. wysokie koszty najmu lokali należących do miasta, przeznaczonych pod działalność gospodarczą. Przedsiębiorcy zwracają także uwagę na brak nowych terenów inwestycyjnych, a te istniejące są najczęściej nieuzbrojone, co nie zachęca do inwestycji w mieście. Respondenci uważają, że Przemysł nie wykorzystuje swoich potencjałów oraz prowadzi bierną politykę rozwojową, przez co gospodarka miasta nie jest wystarczająco

rozwinięta. Brakuje nowych firm, w tym także tych działających w branżach kreatywnych oraz wykorzystujących innowacje, co negatywnie wpływa na rynek pracy w mieście.

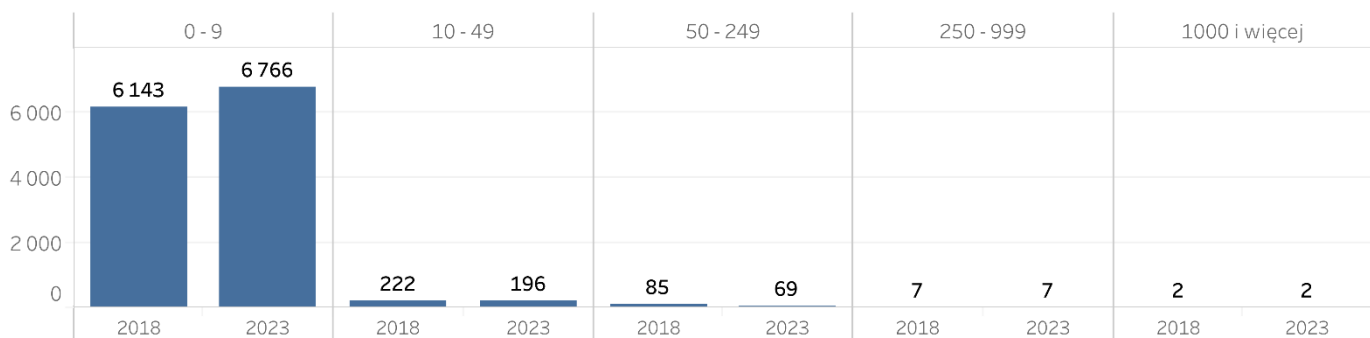
107. Podmioty gospodarcze ogółem (1)

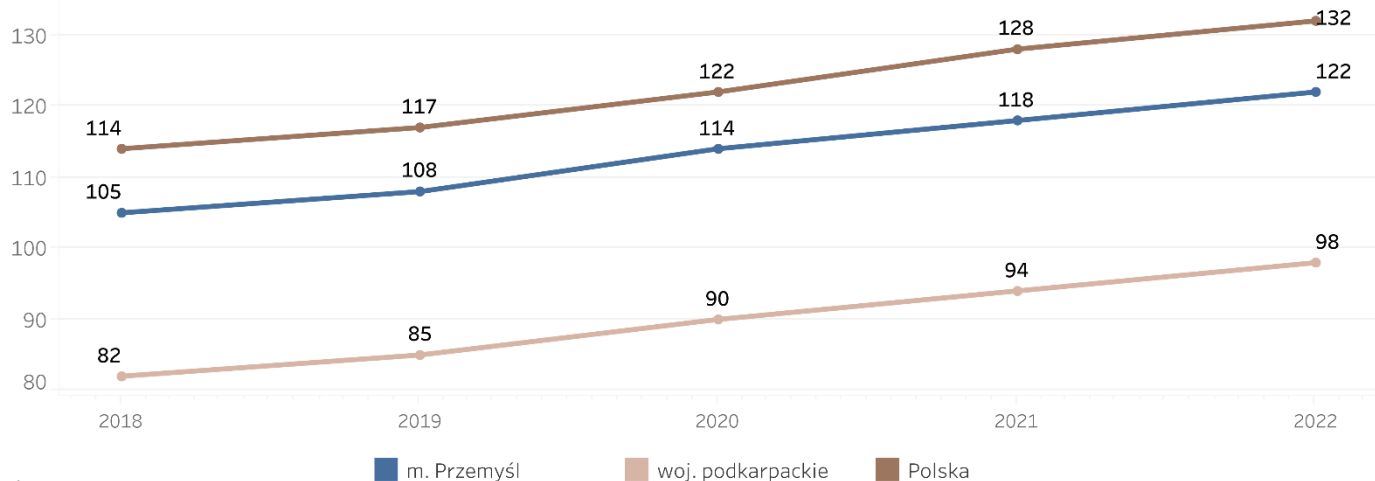
108. Podmioty wykreślone i zarejestrowane w rejestrze REGON (1)

109. Podmioty według klas wielkości (1)

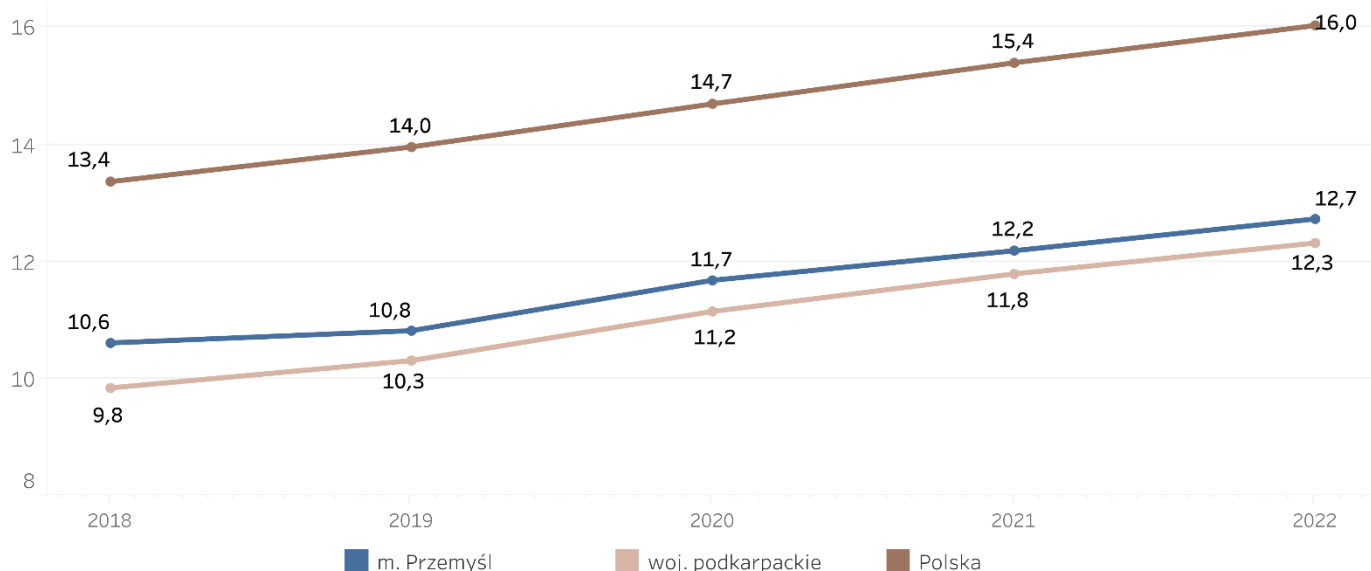

110. Podmioty wpisane do REGON na 1 000 ludności (1)

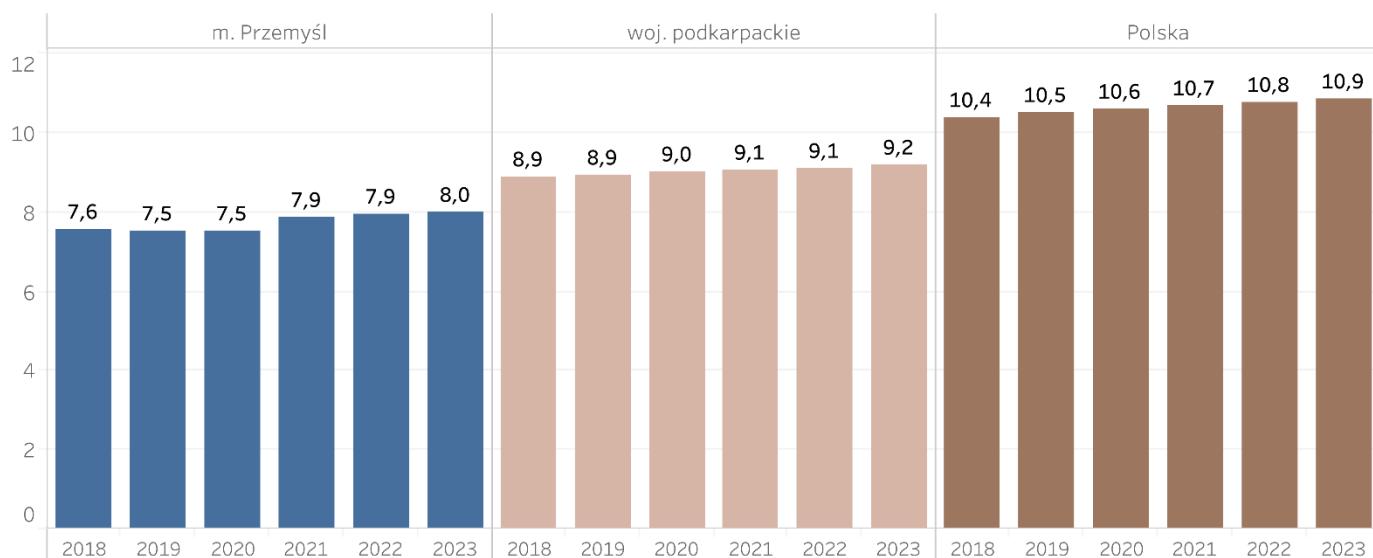

Źródło:
1 - GUS BDL

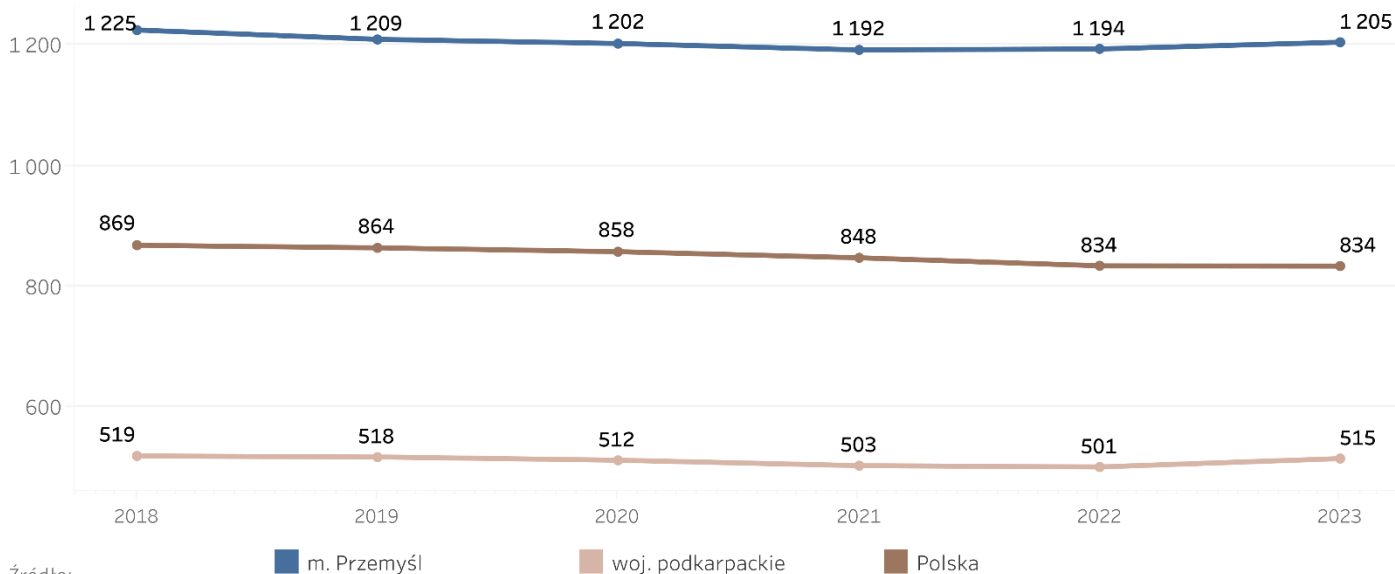
111. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym (1)

112. Liczba podmiotów prowadzących działalność profesjonalną, naukową i techniczną (sekcja M) na 1 000 podmiotów ogółem (1)

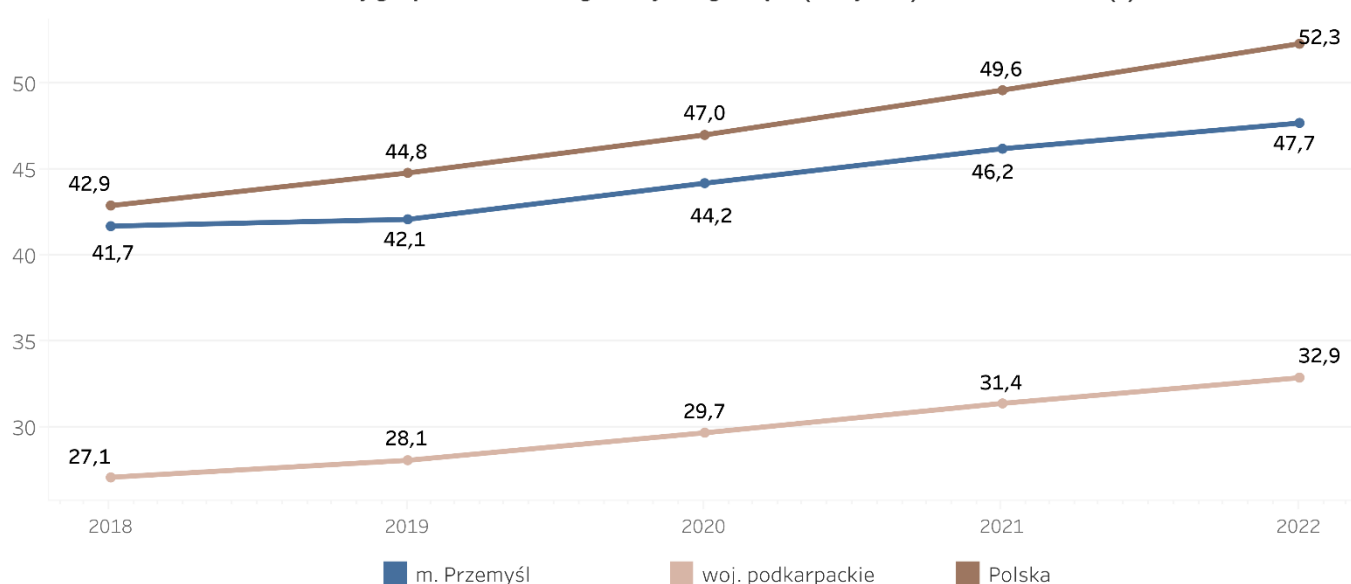

113. Instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów ogółem (1)

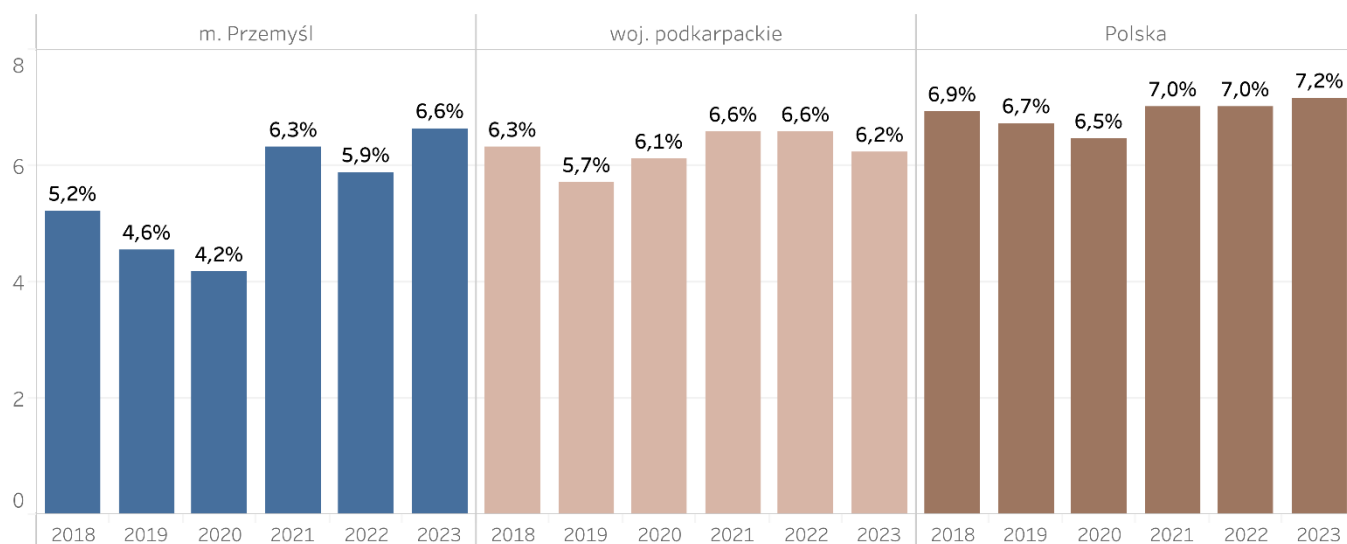

Źródło:
1 - GUS BDL

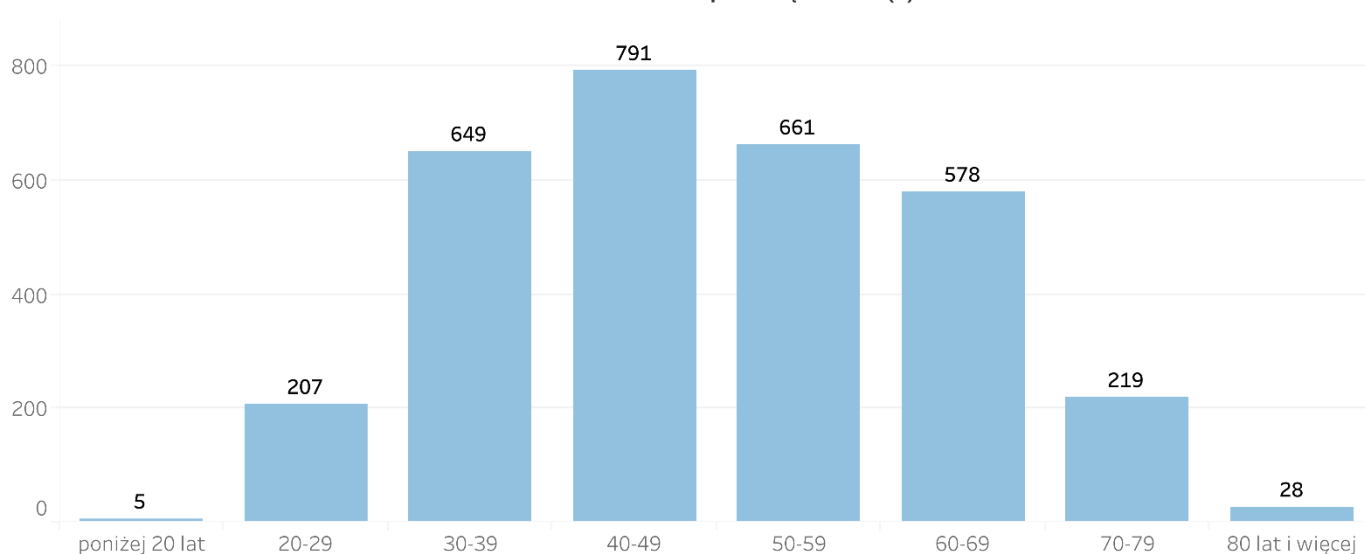
114. Podmioty gospodarcze w usługach wyższego rzędu (sekcje J-R) na 1 000 ludności (1)

115. Udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem (1)

116. Struktura wiekowa przedsiębiorców (2)

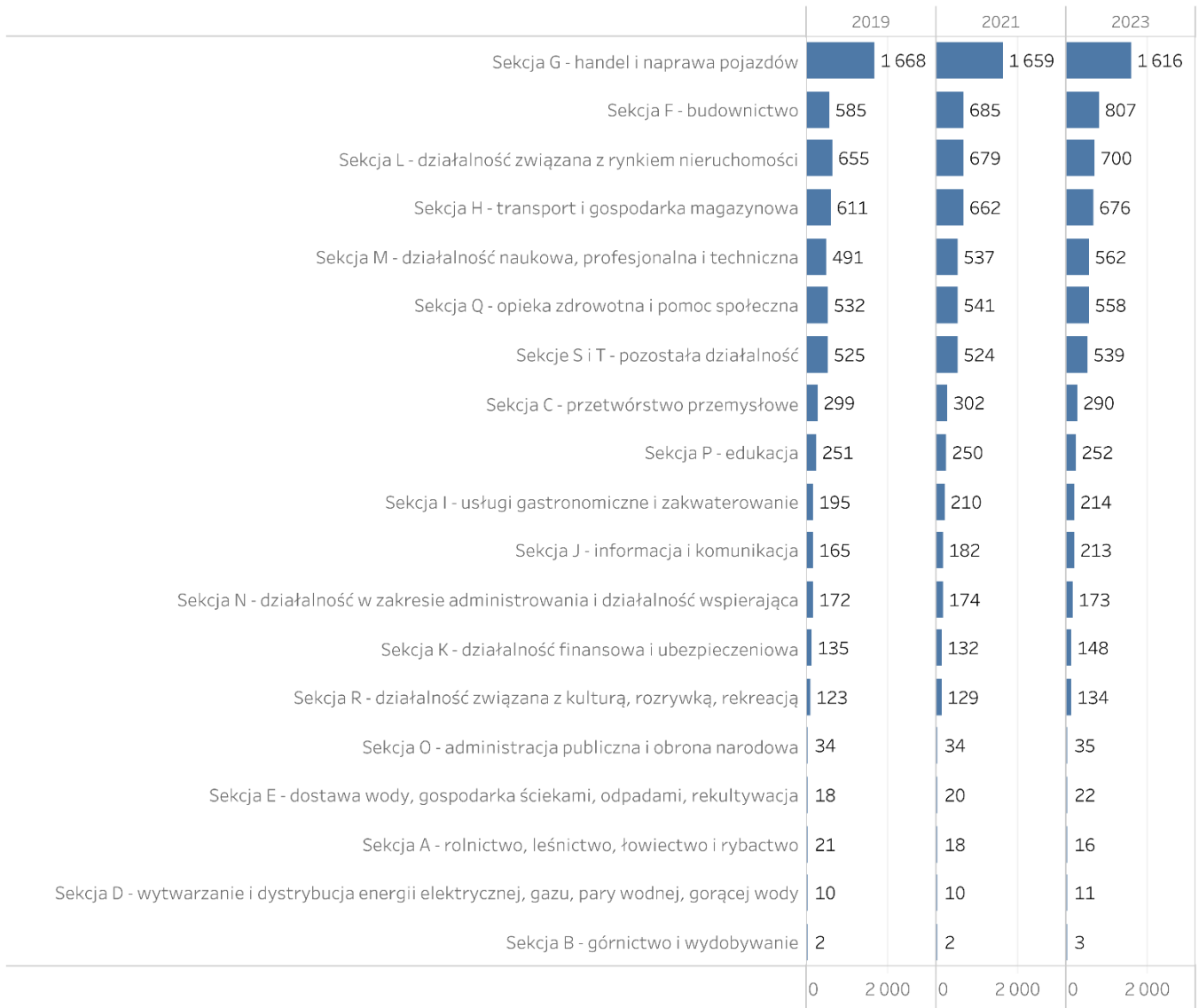

Źródło:

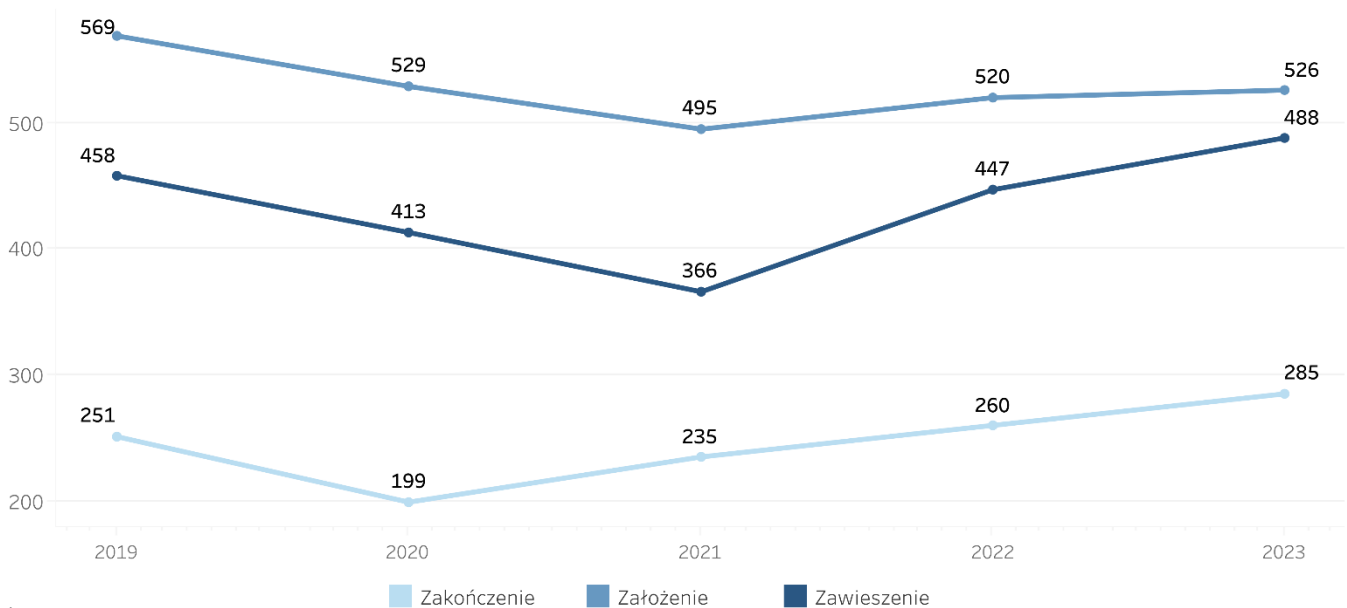
1 - GUS BDL

2 - biznes.gov.pl

117. Podmioty wpisane do REGON według sekcji PKD 2007 (1)

118. Wnioski w CEIDG w ujęciu rocznym (2)

Źródło:
1 - GUS BDL
2 - biznes.gov.pl

2. Rynek pracy

W latach 2017-2021 liczba pracujących wzrosła o 0,5% do poziomu 16 854 – dane te nie uwzględniały pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w fundacjach, stowarzyszeniach i innych organizacjach społecznych oraz w podmiotach zatrudniających mniej niż 10 pracowników (wykres 120). W przeliczeniu na 1 000 mieszkańców liczba pracujących w Przemysłu w 2021 r. wyniosła 293 – więcej niż wskaźnik dla województwa (224) i kraju (259) (wykres 121). W 2022 r. Główny Urząd Statystyczny zmienił metodologię liczenia pracujących, przez co dane od 2022 r. nie uwzględniają jedynie pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Według stanu na koniec 2022 r. na terenie miasta pracowało 18 281 osób, a w 2023 r. było to 18 127 osób – w ciągu roku odnotowano spadek na poziomie 0,8% (wykres 119).

Według sekcji PKD w 2022 r. na terenie miasta najwięcej osób pracowało w sekcji O związanej z administracją publiczną i obroną narodową (16,6% wszystkich pracujących), sekcji G dotyczącej handlu i naprawy pojazdów (15,9%) oraz w sekcji P związanej z edukacją (10,9%) (wykres 123).

Najwięcej pracowników zatrudniają podmioty takie jak:

- Wojewódzki Szpital im. Św. Ojca Pio w Przemysłu – będący miejscem pracy dla około 1,6 tys. osób,
- INGLOT Sp. z o.o. – producent kosmetyków zatrudniający ponad 800 osób,
- HENSFORT Sp. z o.o. – producent stolarki okiennej i drzwiowej, zatrudniający około 360 osób,
- Sanwil Polska Sp. z o.o. - producent skór ekologicznych i materiałów powlekanych, zatrudnia około 90 osób,
- FANINA S.A. – producent części i podzespołów elektrotechnicznych m.in. do taboru kolejowego, zatrudnia około 80 osób,
- Kazar Footwear Sp. z o.o. – dystrybutor obuwia,
- Zakłady Automatyki POLNA S.A. - producent sprzętu do sterowania procesami przemysłowymi,
- Przedsiębiorstwo Produkcji Maszyn i Urządzeń PLASMET Sp. z o.o. - największy producent narzędzi do pras krawędziowych w Polsce,
- Fibris S.A. – producent płyt pilśniowych,
- Podkarpacki Urząd Celno-Skarbowy w Przemysłu,
- Bieszczadzki Oddział Straży Granicznej w Przemysłu.

Przeciętne wynagrodzenie brutto w Przemysłu w 2022 r. osiągnęło wartość 5 454 zł – o 42,5% więcej niż w 2018 r. Wynagrodzenie było jednak niższe w porównaniu do województwa podkarpackiego oraz kraju, w których osiągnęło ono kolejno 5 663 zł i 6 706 zł (wykres 122).

Miasto Przemysł jest jednym z głównych rynków pracy dla okolicznej ludności – według danych dotyczących przepływów pracowniczych z 2021 r., do miasta do pracy przyjeżdżały około 9 342 osoby. Najwięcej pracowników przyjeżdżało z Gminy Przemysł (1 885), Gminy Żurawica (1 680), Gminy Medyka (836), Gminy Orły (833) oraz Gminy Krasieczyn (676). Wymienione gminy wchodzą w skład Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemysła – przepływy pracownicze świadczą o dużych powiązaniach funkcjonalnych okolicznych gmin z Przemysłem. W przypadku mieszkańców miasta pracujących poza Przemysłem, najwięcej z nich zatrudnienie znalazło w dużych miastach, takich jak Warszawa (202), Kraków (183) i Wrocław (63) – biorąc pod uwagę odległość, zatrudnieni w tych miastach w większości pracują zdalnie bądź hybrydowo. W 2021 r. w innych miejscowościach pracowało około 3 321 mieszkańców Przemysła.

Według Barometru zawodów¹⁵ w 2024 r. największy deficyt poszukujących pracy na terenie Przemysła będzie dotyczyć fizjoterapeutów i masażyistów. Duży deficyt pracowników zostanie odnotowany w zawodach związanych z branżą budowlaną i przemysłową, takich jak: betoniarze, brukarze, cieśle, dekarze, stolarze, operatorzy sprzętu do robót ziemnych, murarze, monterzy instalacji budowlanych, elektrycy, inżynierowie elektrycy, inżynierowie budownictwa, kierownicy budowy, spawacze, ślusarze, operatorzy obrabiarek skrawających. Zabraknie także pracowników w branży transportowej i logistycznej: magazynierów, kierowców samochodów ciężarowych, operatorów urządzeń dźwigowo-transportowych, kierowców autobusów. Ponadto problemem będzie zbyt mała liczba pracowników w sektorze edukacji – nauczycieli wychowania wczesnoszkolnego, nauczycieli przedszkoli, nauczycieli przedmiotów zawodowych, nauczycieli praktycznej nauki zawodu, nauczycieli szkół specjalnych. Deficyty odnotuje się także w innych zawodach takich jak: pielęgniarki i położne, księgowi, pracownicy ds. rachunkowości, psychologowie i psychoterapeuci, piekarze.

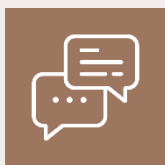
Brak pracowników w poszczególnych zawodach wynika m.in. z braku chętnych do pracy w danym zawodzie (powodem niska płaca, trudne warunki pracy itp.), niespełniania wymagań pracodawców (np. brak odpowiednich uprawnień). Deficyt pracowników w budownictwie i przemyśle wynika ponadto m.in. z zaniku szkolnictwa zawodowego w ostatnich dwudziestu latach oraz niewielkiej liczby młodzieży chętniej do kształcenia w danym zawodzie.

Liczba bezrobotnych w latach 2018-2023 zmalała o 24,0%, do poziomu 2 346 osób, z czego 51,1% stanowili mężczyźni (wykres 124). Wśród wybranych kategorii bezrobotnych dominowali długotrwale

¹⁵ <https://barometrzwodow.pl/>

bezrobotni, bez kwalifikacji zawodowych oraz powyżej 50 roku życia. W ostatnich latach zauważa się wzrost liczby bezrobotnych cudzoziemców, co ma związek m.in. z konfliktem zbrojnym na Ukrainie (wykres 126). Rynek pracy w mieście nie jest atrakcyjny dla młodych i wykształconych osób – brakuje miejsc pracy w branżach innowacyjnych, specjalistycznych, co wiele osób zachęca do wyjazdu. Jak już wspomniano w rozdziale poświęconym edukacji, młodzież nie widzi dla siebie perspektyw w Przemysłu – źle oceniana jest szczególnie wysokość zarobków i atrakcyjność ofert pracy. Warto także wspomnieć, że w przypadku braku znalezienia pracy duża część młodzieży wyjechałaby z Przemysłu szukać pracy w innej miejscowości w kraju bądź za granicą. Malejąca liczba osób w wieku 20-34 lata powoduje, że liczba potencjalnych pracowników także maleje – dla wielu inwestorów nie opłaca się inwestować w mieście. Brak nowych inwestycji powoduje natomiast wzmożoną migrację.

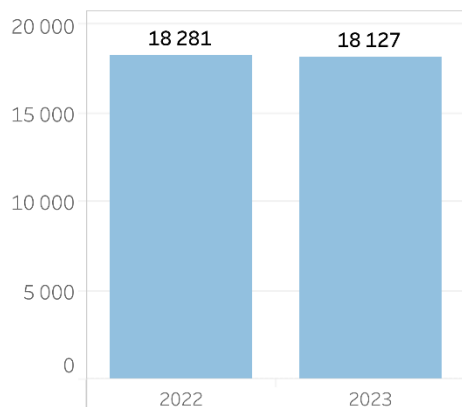
Stopa bezrobocia, czyli udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo¹⁶, w latach 2018-2023 utrzymywała się na wysokim poziomie – w 2023 r. było to 10,0%, a zatem więcej niż stopa bezrobocia w województwie podkarpackim (8,6%) i kraju (5,1%) (wykres 125). Warto podkreślić, że z powodu bezrobocia MOPS od lat przyznaje najwięcej zasiłków – w wielu rodzinach występuje długotrwałe bezrobocie, co negatywnie wpływa na sytuację materialną i społeczną rodzin. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Przemysłu na lata 2023-2030 wskazuje, że jednym z głównych problemów miasta jest bezrobocie, które najczęściej generuje kolejny problem, czyli ubóstwo.

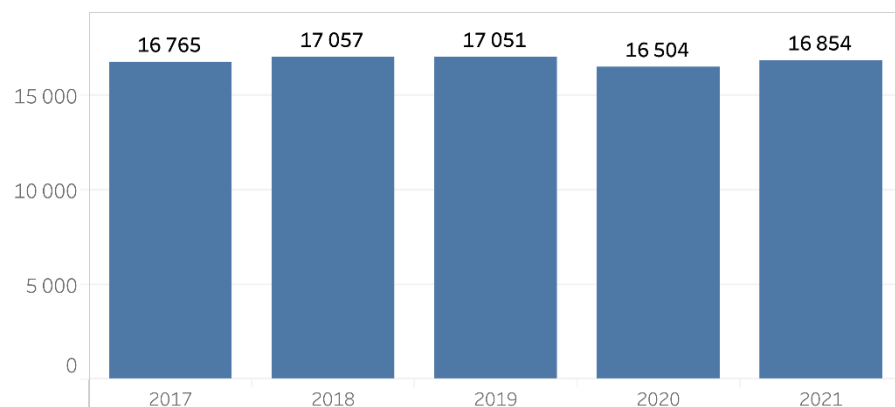
Na terenie Przemysłu pracuje 57,6% respondentów, a 18,3% pracuje w innych miejscowościach w kraju lub za granicą. Opinie dotyczące rynku pracy na terenie miasta są niepokojące – aż 65,3% respondentów źle ocenia dostępność miejsc pracy. Pokrywa się to z danymi statystycznymi, wskazującymi na utrzymujący się wysoki poziom bezrobocia. Ankietowani wskazują, że bez znajomości ciężko dostać jakąkolwiek pracę w mieście. Istotnym problemem jest także brak możliwości znalezienia satysfakcjonującej pracy, co źle ocenia aż 73,3% ankietowanych oraz możliwość rozwoju zawodowego (61,1%). Brak różnorodności miejsc pracy sprawia, że duża część mieszkańców miasta szuka pracy w innych miejscowościach. Zdaniem ankietowanych, w wielu lokalnych zakładach pracy ciężko o awans, gdyż na wyższe stanowiska przyjmowane są osoby z zewnątrz dzięki znajomościom. Także wysokość zarobków proponowana przez lokalnych pracodawców jest oceniana negatywnie przez 65,3% respondentów. Mieszkańcy wskazują, że w zdecydowanej większości prac oferowana jest tzw. najniższa krajowa, a jednocześnie pracodawcy oferujący takie wynagrodzenie wymagają odpowiedniego wykształcenia, kwalifikacji, doświadczenia, znajomości języków obcych itp. Na lokalnym rynku pracy nie jest łatwo znaleźć zatrudnienie adekwatne do posiadanych umiejętności i wykształcenia. Młodym ludziom trudno otrzymać jakąkolwiek pracę w mieście, co skłania ich do wyjazdu.

¹⁶ Obejmuje osoby pracujące zawodowo oraz bezrobotne poszukujące pracy.

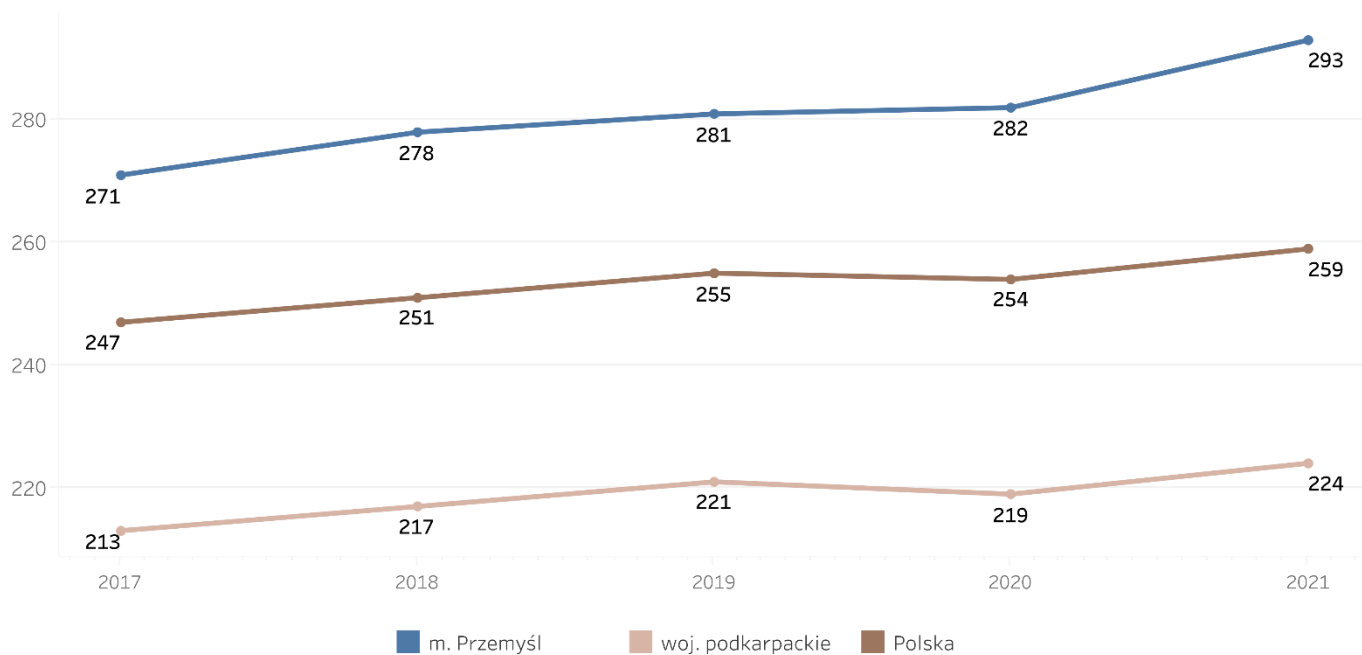
119. Pracujący ogółem - nowe dane (1)

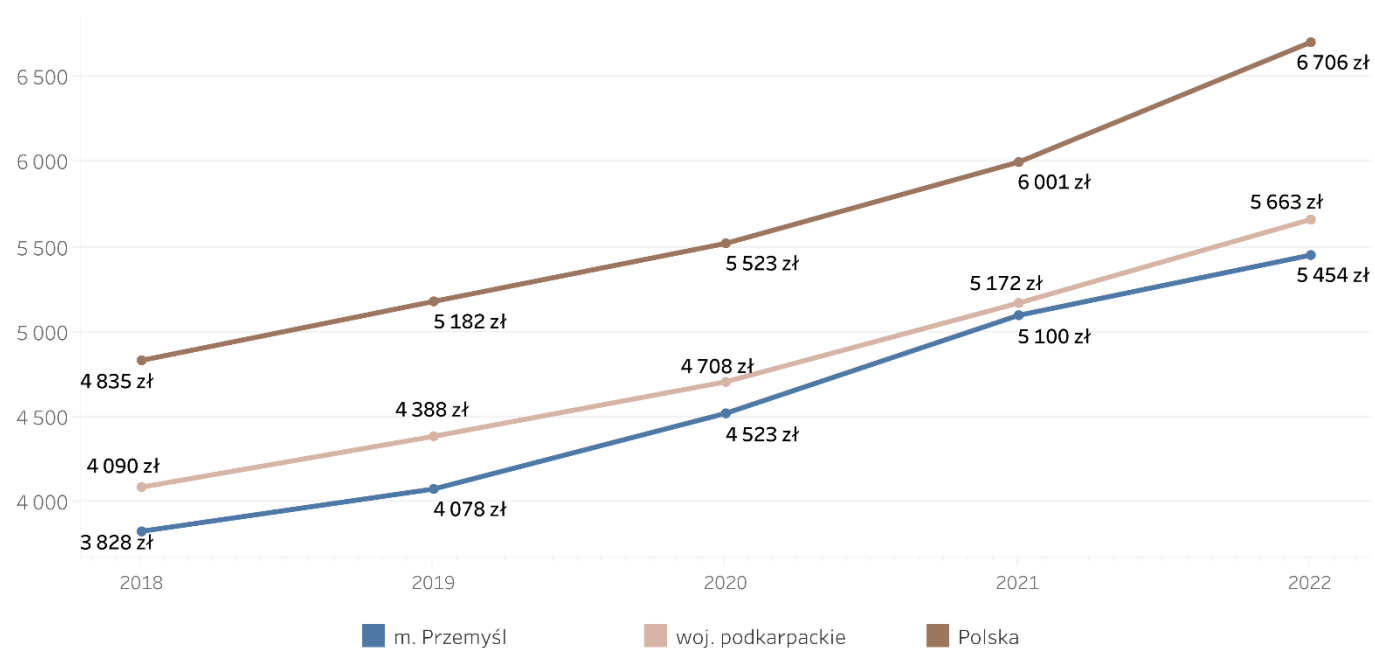
120. Pracujący ogółem - dane sprzed 2022 r.(1)

121. Pracujący na 1 000 mieszkańców - dane sprzed 2022 r.(1)

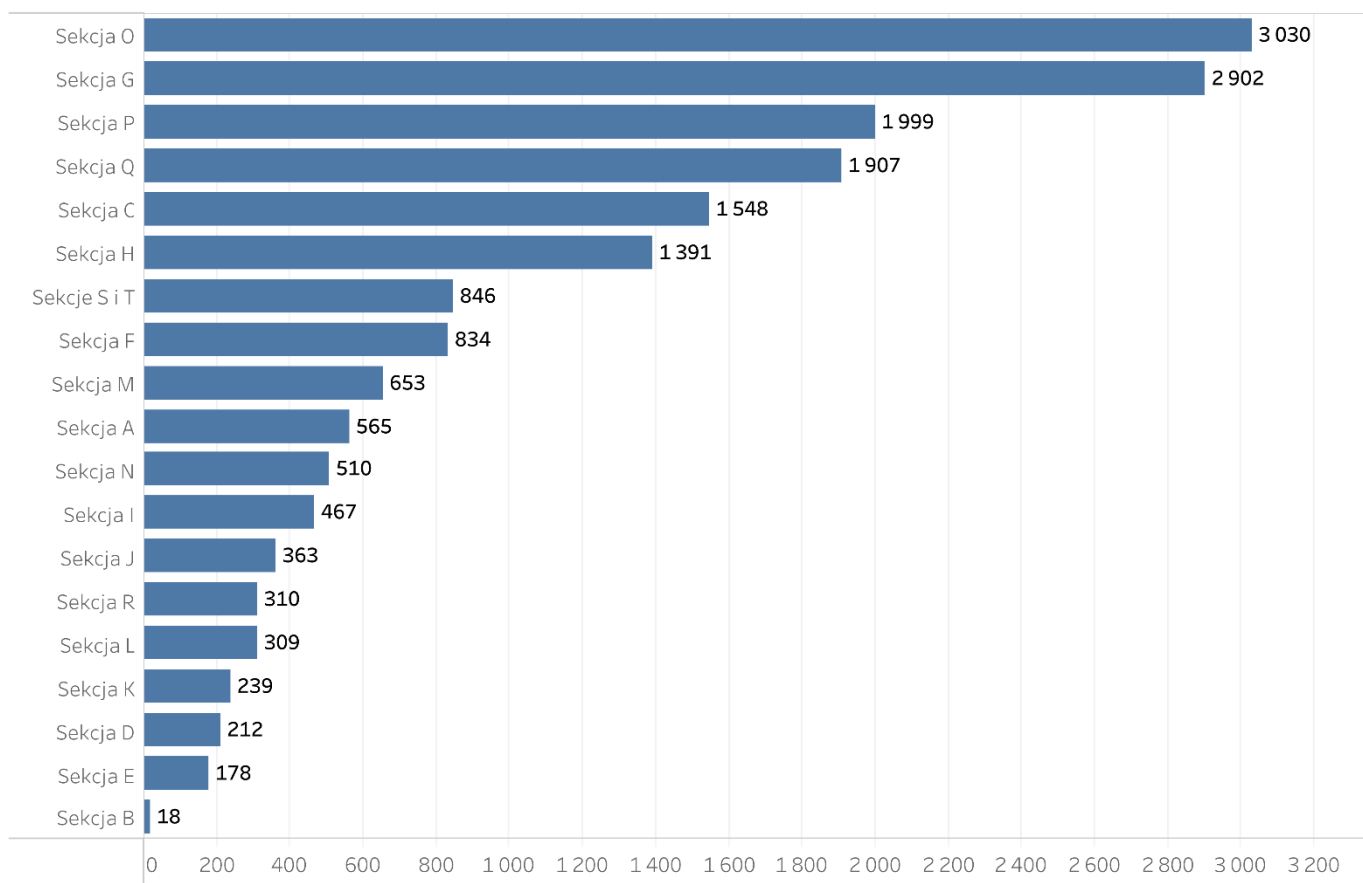

122. Przeciętne wynagrodzenie brutto (1)

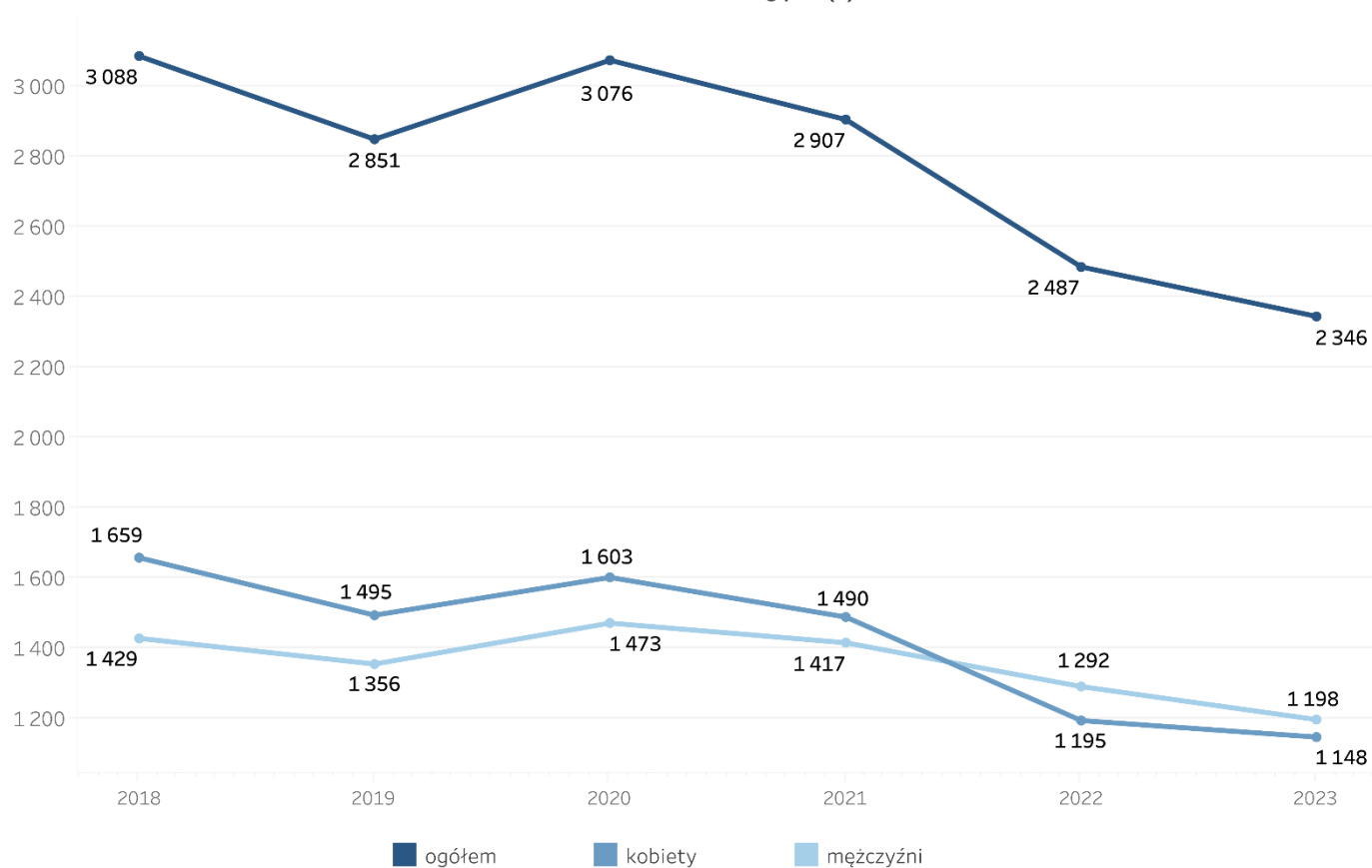

Źródło:
1 - GUS BDL

123. Pracujący według sekcji PKD w 2022 r. (1)

124. Bezrobotni według płci (2)

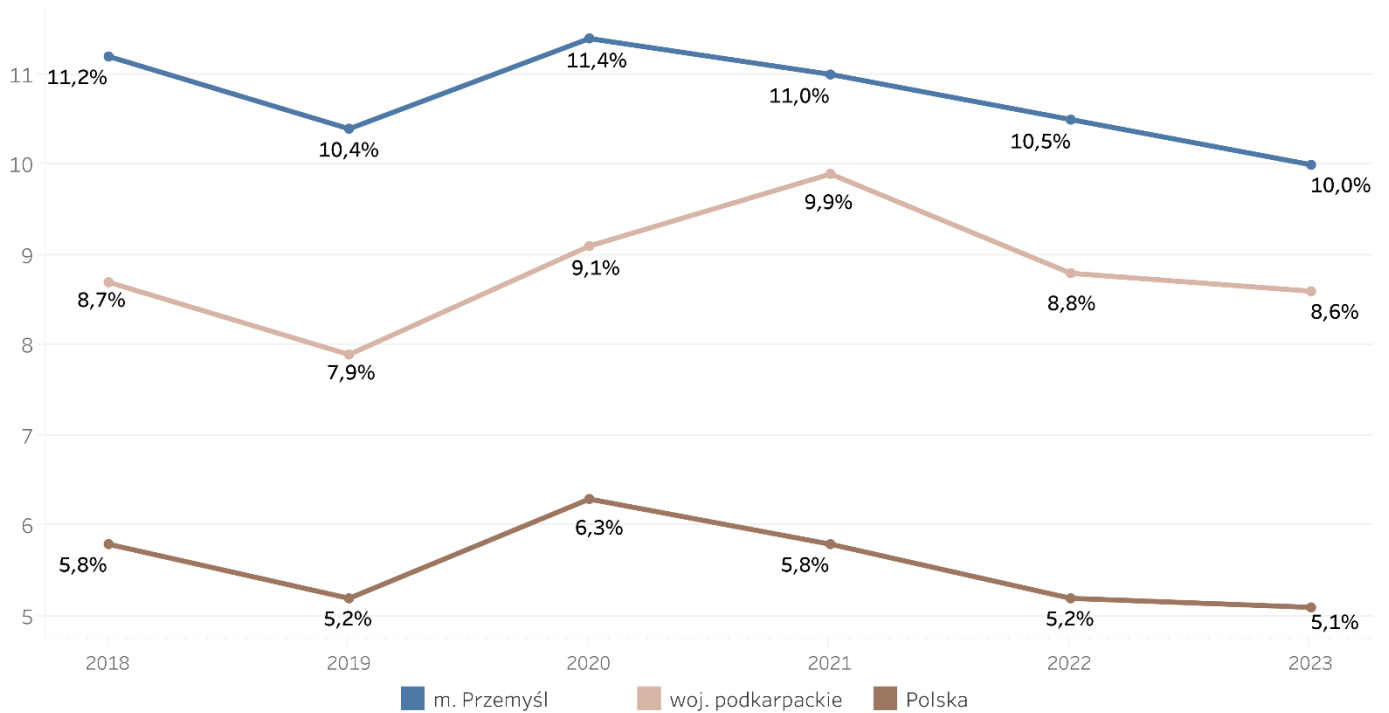

Źródło:

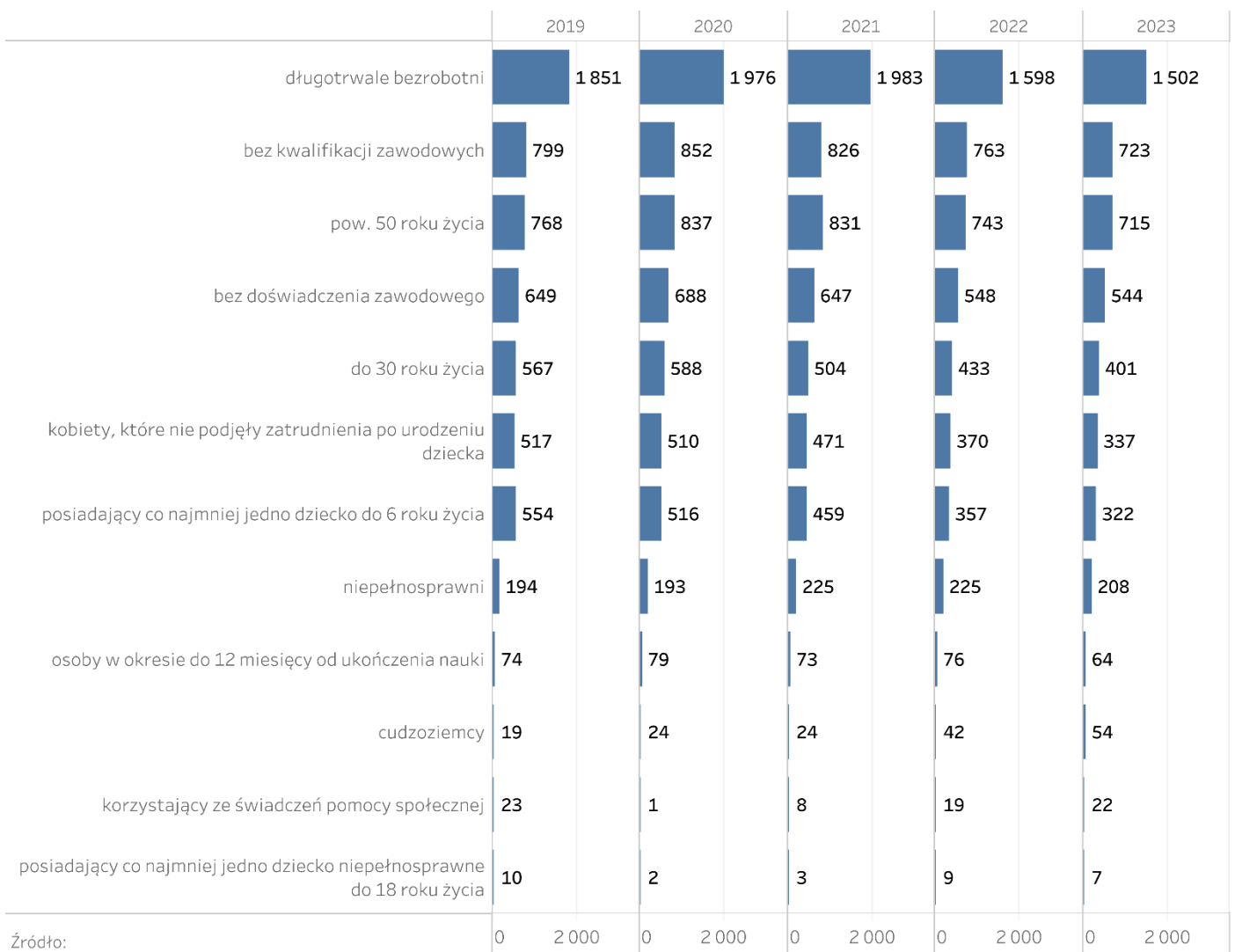
1- GUS BDL

2- Powiatowy Urząd Pracy w Przemyślu

125. Stopa bezrobocia rejestrowanego (1)

126. Bezrobotni według kategorii (2)

Źródło:

1 - GUS BDL

2 - Powiatowy Urząd Pracy w Przemyślu

3. Finanse samorządowe

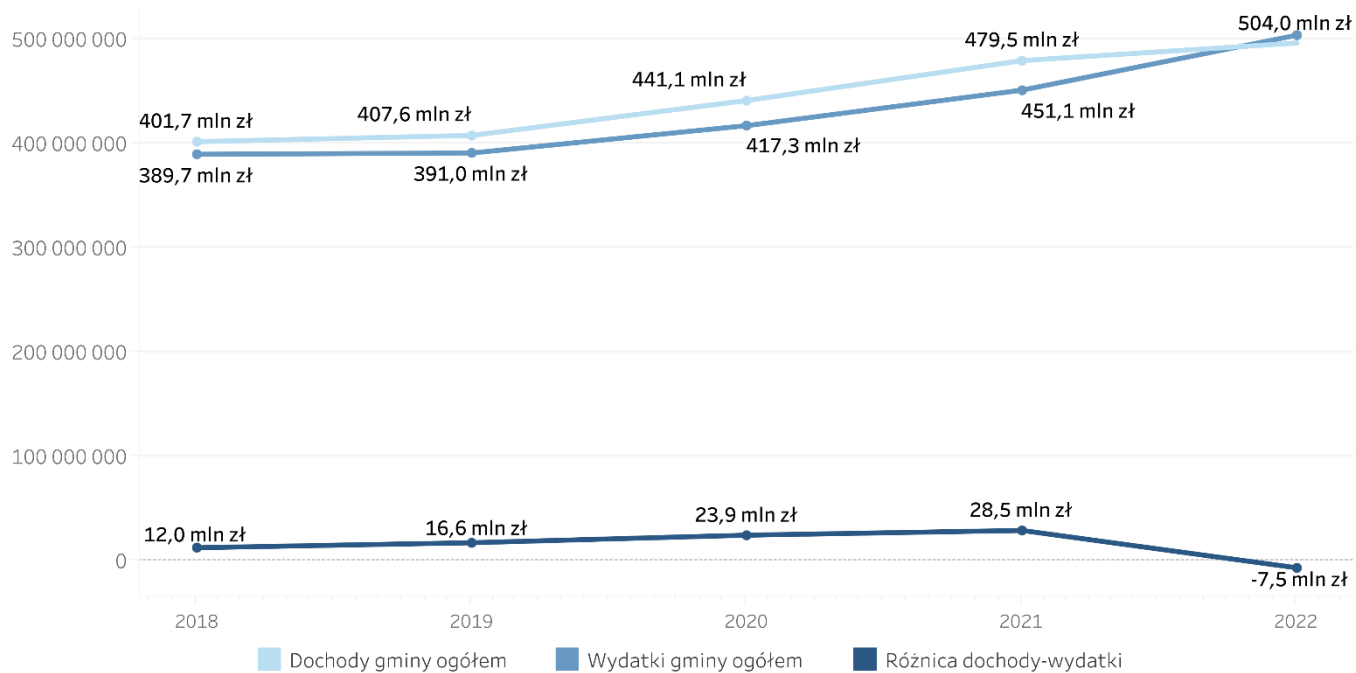
W latach 2018-2022 dochody budżetowe miasta przewyższały wydatki – wyjątkiem jest 2022 r., gdy odnotowano deficyt budżetowy sięgający 7,5 mln zł. W 2022 r. dochody miasta wyniosły 496 mln zł, a wydatki 504 mln zł (wykres 127). Wśród źródeł dochodów największą część stanowiły dochody własne (37,6% w 2022 r.), następnie subwencja (31,6%) oraz dotacje (30,8%). W latach poprzednich struktura dochodów była niemal taka sama (wykres 128). W 2022 r. dochody miasta na 1 mieszkańca osiągnęły 8,6 tys. zł (wykres 129).

W latach 2018-2022 w dochodach własnych miasta dominował podatek od osób fizycznych (stanowiący 38,7% w dochodach własnych w 2022 r.), podatek od nieruchomości (19,9%) oraz wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych na podstawie odrębnych ustaw (10,7%) (wykres 132). W tym samym czasie największe wydatki według działów Klasyfikacji Budżetowej poniesiono na oświatę i wychowanie (34,9% w wydatkach ogółem w 2022 r.), rodzinę (12,3%) oraz pomoc społeczną (8,9%) (wykres 131).

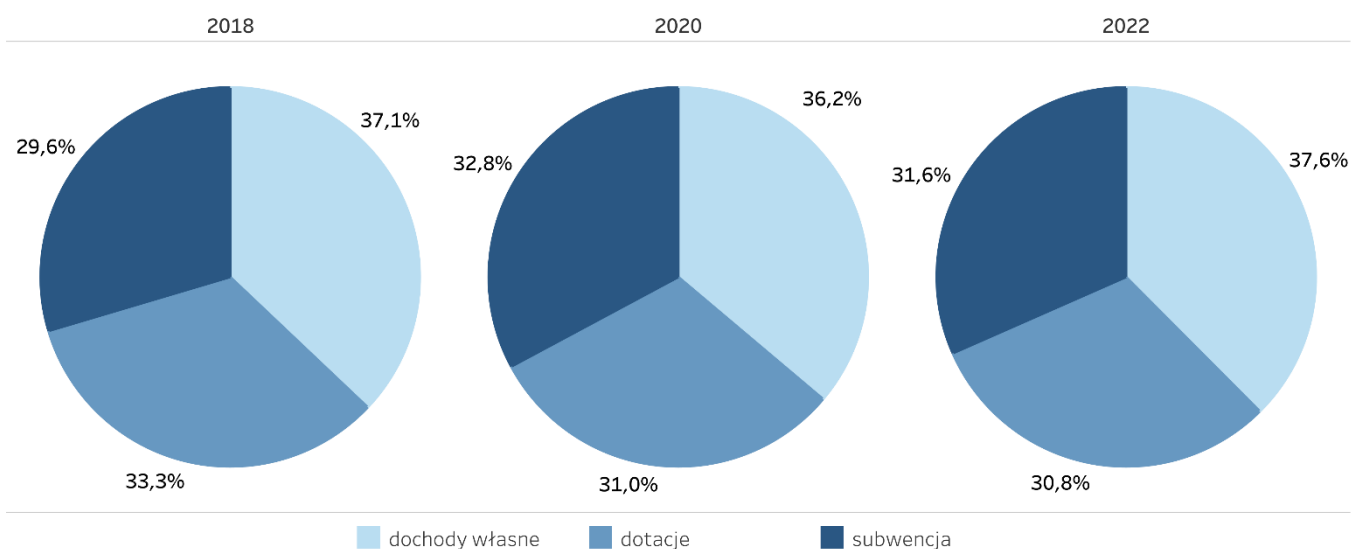
Jednym ze wskaźników finansowych jest wskaźnik G, który decyduje o tym, czy samorząd musi wpłacić część równoważącą subwencji ogólnej do budżetu państwa, czy sam korzysta z tej pomocy. Wskaźnik oblicza się dzieląc kwotę dochodów podatkowych (np. z podatku od nieruchomości, PIT) za rok poprzedzający rok bazowy przez liczbę mieszkańców gminy. Jeżeli wskaźnik przekracza 150% średniego dochodu podatkowego dla wszystkich gmin w Polsce, to jednostka musi oddać część swojego dochodu. W przypadku Miasta Przemyśla w 2023 r. wskaźnik G wyniósł 1 757,43 zł, co stanowiło 78,2% wskaźnika dla kraju – a więc miasto korzysta z tzw. subwencji równoważącej (wykres 130).

W rankingu Pisma Samorządu Terytorialnego „Wspólnota” dotyczącego wydatków inwestycyjnych samorządów w latach 2020-2022, Przemyśl zajął 48 miejsce na 48 miast na prawach powiatu biorących udział w rankingu – ostatnie miejsce zajął także w rankingu dotyczącym lat 2019-2021. W latach 2018-2020 miasto zajęło przedostatnie miejsce. Świadczy to o stosunkowo niskich wydatkach inwestycyjnych samorządu. W rankingu wykorzystania środków UE przez samorządy w latach 2014–2021 Przemyśl zajął 24 miejsce.

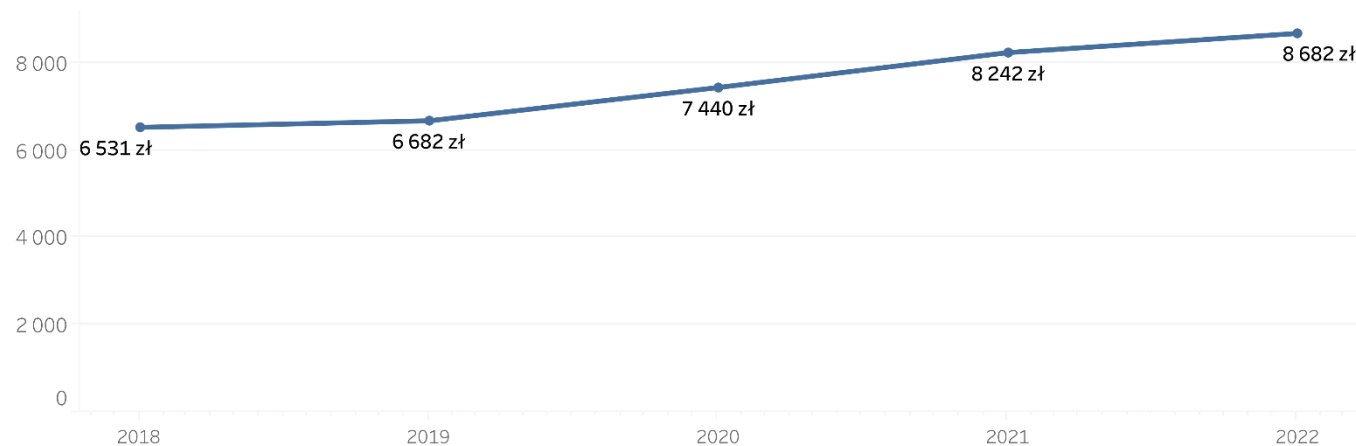
127. Dochody i wydatki budżetu (1)

128. Źródła dochodów budżetu (1)

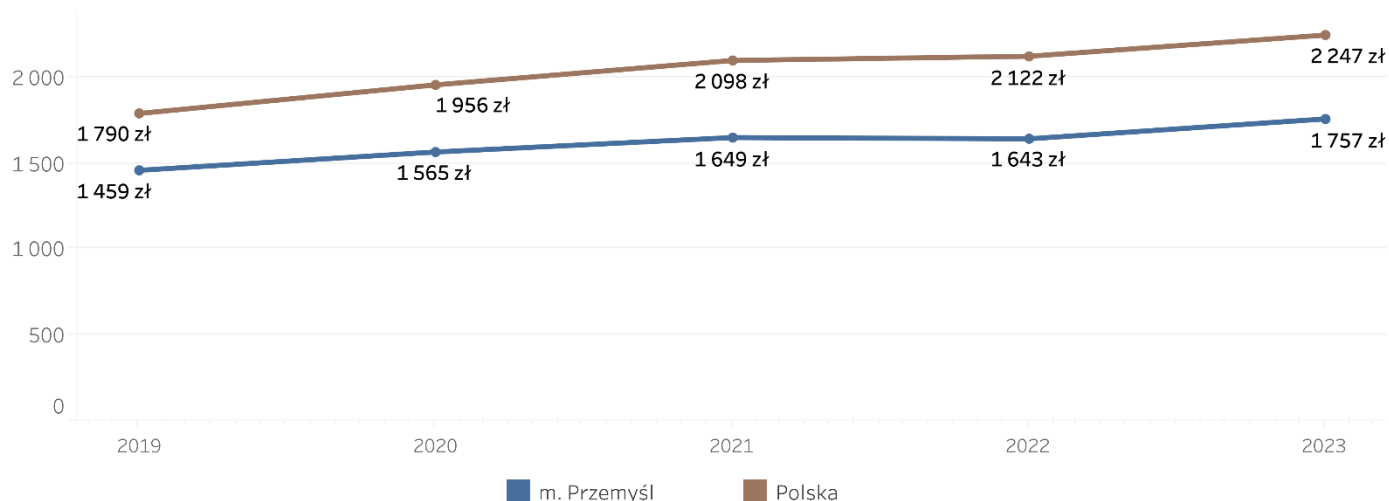

129. Dochody gminy na 1 mieszkańca (1)

Źródło:
1 - GUS BDL

130. Wskaźnik G (1)

131. Główne wydatki według działów Klasyfikacji Budżetowej (1)

	2018	2019	2020	2021	2022
Dział 801 - Oświata i wychowanie	124,87 mln zł	129,91 mln zł	143,35 mln zł	157,38 mln zł	175,98 mln zł
Dział 855 - Rodzina	67,42 mln zł	79,33 mln zł	92,09 mln zł	90,72 mln zł	61,83 mln zł
Dział 852 - Pomoc społeczna	37,72 mln zł	38,00 mln zł	39,29 mln zł	37,72 mln zł	44,63 mln zł
Dział 600 - Transport i łączność	43,78 mln zł	21,98 mln zł	17,40 mln zł	32,89 mln zł	34,06 mln zł
Dział 750 - Administracja publiczna	23,56 mln zł	23,02 mln zł	20,20 mln zł	22,82 mln zł	32,06 mln zł
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	13,99 mln zł	14,38 mln zł	16,22 mln zł	16,57 mln zł	31,87 mln zł
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	17,80 mln zł	19,01 mln zł	22,82 mln zł	26,48 mln zł	31,29 mln zł
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	5,08 mln zł	6,05 mln zł	5,57 mln zł	5,75 mln zł	24,39 mln zł
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	18,71 mln zł	19,96 mln zł	21,10 mln zł	22,19 mln zł	17,47 mln zł
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	6,35 mln zł	5,21 mln zł	5,27 mln zł	8,44 mln zł	13,45 mln zł
Dział 926 - Kultura fizyczna	10,62 mln zł	11,80 mln zł	11,34 mln zł	7,79 mln zł	12,36 mln zł
Dział 851 - Ochrona zdrowia	6,94 mln zł	6,72 mln zł	6,99 mln zł	9,46 mln zł	9,36 mln zł
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	5,12 mln zł	4,66 mln zł	2,96 mln zł	1,91 mln zł	6,33 mln zł
Dział 710 - Działalność usługowa	4,05 mln zł	7,09 mln zł	7,61 mln zł	3,66 mln zł	4,67 mln zł
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	2,52 mln zł	2,89 mln zł	2,88 mln zł	6,53 mln zł	3,44 mln zł

132. Główne źródła dochodów własnych (1)

	2018	2019	2020	2021	2022
udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	60,96 mln zł	64,96 mln zł	62,15 mln zł	69,45 mln zł	72,29 mln zł
dochody podatkowe - podatek od nieruchomości	35,12 mln zł	35,44 mln zł	35,64 mln zł	37,77 mln zł	37,18 mln zł
wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw	12,80 mln zł	15,26 mln zł	18,44 mln zł	19,37 mln zł	19,89 mln zł
pozostałe dochody - wpływy z usług	10,21 mln zł	10,97 mln zł	10,97 mln zł	11,59 mln zł	15,85 mln zł
dochody z majątku	5,03 mln zł	5,46 mln zł	6,94 mln zł	6,97 mln zł	9,08 mln zł
udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	2,87 mln zł	2,43 mln zł	3,43 mln zł	4,99 mln zł	4,17 mln zł
dochody z majątku - dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych JST oraz innych umów o podobnym charakterze	1,95 mln zł	2,22 mln zł	2,93 mln zł	2,96 mln zł	3,86 mln zł
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	2,80 mln zł	2,87 mln zł	2,97 mln zł	2,96 mln zł	3,23 mln zł
dochody podatkowe - podatek od czynności cywilnoprawnych	1,97 mln zł	2,51 mln zł	2,59 mln zł	3,83 mln zł	3,20 mln zł
dochody podatkowe - podatek od środków transportowych	1,00 mln zł	1,09 mln zł	1,04 mln zł	1,13 mln zł	1,40 mln zł

Źródło:
1 - GUS BDL

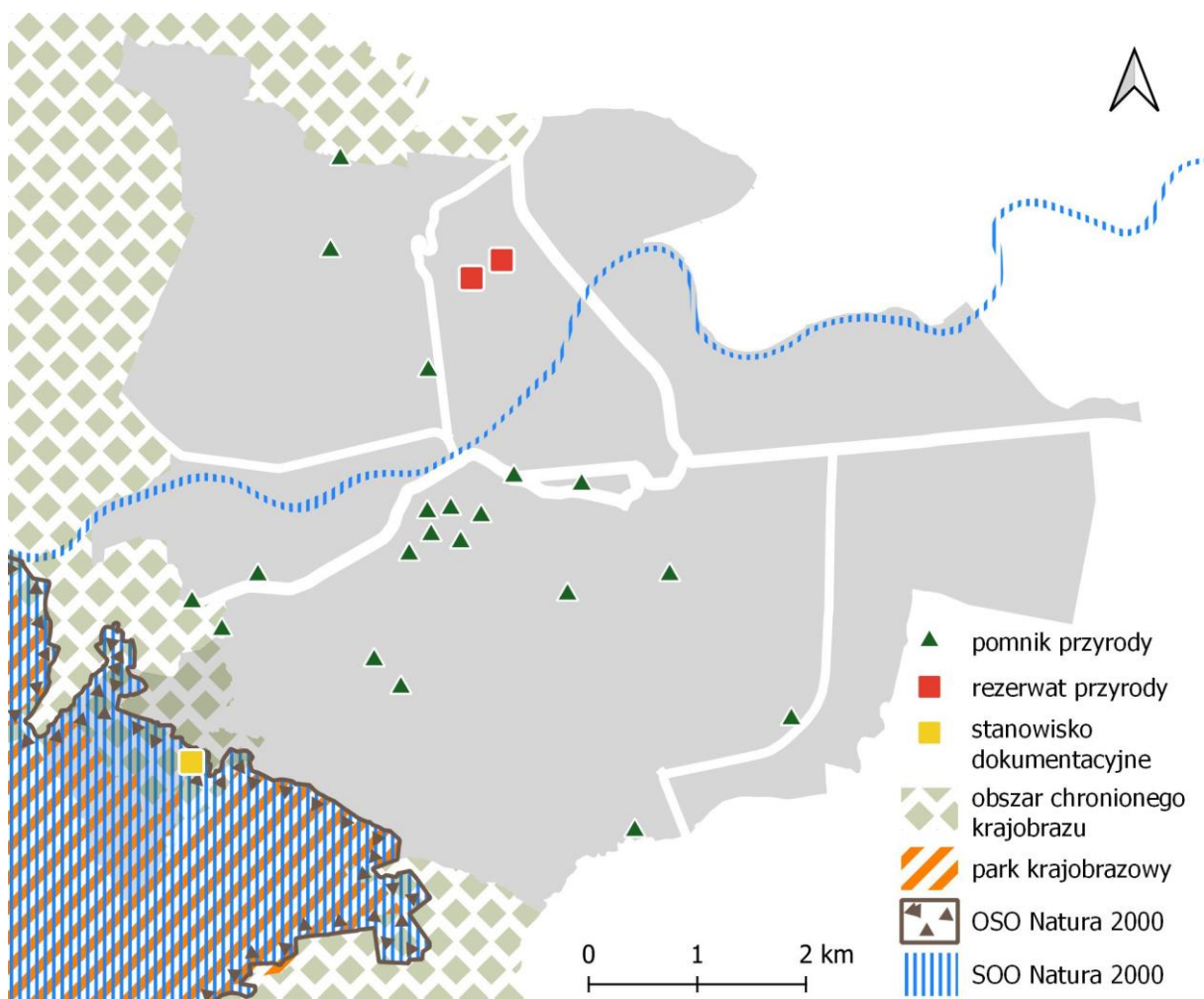
Sfera przestrzenno-środowiskowa

1. Środowisko naturalne

Miasto Przemyśl położone jest w makroregionie Kotliny Sandomierskiej oraz Pogórza Środkowobeskidzkiego, u podnóża Bieszczadów. Środowisko przyrodnicze miasta jest zróżnicowane, obejmując lasy i zbiorowiska nieleśne. Lesistość miasta wynosi około 8%, a więc znacznie mniej niż wskaźnik dla województwa podkarpackiego (38,3%) i kraju (29,7%). Nadzór nad stanem lasów w mieście sprawuje Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Krośnie Nadleśnictwo Krasiczyn.

Rysunek 1 Formy ochrony przyrody

Źródło: opracowanie własne

Na terenie miasta, głównie w jego południowo-zachodniej części występuje kilka form ochrony przyrody takich jak:

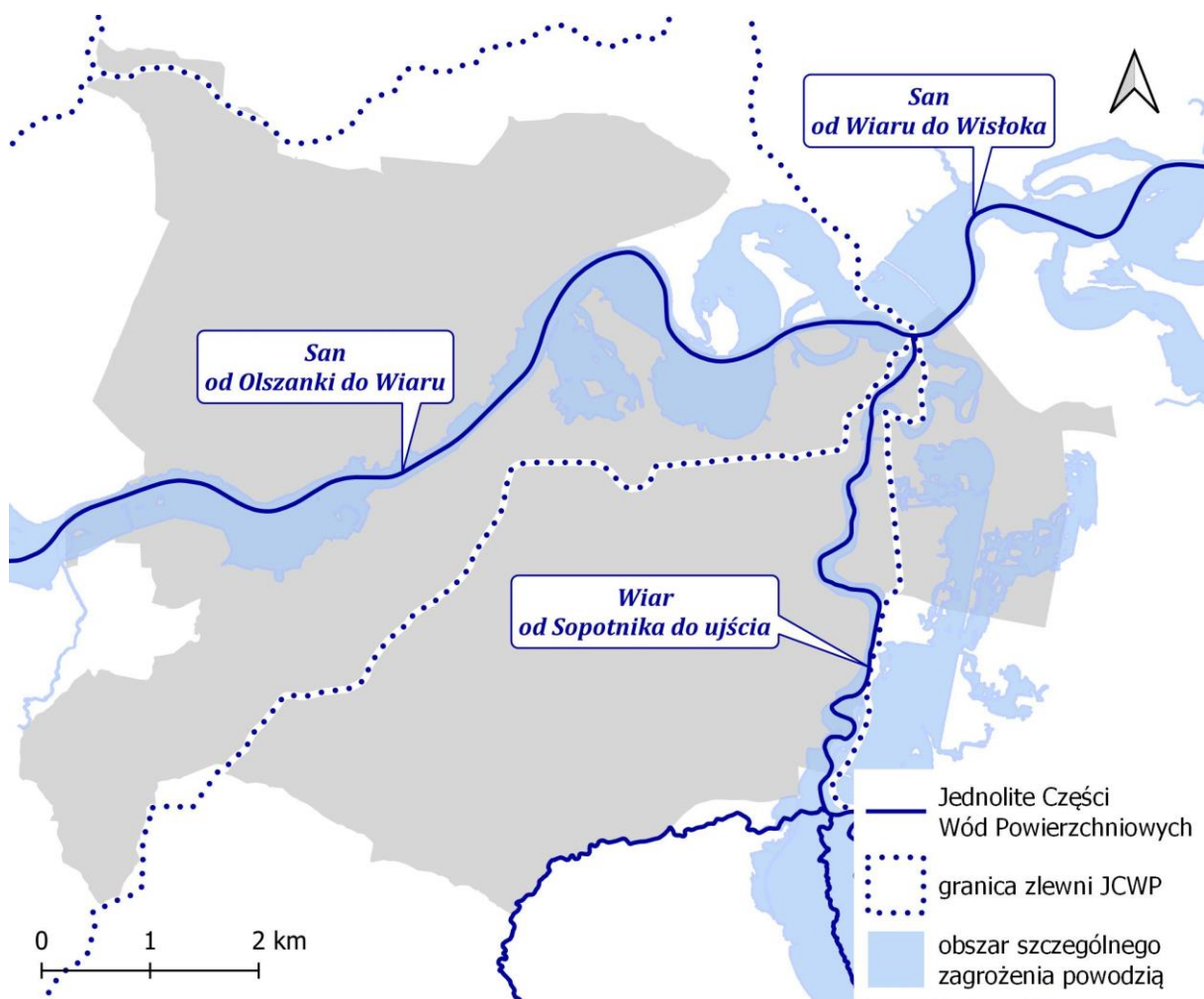
- Park Krajobrazowy Pogórza Przemyskiego,
- Przemysko-Dynowski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- Rezerwaty przyrody: „Winna Góra” i „Jamy”,
- obszar Natura 2000 „Pogórze Przemyskie” – obszar ptasi,
- obszar Natura 2000 „Ostoja Przemyska” – obszar siedliskowy,
- obszar Natura 2000 „Rzeka San” – obszar siedliskowy,
- stanowisko dokumentacyjne Olistolit Jurajski,
- kilkadziesiąt pomników przyrody – głównie dęby szypułkowe, lipy drobnolistne i buki pospolite.

Miasto posiada Program Ochrony Środowiska dla miasta Przemysła na lata 2018-2021 z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r., którego celem jest m.in. zachowanie bioróżnorodności.

W obrębie granic miasta zidentyfikowano gleby o różnej klasie bonitacyjnej. Do najwyższej I klasy zaliczono gleby zajmujące 3,5% wszystkich użytków rolnych, do klasy II – około 25% użytków, do klasy III – 37%, do klasy IV lub niżej – 34,5%. Najżyźniejszym typem gleb na terenie miasta są gleby brunatne i czarne ziemie.

Przemysł położony jest w obszarze dorzecza Wisły, w regionie wodnym Górnej-Wschodniej Wisły. Głównymi dokumentami planistycznymi w zakresie gospodarowania wodami na terenie Polski są Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy (II aktualizacja) – w przypadku Przemysła jest to Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły. W poniższej tabeli zawarto zestawienie jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) zlokalizowanych na terenie miasta. Wspomniany dokument zawiera ponadto szczegółowe informacje na temat m.in. działań podstawowych i uzupełniających przypisanych do każdej JCWP. Szczegółowe informacje na temat wód znajdują się we wspomnianym Planie oraz na stronie internetowej: <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>. Największą rzeką przepływającą przez miasto jest San, dzielący je na dwie części – północną i południową.

Rysunek 2 Wody powierzchniowe

Źródło: opracowanie własne

Jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) przepływające w obrębie miasta cechują się złym stanem ogólnym.

Tabela 6 Charakterystyka JCWP zlokalizowanych na terenie miasta

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Typologia JCWP/status	Stan (ogólny)	Stan lub potencjał ekologiczny/chemiczny	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
RW20000622499	Wiar od Sopotnika do ujścia	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym/naturalna część wód	Zły	Umiarkowany stan ekologiczny/stan chemiczny poniżej dobrego	Zagrożona
RW2000112259	San od Wiaru do Wisłoka	Rzeka nizinna/naturalna część wód	Zły	Słaby stan ekologiczny/stan chemiczny poniżej dobrego	Zagrożona
RW20000422396	Łętowianka	Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze	Zły	Umiarkowany stan ekologiczny/	Zagrożona

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Typologia JCWP/status	Stan (ogólny)	Stan lub potencjał ekologiczny/chemiczny	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
		krzemianowym/naturalna część wód		stan chemiczny poniżej dobrego	
RW200008223999	San od Olszanki do Wiaru	Średnia rzeka na podłożu węglanowym/naturalna część wód	Zły	Słaby stan ekologiczny/ stan chemiczny poniżej dobrego	Zagrożona

Źródło: II Aktualizacja planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>

Miasto położone jest w obszarze jednej jednolitej części wód podziemnych (JCWPd).

Tabela 7 Charakterystyka JCWPd zlokalizowanych na terenie miasta

Kod JCWPd	Stan ogólny	Ocena stanu chemicznego	Ocena stanu ilościowego	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
GW2000154	Dobry	Dobry	Dobry	Niezagrożona

Źródło: II Aktualizacja planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>

We wspomnianych dokumentach zostały wymienione działania dotyczące poszczególnych JCWP i JCWPd zlokalizowanych na terenie miasta. W tabeli przedstawiono nazwy działań przypisanych do cieków wodnych.

Tabela 8 Działania podstawowe przypisane do poszczególnych JCWP i JCWPd w IIaPGW na obszarze Miasta Przemysła

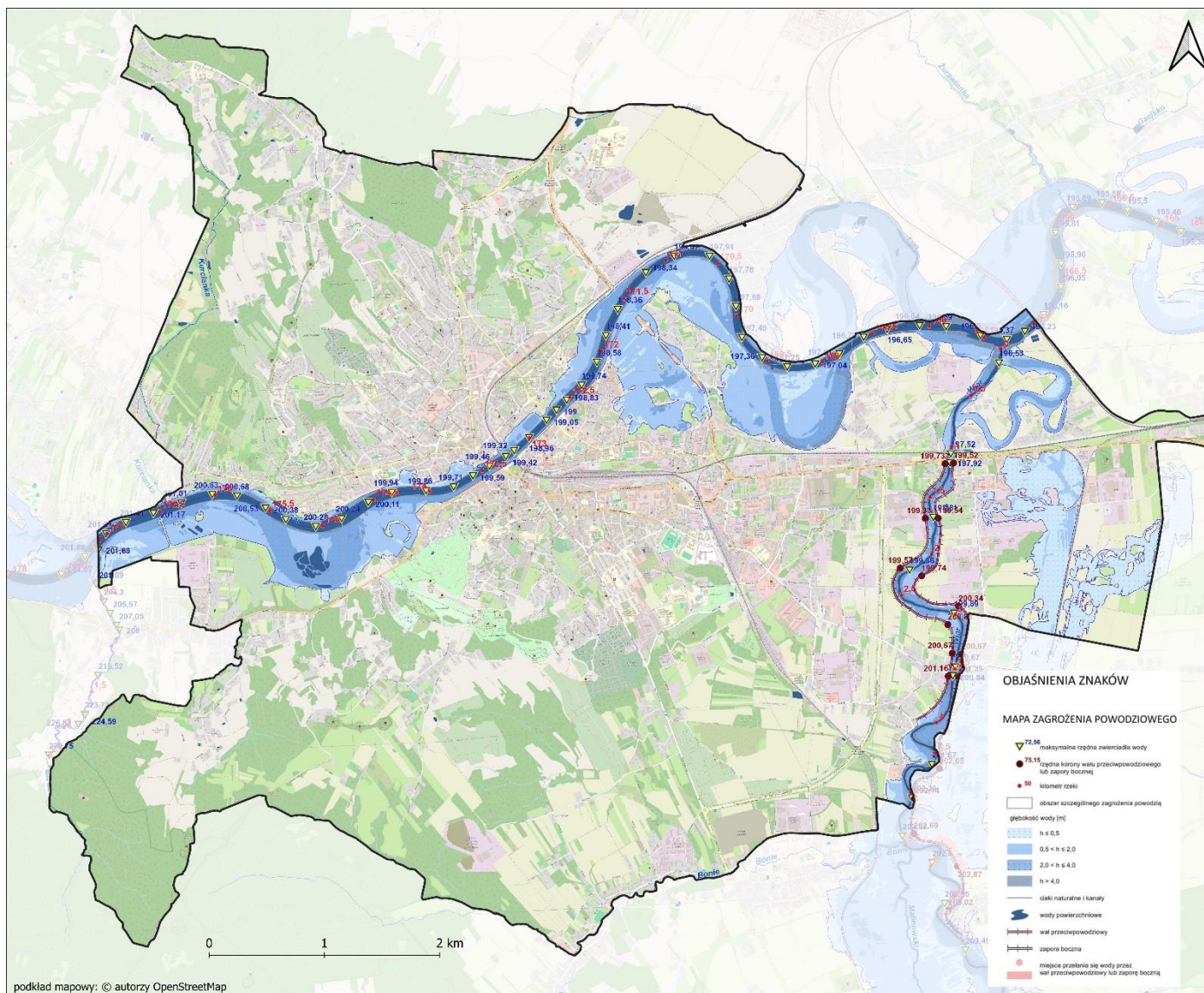
Kod JCWP	Działania podstawowe przypisane w Aktualizacji planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły
RW20000622499	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych Kontrola przestrzegania warunków stosowania środków ochrony roślin Rozpoznanie zasadności realizacji działań naprawczych dla obszarów chronionych w zakresie utrzymania naturalnego charakteru koryta Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych
RW2000112259	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych
RW200008223999	<ul style="list-style-type: none"> Realizacja działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych
RW20000422396	Brak zaplanowanych działań podstawowych
Kod JCWPd	Działania podstawowe przypisane w Aktualizacji planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły
GW2000154	Brak zaplanowanych działań podstawowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://karty.apgw.gov.pl:4200/informacje>

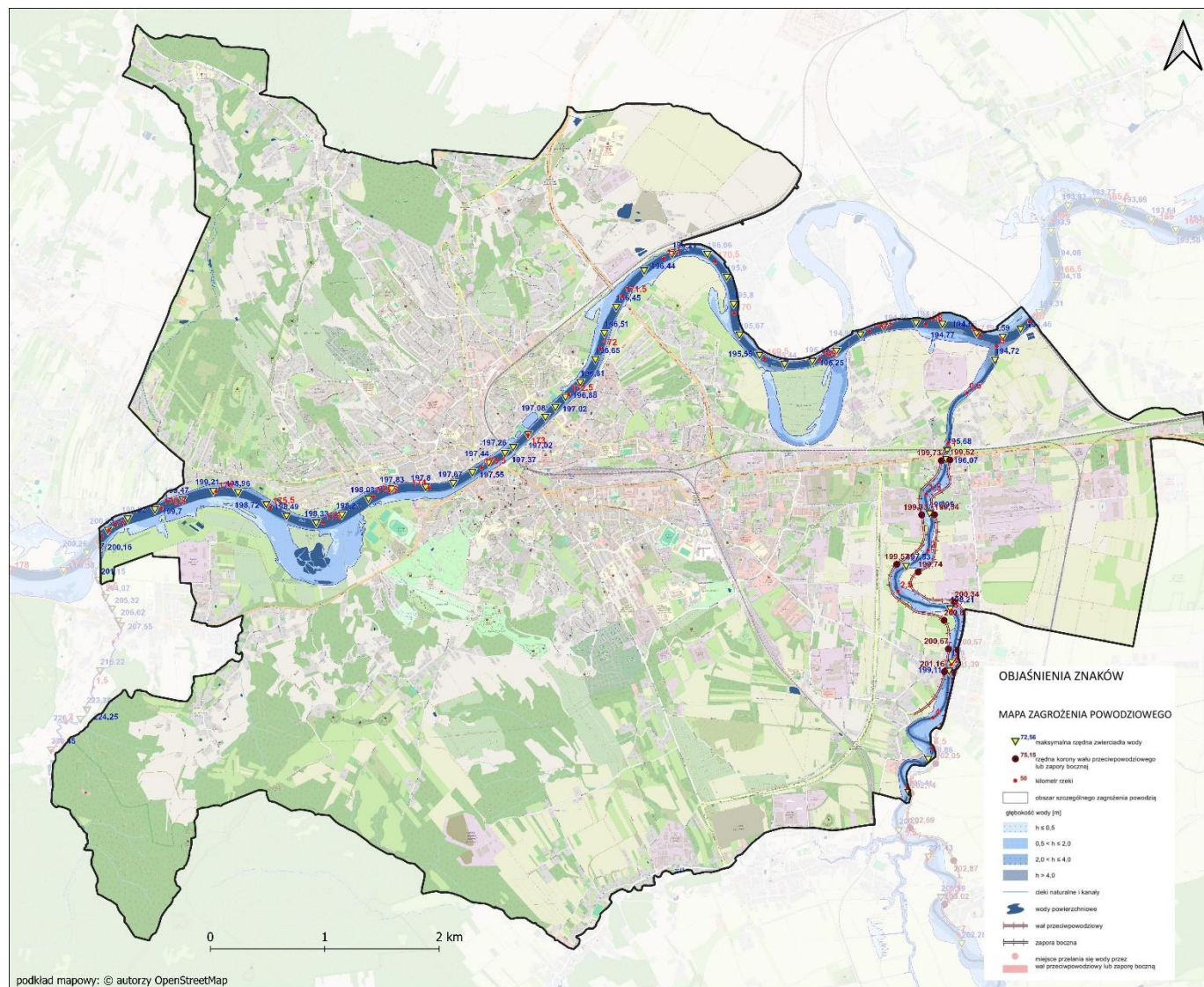
W zakresie gospodarki wodnej ważnym dokumentem jest także *Plan zarządzania ryzykiem powodziowym na obszarze dorzecza Wisły*. Według zawartych w nim informacji, obszar miasta jest zagrożony wystąpieniem powodzi – zagrożenie występuje ze strony rzeki San. Na poniższych mapach wskazano prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi:

- Q1% - średnie, raz na 100 lat,
- Q10% - wysokie, raz na 10 lat.

Rysunek 3 Mapa zagrożenia powodziowego (Q1%)

Rysunek 4 Mapa zagrożenia powodziowego (Q10%)

Istotnym dokumentem z zakresu środowiska naturalnego jest także *Plan przeciwdziałania skutkom suszy*, w którym zawarto podstawowe cele strategiczne takie jak:

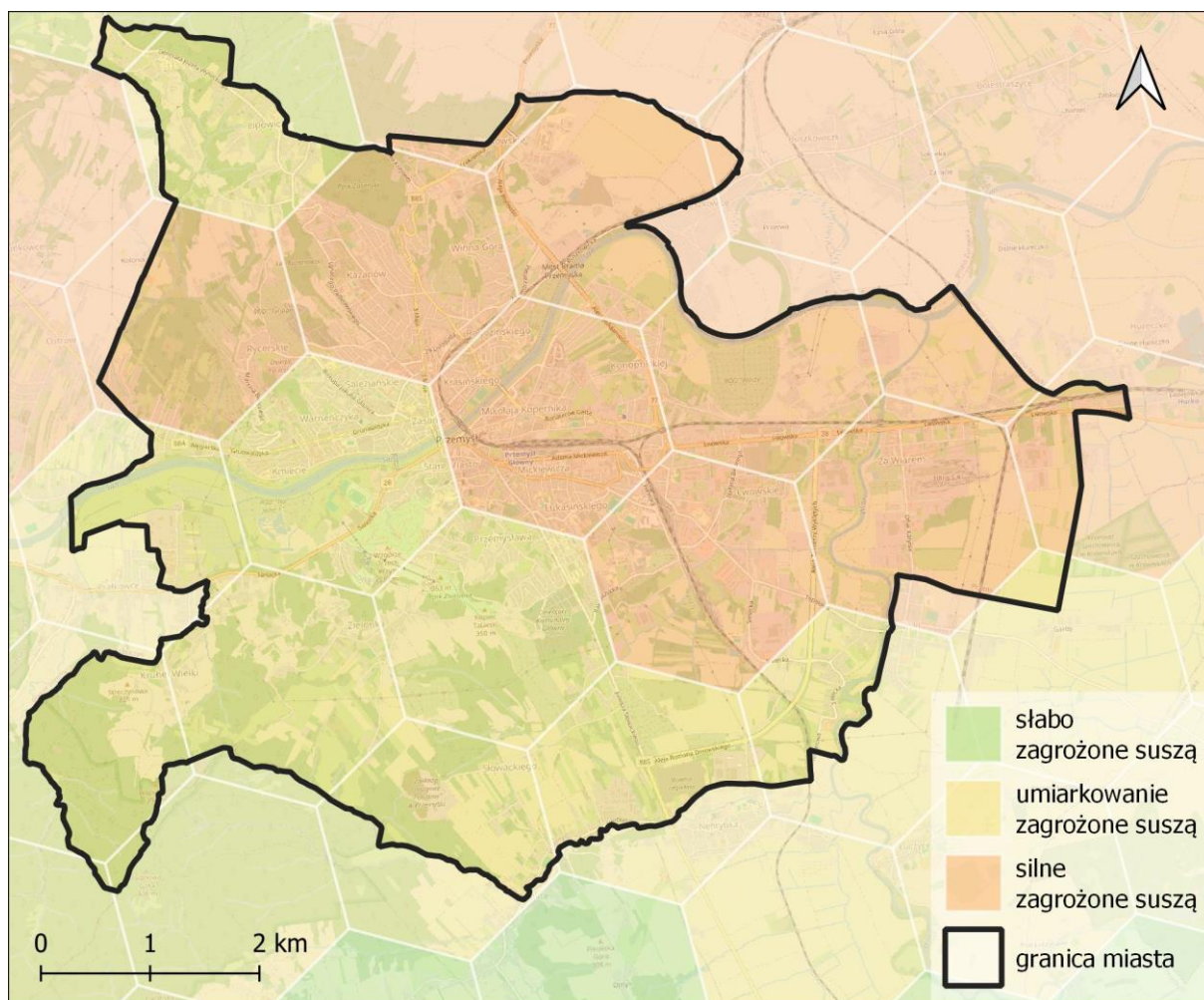
- skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy,
- zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy,
- edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy,
- formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Według informacji zawartych w przytoczonym planie, Przemysł jest zagrożony wystąpieniem suszy:

- atmosferycznej – północna część miasta w stopniu silnym (III klasa), południowa w stopniu umiarkowanym (II klasa),
- rolniczej – w przeważającej części w stopniu słabym (I klasa), wschodnia część gminy w stopniu silnym (III klasa),
- hydrologicznej – w przeważającej części w stopniu silnym (III klasa),
- hydrogeologicznej – w stopniu umiarkowanym (II klasa).

Według łącznego zagrożenia suszą, Przemysł jest zagrożony jej wystąpieniem w stopniu umiarkowanym (południowo-zachodnia część miasta) i silnym (północno-wschodnia część miasta).

Rysunek 5 Zagrożenie suszą

Źródło: opracowanie własne

W 2023 r. przyjęto *Plan adaptacji miasta Przemysław do zmian klimatu*, którego celem jest zwiększenie odporności miasta na prognozowane zmiany klimatyczne i wynikające z tego konsekwencje. Plan definiuje cztery cele strategiczne takie jak:

- Zwiększenie odporności miasta na występowanie intensywnych opadów atmosferycznych oraz powodzi miejskich,
- Zwiększenie odporności miasta na występowanie suszy,
- Zwiększenie odporności miasta na występowanie silnego wiatru,
- Zwiększenie odporności miasta na występowanie dni upalnych, fal upałów oraz zjawiska miejskiej wyspy ciepła.

Przemysław jest narażony na występowanie zjawiska suszy, powodzi, silnych wiatrów i upałów. Autorzy przytoczonego planu ocenili, że największe zagrożenie dla Przemysław stanowią powodzie rzeczne, susze oraz występowanie ekstremalnie niskich i wysokich temperatur. Biorąc pod uwagę zmieniający się

klimat, konieczne będzie podejmowanie działań niwelujących negatywne skutki tych zmian poprzez m.in. zwiększanie retencji wody, zmniejszanie terenów zasklepionych, sadzenie krzewów i drzew ograniczających parowanie wody z gruntu i dających cień w upalne dni.

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza w Przemysłu jest tzw. niska emisja pochodząca z ogrzewania budynków mieszkalnych paliwami niskiej jakości i przy użyciu przestarzałych kotłów grzewczych – w okresie grzewczym jakość powietrza na terenie miasta ulega znacznemu pogorszeniu. Ponadto źródłem zanieczyszczeń jest także transport i przemysł.

Na terenie miasta na ul. Grunwaldzkiej zlokalizowana jest jedna stacja pomiaru jakości powietrza należąca do Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Według danych zawartych w raportach dotyczących rocznej oceny jakości powietrza, w latach 2018-2023 odnotowano poprawę stanu powietrza w mieście. Do głównego rodzaju zanieczyszczeń powietrza zaliczany jest pył PM10 i PM2,5. W 2023 r. stężenie średnioroczne pyłu PM10 na stacji pomiarowej w Przemysłu wyniosło 18 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, mniej niż w latach poprzednich – polskie normy nie zostały przekroczone w analizowanym okresie. Bardziej restrykcyjna norma WHO dotycząca stężenia średniorocznego PM10 wynosi obecnie 15 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ – mając na uwadze taką normę, jakość powietrza na terenie miasta nie jest zadowalająca. Przekroczenie polskiej normy odnotowano w 2018 r. w przypadku liczby dni ze stężeniem dobowym przekraczającym 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ – dopuszczalna liczba dni wynosi 35, w 2018 r. były to aż 52 dni.

W latach 2018-2022 notowano przekroczenia dopuszczalnego stężenia średniorocznego benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 – w 2023 r. nie odnotowano przekroczeń.

Tabela 9 Zanieczyszczenie powietrza – pył PM10

Rok	Stężenie średnioroczne (norma 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Liczba dni ze stężeniem dobowym przekraczającym 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (norma 35 dni)
2023	18	3
2022	21	15
2021	24	34
2020	20	10
2019	24	20
2018	32	52

Źródło: opracowanie na podstawie Rocznej oceny jakości powietrza w województwie podkarpackim za lata 2018-2023.

W 2018 r. odnotowano przekroczenie stężenia średniorocznego pyłu PM2,5, które wyniosło 25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ przy dopuszczalnej normie 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Podobnie jak w przypadku pyłu PM10, normy stężenia średniorocznego dla pyłu PM2,5 rekomendowane przez WHO są znacznie niższe od polskich, a obecnie norma ta wynosi 5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. W latach 2019-2023 polskie normy PM2,5 nie zostały przekroczone, jednakże były to wartości wysokie, które nie mieściły się w normie rekomendowanej przez WHO.

Tabela 10 Zanieczyszczenie powietrza – pył PM_{2,5}

Rok	Stężenie średnioroczne (norma 20 µg/m ³)	Rok	Stężenie średnioroczne (norma 20 µg/m ³)
2023	12	2020	17
2022	12	2019	19
2021	20	2018	25

Źródło: opracowanie na podstawie Rocznej oceny jakości powietrza w województwie podkarpackim za lata 2018-2023.

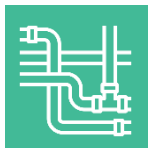
Miasto posiada *Plan gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Przemyśla*, którego celem jest poprawa jakości powietrza w mieście, zwiększenie wykorzystania energii odnawialnej oraz zwiększenie efektywności energetycznej. Według Urzędu Regulacji Energetyki na terenie miasta znajduje się jedna elektrownia biogazowa o mocy 0,17 MW – dane podawane przez ten urząd nie obejmują mikroinstalacji (do 50 kW), w tym instalacji prosumenckich.

W *Wojewódzkim Programie Rozwoju Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Podkarpackiego* wskazano, że Miasto Przemyśl posiada średni potencjał do rozwoju energetyki wodnej, słonecznej i geotermalnej oraz niski potencjał rozwoju energetyki wiatrowej, opartej na biomasie i biogazie.

Blisko 25% respondentów pozytywnie ocenia dostępność przyrody w najbliższym otoczeniu, a 51,4% ogólny stan środowiska naturalnego. Wśród ankietowanych pojawiły się także głosy negatywne co do stanu środowiska – szczególnie dotyczy to zbyt małej liczby terenów zielonych w mieście. Ponadto wskazywany jest problem likwidacji zieleni na rzecz poszerzania ulic i budowy nowych miejsc parkingowych. Respondenci źle oceniają także stan powietrza – ich zdaniem na terenie miasta przeprowadza się zbyt mało kontroli pieców przez Straż Miejską. Istotnym problemem jest czystość miejsc publicznych – ten aspekt źle ocenia 40,5% z nich. Około ¼ ankietowanych wskazuje na zanieczyszczenie chodników i ulic.

2. Infrastruktura techniczna

Przemysł posiada miejski system wodociągowy, którym zajmuje się Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. Głównym źródłem wody jest ujęcie w Prałkowcach. Ze względu na duże zróżnicowanie terenu, w obrębie miasta funkcjonuje 8 przepompowni wody¹⁷. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) wyniosła 188,6 km w 2022 r. i liczyła 5,7 tys. przyłączy do budynków mieszkalnych (wykres 136 i 137). Sieć rozdzielcza w przeliczeniu na 100 km² wyniosła 408,5 km (wykres 134). Ilość dostarczanej wody w latach 2018-2022 była zróżnicowana – w 2022 r. wyniosła blisko 1,8 mln m³, o niemal 6% mniej niż w 2018 r. (wykres 135). Zużycie wody z wodociągów w przeliczeniu na 1 korzystającego wyniosło 32,9 m³ w 2022 r., więcej w porównaniu do województwa podkarpackiego (30,5 m³), lecz mniej na tle kraju (36,8 m³) (wykres 138).

Sieć kanalizacyjna miasta opiera się na odprowadzaniu ścieków systemem mieszanym rozdzielczo-ogólnospławnym. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej w 2022 r. wynosiła 188,0 km, a liczba przyłączy do budynków mieszkalnych ponad 6 tys. (wykres 139 i 140). W przeliczeniu na 100 km² było to 407,2 km (wykres 134). W 2022 r. siecią kanalizacyjną odprowadzono blisko 2,3 mln m³ ścieków, które trafiają do Zakładu Oczyszczania Ścieków w Przemysłu (wykres 141). Oczyszczalnia pozwala na oczyszczanie ścieków w technologii mechaniczno-biologicznej z podwyższonym usuwaniem biogenów.

Długość czynnej sieci gazowej w Przemysłu wyniosła 241,0 km w 2022 r. i liczyła 4,7 tys. przyłączy do budynków ogółem (mieszkalnych i niemieskalnych) (wykres 142 i 143). Sieć gazowa w przeliczeniu na 100 km² wyniosła 436,7 km (wykres 134). Zużycie gazu przez gospodarstwa domowe wyniosło 92 tys. MWh – o 3,3% mniej w porównaniu do 2018 r. (wykres 144). W mieście znajduje się 6 stacji redukcyjno-pomiarowych I stopnia i 16 stacji II stopnia¹⁸.

Na terenie miasta zlokalizowane jest złożo gazu ziemnego, które eksploatowane jest w ramach Obszaru Górniczego Gazu Ziemnego „Przemysł”, utworzonego decyzją nr GOSM/1543/C/94 Ministra Ochrony Środowiska, zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 18 czerwca 1994 r. Udokumentowane zasoby gazu OG „Przemysł” wynoszą 28 633,92 mln m³. Wydobyciem gazu zajmuje się Sanocki Zakład Górnictwa Nafty i Gazu¹⁹.

W 2022 r. odsetek ludności miasta korzystającej z sieci wodociągowej wyniósł 95,5%, z sieci kanalizacyjnej 92,9%, a sieci gazowej 72,9% - były to wartości wyższe od tych notowanych dla

¹⁷ Program Ochrony Środowiska dla miasta Przemysłu na lata 2018-2021 z uwzględnieniem perspektywy do 2025 r.

¹⁸ Jw.

¹⁹ Jw.

województwa podkarpackiego i kraju ogółem. Wyjątek stanowiła sieć gazowa – odsetek dla województwa był nieco wyższy (77,6%) niż dla Przemysła. Wskaźnik sieci rozdzielczej na 100 km² był wyższy na tle województwa i kraju, co świadczy o wysokim zagęszczeniu sieci technicznych na terenie Przemysła (wykres 133 i 134).

Dystrybutorem i operatorem energii elektrycznej w mieście jest PGE Polska Grupa Energetyczna S.A. System elektroenergetyczny miasta Przemysł zasilany jest ze stacji: 110/15 kV Przemysł Przekopana, 110/15 kV Przemysł Bakończyce, 110/15 kV Przemysł Głęboka oraz 110/30/15 kV Przemysł, która leży na terenie gminy Żurawica. Miasto jest w całości zelektryfikowane, a system elektroenergetyczny zaspokaja dotychczasowe potrzeby odbiorców. Stan techniczny linii i stacji elektroenergetycznych oceniany jest jako dobry. W najbliższych latach nie prognozuje się znaczącego wzrostu zapotrzebowania na energię elektryczną²⁰.

Wytwórcami ciepła dostarczanego przez Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej w Przemysłu Sp. z o.o. (MPEC Sp. z o.o.) są: PGNiG TERMIKA Energetyka Przemysł Sp. z o.o. (operator Ciepłowni Zasanie) oraz PGNiG TERMIKA Energetyka Rozporozszona Sp. z o.o. (operator Elektrociepłowni). System ciepłowniczy składa się z sieci magistralnych i rozdzielczych (w tym niskoparametrowych), których właścicielem jest MPEC Sp. z o. o. Ogólny stan sieci należy uznać jako dobry, jednak w ostatnich latach identyfikowane są problemy związane ze stratą ciepła na przesyle, co znacząco obniża poziom efektywności energetycznej infrastruktury, przyczyniając się tym samym do zwiększonych kosztów eksploatacji oraz emisji gazów cieplarnianych. Co więcej, aby zaspokoić potrzeby w zakresie ciepłownictwa, niezbędne jest rozwijanie i modernizowanie sieci w celu umożliwienia podłączenia w przyszłości nowych budynków mieszkalnych i niemieszkalnych – w szczególności dotyczy to budownictwa wielorodzinnego²¹.

W perspektywie 2035 r. należy spodziewać się znaczących zmian zapotrzebowania mocy cieplnej wynikających z rozwoju budownictwa (budownictwo mieszkaniowe, obiekty użyteczności publicznej, usługi, handel itp.). Prognozuje się jednak, iż wzrosty te będą w znacznym stopniu kompensowane poprzez działania termorenowacyjne oraz termomodernizacyjne²². Wiele obiektów użyteczności publicznej w mieście wymaga podobnych działań – względu na wiek budynki charakteryzują się bowiem niedostatecznym stanem technicznym oraz niskim poziomem efektywności energetycznej, co przekłada się na obniżony komfort cieplny ich użytkowników oraz zwiększone koszty eksploatacji

²⁰ Aktualizacja projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta Przemysła. Część 07 System elektroenergetyczny.

²¹ Aktualizacja projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta Przemysła. Część 06 System ciepłowniczy.

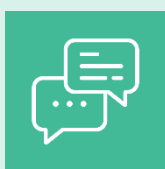
²² Aktualizacja projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta Przemysła na lata 2019-2023. Bilans potrzeb grzewczych.

budynków, a także emisję zanieczyszczeń do atmosfery. W zakresie energetyki i ciepłownictwa należy wziąć pod uwagę również wpływ zmian klimatu, przede wszystkim ekstremalnych temperatur, które powodują zwiększony pobór energii w celu pokrycia zapotrzebowania na ciepło czy chłód. Susze również stanowią przeszkodę w funkcjonowaniu elektrowni ciepłych, natomiast silne wiatry są zagrożeniem dla linii energetycznych.

Odbiorem i zagospodarowaniem odpadów na terenie Przemysła zajmuje się Przemyska Gospodarka Komunalna Sp. z o.o. Na terenie miasta działa składowisko odpadów o powierzchni około 6,6 ha, zlokalizowane w południowo-zachodniej części miasta. Zebrane odpady trafiają do Zakładu Mechaniczno – Biologicznego Przetwarzania Odpadów Komunalnych w Przemysłu. Zakład i składowisko zarządzane są przez Zakłady Usługowe „Południe” Sp. z o.o. i posiadają status Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych (RIPOK) dla Regionu Wschodniego Województwa Podkarpackiego²³.

W 2022 r. z nieruchomości zamieszkałych oraz niezamieszkałych zebrano łącznie 16 185,37 Mg odpadów – o 22,3% mniej niż w 2018 r. (wykres 147). Spadek liczby zbieranych odpadów wynika ze spadku liczby mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami, co jest konsekwencją malejącej populacji miasta. W 2022 r. systemem objętych było 44 903 mieszkańców, o 4,2% mniej w porównaniu do 2018 r. (wykres 146). Liczba właścicieli nieruchomości objętych systemem gospodarki komunalnej wyniosła 8 072 – wzrosła zatem o 11,1% względem 2018 r. (wykres 145). W latach 2018-2022 ilość odpadów w przeliczeniu na jednego mieszkańca była zróżnicowana – w 2022 r. wyniosła 349 kg (wykres 148).

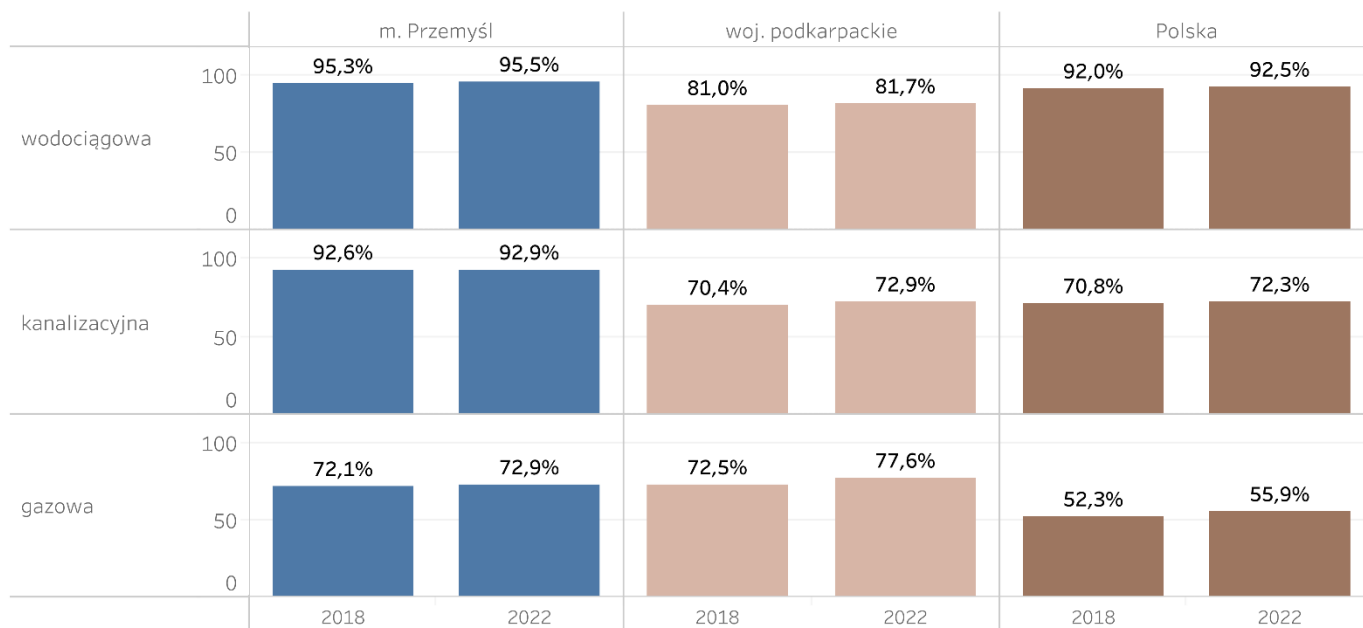
Odsetek odpadów zebranych selektywnie w relacji do ogółu odpadów z gospodarstw domowych wyniósł 22,1% w 2022 r. – o 11,7 pp. więcej niż w 2018 r., lecz nadal było to mniej w porównaniu do odsetka dla województwa podkarpackiego (42,6%) i kraju (42,9%) (wykres 149).

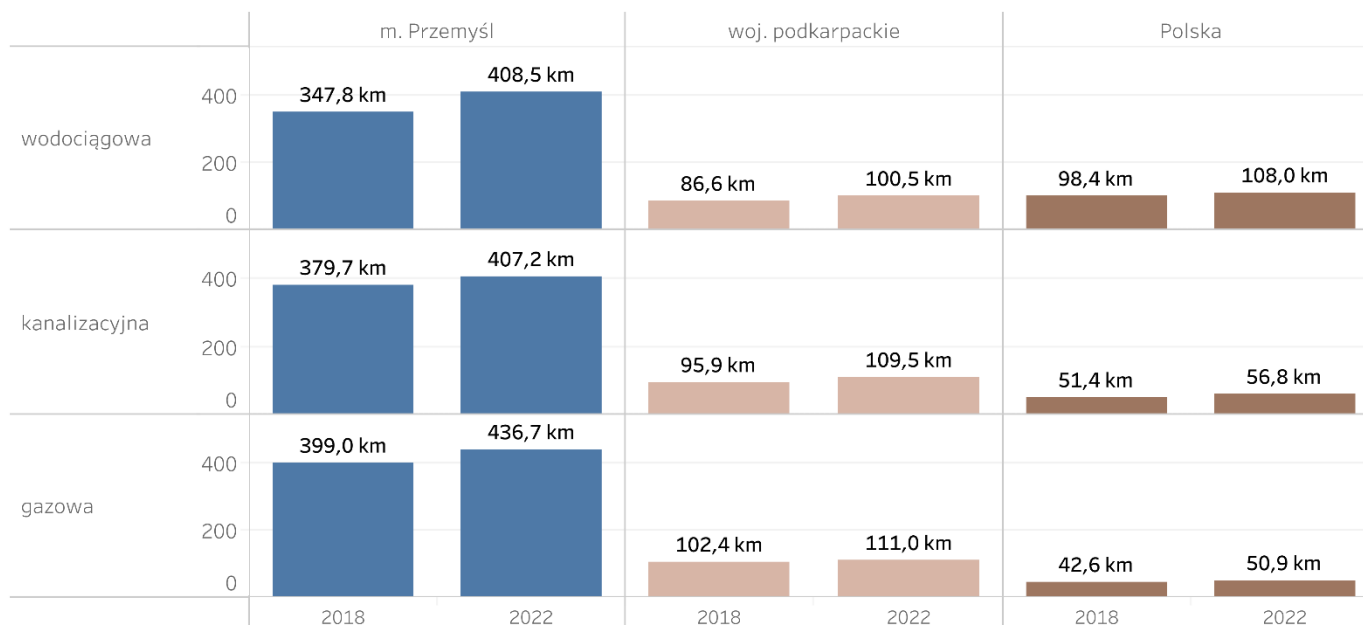
Wśród problemów dotyczących infrastruktury wskazywanych przez respondentów pojawił się brak kanalizacji w niektórych miejscach w obrębie miasta, zatkane studzienki kanalizacyjne oraz brak toalet publicznych, w tym także tych dostosowanych do osób z niepełnościami. Ponadto część budynków użyteczności publicznej jest niedostosowana do osób ze specjalnymi potrzebami.

²³ <https://poludnie.pl/zaklad-mechaniczno-biologicznego-przetwarzania-odpadow-w-przemyslu/> [dostęp 20.09.2024 r.]

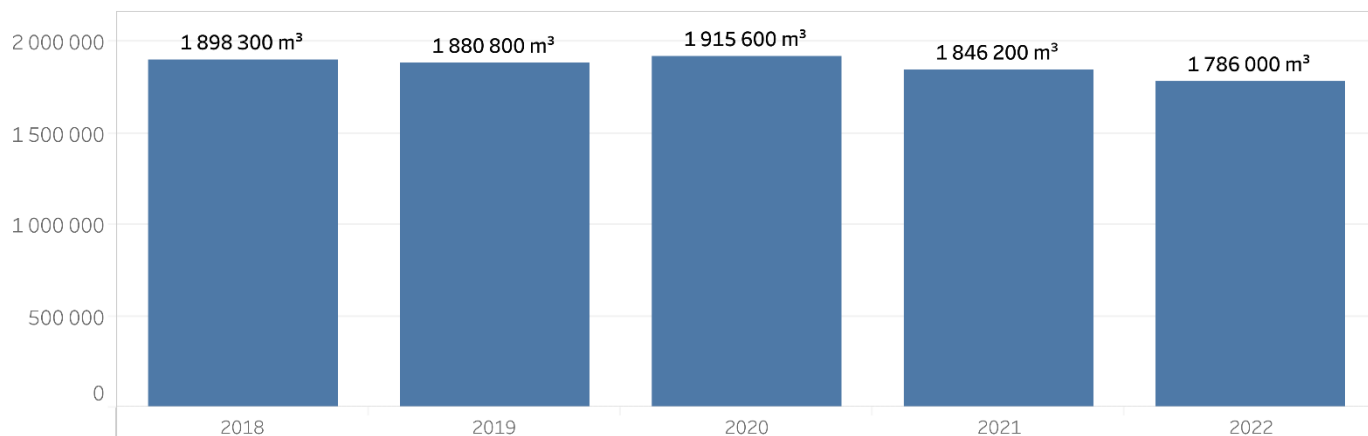
133. Udział ludności korzystającej z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej (1)

134. Sieć rozdzielcza na 100 km² (1)

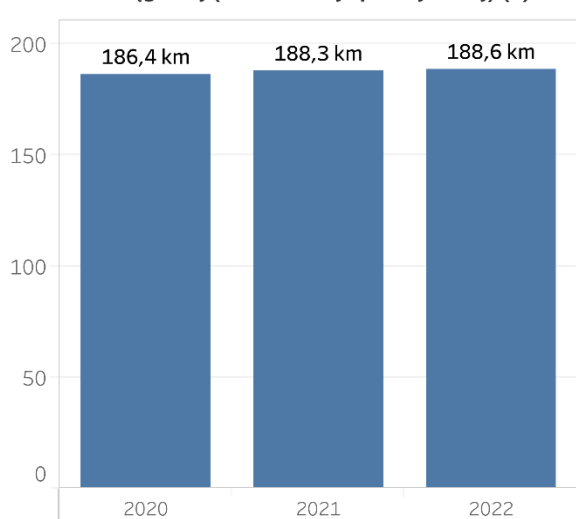

135. Wodociągi - woda dostarczona gospodarstwu domowemu (1)

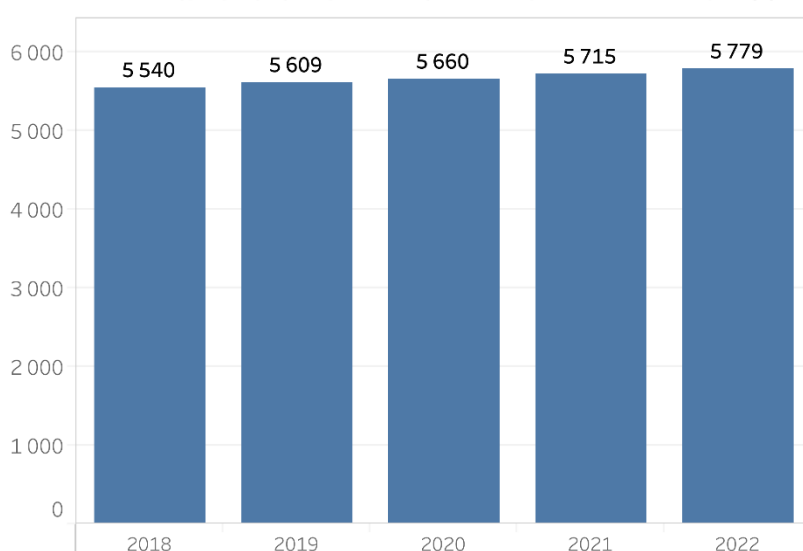

Źródło:
1 - GUS BDL

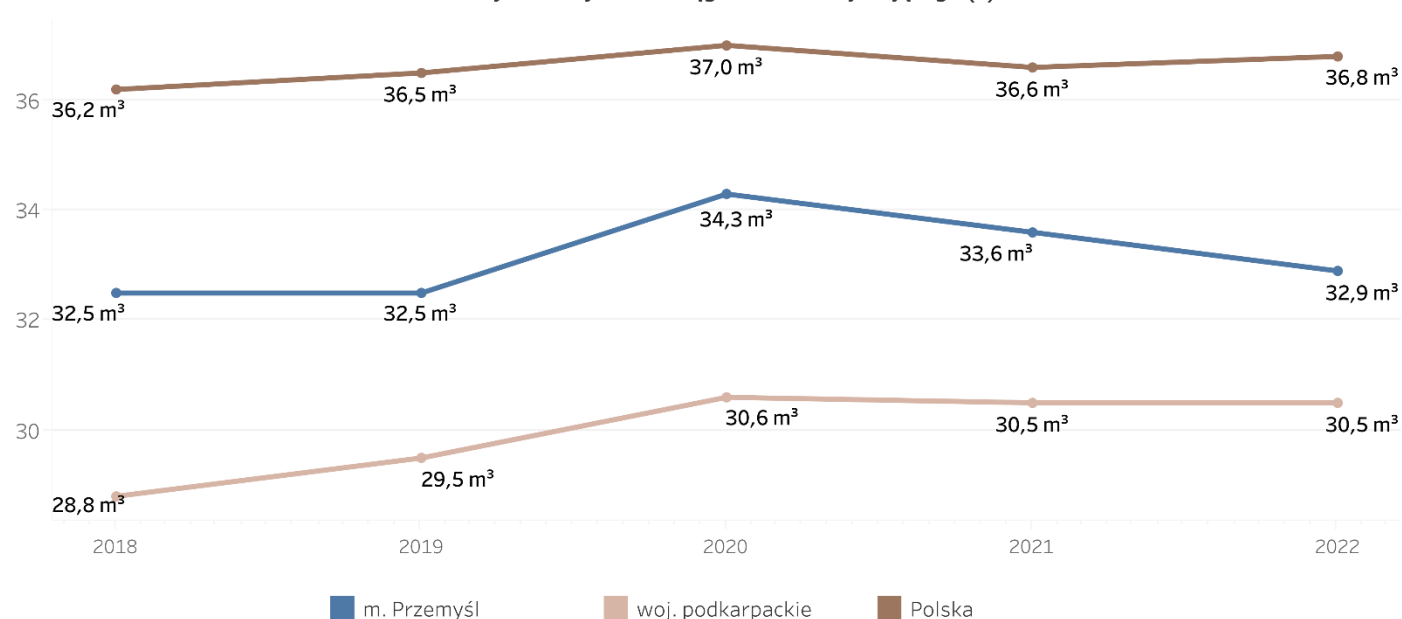
136. Wodociągi - długość eksploatowanej sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) (1)

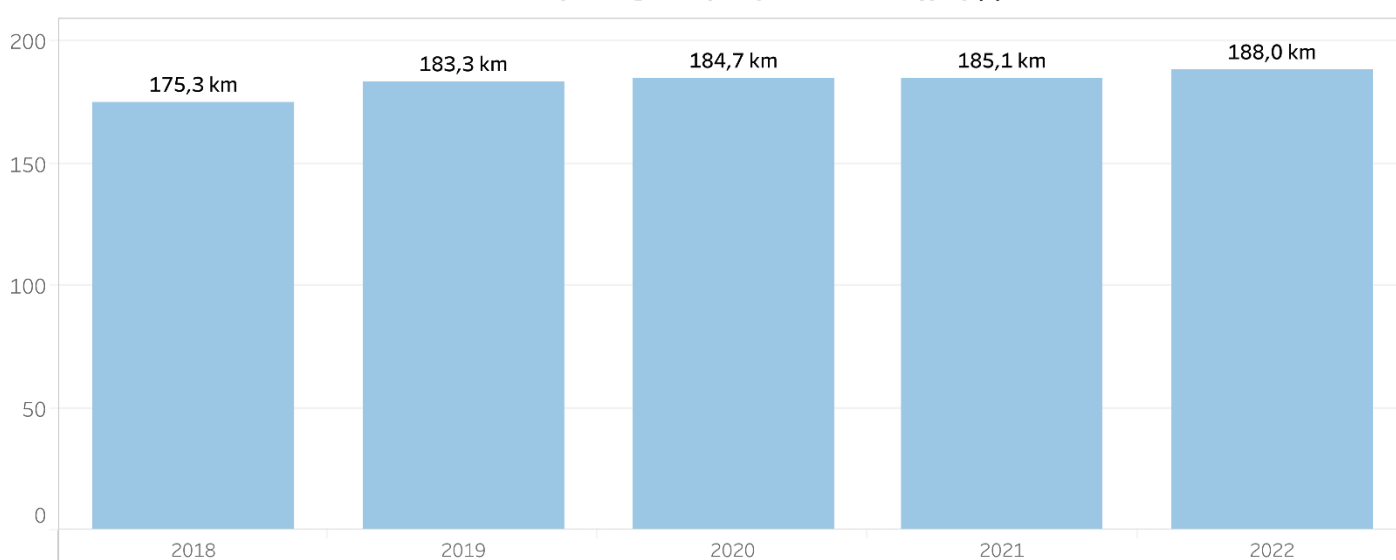
137. Wodociągi - przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych (1)

138. Zużycie wody z wodociągów na 1 korzystającego (1)

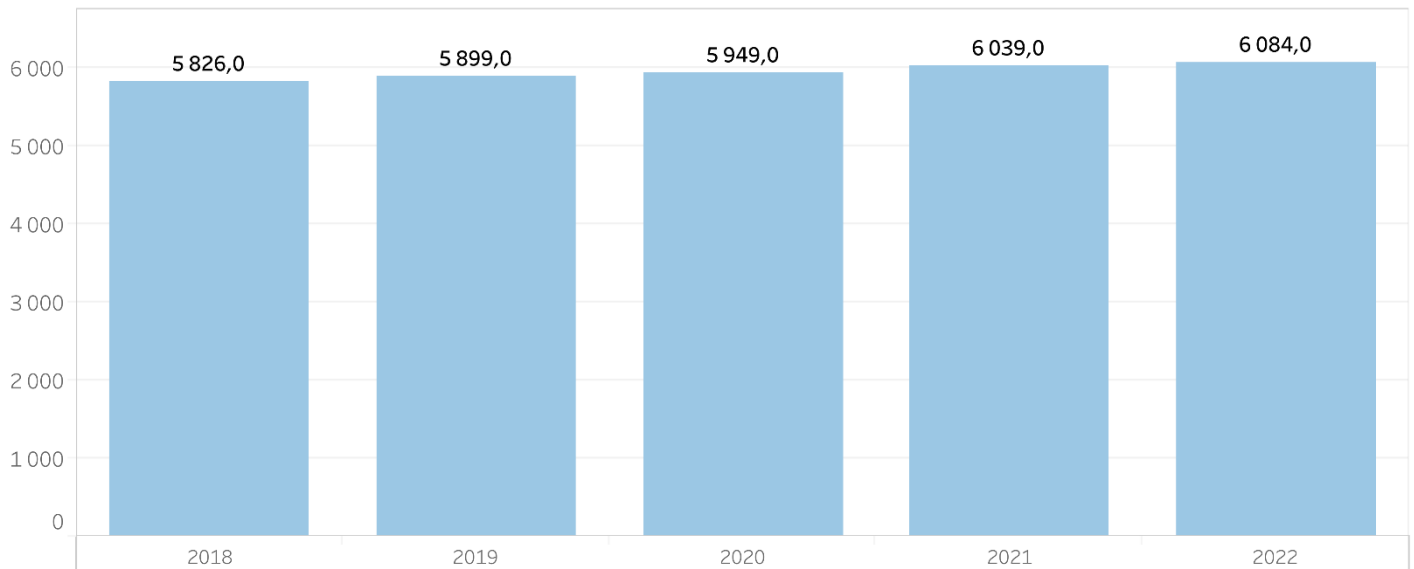

139. Kanalizacja - długość czynnej sieci kanalizacyjnej (1)

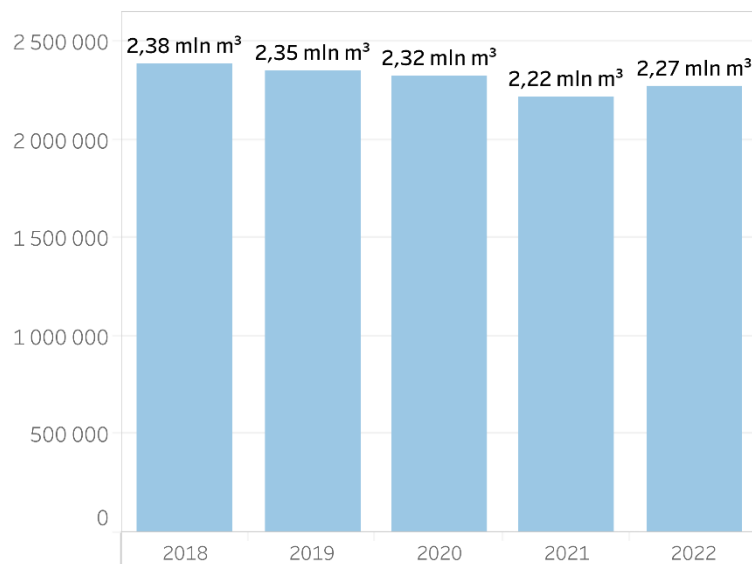

Źródło:
1 - GUS BDL

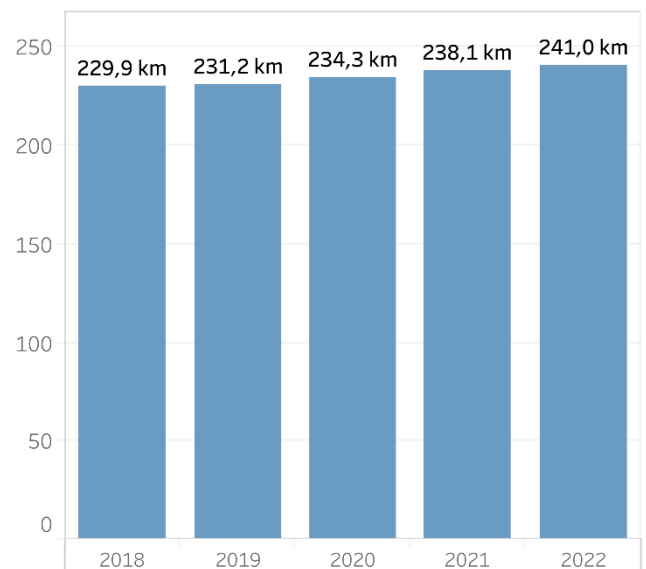
140. Kanalizacja - przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych (1)

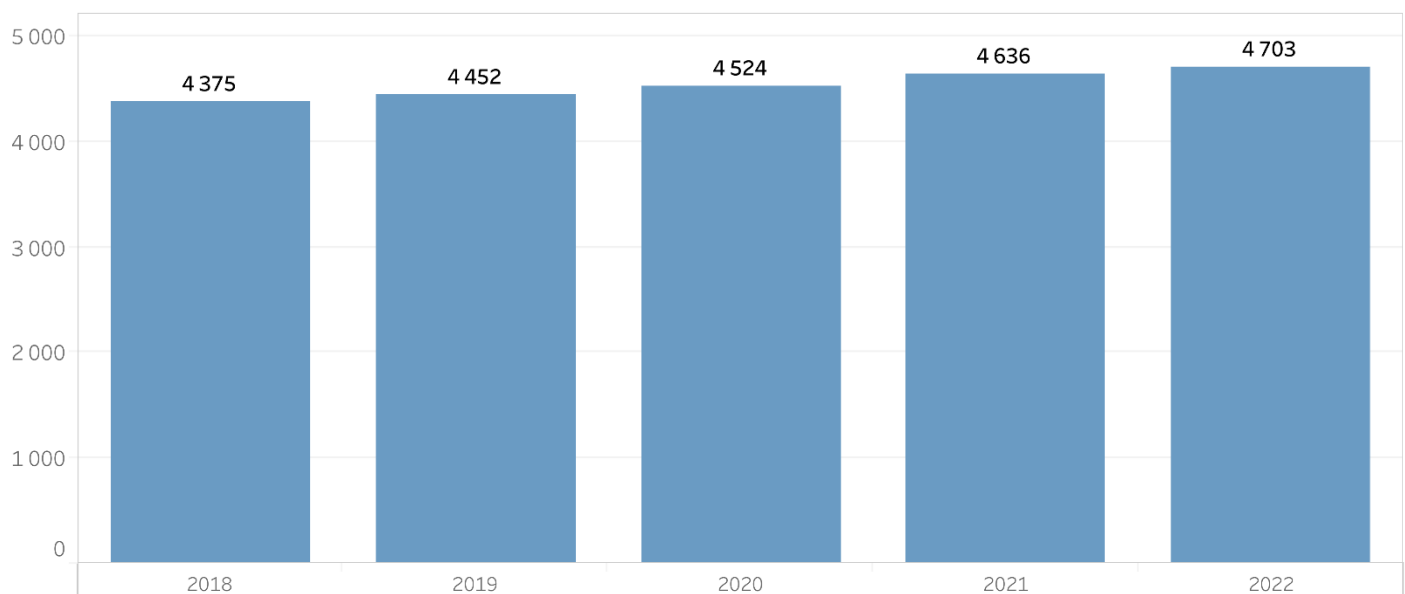
141. Kanalizacja - ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną (1)

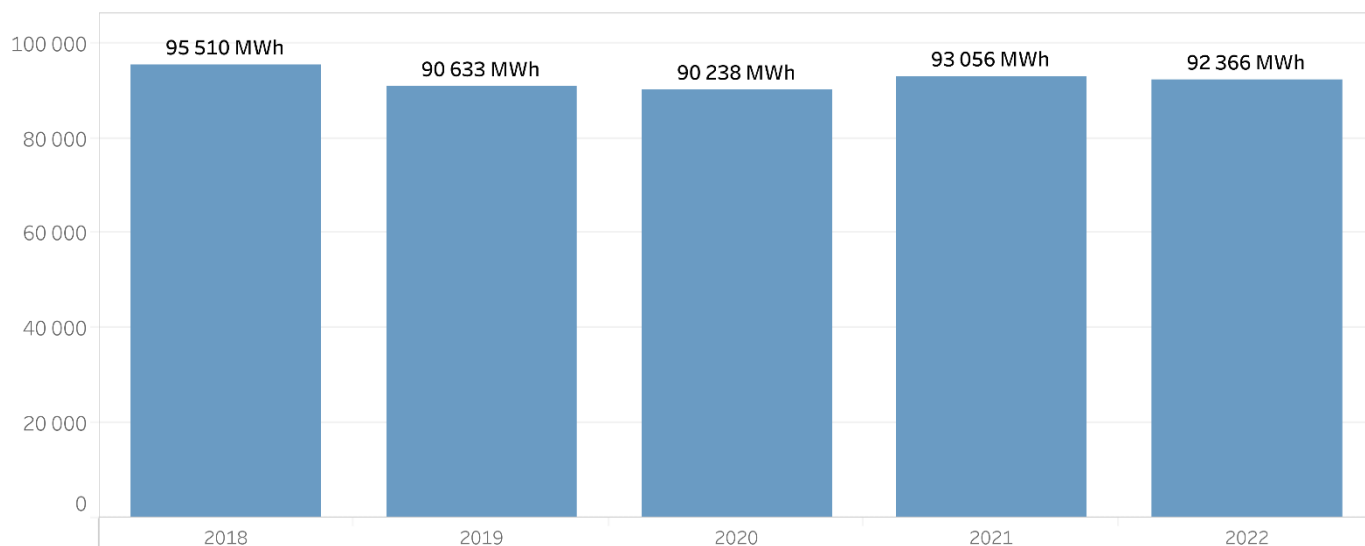
142. Gaz - długość czynnej sieci gazowej (1)

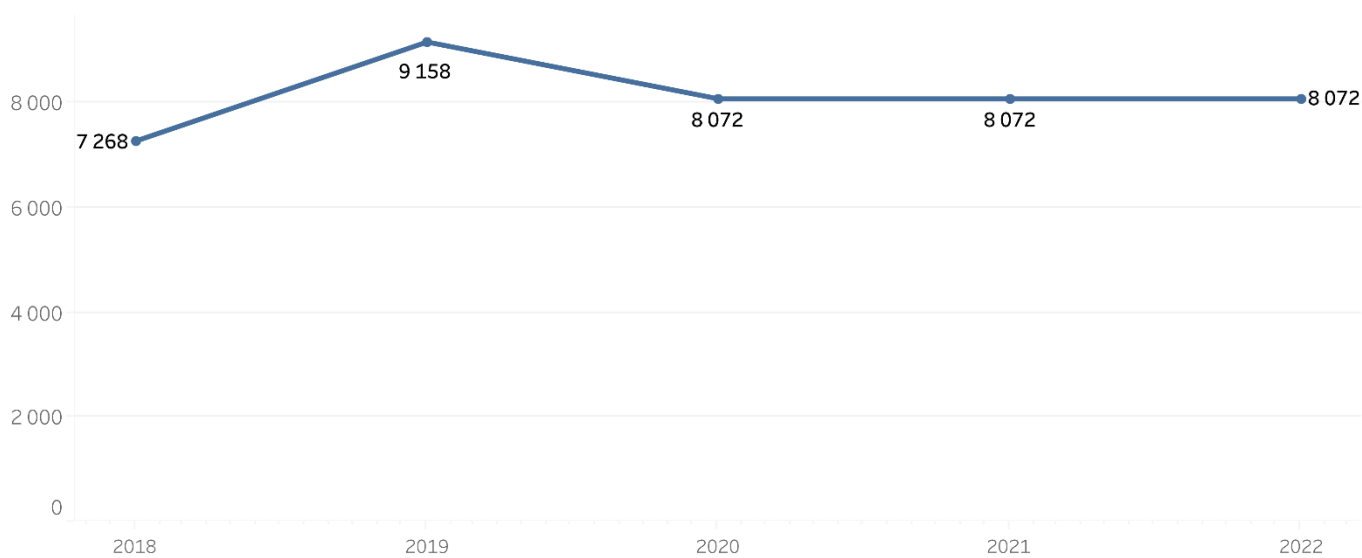
143. Gaz - przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych ogółem (1)

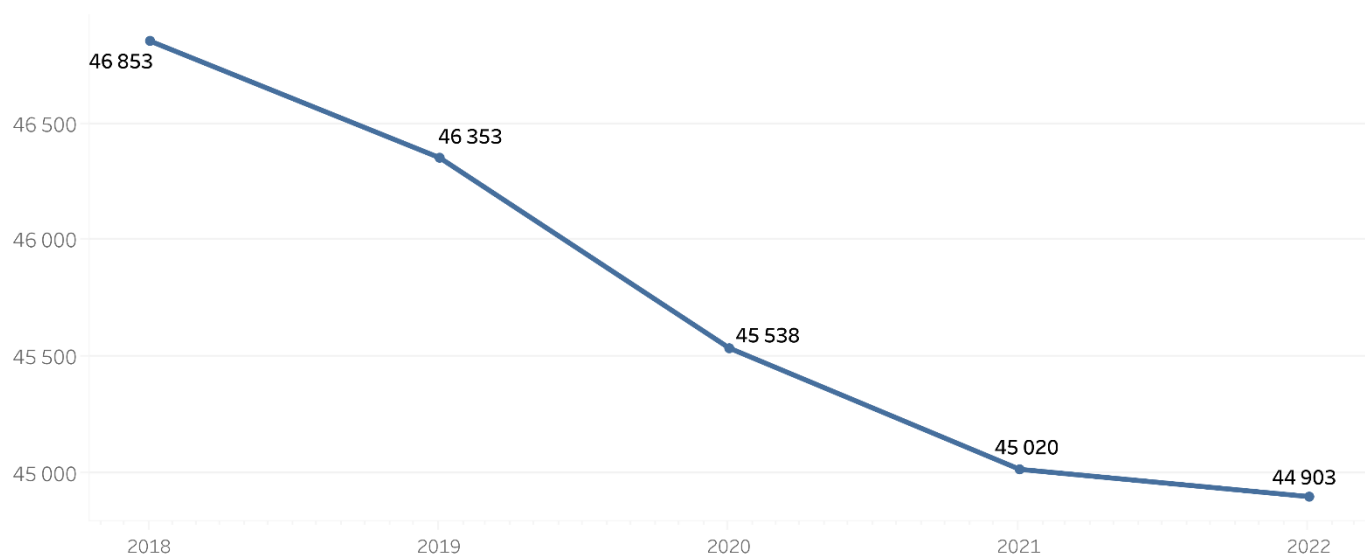
144. Gaz - zużycie gazu z sieci przez gospodarstwa domowe (1)

145. Liczba właścicieli nieruchomości objętych systemem gospodarowania odpadami (2)

146. Liczba mieszkańców objętych systemem gospodarowania odpadami (2)

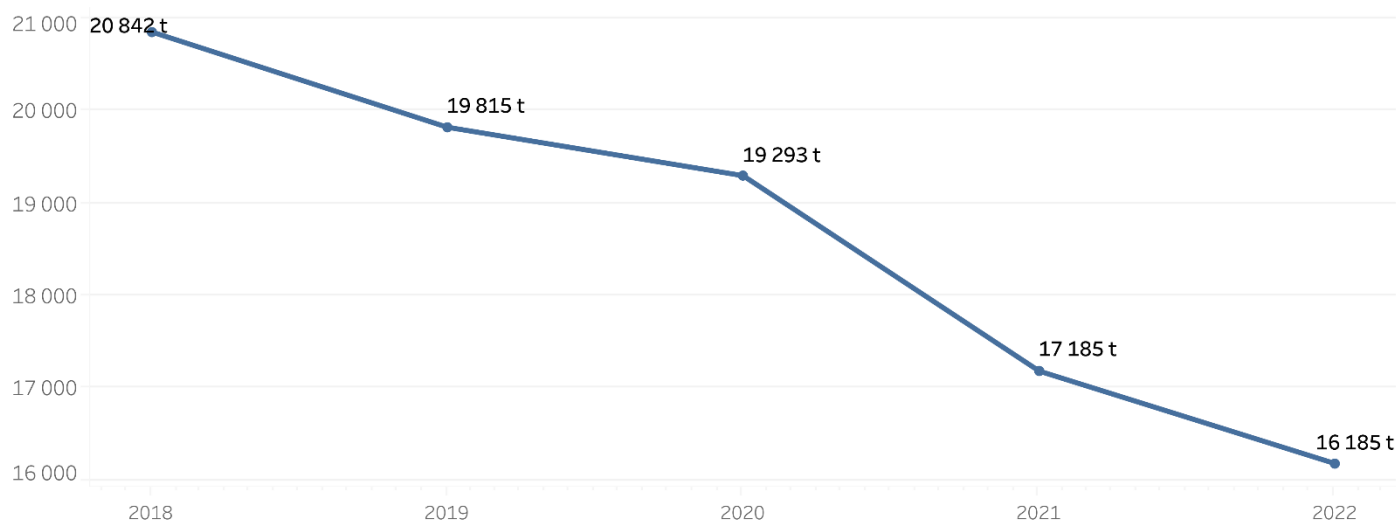

Źródło:

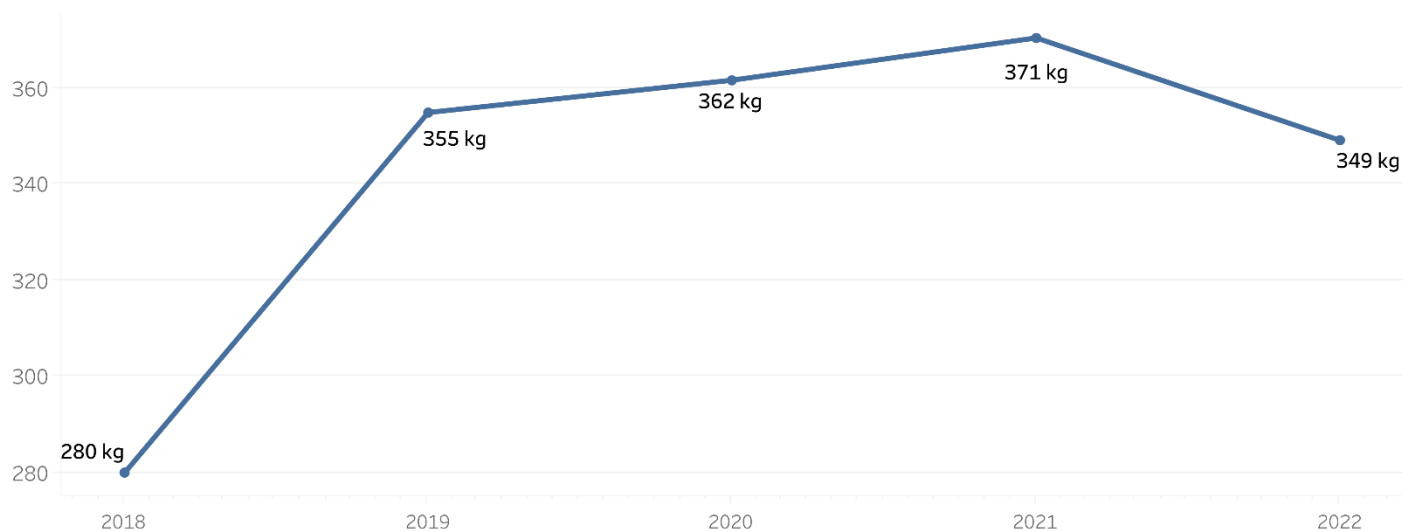
1 - GUS BDL

2 - Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi dla Gminy Miejskiej Przemyśl za lata 2018-2022

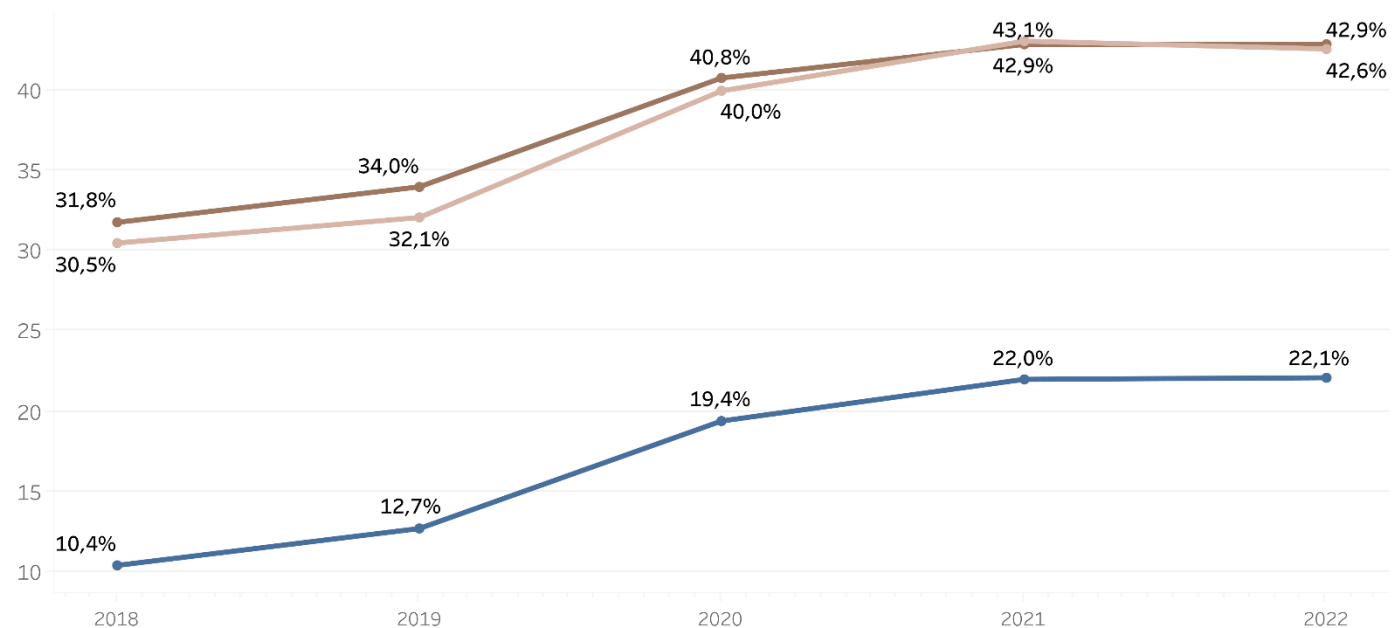
147. łączna ilość odpadów zebranych na terenie miasta (2)

148. Odpady na 1 mieszkańca (2)

149. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów z gospodarstw domowych (1)

Źródło:

1 - GUS BDL

2 - Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi dla Gminy Miejskiej Przemysł za lata 2018-2022

■ m. Przemysł

■ woj. podkarpackie

■ Polska

3. Transport

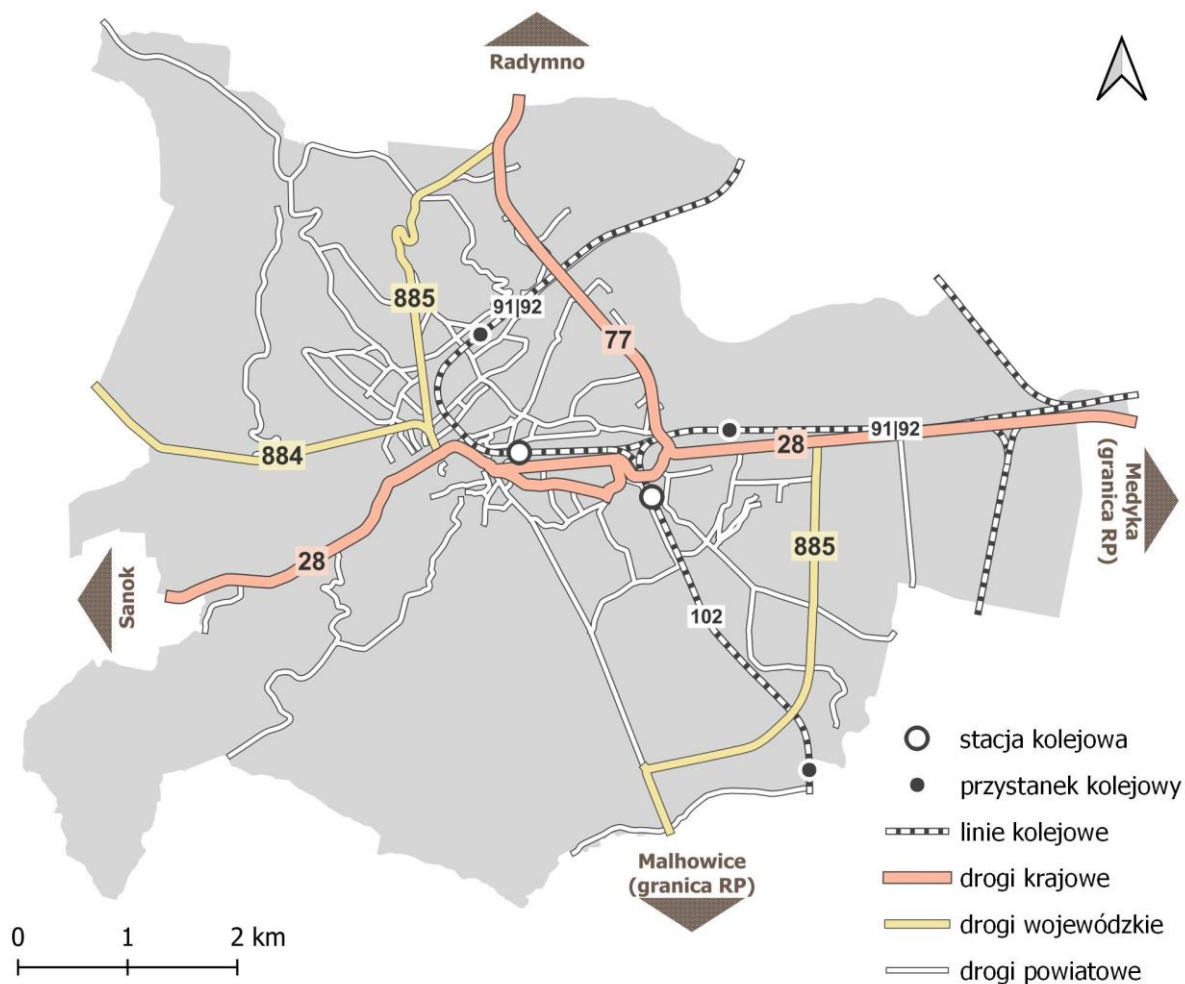
Przemysł położony jest w południowo-wschodniej części województwa podkarpackiego, w odległości około 8 km od przejścia granicznego z Ukrainą (przejście w Medyce). Przez teren miasta przebiegają dwie drogi krajowe:

- Nr 28 – relacji Zator – Wadowice – Skomielna Biała – Nowy Sącz – Jasło – Miejsce Piastowe – Sanok – Przemysł – polsko-ukraińskie drogowe przejście graniczne Medyka,
- Nr 77 – relacji Lipnik – Sandomierz – Nisko – Jarosław – Skołoszów – Przemysł.

Miasto przecinają także dwie drogi wojewódzkie:

- Nr 884 – relacji Przemysł – Bachórz – Domaradz,
- Nr 885 – relacji Przemysł – Malhowice.

Rysunek 6 Układ komunikacyjny Przemysła

Źródło: opracowanie własne

Ponadto układ drogowy miasta tworzy sieć dróg powiatowych i miejskich. Długość dróg na terenie miasta wynosi:

- 14,8 km – drogi krajowe,
- 11,6 km – drogi wojewódzkie,
- 62,7 km – drogi powiatowe,
- 118,3 km – drogi gminne

Łączna długość dróg wynosi 207,1 km, z czego 186,28 km posiada nawierzchnię twardą, a 20,82 km gruntową²⁴. W odległości około 12 km od miasta przebiega autostrada A4 łącząca wschód i zachód Polski (Jędrzychowice – Korczowa), będąca elementem europejskiej drogi E40. Miasto jest jednak stosunkowo słabo skomunikowane z autostradą, gdyż łącznik prowadzący z Przemyśla do węzła na autostradę jest na niektórych odcinkach drogą jednopasmową, co przy dużym natężeniu ruchu jest problematyczne.

Drogi krajowe i wojewódzkie przebiegające przez miasto cechują się wysokim natężeniem ruchu pojazdów – w szczególności odcinek drogi krajowej nr 77, gdzie w 2021 r. średni dobowy ruch roczny wyniósł blisko 22 tys. pojazdów ogółem.

Tabela 11 Średni dobowy ruch roczny na drogach krajowych i wojewódzkich przebiegających przez miasto w 2021 r.

Droga	Odcinek	Pojazdy ogółem	Samochody osobowe
DK28	Przemyśl /Gr. Miasta/ - Gr. Państwa /Medyka/	6 846	5 353
DK77	W. Przemyśl /A4/ - Żurawica /Ul. 3 Maja (Dw881)/	17 009	13 995
	Żurawica /Ul. 3 Maja (Dw881)/ - Przemyśl /Gr. Miasta/	21 803	18 919
DW884	Przemyśl /Dk28/ - Babice /Dw884/	3 941	3 419
DW885	Przemyśl - Gr. Państwa /Malhowice/	2 135	1 782

Źródło: opracowanie na podstawie *Generalnego Pomiaru Ruchu 2020/2021*.

Według danych GUS w 2022 r. w mieście zarejestrowanych było ponad 51 tys. samochodów osobowych – o 0,2% więcej niż w 2018 r. (wykres 154). Wzrost liczby samochodów nie jest zatem duży, jednakże biorąc pod uwagę malejącą liczbę ludności w tym zakresie można zauważyć coraz większą liczbę samochodów w stosunku do liczby mieszkańców miasta. W Przemyślu w 2022 r. w przeliczeniu na 1 000 osób przypadało aż 906 samochodów osobowych – znacznie więcej niż w województwie podkarpackim (634) i kraju (701) (wykres 155). Pod względem wieku, najwięcej pojazdów stanowiły samochody co najmniej 12 letnie (wykres 156). Duża liczba samochodów w mieście i tych wjeżdżających

²⁴ Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego dla Miasta Przemyśla na lata 2021-2030

do miasta z pobliskich gmin powoduje, że liczba miejsc parkingowych jest niewystarczająca. Z uwagi na fakt, że nie wszędzie da się poszerzyć istniejące parkingi bądź budować nowe, konieczny jest rozwój komunikacji zbiorowej i innych form przemieszczania się m.in. rowerem, pieszo. Ze względu na rozmiar miasta i jego ład przestrzenny, Przemysł może stać się miastem 15-minutowym²⁵.

W ramach Programu budowy 100 obwodnic na lata 2020-2030, planowana jest budowa zachodniej obwodnicy Przemysła. Trasa ma przechodzić przez drogę krajową nr 28 i 77 jako droga klasy GP (droga szybkiego ruchu) i mieć długość około 22 km. Jest to ważna inwestycja, ponieważ budowa obwodnicy pozwoli na wyprowadzenie ruchu tranzytowego z centrum miasta, co podniesie komfort życia mieszkańców oraz usprawni ruch tranzytowy.

Organizacją transportu publicznego na terenie miasta zajmuje się **Miejski Zakład Komunikacji Sp. z o.o. w Przemysłu** (MZK). Podmiot obsługuje Miasto Przemysł i gminy ościenne, z którymi podpisano porozumienia międzygminne – dotyczy to Gminy Przemysł, Gminy Żurawica i Gminy Krasiczyn. W 2022 r. MZK dysponował 39 autobusami, z czego 9 zasilanych było gazem CNG. Większość floty jest niskopodłogowa – 33 autobusy, co stanowiło 85% całej floty (wykres 158). Wszystkie autobusy miejskie wyposażone są w system informacji pasażerskiej, a 35 w monitoring wizyjny.

W latach 2018-2022 liczba realizowanych wozokilometrów na terenie miasta zmalała o 4,1%, wynosząc 1,6 mln w 2022 r. Liczba wozokilometrów ogółem także zmalała – o 4,8% do poziomu 1,8 mln (wykres 157). W 2022 r. odnotowano 21% wzrostu przychodów ze sprzedaży biletów w stosunku do 2021 r., na co wpływ miał wzrost cen paliw w wyniku wojny w Ukrainie i zmniejszenie obostrzeń wynikających z pandemii COVID-19²⁶. Sieć komunikacji miejskiej w Przemysłu składa się z 16 linii – 10 linii miejskich oraz 6 podmiejskich. Linie podstawowe kursują z częstotliwością co pół godziny. Obecna oferta komunikacyjna nie jest dostosowana do potrzeb osób pracujących, co zniechęca dużą część mieszkańców do korzystania z transportu publicznego – z tego względu istnieje potrzeba dostosowania oferty do aktualnych potrzeb mieszkańców. Liczba przystanków autobusowych wyniosła 240 w 2022 r., co w przeliczeniu na 1 km² wyniosło 5,2, czyli znacznie więcej niż wskaźnik dla województwa (0,6) i kraju (0,6) (wykres 152 i 153).

Przez miasto przebiegają także linie kolejowe takie jak:

- Nr 91 – Kraków Główny – Medyka,
- Nr 92 - Przemysł Główny – Medyka (linia szerokotorowa),
- Nr 102 - Przemysł – Malhowice,

²⁵ Miasto 15-minutowe – idea polegająca na tym, że mieszkańcy danego miasta/dzielnicy mają dostęp do wszystkich najpotrzebniejszych miejsc w obrębie 15 minut piechotą od miejsca zamieszkania.

²⁶ Sprawozdanie z działalności MZK sp. z o.o. Przemysł za 2022 r.

- Nr 615 – Przemysł Główny – Przemysł Bakończyce.

Linia nr 91 wchodzi w skład linii E 30, będącej jednym z paneuropejskich korytarzy transportowych, łączących Niemcy, Polskę i Ukrainę. Na terenie Polski zaczyna się w Zgorzelcu przy granicy z Niemcami, biegnie przez m.in. Wrocław, Opole, Katowice, Kraków, Rzeszów aż do Przemysła i dalej do granicy z Ukrainą w Medyce. Na linii Rzeszów – Przemysł - Medyka od lat trwają prace modernizacyjne. Końcem 2023 r. PKP Polskie Linie Kolejowe ogłosiły przetarg na opracowanie dokumentacji dla inwestycji mającej zwiększyć prędkość pociągów na tej linii do 200 km/h z Przemysła do Rzeszowa oraz 160 km/h z Przemysła do Medyki. Uruchomienie szybkich pociągów na linii Przemysł-Rzeszów podniosłoby atrakcyjność społeczno-gospodarczą miasta.

We wrześniu 2022 r. zakończono modernizację linii 102 Przemysł – Malhowice, która biegnie dalej na Ukrainę w kierunku miejscowości Chyrów, a następnie odbija w kierunku Ustrzyk Dolnych. W 2023 r. zakończono prace modernizacyjne po stronie ukraińskiej. Obecnie linia jest gotowa do obsługi pociągów pasażerskich. Współpraca transgraniczna z Ukrainą może w przyszłości pozwolić na reaktywację linii Przemysł – Chyrów – Ustrzyki Dolne. Reaktywacja linii podniosłaby atrakcyjność turystyczną Przemysła.

W mieście znajdują się trzy stacje kolejowe – Przemysł Główny, Przemysł Zasanie oraz uruchomiony w 2023 r. Przemysł Wschodni. W okresie 2018-2022 największą wymianę pasażerską na stacji Przemysł Główny odnotowano w 2022 r. Miasto Przemysł jest drugim co do wielkości węzłem kolejowym w województwie²⁷.

Tabela 12 Wymiana pasażerska na stacji Przemysł Główny w latach 2018-2022

Rok	Wymiana pasażerska w ciągu doby	Średnia dobowo liczba zatrzymań	Średnia liczba pasażerów na 1 zatrzymanie
2022	6 600	69	95
2021	2 300	61	35
2020	2 600	56	45
2019	5 500	72	80
2018	5 100	-	-

Źródło: dane Urzędu Transportu Kolejowego.

Uzupełnieniem sieci komunikacyjnej miasta są drogi rowerowe²⁸, których długość wyniosła 37,1 km w 2022 r. – o 10,4% więcej niż w 2018 r. (wykres 151). W przeliczeniu na 100 km² długość dróg rowerowych w Przemyslu w 2022 r. wyniosła 80,4 km – znacznie więcej niż wskaźnik dla województwa

²⁷ Program Strategiczny Rozwoju Transportu Województwa Podkarpackiego do roku 2030

²⁸ Zgodnie z definicją GUS drogi rowerowe są drogami przeznaczonymi do ruchu rowerów, niebędące jezdnią (drogą dla samochodów). Trasy rowerowe są natomiast ciągiem komunikacyjnym przeznaczonym dla rowerów, który może obejmować nie tylko drogi rowerowe, ale także pasy rowerowe na jezdniach, ulice o ruchu uspokojonym, drogi gruntowe itp.

(4,2 km) oraz kraju (6,3 km) (wykres 150). Drogi rowerowe zlokalizowane są głównie na obrzeżach miasta, ponadto wiele z nich nie łączy się w spójną sieć, co nie sprzyja sprawnemu i bezpiecznemu przemieszczaniu się rowerem. Brakuje dróg bądź wydzielonych pasów rowerowych wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych w mieście, przez co rowerzyści często przemieszczają się chodnikami – jest to niebezpieczne zarówno dla pieszych jak i rowerzystów.

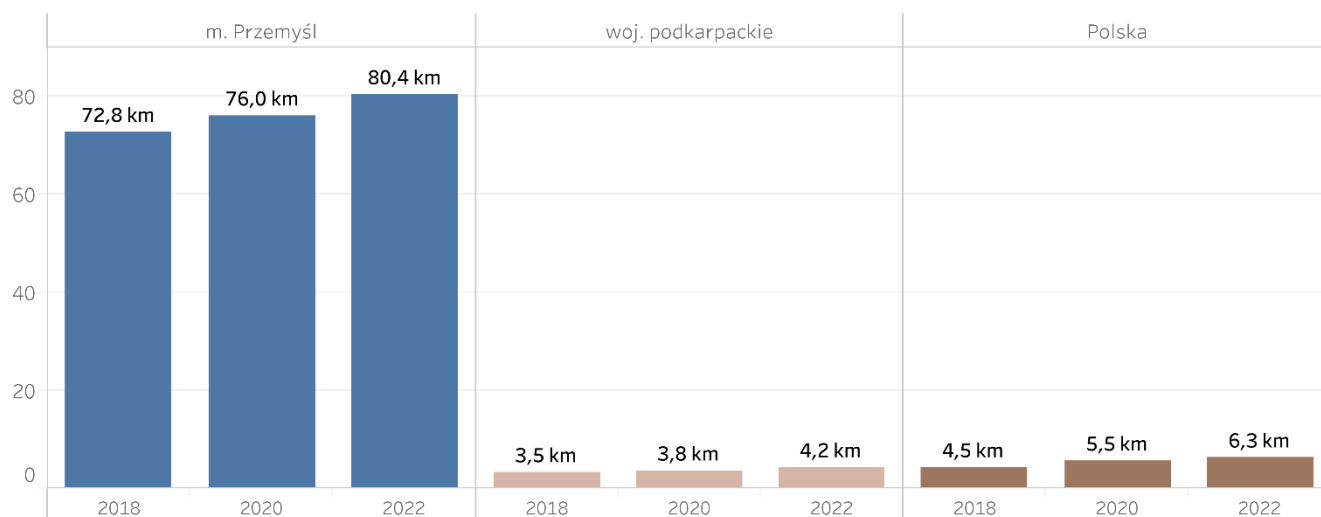
Przemysł posiada **Plan Zrównoważonego Rozwoju Publicznego Transportu Zbiorowego dla Miasta Przemysła na lata 2021-2030**, którego celem jest rozwój infrastruktury technicznej i oferty transportu zbiorowego. Plan rekomenduje szereg działań, w tym budowę parkingów typu P&R, B&R, rozbudowę infrastruktury przesiadkowej i podnoszenie konkurencyjności komunikacji publicznej względem indywidualnego transportu samochodowego. Drugim istotnym dokumentem z zakresu transportu jest **Strategia Rozwoju Elektromobilności Miasta Przemysła**, która zakłada redukcję negatywnego wpływu transportu na środowisko naturalne. Ponadto wspomniany dokument zidentyfikował problemy w sferze transportowej, m.in.: brak zeroemisyjnego taboru MZK, brak odpowiedniej infrastruktury dla pojazdów zeroemisyjnych, niewystarczające dostosowanie infrastruktury przystankowej i taboru do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, brak systemu parkingów typu Park&Ride, brak odpowiednich standardów dla dróg rowerowych.

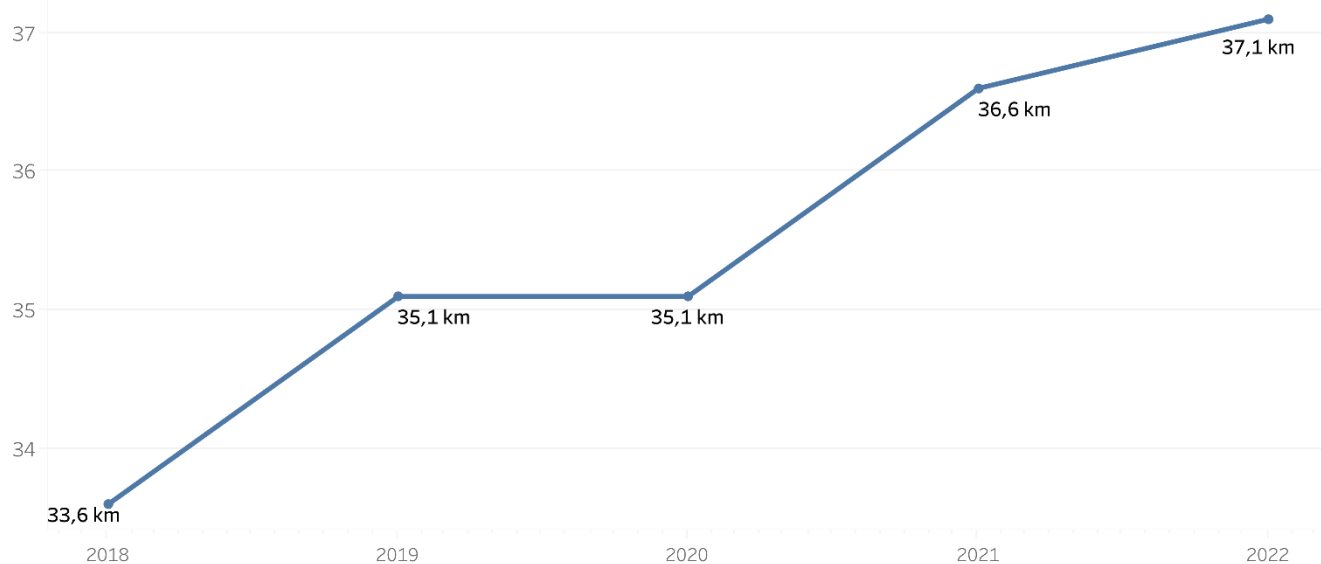
Zdania na temat dostępności transportu publicznego są podzielone – 27% respondentów ocenia ten aspekt jednoznacznie pozytywnie, a 35% negatywnie. Połowa respondentów najczęściej porusza się własnym samochodem po mieście (dociera do pracy, sklepów itp.) – blisko 27% porusza się głównie pieszo, a 4,2% rowerem. Tylko 11,6% korzysta na co dzień z komunikacji miejskiej. Główną przyczyną niekorzystania z transportu zbiorowego jest niska częstotliwość kursowania autobusów, na co wskazało 40,5% ankietowanych, w tym nieprzemysłany rozkład jazdy, który nie jest dostosowany do potrzeb mieszkańców. Respondenci wskazywali także na szybkość i wygodę przemieszczania się własnym samochodem, zbyt wysokie ceny biletów, czy niski komfort autobusów. Ponadto osoby korzystające z transportu kolejowego zwracają uwagę na niedostateczne połączenia autobusowe prowadzące do stacji kolejowych w mieście.

Ankietowani źle oceniają przepustowość głównych tras komunikacyjnych w godzinach szczytu – na problem zakorkowania miasta wskazuje blisko 56% z nich. Dość negatywnie oceniana jest jakość nawierzchni dróg i chodników – wiele respondentów wskazuje na zły stan dróg, w tym niewidoczność znaków poziomych na jezdni, co utrudnia bezpieczne poruszanie się po mieście, szczególnie osobom przyjezdnym. Negatywnie oceniane jest także bieżące utrzymanie dróg, szczególnie w sezonie zimowym. Wiele osób zwraca także uwagę na niską dostępność dróg i tras rowerowych, które nie tworzą spójnej sieci – dojazd rowerem do najważniejszych miejsc w mieście jest utrudniony. Respondenci dobrze oceniają oświetlenie ulic (51,1% pozytywnych głosów), natomiast poprawy wymaga bezpieczeństwo drogowe – większość oceniła ten aspekt „ani dobrze, ani źle” (53,1%), pozytywną opinię wyraziło jedynie 25% badanych.

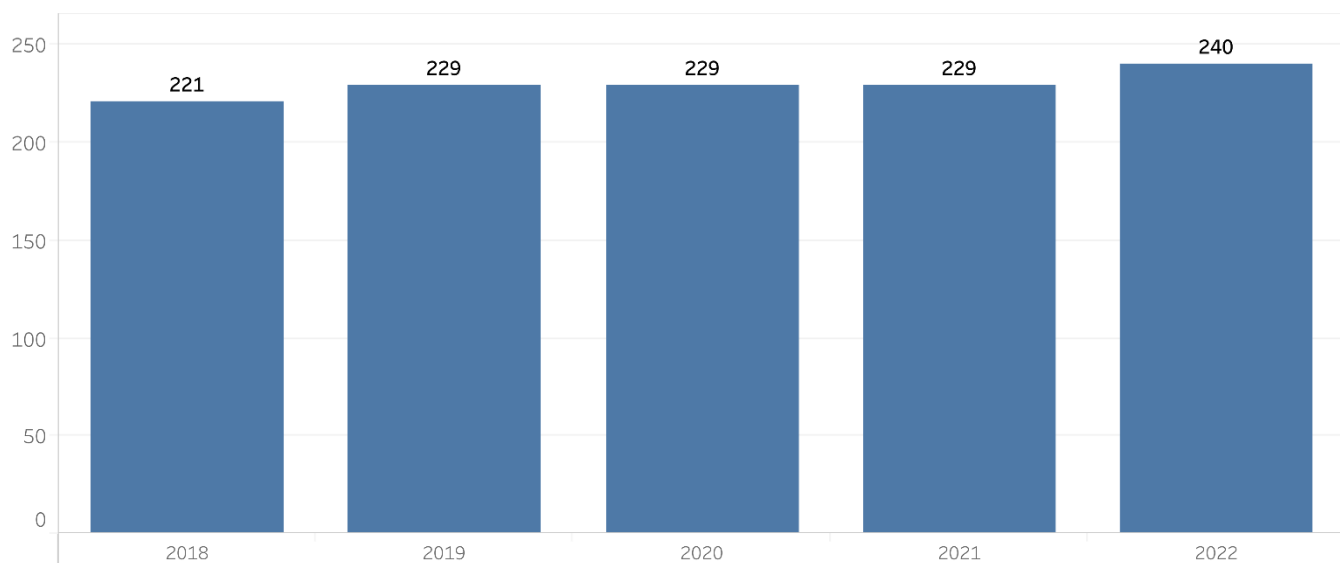
150. Drogi rowerowe na 100 km² (1)

151. Długość dróg rowerowych (1)

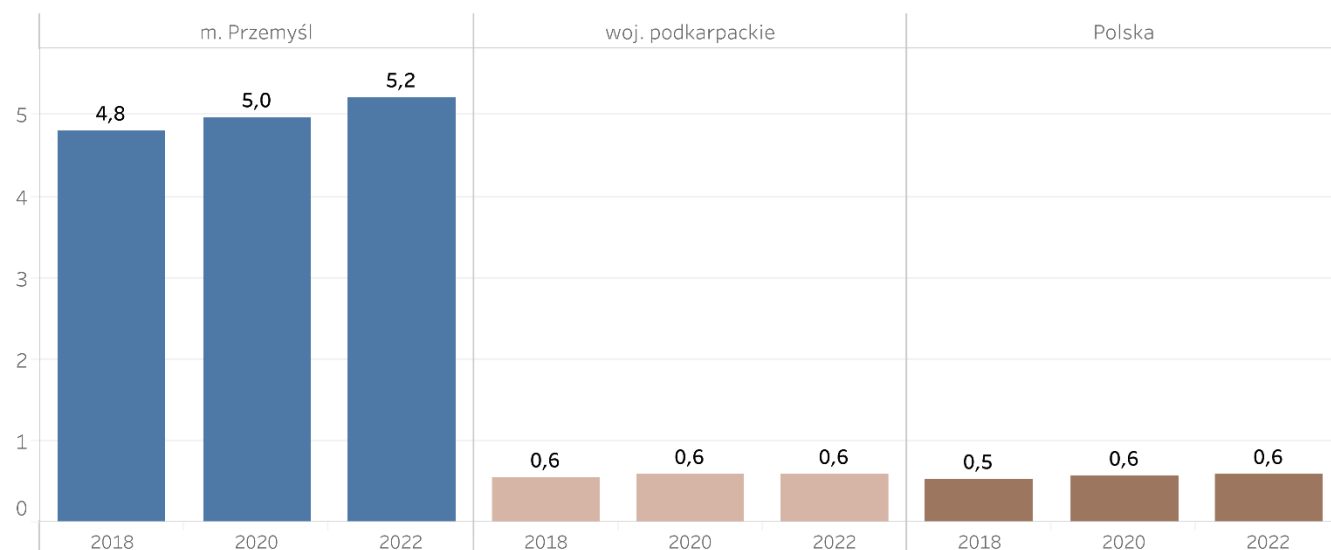

152. Przystanki autobusowe na terenie miasta (1)

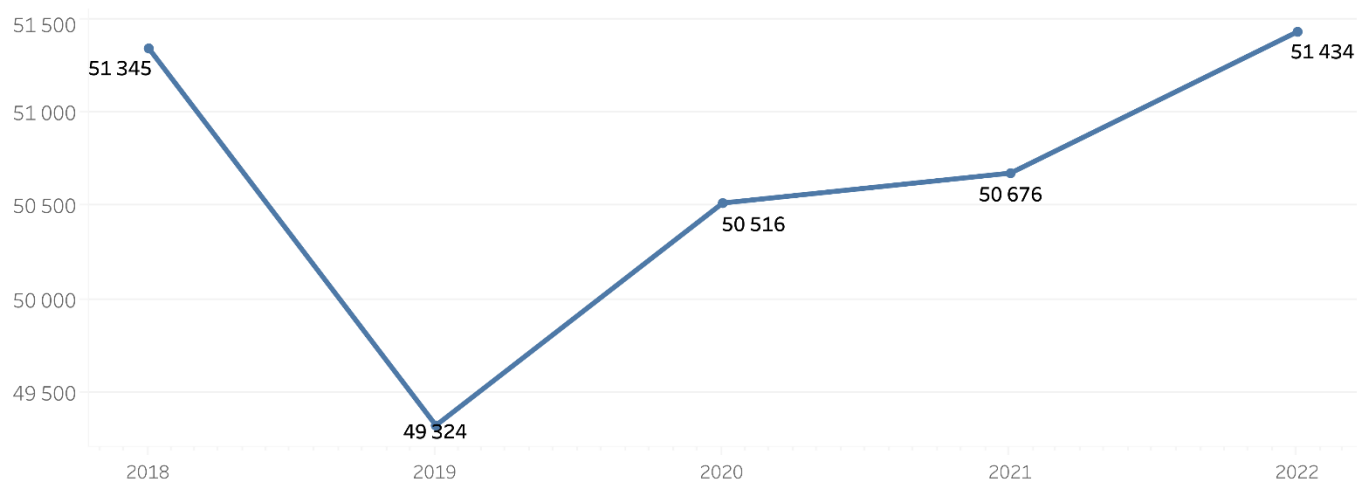

Źródło:
1 - GUS BDL

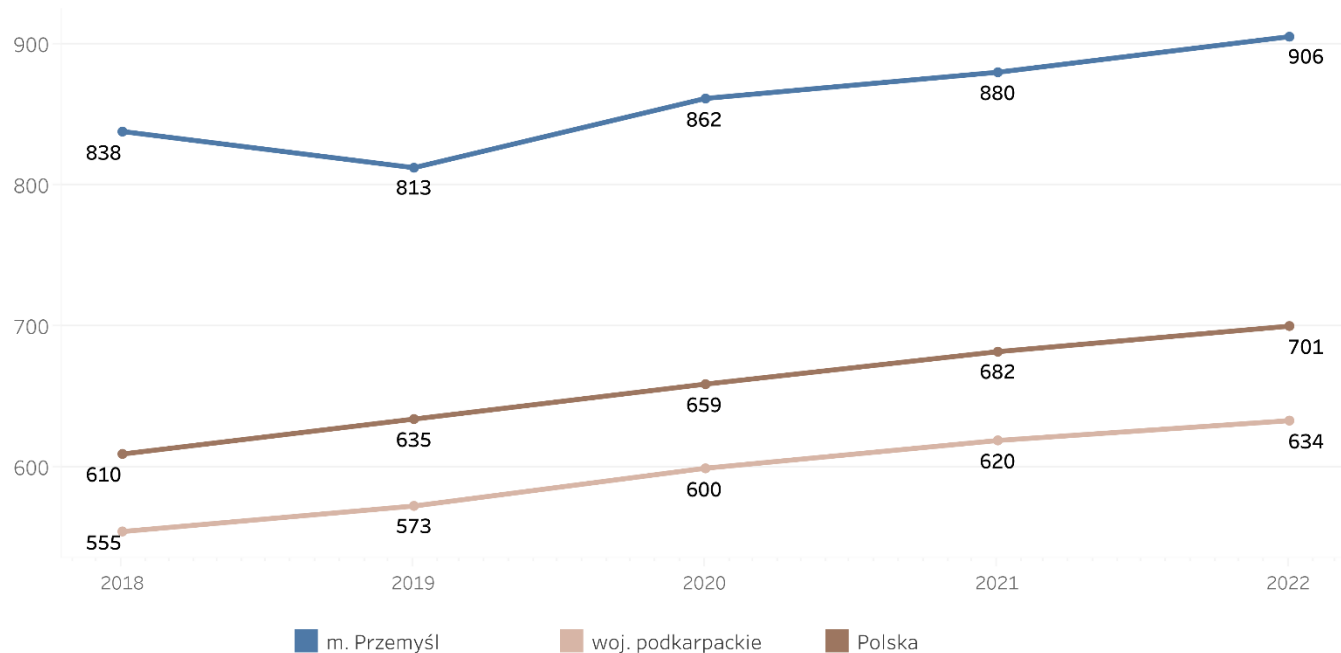
153. Liczba przystanków autobusowych na 1 km² (1)

154. Liczba samochodów osobowych zarejestrowanych na terenie miasta (1)

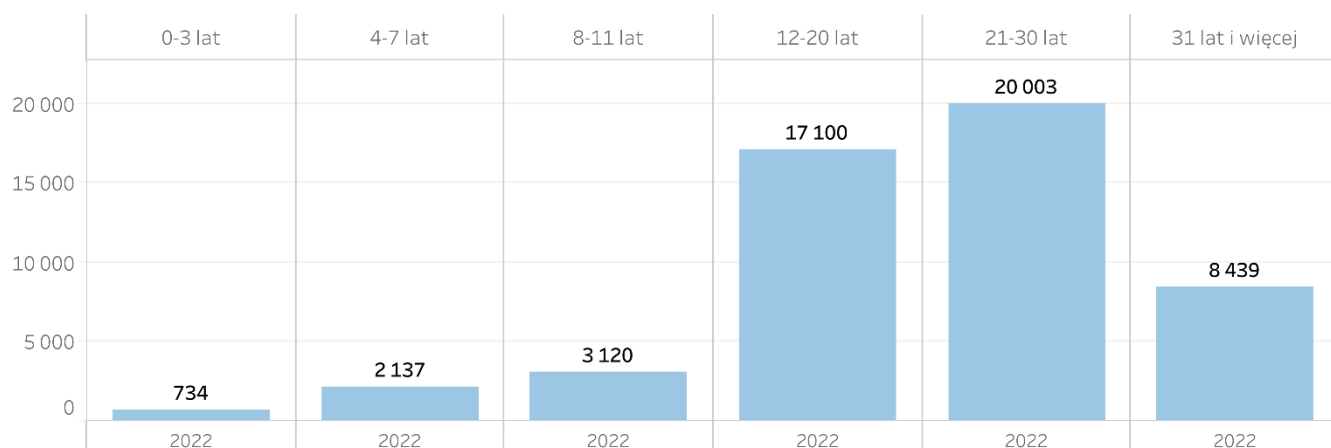

155. Liczba samochodów na 1 000 mieszkańców (1)

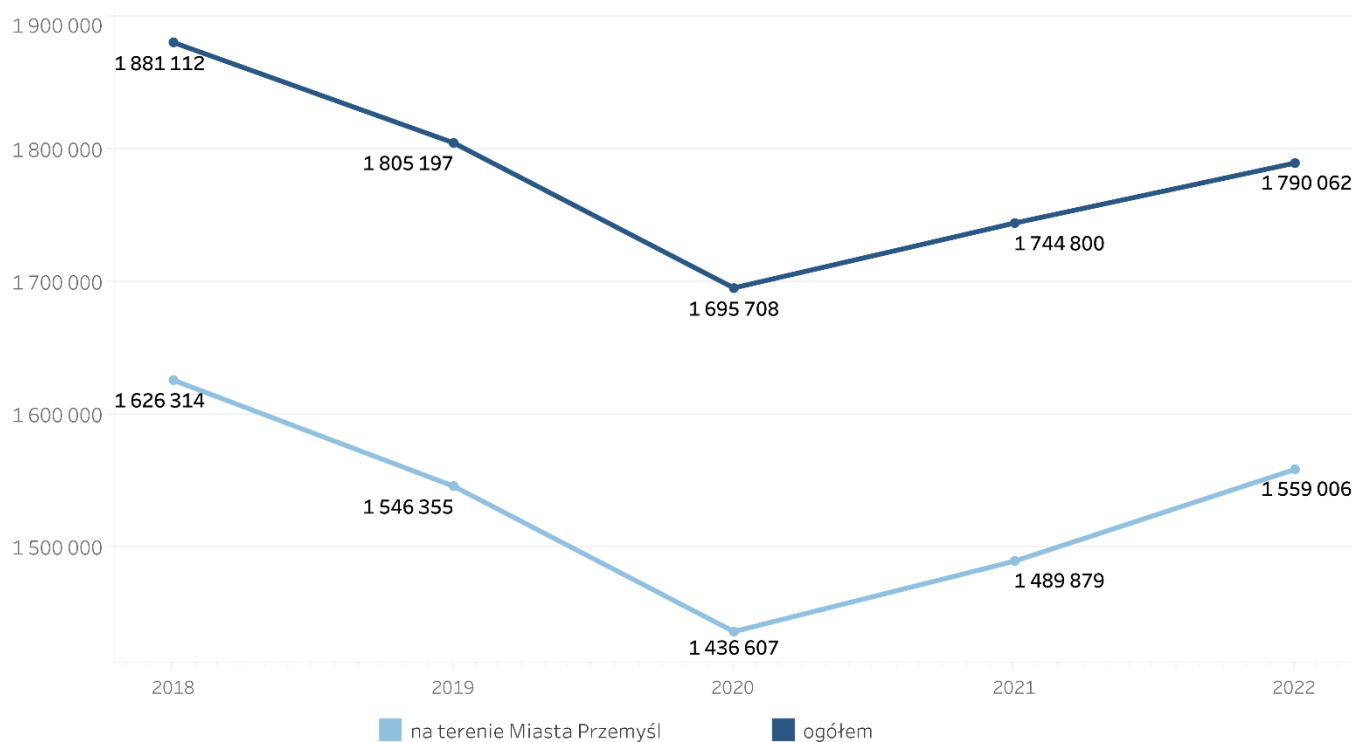

Źródło:
1- GUS BDL

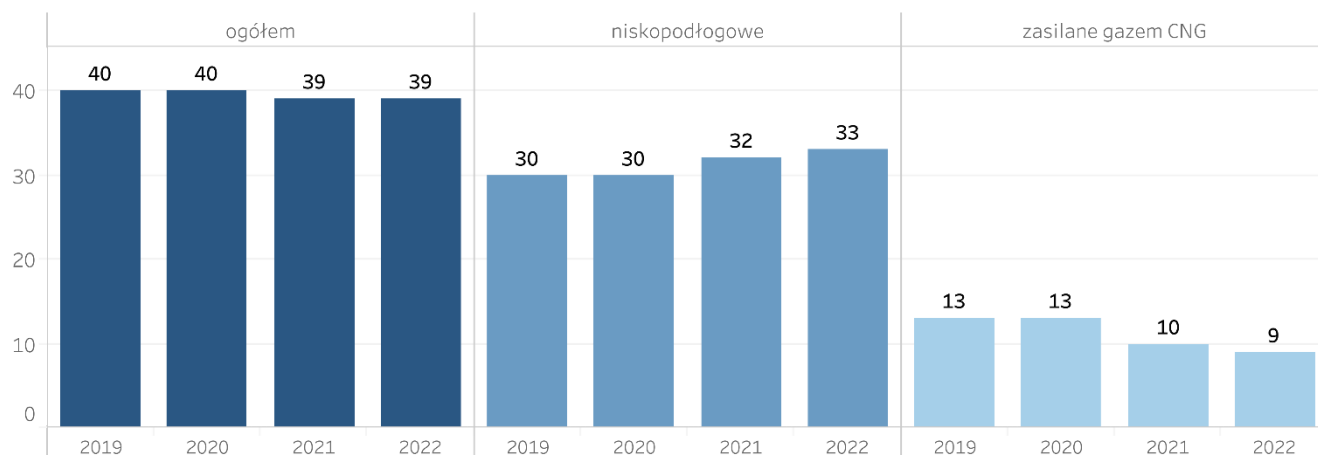
156. Liczba samochodów według grup wieku (1)

157. Liczba wozokilometrów zrealizowanych przez MZK w Przemyslu (2)

158. Liczba autobusów używanych przez MZK w Przemyslu (2)

Źródło:

1 - GUS BDL

2 - sprawozdania roczne z działalności MZK w Przemyslu za lata 2018-2022

4. Ład przestrzenny i rewitalizacja

Główny dokument planistyczny w zakresie ładu przestrzennego stanowi **Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Przemysła** przyjęte przez Radę Miejską Uchwałą Nr 68/2017 z dnia 25 maja 2017 r. Szczegółowe zasady polityki przestrzennej określone są za pomocą Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego (MPZP), które są aktem prawa miejscowego, a więc ich ustalenia są wiążące dla mieszkańców miasta i inwestorów. W 2022 r. MPZP objęte było 43,7% powierzchni miasta – o 6,6 pp. więcej niż w 2018 r. (wykres 160).

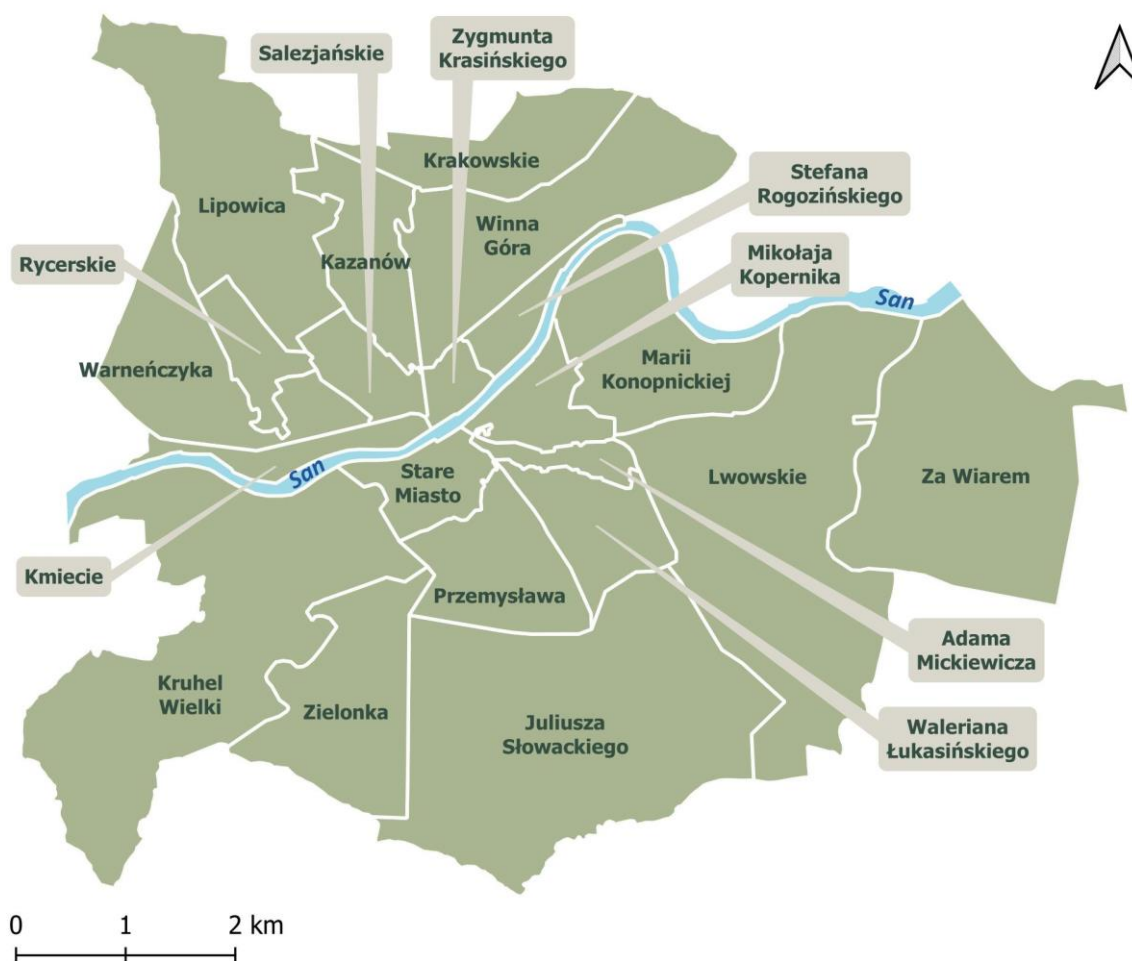
Zgodnie z nowelizacją ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023 r. poz. 977 z późn. zm.) studium ma zostać zastąpione planem ogólnym, który będzie podstawą nie tylko do uchwalania planów miejscowych, ale także do wydawania decyzji o warunkach zabudowy. Plan ogólny trzeba będzie sporządzić do 2025 r. Ponadto nowelizacja wprowadza możliwość opracowania zintegrowanych planów inwestycyjnych (ZPI), które będą uchwalane na wniosek inwestora, który podpisze z gminą umowę urbanistyczną określającą zobowiązania inwestora wobec gminy (np. współfinansowanie infrastruktury uzupełniającej, np. dróg dojazdowych). Takie rozwiązanie będzie miało na celu odciążenie samorządów w budowie infrastruktury zapewniającej zrównoważony rozwój przestrzenno-społeczny. ZPI będą musiały być zgodne z zapisami planu ogólnego, który zastąpi studium.

W *Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030* wskazano, że w europejskiej sieci osadniczej Przemysł należy do miast o znaczeniu regionalnym i lokalnym – do tej grupy miast zaliczono jeszcze Krosno. Układ przestrzenny miasta kształtowany był przez wydarzenia historyczne oraz uwarunkowania naturalne obszaru – główną naturalną barierą przestrzenną jest rzeka San, która dzieli miasto na północną i południową część. Wschodni obszar miasta podzielony jest rzeką Wiar. Miasto przecinane jest głównymi szlakami komunikacyjnymi, w tym linią kolejową. W *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Przemysła* wyróżniono trzy podstawowe jednostki przestrzenne:

- jednostka przestrzenna I Stare Miasto – najstarsza część miasta z dużą liczbą obiektów zabytkowych, w całości podlega ochronie konserwatorskiej. Jest obszarem wielofunkcyjnym, w którym skupiają się usługi o charakterze lokalnym i ponadlokalnym. Historyczny układ komunikacyjny nie spełnia współczesnych norm w zakresie szerokości ulic, chodników i miejsc do parkowania. Z uwagi na największe natężenie usług, liczby mieszkańców i turystów oraz ruchu samochodowego, obszar cechuje się także największą ilością konfliktów przestrzenno-funkcyjnych.

- jednostka przestrzenna II Śródmieście – obszar położony wokół centralnej części miasta z dominacją usług mieszkaniowych, administracyjnych, usługowych i handlowych. Cechuje się mniej zwartą zabudową niż Stare Miasto pochodzącą głównie z XX w. – obejmuje także powojenne budownictwo mieszkaniowe osiedlowe i jednorodzinne. Cechuje się większą powierzchnią terenów biologicznie czynnych.
- jednostka przestrzenna III Przestrzeń Ogólnomiejska – obejmuje pozostałą część miasta, w tym rozproszone tereny mieszkaniowo-usługowe, rolnicze, zielone. Większość obszaru jest niezabudowana stanowiąc rezerwę pod rozwój przestrzenny miasta. Na granicy miasta i okolicznych gmin wykształciła się mieszana zabudowa miejsko-wiejska, często chaotyczna.

Rysunek 7 Podział miasta na osiedla

Źródło: opracowanie własne

W mieście zdefiniowano 11 obszarów funkcjonalnych, niezależnych od głównych jednostek przestrzennych, których krótką charakterystykę przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 13 Obszary funkcjonalne Przemysła

Rodzaj obszaru	Charakterystyka
Obszary wielofunkcyjne	Zlokalizowane głównie w centralnej części miasta i na terenach peryferyjnych przeznaczonych pod nowe inwestycje. Najważniejszy obszar wielofunkcyjny wchodzi w skład Starego Miasta i częściowo Śródmieścia.
Obszary zabudowy dominującej funkcji mieszkaniowej wielorodzinnej	Większość tych terenów leży w obrębie Starego Miasta i Śródmieścia oraz w lewobrzeżnej części miasta. Obszary te charakteryzują się przewagą zabudowy wielorodzinnej spółdzielczej, komunalnej, deweloperskiej, którą uzupełnia zabudowa jednorodzinna i usługowa.
Obszary zabudowy dominującej funkcji mieszkaniowej jednorodzinnej	Obszary te rozlokowane są równomiernie na terenie całego miasta. Występują w formie zorganizowanych osiedli, pozostałości dawnej zabudowy zagrodowej oraz jako skupiska chaotycznej zabudowy powstałej w wyniku suburbanizacji.
Obszary zabudowy dominującej funkcji usług lokalnych	Zabudowa usługowa występuje głównie na obszarze Starego Miasta i Śródmieścia. Usługi zlokalizowane są na parterach budynków mieszkalnych, w wyodrębnionych centrach i pojedynczych budynkach usługowych.
Obszary zabudowy dominującej funkcji usług ponadlokalnych z wielkopowierzchniowymi obiektami handlowymi	Największe skupisko usług ponadpodstawowych znajduje się na terenie Starego Miasta. Wielkopowierzchniowe obiekty handlowe zlokalizowane są głównie w prawobrzeżnej części miasta
Obszary zabudowy dominującej funkcji przemysłowej, usług magazynowo - składowych, strefy ekonomicznej i stref gospodarczych	Prawie wszystkie obszary tego typu zlokalizowane są w prawobrzeżnej części miasta, w południowo-wschodniej dzielnicy przemysłowej. W obszarze występują niewielkie zespoły zabudowy mieszkalnej, które stanowią czynnik konfliktowy w obszarze przemysłowym.
Obszary zabudowy dominującej funkcji usług komunalnych	Do obszarów tych należą: stacja poboru i uzdatniania wody, oczyszczalnia ścieków, ciepłownia miejska, składowisko odpadów, cmentarze komunalne, bazy PKS i MZK. Zlokalizowane są głównie w obszarach mało zurbanizowanych.
Obszary otwarte zieleni urządzonej, sportu i rekreacji publicznej	Należą do nich tereny sportowo-rekreacyjne, tereny zieleni urządzonej i system ścieżek rowerowych.
Obszary otwarte zieleni leśnej i nieurządzonej	Lasy w Przemysłu położone są głównie na wzgórzach, przez co stanowią teren trudnodostępny dla procesu urbanizacji, a przez niską jakość gleb nie są terenami atrakcyjnymi dla rolnictwa. Obszary te oprócz lasów tworzą zbiorowiska zarośli, krzewów i łąk.
Obszary produkcji rolniczej i ogrodniczej	Funkcja rolnicza jest funkcją zanikającą na terenie miasta. Funkcje ogrodnicze spełniają Rodzinne Ogrody Działkowe o łącznej powierzchni około 260 ha, które zlokalizowane są zarówno w centrum miasta jak i na terenach słabo zurbanizowanych. Często zlokalizowane są na terenach zalewowych bądź osuwiskowych.
Tereny specjalne	Obszary chronione na podstawie ustawy Prawo geodezyjne i kartograficzne stanowiące tereny zamknięte wojskowe, związane z infrastrukturą PKP i inne.

Źródło: opracowanie na podstawie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Przemysła.

W 2023 r. powierzchnia Miasta Przemysł wyniosła 4 617 ha. Największą powierzchnię miasta (47,9%) zajmowały użytki rolne, których powierzchnia osiągnęła 2 211 ha – o 5,9% więcej niż w 2018 r. Powierzchnia gruntów zabudowanych i zurbanizowanych stanowiła blisko 40% powierzchni miasta ogółem, wynosząc 1 841 ha – o 7,1% mniej niż w 2018 r. Grunty pod wodami i nieużytki stanowiły kolejno 151 ha i 29 ha, a pozostałe grunty 33 ha (wykres 159).

Jednym z istotnych problemów w sferze przestrzennej jest zachodząca suburbanizacja miasta. Centrum Przemysła ulega wyludnieniu, natomiast silnie rozwijają się tereny peryferyjne w obrębie miasta i tereny podmiejskie w sąsiednich gminach. Mieszkańcy suburbiów w pełni korzystają z usług i infrastruktury miejskiej, przez co wzrasta presja ruchu samochodowego na centrum miasta, co tworzy problemy związane z brakiem miejsc parkingowych i zakorkowaniem głównych tras komunikacyjnych. W celu ograniczenia tych problemów niezbędne jest rozwijanie zintegrowanego systemu transportowego, w tym budowa centrów przesiadkowych, optymalizacja tras komunikacji miejskiej.

Uchwałą Nr 71/2022 Rady Miejskiej w Przemysłu z dnia 27 kwietnia 2022 r. utworzono **Park Kulturowy „Stare Miasto”**, którego celem jest ochrona krajobrazu kulturowego, zabytków i zespołu staromiejskiego wpisanego na listę Pomników Historii. Uchwała reguluje m.in. kwestie dotyczące umieszczania reklam, szyldów i innych informacji wizualnych.

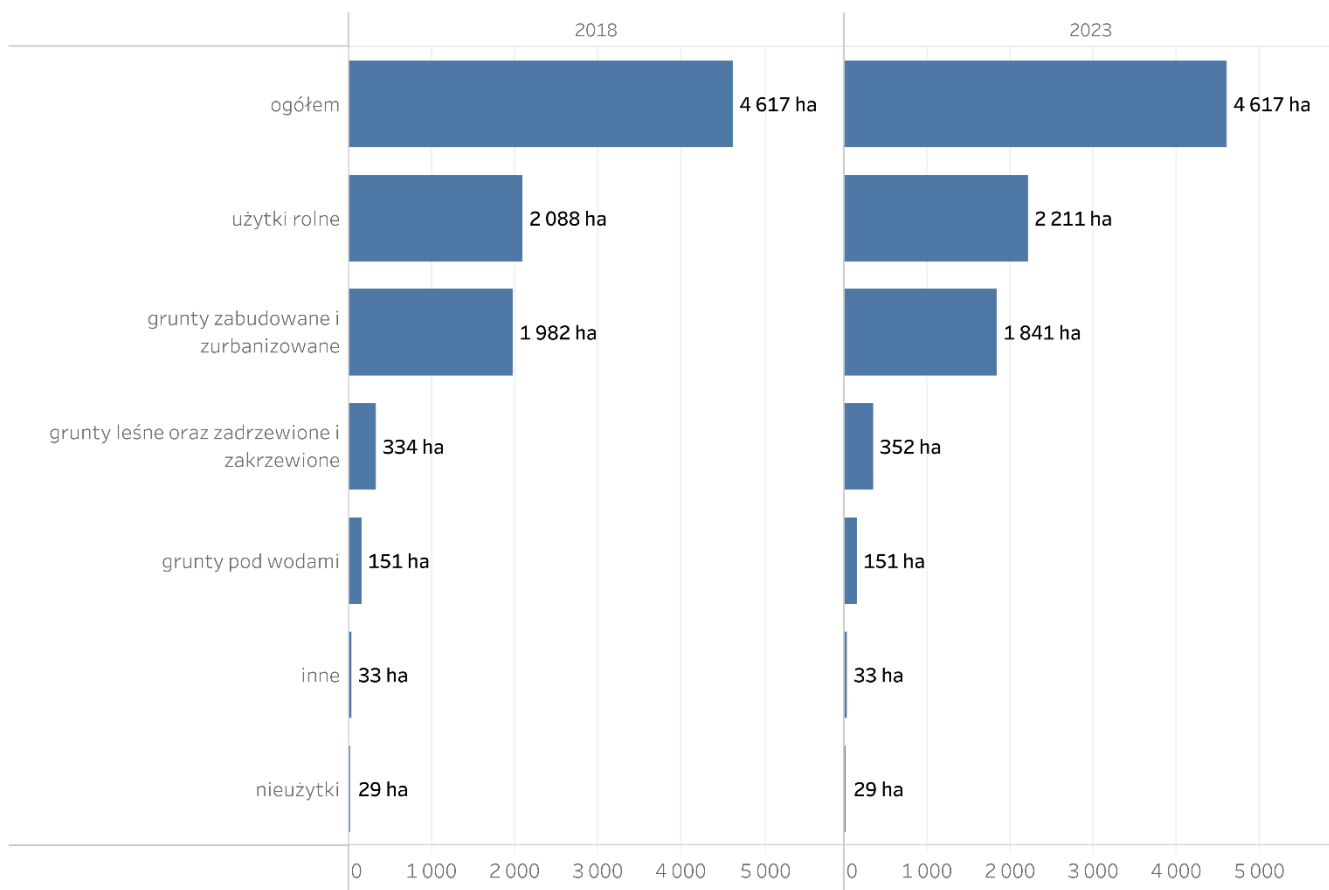
Rewitalizacja na terenie miasta prowadzona była na podstawie **Lokalnego programu rewitalizacji miasta Przemysła na lata 2016-2023** (Uchwała Nr 128/2018 Rady Miejskiej z dnia 21 sierpnia 2018 r.). Zgodnie z dokumentem, wyznaczony obszar rewitalizacji obejmował centralno-południową część Przemysła, na której zidentyfikowano najwyższe natężenie problemów społecznych. Ponadto obszar cechował się występowaniem problemów ze sfery gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej. W ramach wspomnianego dokumentu zaplanowano 8 projektów podstawowych oraz 6 uzupełniających.

W Przemysłu nie przeprowadzono audytu przestrzeni miejskiej pod względem dostępności, który pozwoliłby na dokładne wskazanie ograniczeń i barier utrudniających poruszanie się po mieście osób z niepełnosprawnościami. Urząd Miejski nie posiada także konkretnych danych liczbowych pozwalających na przedstawienie udogodnień i rozwiązań architektonicznych stosowanych w przestrzeni miejskiej. Jednakże biorąc pod uwagę opinie osób biorących udział w warsztatach strategicznych oraz ankietach, na terenie miasta występują liczne bariery architektoniczne, które uniemożliwiają bezpieczne poruszanie się po mieście osób starszych oraz z niepełnosprawnościami. Część miejsc jest niedostępna dla takich osób – dotyczy to także budynków użyteczności publicznej. Należy podkreślić, że w 2023 r. przyjęto **Standardy Dostępności dla Miasta Przemysła**, będące dokumentem przedstawiającym informacje na temat projektowania dostępnych przestrzeni publicznych. Dokument jest zbiorem wytycznych i dobrych praktyk, które należy dostosować do standardów obowiązujących w Przemysłu. Wykonawcy prac projektowych i budowlanych są zobligowani do stosowania Standardów Dostępności. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się możliwość odstępstw w projektowaniu konkretnych elementów, stosując alternatywne rozwiązanie zapewniające dostępność architektoniczną osobom ze szczególnymi potrzebami.

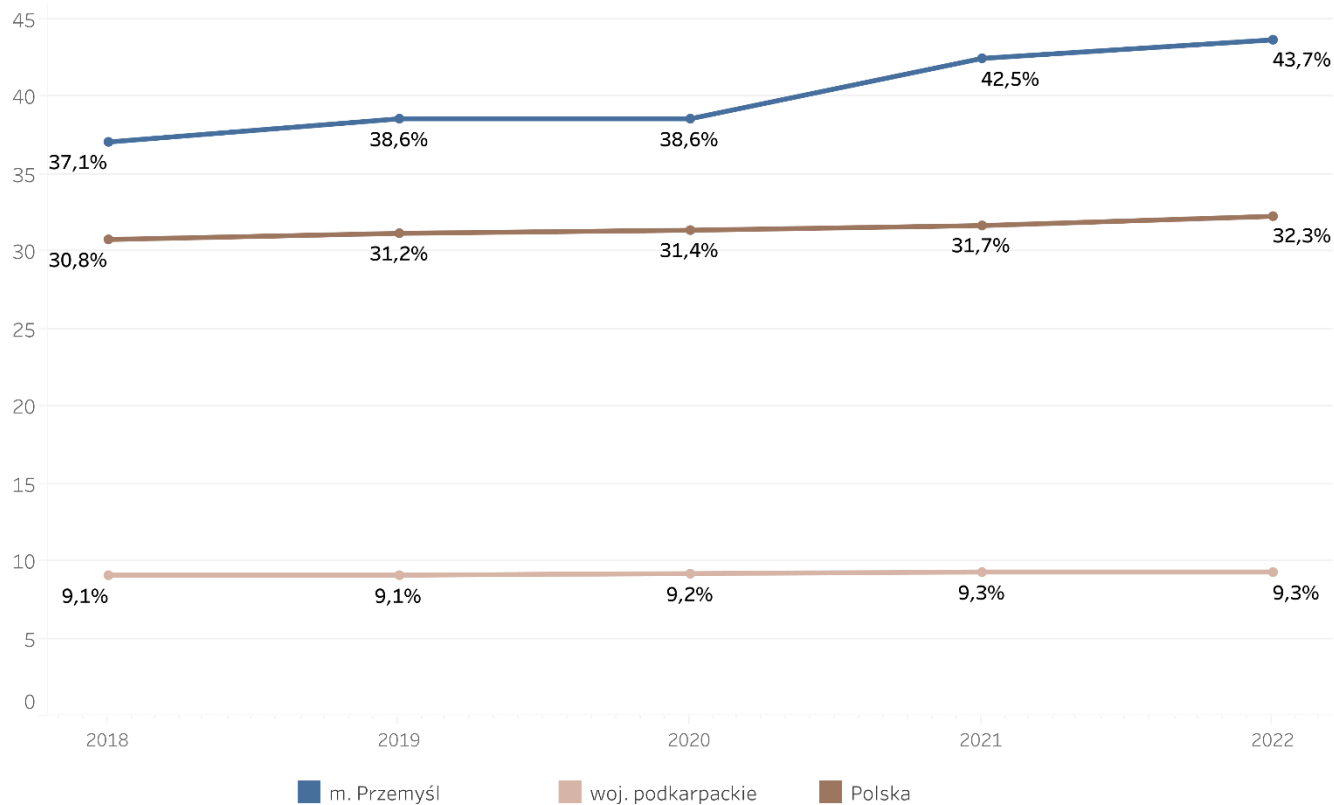
W ostatnich kilkunastu latach władze miasta podejmowały próby powiększenia granic administracyjnych Przemyśla – w 2010 r. udało się przyłączyć niewielkie sołectwo Kruhel Wielki leżące ówczesnie w Gminie Krasiczyn. Miasto boryka się z problemem braku terenów pod nowe inwestycje. Aktualnie szacuje się, że miasto zabudowane jest w około 70%²⁹ - wydzielenie nowych terenów pod zabudowę inwestycyjną jest zatem mocno ograniczone. Z tego względu początkiem 2024 r. władze miasta rozpoczęły kolejną próbę powiększenia miasta. Poszerzenie granic Przemyśla pozwoli na umocnienie miasta pod względem społeczno-gospodarczym, co przyczyni się do wzrostu jego konkurencyjności, a tym samym wzmocnienia całego regionu.

²⁹ <https://przemysl.pl/6717/dlaczego-powiekszamy-miasto.html>

159. Struktura użytkowania gruntów (2)

160. Udział powierzchni objętej MPZP (1)

Źródło:

1 - GUS BDL

2 - dane Urzędu Miejskiego w Przemysłu

Wnioski z diagnozy

SFERA SPOŁECZNA

Niekorzystna sytuacja demograficzna

W ostatnim dziesięcioleciu liczba ludności miasta zmalała o ponad 10%, co związane jest z utrzymującym się ujemnym przyrostem naturalnym i saldem migracji. Podstawowe wskaźniki demograficzne dla Miasta Przemyśl w latach 2018-2022 wypadają znacznie gorzej w porównaniu do województwa podkarpackiego i kraju. Prognoza demograficzna dla miasta do 2030 r.³⁰ także nie przedstawia się korzystnie, gdyż przewiduje się dalszy spadek liczby mieszkańców.

Migracje młodych osób

Z przeprowadzonych w ramach diagnozy badań jakościowych wynika, że Przemyśl nie jest miastem atrakcyjnym dla osób młodych. Według uczestników warsztatów przyczyną niskiej atrakcyjności miasta jest przede wszystkim brak odpowiednio rozwiniętego rynku pracy oraz oferty mieszkaniowej skierowanej do osób wchodzących w dorosłe życie. Młodzi ludzie często wyjeżdżają na studia do większych ośrodków miejskich takich jak m.in.: Rzeszów, Kraków, które mają szerszą ofertę edukacyjną. Wiele z tych osób do Przemyśla nie powraca, gdyż znajdują atrakcyjną pracę w większych miastach.

Starzenie się społeczności lokalnej

Przemyśl od lat notuje coraz wyższą liczbę mieszkańców w wieku poprodukcyjnym – ich odsetek w liczbie ludności ogółem wyniósł niemal 28% w 2022 r. Zarówno odsetek jak i dynamika wzrostu udziału osób w wieku poprodukcyjnym jest znacznie wyższa niż w województwie podkarpackim i kraju. Warto także zaznaczyć, że w analizie porównawczej przedstawionej w Planie Rozwoju Lokalnego, sytuacja w Przemyślu przedstawia się gorzej niż w podobnych miastach. Intensywne starzenie się społeczności lokalnej powoduje, że rosną potrzeby z zakresu opieki społecznej i oferty usług zdrowotnych.

Suburbanizacja miasta

W ostatnich latach zauważa się suburbanizację Przemyśla – mieszkańcy miasta przeprowadzają się głównie do pobliskich gmin takich jak Gmina Przemyśl i Gmina Żurawica. Suburbanizacja nie jest korzystna dla miasta, gdyż powoduje konieczność ponoszenia większych kosztów na rozwój i utrzymanie infrastruktury podmiejskiej. Ponadto proces

³⁰ Prognoza ludności na lata 2023-2060, Główny Urząd Statystyczny – opracowanie przedstawia przewidywane trendy demograficzne.

suburbanizacji może powodować zatracenie charakteru zwartego miasta na rzecz rozległych suburbiów.

Niski poziom aktywności społecznej

Z badań przeprowadzonych na potrzeby niniejszego dokumentu oraz Strategii Partycypacji Społecznej³¹ wynika, że mieszkańcy rzadko angażują się w sprawy miasta, co szczególnie dotyczy młodych osób. Największą popularnością cieszą się formy aktywizacji społecznej wymagające najmniej czasu i uwagi z punktu widzenia mieszkańców – np. badania ankietowe. Niewiele osób uczestniczy w konsultacjach, warsztatach itp., a jeszcze mniej podejmuje własne inicjatywy społeczne. Z badań przeprowadzonych na potrzeby Strategii Partycypacji Społecznej wynika, że przyczyną niskiej aktywności społecznej jest słaba komunikacja pomiędzy władzami miasta a mieszkańcami, w tym nieufność mieszkańców wobec władz samorządowych. Duża część respondentów jest zdania, że władzom miasta nie zależy na poznaniu opinii mieszkańców na różne aspekty funkcjonowania Przemysła. Podobne zdanie mieli uczestnicy badań ankietowych przeprowadzonych w ramach diagnozy strategicznej, co potwierdza istniejący problem w komunikacji na linii mieszkańcy – władze miasta. Ponadto problem stanowi dotarcie z informacją do mieszkańców o przeprowadzanych ankietach, badaniach, konsultacjach. W ostatnich latach wdrożono m.in. aplikację Miasto Przemysł, której celem jest informowanie mieszkańców o bieżących wydarzeniach w mieście, jednakże nadal nie jest to popularna forma komunikacji.

Centrum Aktywizacji Społecznej

Istotnym wyzwaniem jest aktywizacja i integracja lokalnej społeczności. Na wzrost aktywności wśród mieszkańców wpływa m.in. działalność organizacji pozarządowych. Jak wskazano wyżej, Przemysł charakteryzuje się niską aktywnością społeczną – z tego względu na terenie miasta powstało Centrum Aktywizacji Społecznej, które stało się miejscem działalności wielu organizacji, a także miejscem spotkań dla różnych grup mieszkańców. Z uwagi na problemy z aktywnością wśród mieszkańców, tworzenie tego typu miejsc ma szczególne znaczenie dla rozwoju społecznego miasta.

Wielokulturowość

Z uwagi na swoje położenie Przemysł prawie od zawsze był miastem wielokulturowym, w którym funkcjonowały obok siebie katolicyzm i prawosławie, a dużą część mieszkańców stanowiły różne grupy narodowościowe. Obecnie wśród obcokrajowców przeważają Ukraińcy. Z jednej strony wielokulturowość może być przyczyną konfliktów i prowadzić

³¹ Uchwała Nr 46/2024 Rady Miejskiej w Przemysłu z dnia 23 lutego 2024 r.

do zjawiska wykluczenia społecznego, a z drugiej stanowi istotny czynnik rozwojowy oraz świadczy o tolerancji i otwartości miasta na różne kultury. Wielokulturowość stanowi szansę na kreowanie wizerunku Przemyśla jako miasta dostępnego, otwartego oraz na tworzenie wspólnoty lokalnej w oparciu o różnorodność kulturową, narodową, czy religijną.

Problemy w obszarze ochrony zdrowia

Głównym podmiotem świadczącym usługi zdrowotne na terenie miasta jest Wojewódzki Szpital im. Św. Ojca Pio w Przemyślu. Przeciętny czas oczekiwania na wizytę w poradniach i na oddziałach jest stosunkowo długi, na co zwracają uwagę ankietowani mieszkańcy. Wydłużony czas oczekiwania na wizytę może być jedną z przyczyn wysokiej umieralności (liczby zgonów na 100 tys. osób) na terenie miasta – od lat wskaźnik ten utrzymuje się na poziomie wyższym niż w województwie i kraju. Wpływ na wysoką umieralność ma także duża liczba seniorów. Mając na uwadze aktualne trendy demograficzne, zauważa się potrzebę wzmocnienia opieki geriatrycznej na terenie Przemyśla. Problemem jest deficyt kadry medycznej, w szczególności lekarzy niektórych specjalizacji (np. lekarzy geriatrów). Mieszkańcy wskazują, że w Przemyślu szczególnie ciężko dostać się do lekarza specjalisty – długi czas oczekiwania zmusza do korzystania z prywatnych usług lekarskich, co ogranicza dostęp do opieki zdrowotnej osobom mniej zamożnym. Wiele osób zgłasza także problem z dostaniem się do lekarza rodzinnego – zaczynając od utrudnionej rejestracji w przychodniach (brak możliwości umówienia wizyty telefonicznie lub online), kończąc na długim czasie oczekiwania na wizytę.

Zmieniające się potrzeby wobec oferty usług pomocy społecznej

Z uwagi na wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, wzrasta liczba osób potrzebujących pomocy z uwagi na podeszły wiek i niepełnosprawność. Usługi opiekuńcze i oferta opieki wytchnieniowej są niewystarczające w stosunku do potrzeb. Problemem jest także niedostateczna liczba rodzin zastępczych i wspierających. Niezbędne są działania promujące rodzinną pieczę zastępczą oraz pozyskiwanie kandydatów spełniających wymagania do pełnienia roli rodziny zastępczej.

Bezrobocie

Do głównych problemów społecznych miasta należy zaliczyć bezrobocie – w ostatnich latach był to główny powód przyznawania świadczeń pomocy społecznej. Stopa bezrobocia w 2023 r. wyniosła 10%, co było wartością wyższą niż w województwie i kraju. Długotrwałe bezrobocie generuje szereg innych problemów społecznych takich jak m.in.: ubóstwo i uzależnienia. Ponadto niemożność znalezienia pracy na terenie miasta zachęca wiele osób

do wyjazdu, szczególnie osób młodych i wykształconych. Odptyw mieszkańców z miasta jest spowodowany głównie nieatrakcyjnym rynkiem pracy.

Ograniczona dostępność żłobków

W mieście funkcjonują wyłącznie żłobki prywatne, z których część jest wspierana finansowo przez Miasto Przemysł. Z przeanalizowanych danych wynika, że liczba wolnych miejsc w żłobkach jest wyższa od liczby dzieci do nich zapisanych, zatem problem z dostępnością miejsc w żłobkach nie występuje. Problemem jest natomiast dostępność cenowa żłobków – respondenci w ankiecie często podkreślali, że brakuje publicznej placówki, które zaoferowałyby tańsze usługi, atrakcyjne cenowo dla rodzica. Ograniczona oferta żłobkowa często opóźnia powrót rodziców (głównie matek) na lokalny rynek pracy.

Dobrze rozwinięta oferta edukacyjna

Miasto Przemysł prowadzi 12 przedszkoli, ponadto w mieście funkcjonuje także 16 placówek prywatnych. Dostępność przedszkoli jest dobrze oceniana – liczba miejsc w placówkach przewyższa liczbę dzieci. W mieście działa kilka szkół podstawowych oraz kilkanaście szkół ponadpodstawowych oferujących różnorodne kierunki nauczania. Przemyskie licea i technika cechują się wysoką jakością nauczania, na co wskazują m.in. wysokie miejsca szkół w rankingu Perspektywy, dotyczących najlepszych liceów i techników. Ofertę edukacyjną uzupełnia Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Przemysłu.

Problemy szkół podstawowych i ponadpodstawowych

Głównym problemem w zakresie edukacji jest potrzeba rozwoju infrastruktury – budynki szkół często wymagają przeprowadzenia remontów, modernizacji, rozbudowy, doposażenia pracowni, a także przystosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Ponadto wiele szkół zgłasza zapotrzebowanie na kadre nauczania specjalnego oraz na personel uzupełniający – taki jak m.in.: psycholog, pedagog, logopeda, pielęgniarka. W zakresie oferty szkół istnieje konieczność organizacji zajęć wyrównawczych i pozalekcyjnych. Pracownicy szkół zauważają problemy wśród uczniów zarówno szkół podstawowych, jak i ponadpodstawowych – najczęściej wskazują na uzależnienie od urządzeń mobilnych, problemy z koncentracją i motywacją do nauki. Część uczniów jest uzależniona od używek – głównie papierosów elektronicznych. Ponadto istnieje potrzeba dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy, w tym podnoszenie kompetencji zawodowych uczniów w odniesieniu do wymagań potencjalnych pracodawców.

Bogate dziedzictwo historyczno-kulturowe

Ze względu na długą historię miasta, Przemyśl cechuje się bogatym dziedzictwem historyczno-kulturowym, które jest wynikiem wielowiekowego przenikania się kultur. Wydarzenia historyczne, wielokulturowość, tradycje oraz dziedzictwo materialne stanowią podstawy tożsamości miasta, a także lokalnej społeczności. Szczególną rolę odgrywają obiekty zabytkowe – Przemyśl jest jednym z miast o największej liczbie zabytków. Najważniejszym zabytkiem jest Twierdza Przemyśl, będąca pozostałością po monarchii austro-węgierskiej oraz zespół staromiejski – oba obiekty wpisane są na listę Pomników Historii.

Oferta kulturalno-rozrywkowa i sportowo-rekreacyjna

Przemyśl jest jednym z głównych ośrodków kulturalno-rozrywkowych w regionie. Zasoby kulturalne miasta wynikają z jego transgranicznego położenia, wielokulturowości przejawiającej się w dziedzictwie historycznym miasta oraz rozpoznawalnych produktów turystycznych (m.in.: Twierdza Przemyśl, zabytki). W mieście organizowany jest szereg imprez kulturalno-rozrywkowych, jednakże zdaniem mieszkańców nie jest to wystarczające – część mieszkańców negatywnie ocenia istniejącą ofertę. Problemem jest niedocieranie z ofertą do mieszkańców, brak atrakcyjnej oferty dla młodzieży oraz niski poziom niektórych imprez kulturalnych. Infrastruktura sportowo-rekreacyjna w mieście jest dość dobrze rozwinięta – mieszkańcy mają możliwość uprawiania różnych dyscyplin sportowych.

Potencjał turystyczny

Miasto posiada potencjał do rozwoju turystyki, która obecnie nie stanowi istotnego udziału w lokalnej gospodarce. Przemyśl jest miastem atrakcyjnym turystycznie z powodu transgranicznego położenia, obecności rzeki San oraz licznych obiektów zabytkowych. Zabytki stanowią najważniejszy atut miasta – ze względu na ich duże zagęszczenie, Przemyśl ma szansę zostać wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, dzięki czemu wzrośnie rozpoznawalność miasta na arenie międzynarodowej. Wokół miasta istnieje wiele obiektów i miejsc wartych odwiedzenia, co także wzmacnia potencjał turystyczny Przemyśla. Problem stanowi istniejąca oferta noclegowa – brak hoteli o wysokim standardzie oraz niski stopień wykorzystania kluczowych walorów turystycznych miasta, w tym także niewykorzystany potencjał miejsc, które mogłyby zostać zagospodarowane na cele turystyczne. Ponadto Przemyśl posiada niesprecyzowany wizerunek i cechuje się niedostateczną promocją w regionie i kraju – biorąc pod uwagę istniejące potencjały, Przemyśl mógłby być miastem znacznie bardziej rozpoznawalnym. Przemyśl jako miasto

transgraniczne ma także szansę na rozwój turystyki biznesowej – obecnie brakuje obiektów umożliwiających organizację większych spotkań biznesowych, konferencji itp.

Niewystarczająca oferta mieszkaniowa

W ostatnich latach liczba mieszkań na terenie miasta wzrosła, lecz liczba oddawanych do użytkowania nowych mieszkań w stosunku do liczby mieszkańców była niższa w porównaniu do województwa i kraju. Dostępność cenowa mieszkań była natomiast wyższa. Na terenie miasta brakuje mieszkań przystępnych cenowo dla mniej zamożnych osób – na ten problem wskazuje głównie młodzież. Biorąc pod uwagę ceny wynajmu bądź kupna mieszkania oraz istniejący rynek pracy, oferta mieszkaniowa nie jest atrakcyjna dla osób młodych – jest to jeden z głównych czynników zachęcających młodzież do opuszczenia miasta. Na terenie miasta obserwuje się także zapotrzebowanie na mieszkania komunalne – problemem jest zły stan techniczny budynków, w których zlokalizowane są tego typu mieszkania. Budynki te wymagają szeregu prac remontowo-modernizacyjnych.

Bezpieczeństwo

Na stan bezpieczeństwa wpływa działalność przestępcza na terenie miasta oraz położenie Przemysła w obszarze transgranicznym. W ostatnich latach liczba wykroczeń odnotowanych przez Policję wzrosła, jednakże liczba zgłoszeń o interwencję od mieszkańców zmalała, co może świadczyć o zwiększonej skuteczności wykrywania przestępstw. Z badań ankietowych i jakościowych wynika, że poprawy wymaga bezpieczeństwo drogowe – w szczególności stan nawierzchni, odpowiednie oznakowanie itp. Ponadto z uwagi na zmiany klimatyczne, miasto zagrożone jest wystąpieniem powodzi i suszy, co wymaga podjęcia działań nastawionych na przygotowanie miasta do tych zmian.

STREFA GOSPODARCZA

Niedobór terenów inwestycyjnych

Obecnie w Przemysłu brakuje nowych terenów przeznaczonych pod inwestycję. Działki znajdujące się w obrębie Tarnobrzeskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej EURO-PARK WISŁOSAN zostały w pełni zagospodarowane. Pozostałych terenów inwestycyjnych jest niewiele, ponadto są one nieuzbrojone, co nie zachęca przedsiębiorców do inwestowania w mieście. Jak wynika z przeprowadzonych badań ankietowych i jakościowych, proces uzbrajania terenów trwa stosunkowo długo – niezbędne jest zatem usprawnienie tego procesu. Brak działek inwestycyjnych blokuje rozwój miasta, z tego względu zachodzi konieczność powiększenia granic administracyjnych miasta.

Potencjał do rozwoju gospodarczego

Przemysł jest jednym z głównych biegunów wzrostu w regionie i głównym miejscem pracy dla mieszkańców okolicznych gmin. Jest ostatnim większym miastem przy granicy Unii Europejskiej i jako miasto przygraniczne ma potencjał do stania się hubem logistycznym – obecnie potencjał ten pozostaje niewykorzystany, ponieważ brakuje terenów pod budowę hal magazynowych, a także odpowiednich zachęt do inwestowania w Przemysłu. Miasto może rozwijać także funkcje handlowe, w tym handel z Ukrainą. Ponadto miasto ma szansę do rozwoju gospodarczego w oparciu o turystykę, ze względu na walory dziedzictwa materialnego i atrakcyjne położenie w pobliżu Bieszczad. W celu dywersyfikacji lokalnej gospodarki niezbędny jest także rozwój innych branż, szczególnie tych związanych z inteligentnymi specjalizacjami województwa - m.in. informacją i komunikacją oraz jakością życia (turystyka zrównoważona, energia przyjazna środowisku, usługi medyczne).

Deficyty lokalnego rynku pracy

Przemysł boryka się problemem wysokiego bezrobocia, którego przyczyną jest nieatrakcyjny rynek pracy. Jak wynika z badań ankietowych i jakościowych, mieszkańcy zwracają uwagę na problem z dostępnością jakichkolwiek miejsc pracy, braku możliwości znalezienia satysfakcjonującej pracy (np. zgodnej z posiadanym wykształceniem) oraz oferowania niskich stawek wynagrodzeń przez lokalnych pracodawców. Warto wspomnieć, że zdecydowana większość młodzieży, która nie znajdzie pracy po skończeniu szkoły, planuje wyjechać z miasta do innych miejscowości w kraju lub za granicą. Brak młodych osób, które stanowią potencjalną siłę roboczą zniechęca dużych inwestorów do lokowania swoich przedsiębiorstw w Przemysłu, gdyż mogą mieć problem z pozyskaniem pracowników. Z drugiej strony brak

nowych inwestycji negatywnie odbija się na rynku pracy, co pogłębia dalszą migrację młodych osób. Niewystarczający zasób pracowników powoduje występowanie deficytów w różnych zawodach, szczególnie tych związanych z branżą przemysłową, budowlaną i logistyczną. Brak pracowników wynika także z braku odpowiednich kwalifikacji, trudnych warunków pracy i niskich wynagrodzeń – przeciętne wynagrodzenie brutto w Przemysłu w 2022 r. było o blisko 4% niższe od średniej dla województwa i o 19% niższe w porównaniu do średniej krajowej. Z badań przeprowadzonych wśród mieszkańców wynika, że większość pracodawców oferuje tzw. najniższą krajową, także na stanowiskach wymagających większych kwalifikacji i doświadczenia. Należy podkreślić, że rynek pracy jest najgorzej ocenianym aspektem funkcjonowania miasta przez mieszkańców, co wskazuje na pilną potrzebę podjęcia odpowiednich działań przez władze miasta, które przyczynią się do rozwoju gospodarki i utworzenia nowych miejsc pracy.

STREFA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA

Niedostatecznie rozwinięty transport zbiorowy

Jak wynika z przeprowadzonych badań, większość mieszkańców porusza się po mieście własnym samochodem – niewiele osób wybiera transport zbiorowy, głównie z powodu niskiej częstotliwości kursowania autobusów oraz rozkładu jazdy niedostosowanego do potrzeb mieszkańców. Duża część osób z terenów podmiejskich dojeżdża do Przemysła do pracy i szkół, co powoduje wzmożony ruch samochodowy – główne trasy komunikacyjne korkują się w godzinach szczytu.

Rozwój sieci dróg rowerowych

W ostatnich latach wzrosła długość dróg rowerowych na terenie miasta. Problemem jest niespójność sieci dróg rowerowych, co obniża poziom bezpieczeństwa i komfortu przejazdu rowerem. Drogi dla rowerów zlokalizowane są głównie na obrzeżach miasta, co nie sprzyja przemieszczaniu się rowerem do centrum miasta – do pracy, szkół, miejsc usługowych. Transport rowerowy staje się coraz bardziej popularny, ponadto jest zeroemisyjny – z tego względu sieć dróg rowerowych powinna być nadal rozwijana i scalana w spójny system. Rozwój transportu rowerowego pozwoli na ograniczenie wykorzystywania samochodów na terenie miasta, a co za tym idzie wzrośnie przepustowość głównych dróg.

Kompaktowość miasta

Układ funkcjonalno-przestrzenny Przemyśla z gęstą siecią ulic sprzyja rozwojowi mobilności miejskiej, a także umożliwia sprawne skomunikowanie całego miasta, które w przyszłości ma szansę stać się tzw. miastem 15-minutowym. Wspomniana idea polega na takim skomunikowaniu miasta, aby mieszkaniec danej dzielnicy był w stanie dotrzeć do najważniejszych miejsc w obrębie 15 minut pieszo od miejsca zamieszkania. Przemyśl jest miastem małym i stosunkowo zwartym, co sprzyja rozwijaniu tego typu rozwiązań podnoszących jakość życia mieszkańców.

Potencjał transportu kolejowego

Przez Przemyśl przebiega linia kolejowa nr 91, będąca elementem paneuropejskiego korytarza transportowego łączącego Niemcy, Polskę i Ukrainę. Połączenie kolejowe Rzeszów-Przemyśl od lat jest sukcesywnie modernizowane – planowane są prace mające na celu zwiększenie prędkości pociągów na tej linii, co pozwoli na uruchomienie szybkich połączeń ze stolicą województwa. Ponadto istnieje szansa na reaktywację transgranicznego połączenia Przemyśl-Chyrów-Ustrzyki Dolne, co w istotny sposób podniosłoby atrakcyjność turystyczną Przemyśla. Rozwój transportu kolejowego pozwoli także na wykorzystanie gospodarczego potencjału miasta

Konieczność powiększenia granic miasta

Większość terenu miasta została już zabudowana i zagospodarowana – brakuje terenów pod nowe inwestycje mieszkaniowe i gospodarcze. W ostatnich latach miasto wielokrotnie podejmowało próby poszerzenia swoich granic, jednakże starania te nie przyniosły spodziewanych efektów – udało się przyłączyć jedynie niewielkie sołectwo Kruhel Wielki. Ograniczona powierzchnia miasta stanowi poważną barierę rozwojową. Z uwagi na fakt, że Przemyśl jest głównym ośrodkiem wzrostu w regionie, zatem jego sytuacja determinuje rozwój okolicznych gmin. Poszerzenie granic miasta pozwoli na ograniczenie zjawiska suburbanizacji, gdyż wiele osób wyprowadza się na tereny wiejskie graniczące z Przemyślem – są to obszary silnie powiązane funkcjonalnie z miastem. Rozwój przestrzenny Przemyśla przyczyni się do wzmocnienia miasta w układzie funkcjonalnym województwa podkarpackiego oraz Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Przemyśla.

Atrakcyjne położenie geograficzne

Przemysł położony jest w makroregionie Kotliny Sandomierskiej oraz Pogórza Środkowobeskidzkiego, u podnóża Bieszczadów. Lesistość miasta jest niska, jednakże w pobliżu znajduje się wiele terenów leśnych oraz objętych różnymi formami ochrony przyrody, przez co atrakcyjność przyrodnicza miasta jest wysoka. Przez miasto przepływa rzeka San, której obecność zwiększa atrakcyjność turystyczną miasta. Przez San przebiega szlak wodny „Błękitny San”, wzdłuż którego organizowane są spływy kajakowe, a także odbywają się różnego rodzaju wydarzenia.

Standard przestrzeni publicznych i infrastruktury

Na terenie miasta występuje wiele obiektów zabytkowych – z jednej strony jest to istotny atut miasta, z drugiej utrzymanie zabytków w dobrym stanie jest kosztowne. Część obiektów zabytkowych wymaga odrestaurowania i generalnego remontu. Miasto posiada miejsca i obiekty, które mogłyby zostać zagospodarowane na cele społeczne bądź turystyczne, a obecnie ich potencjał zostaje niewykorzystany. W przestrzeni miejskiej zauważalne są bariery architektoniczne, które utrudniają osobom starszym, chorym i z niepełnosprawnościami na bezpieczne poruszanie się po mieście. Warto zaznaczyć, że część obiektów i miejsc wymaga przystosowania do osób ze specjalnymi potrzebami.

Zmiany klimatu

Postępujące zmiany klimatu wpływają na jakość życia mieszkańców Przemysła. W najbliższych latach prognozuje się większe natężenie negatywnych zjawisk spowodowanych klimatem, takich jak ulewne deszcze, silne wiatry, gwałtowne burze, okresy suszy i wysokie temperatury. Obecnie na terenie miasta, szczególnie w centrum jest zbyt mało terenów zielonych oraz zbyt dużo gruntów zabetonowanych, co wpływa na zjawisko występowania miejskiej wyspy ciepła. Negatywnym zjawiskiem jest także presja urbanizacyjna na tereny zielone. Ponadto miasto cechuje się niską jakością powietrza i złym stanem wód.

Infrastruktura i usługi komunalne

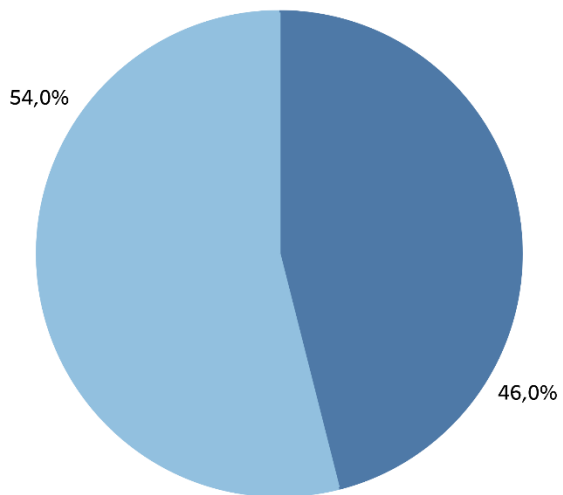
Infrastruktura wodno-kanalizacyjna na terenie miasta jest stosunkowo dobrze rozwinięta, jednakże wymaga modernizacji. Część mieszkańców miasta nie ma dostępu do sieci kanalizacyjnej. W mieście brakuje sprawnego systemu retencji i odprowadzania wód deszczowych, na co uwagę zwrócili mieszkańcy w badaniach ankietowych i jakościowych – tego typu system jest szczególnie istotny biorąc pod uwagę zmiany klimatu i powszechniejsze występowanie tzw. deszczy nawaalnych.

Załącznik nr 1 Wyniki badań ankietowych

Badanie ankietowe przeprowadzono wśród mieszkańców Przemyśla w kwietniu i maju 2024 r. za pomocą formularza online. W ankiecie wzięło udział 311 mieszkańców. Wyniki badań nie są reprezentatywne ze względu na to, że próba nie była losowa. Mimo to wyniki badania pokazują ogólne opinie i oceny na temat funkcjonowania poszczególnych aspektów miasta, a więc stanowią istotną wartość badawczą. Informacje zebrane od mieszkańców pozwoliły na uzupełnienie danych statystycznych i wcześniej zebranych danych jakościowych, dzięki czemu diagnoza jest bardziej kompletna.

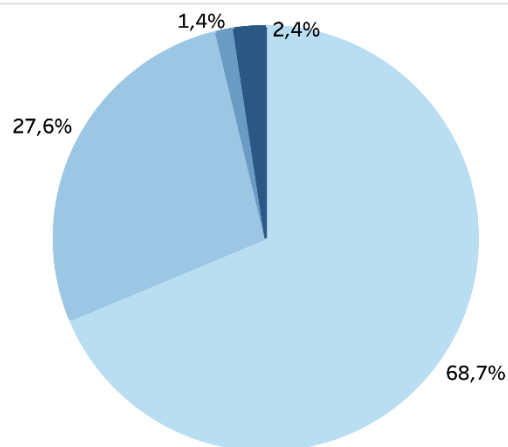
Wśród respondentów przeważali mężczyźni, stanowiąc 54% badanych, osoby pracujące (63,9%) oraz osoby z wykształceniem wyższym (68,7%). Największą grupę ankietowanych stanowiły osoby w wieku średnim, czyli 45-54 lata (27,6%), najmniej odpowiedzi uzyskano od osób młodych w wieku do 24 lat (3,1%). Zdecydowana większość respondentów mieszkała na terenie miasta od urodzenia (74,6%). Na kolejnych stronach zaprezentowano wyniki badań ankietowych w formie graficznej, a szczegółowe opisy poszczególnych pytań dotyczących funkcjonowania różnych sfer miasta przedstawiono w tekście diagnozy w ramkach wyszczególnionych kolorem.

Płeć respondentów

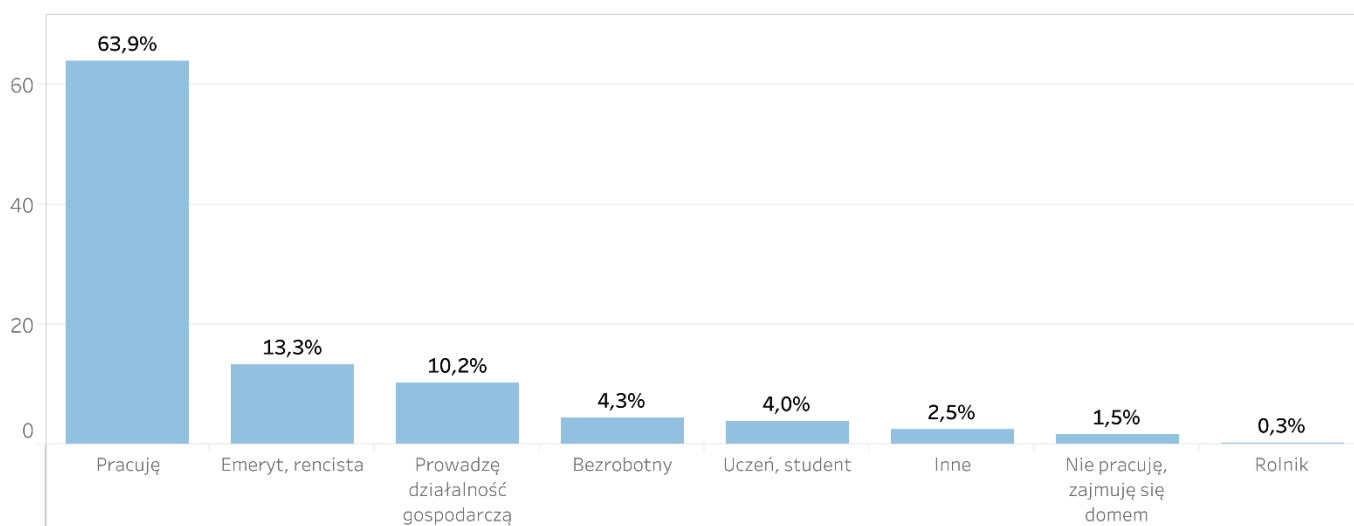
■ Kobieta ■ Mężczyzna

Wykształcenie respondentów

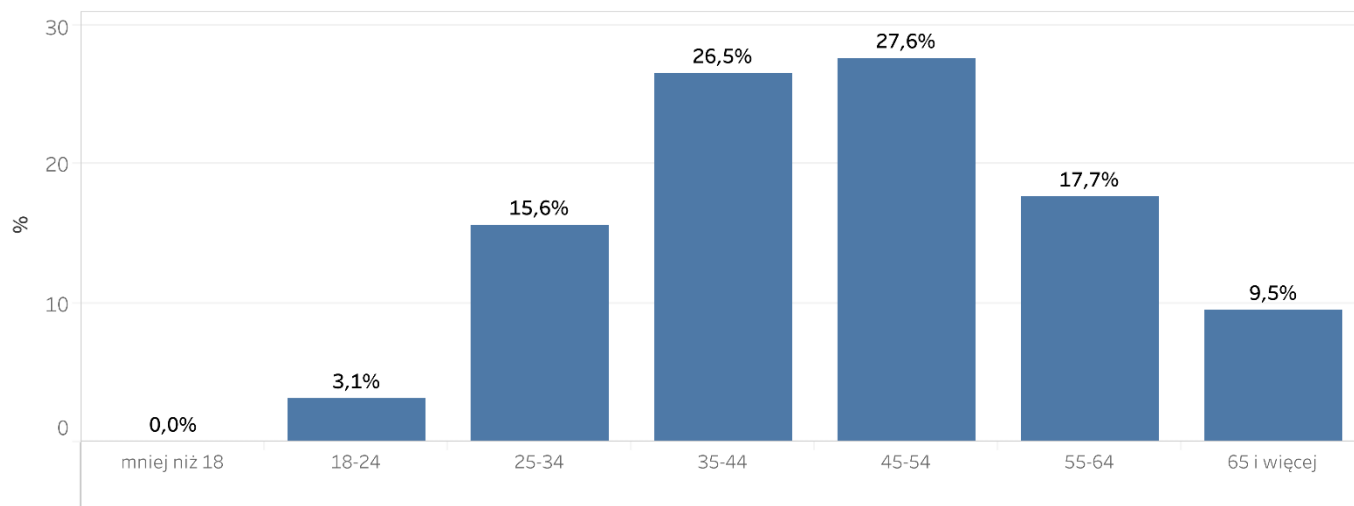

■ Wyższe
■ Średnie, średnie branżowe
■ Zasadnicze zawodowe, zasadnicze branżowe
■ Gimnazjalne, podstawowe

Status respondentów na rynku pracy

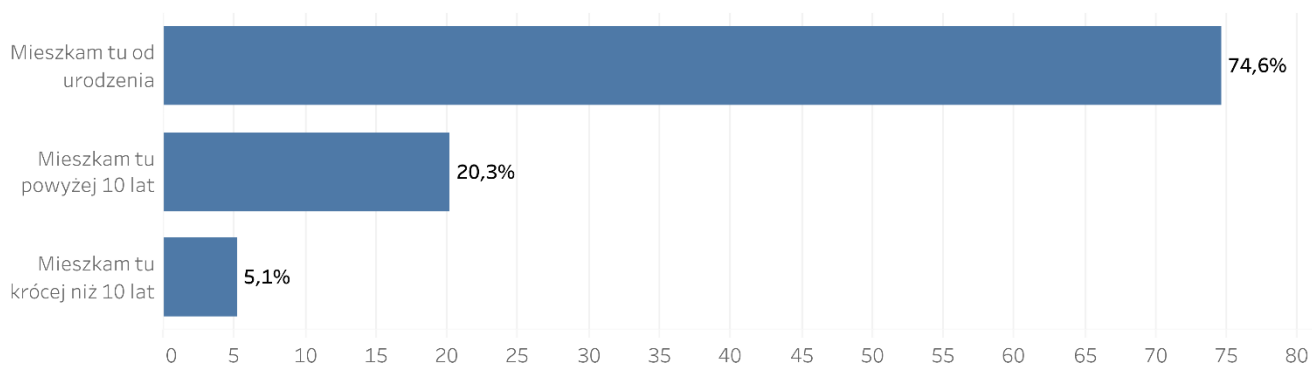

Wiek respondentów

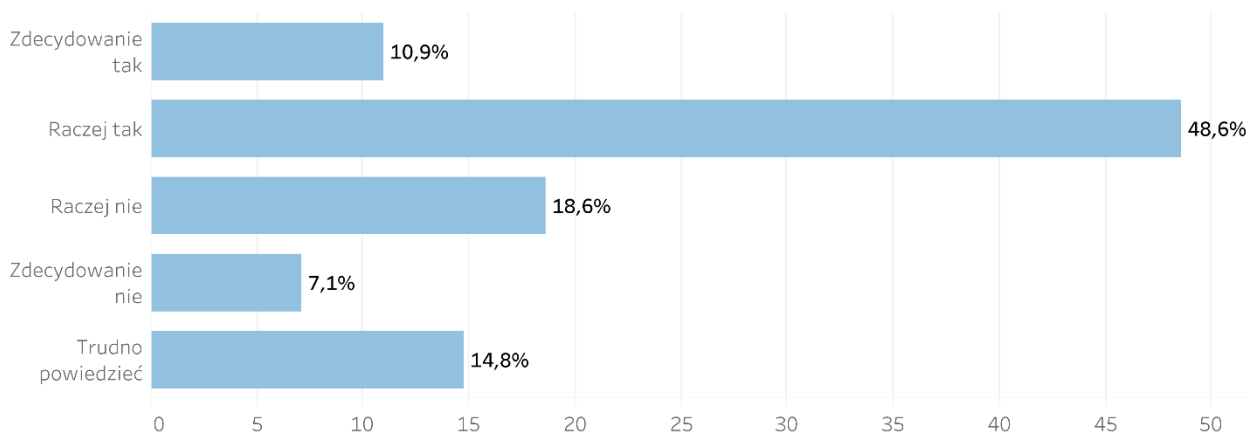

N = 311

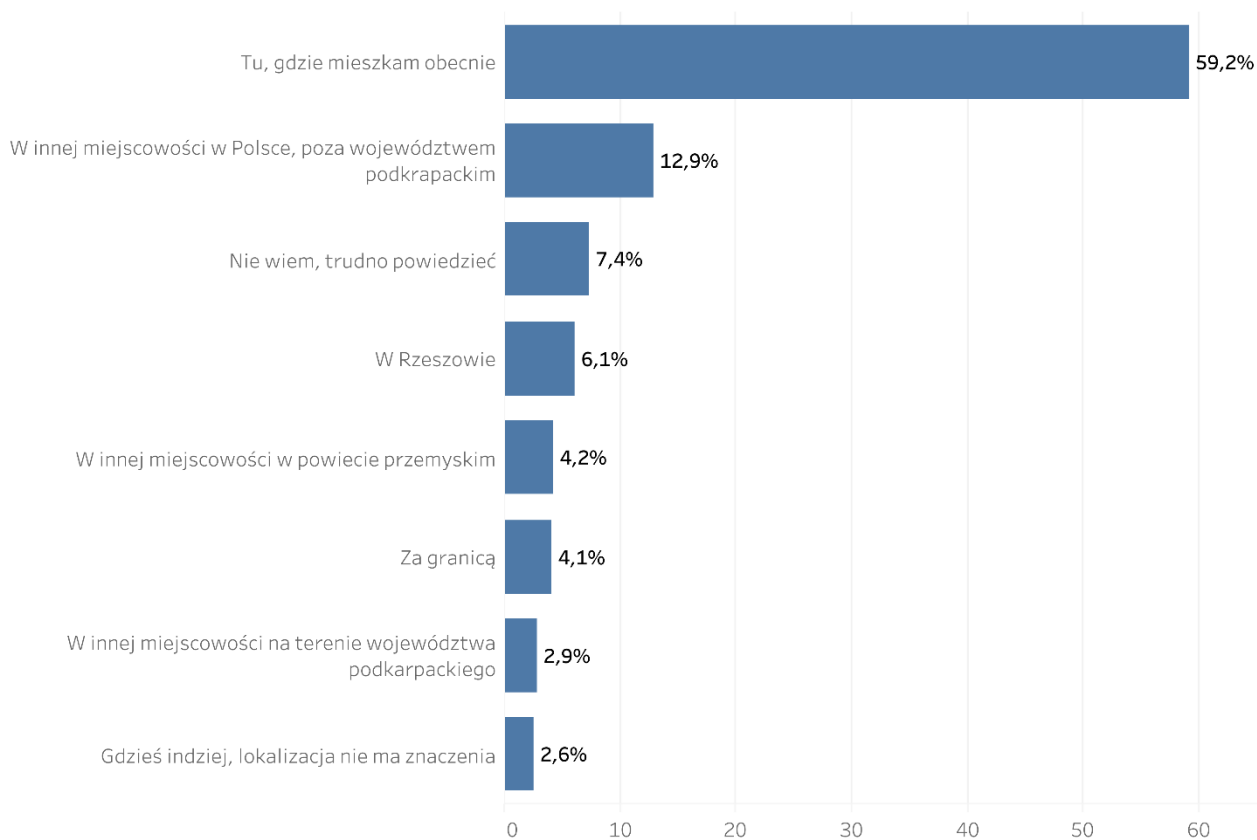
Od jak dawna zamieszkuje Pani/Pan na terenie Miasta Przemysła?

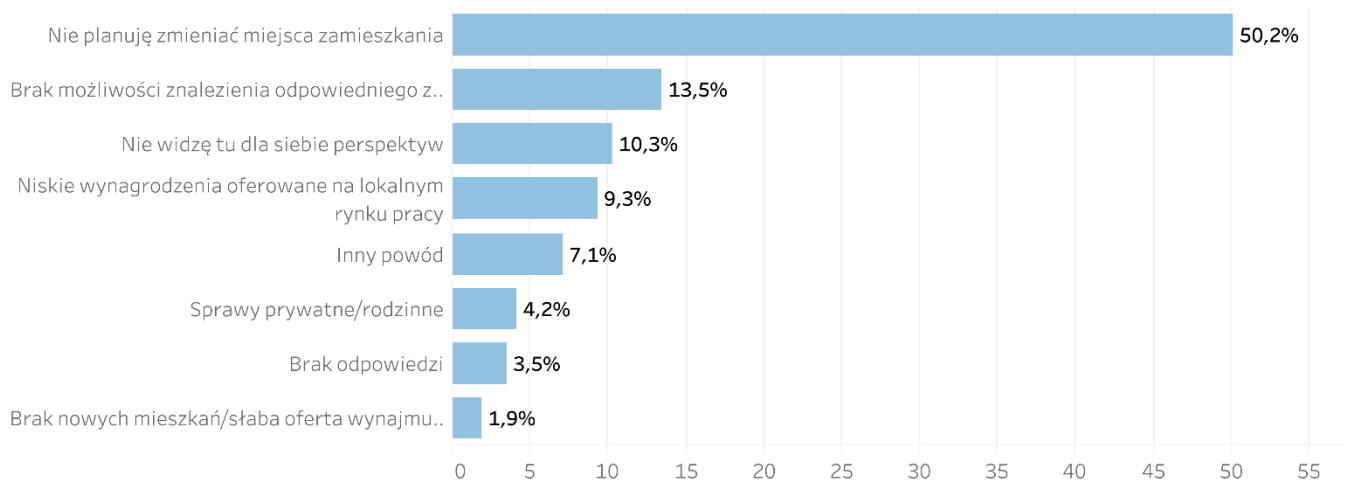
Czy uważa Pani/Pan, że Miasto Przemysł jest dobrym miejscem do życia?

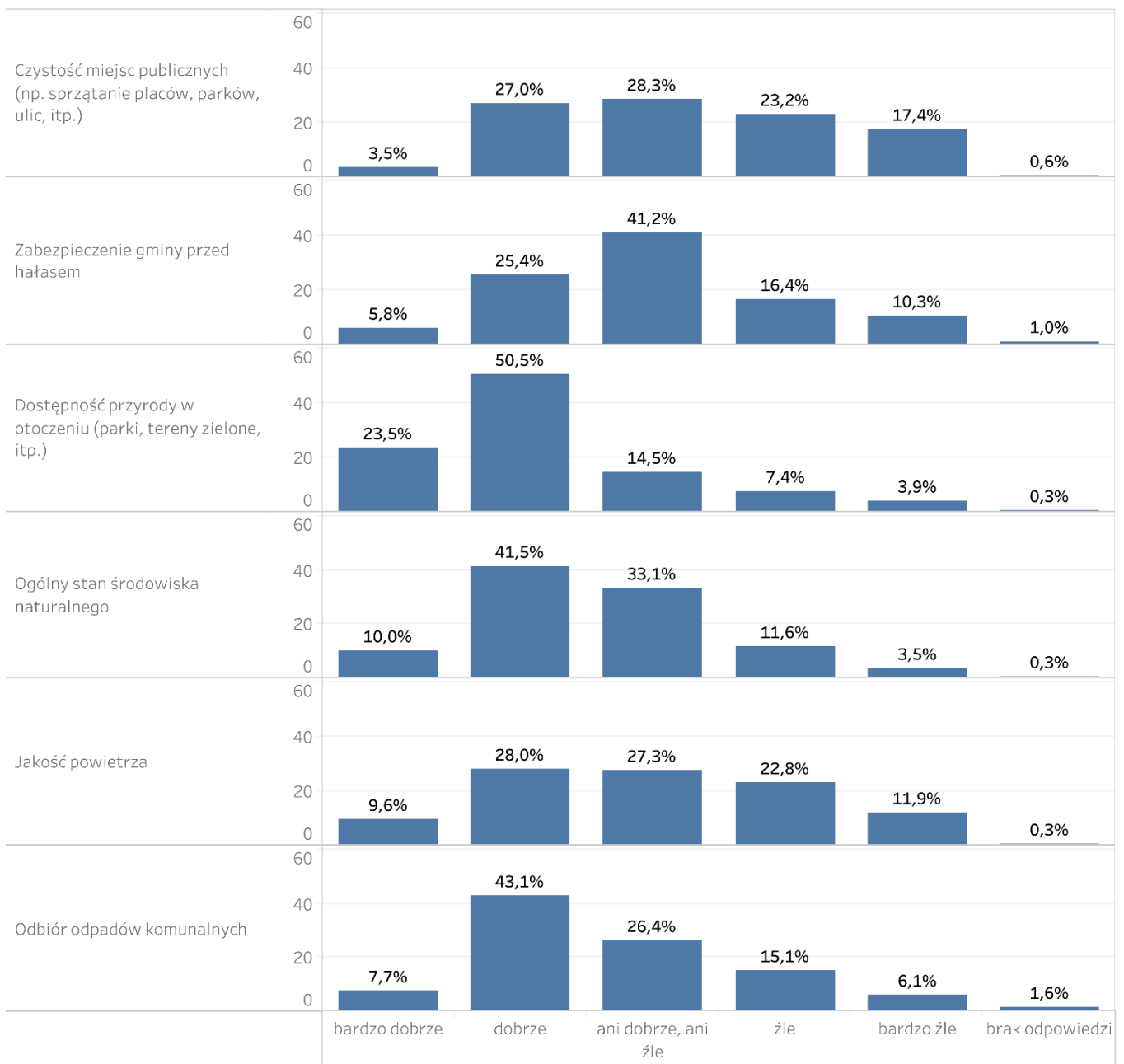
Gdzie w perspektywie najbliższych 5 lat chciałaby Pani/chciałby Pan mieszkać?

Jeśli rozważa Pani/Pan zmianę miejsca zamieszkania, proszę wskazać co jest tego przyczyną?

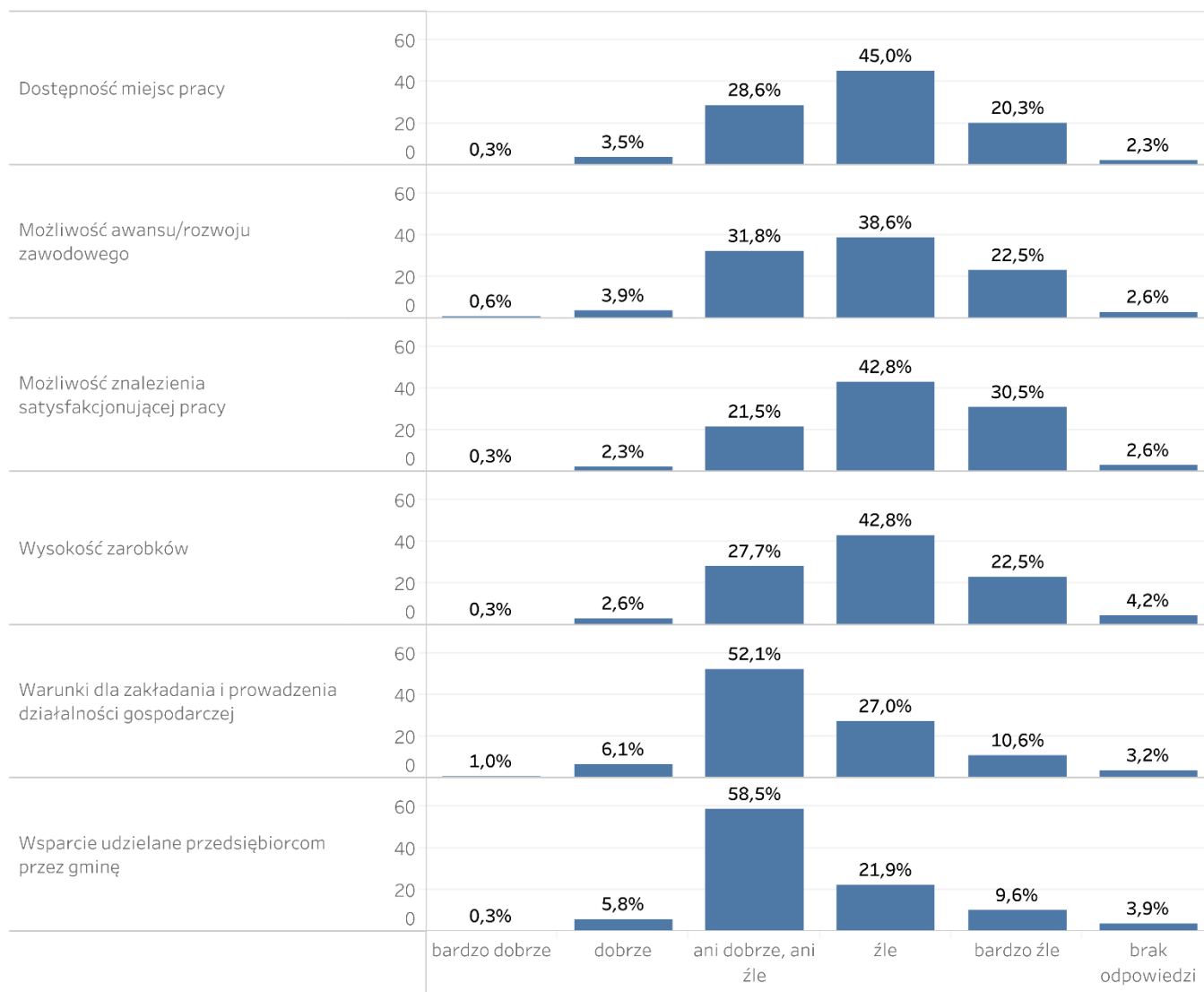

Jak ocenia Pani/Pan w swoim miejscu zamieszkania stan środowiska naturalnego i usługi z nim związane?

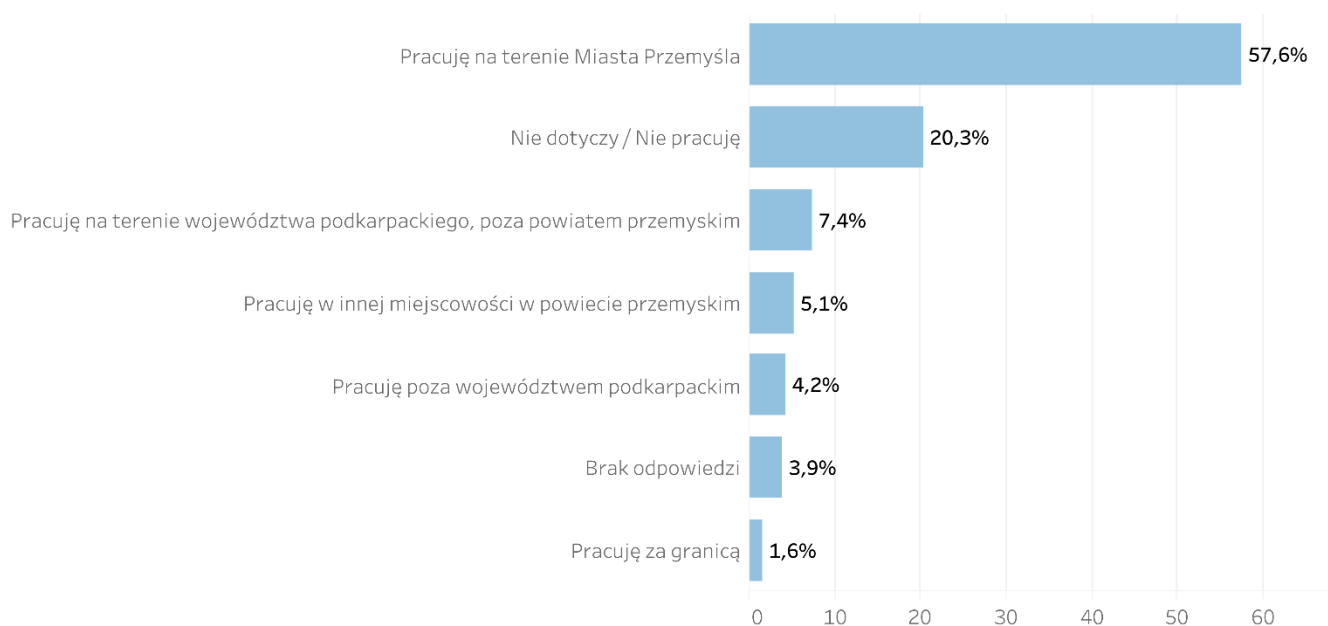

N = 311

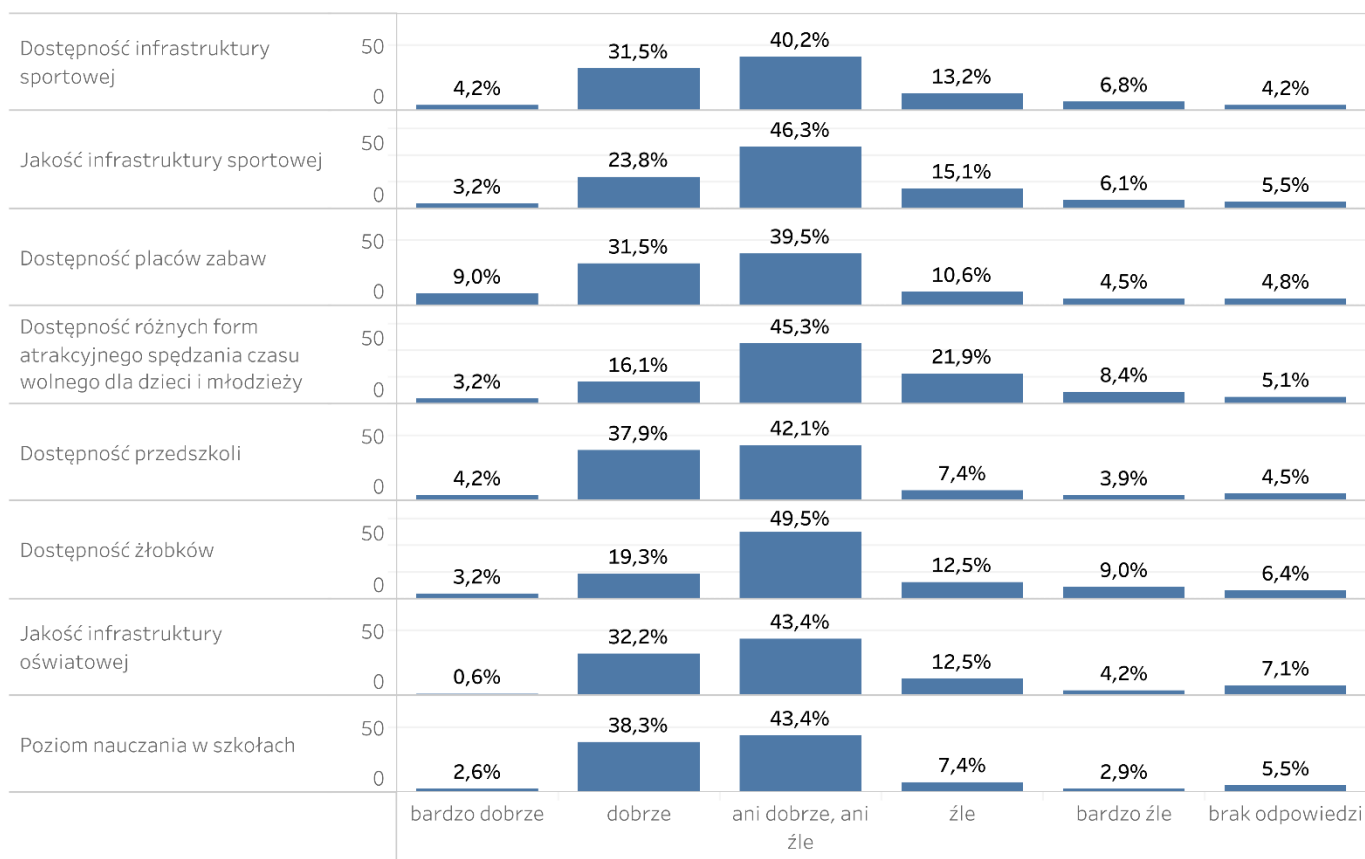
Jak ocenia Pani/Pan w swoim miejscu zamieszkania rynek pracy?

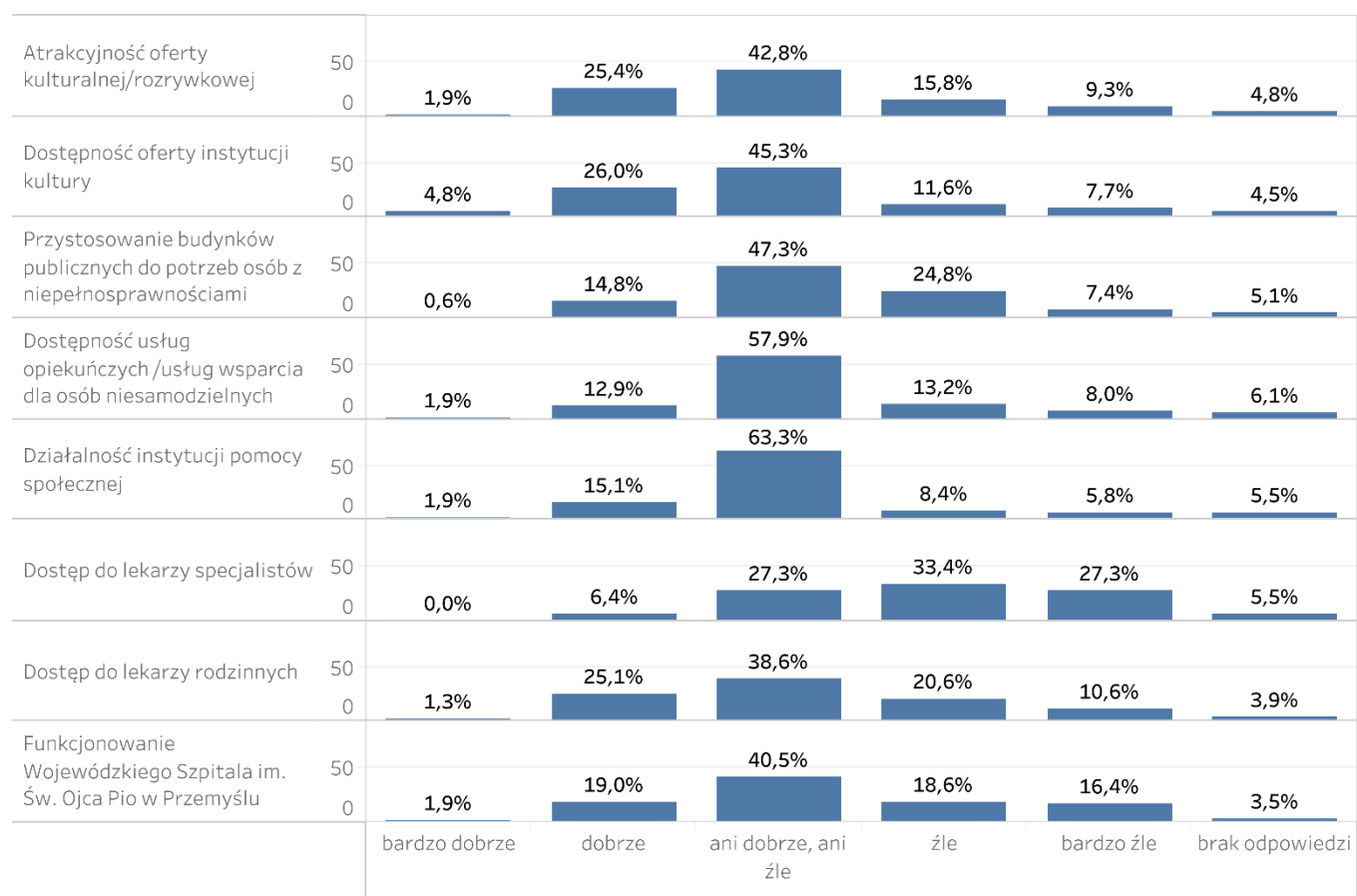
Gdzie jest zlokalizowane Pani/Pana miejsce pracy?

Jak ocenia Pani/Pan w swoim miejscu zamieszkania usługi skierowane do dzieci i młodzieży?

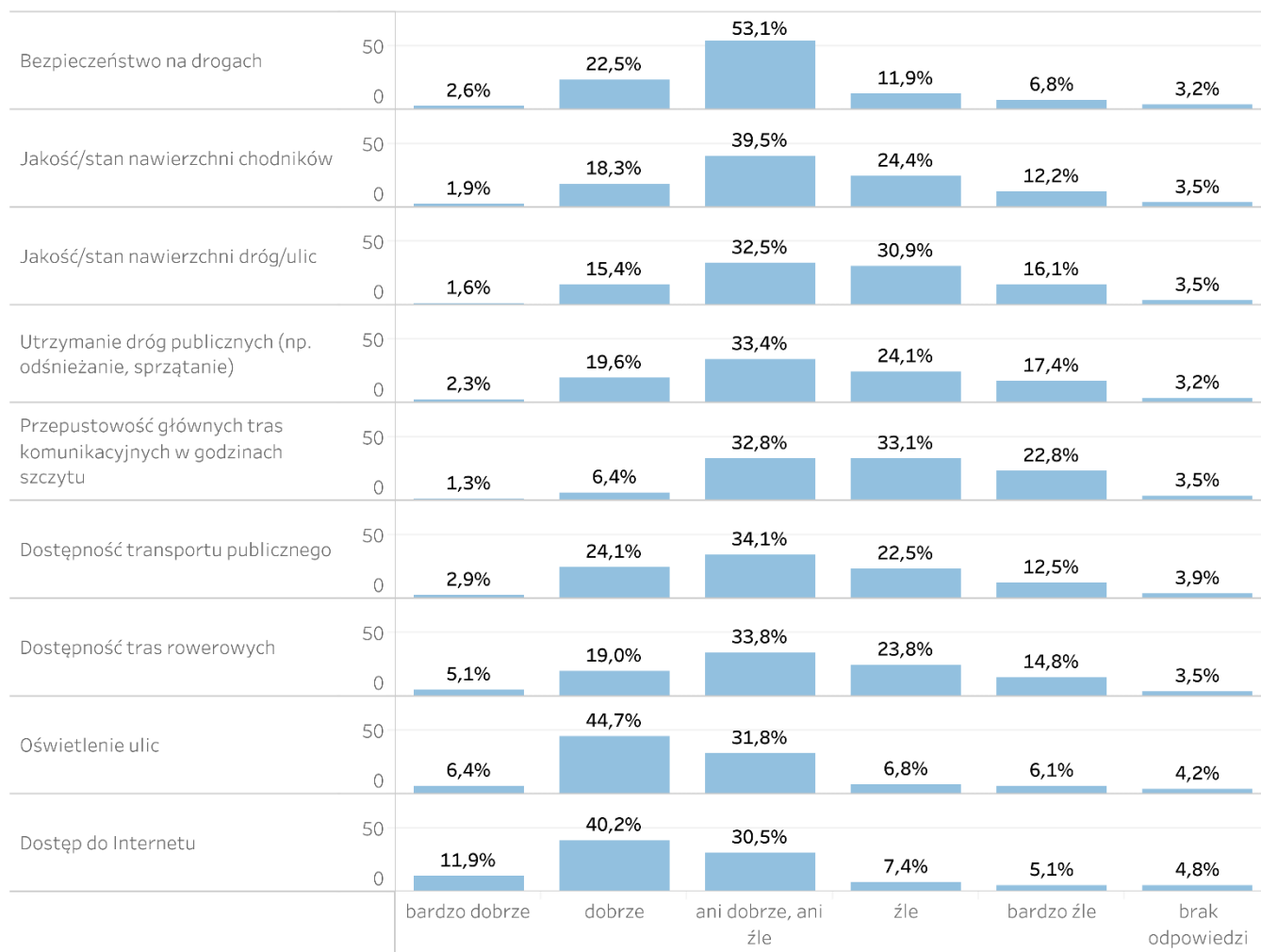

Jak ocenia Pani/Pan w swoim miejscu zamieszkania świadczone usługi społeczne i zdrowotne?

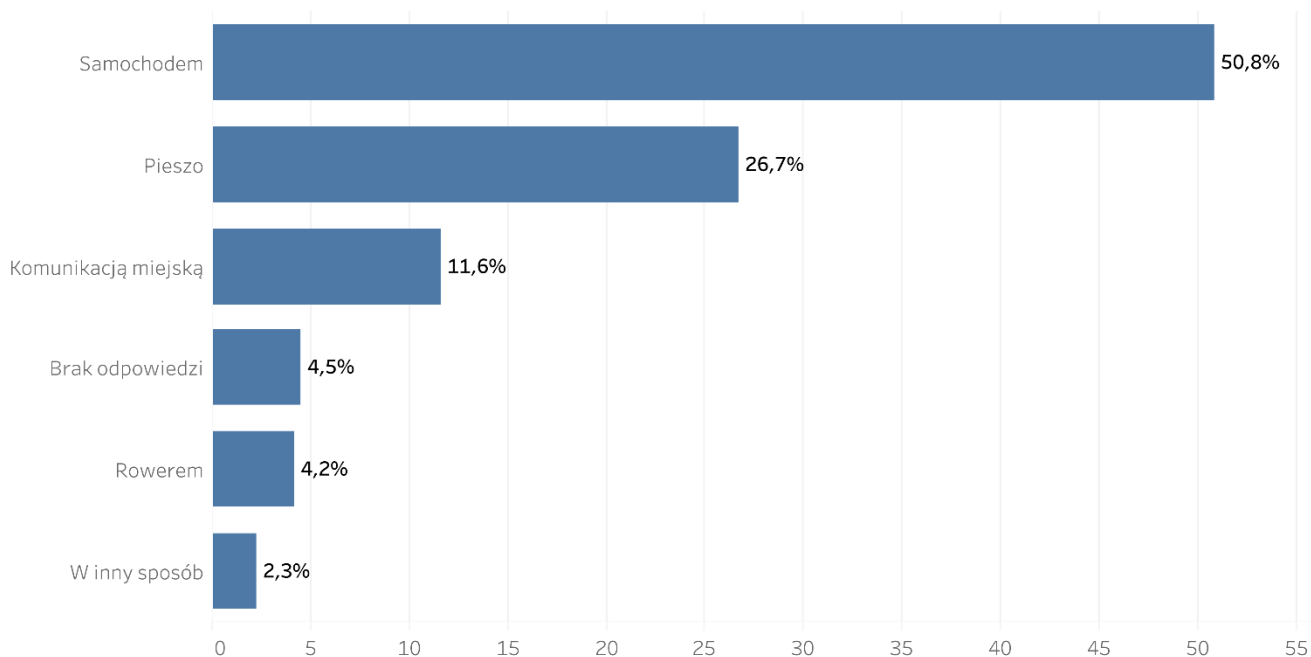

N = 311

Jak ocenia Pani/Pan w swoim miejscu zamieszkania dostęp do komunikacji i stan infrastruktury?

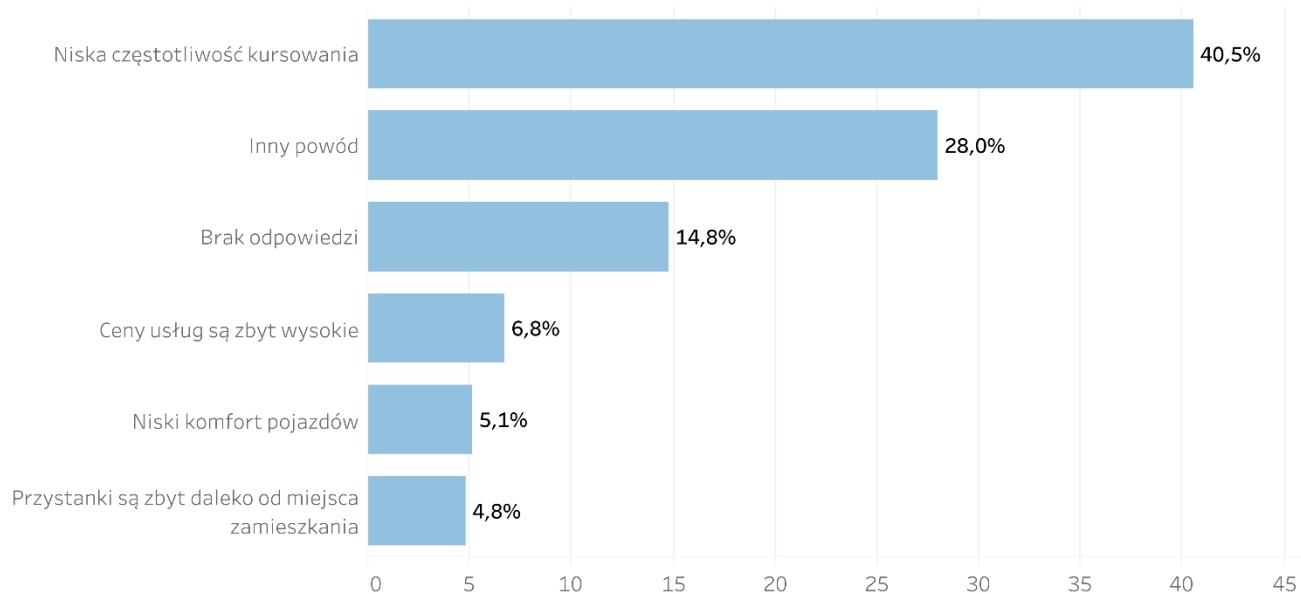

W jaki sposób najczęściej porusza się Pan(i) po terenie miasta – lub w jaki sposób najczęściej dociera Pani/Pan do pracy, robi zakupy itd.?

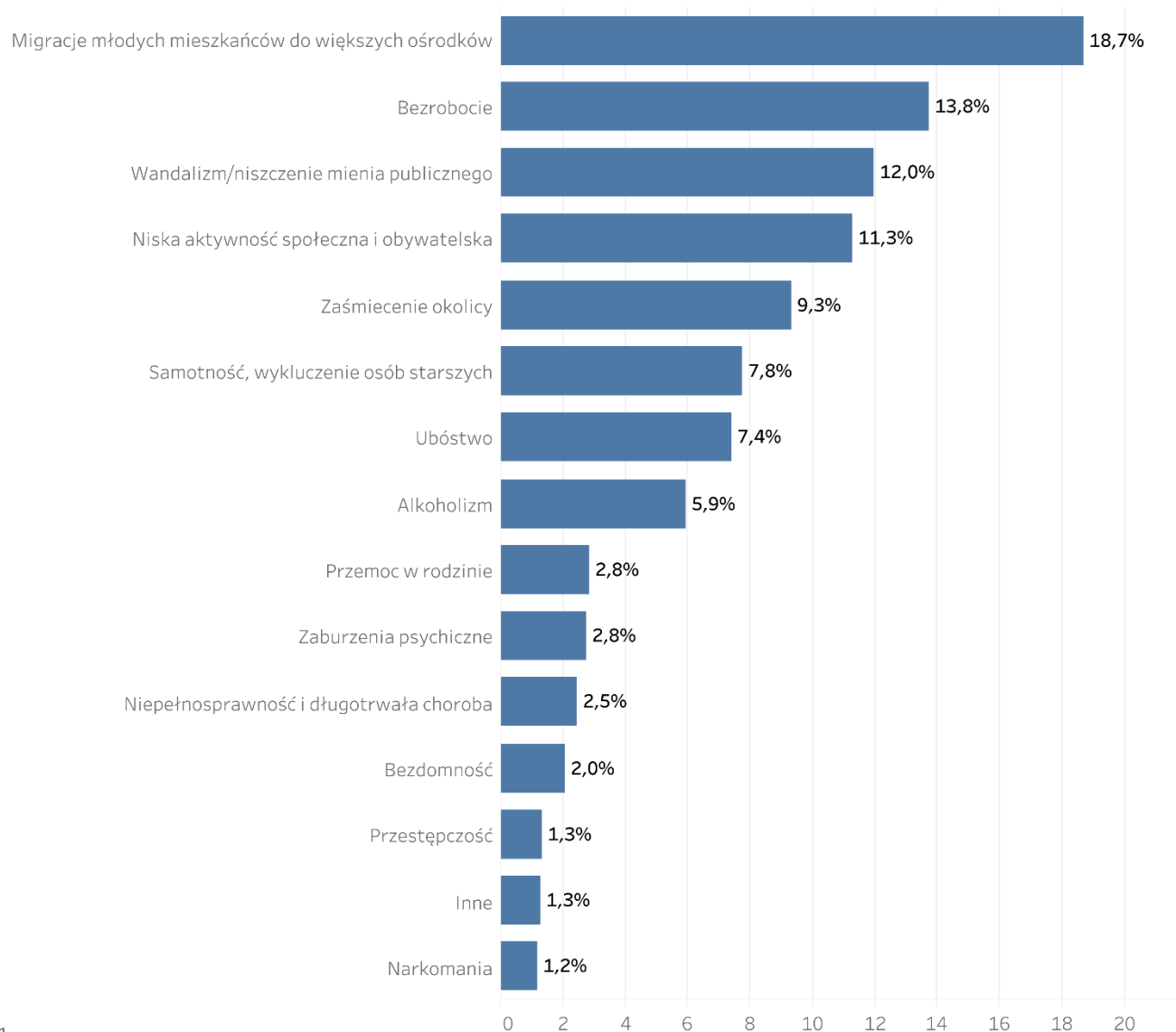

N = 311

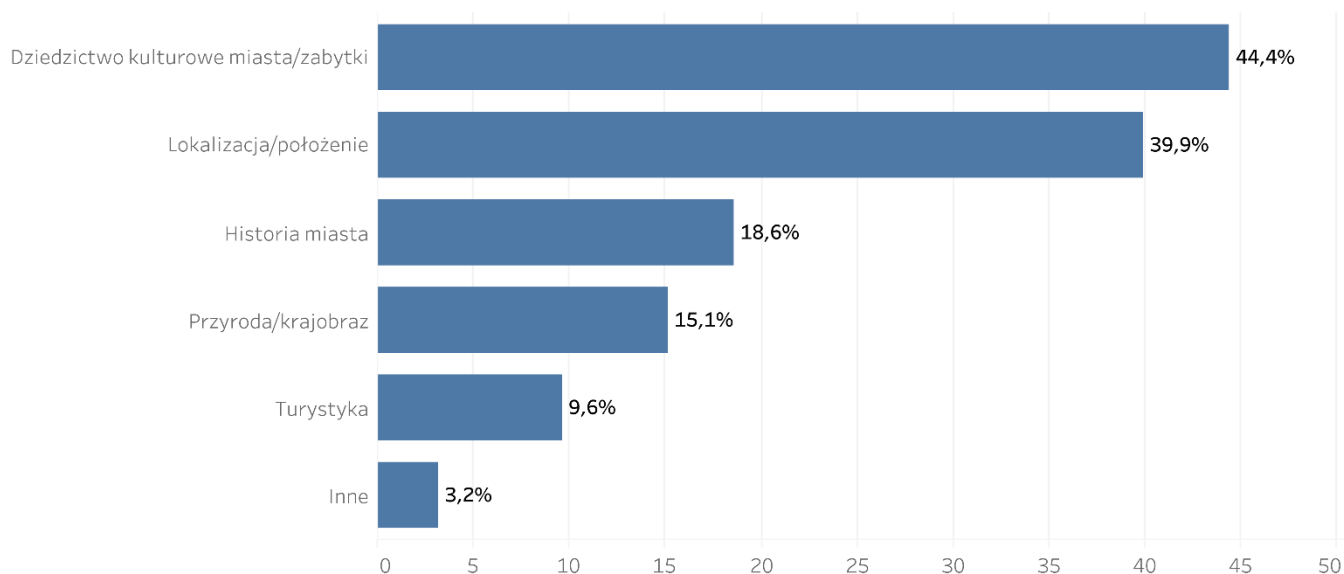
Jeśli nie korzysta Pani/Pan z transportu zbiorowego, jaki jest tego powód?

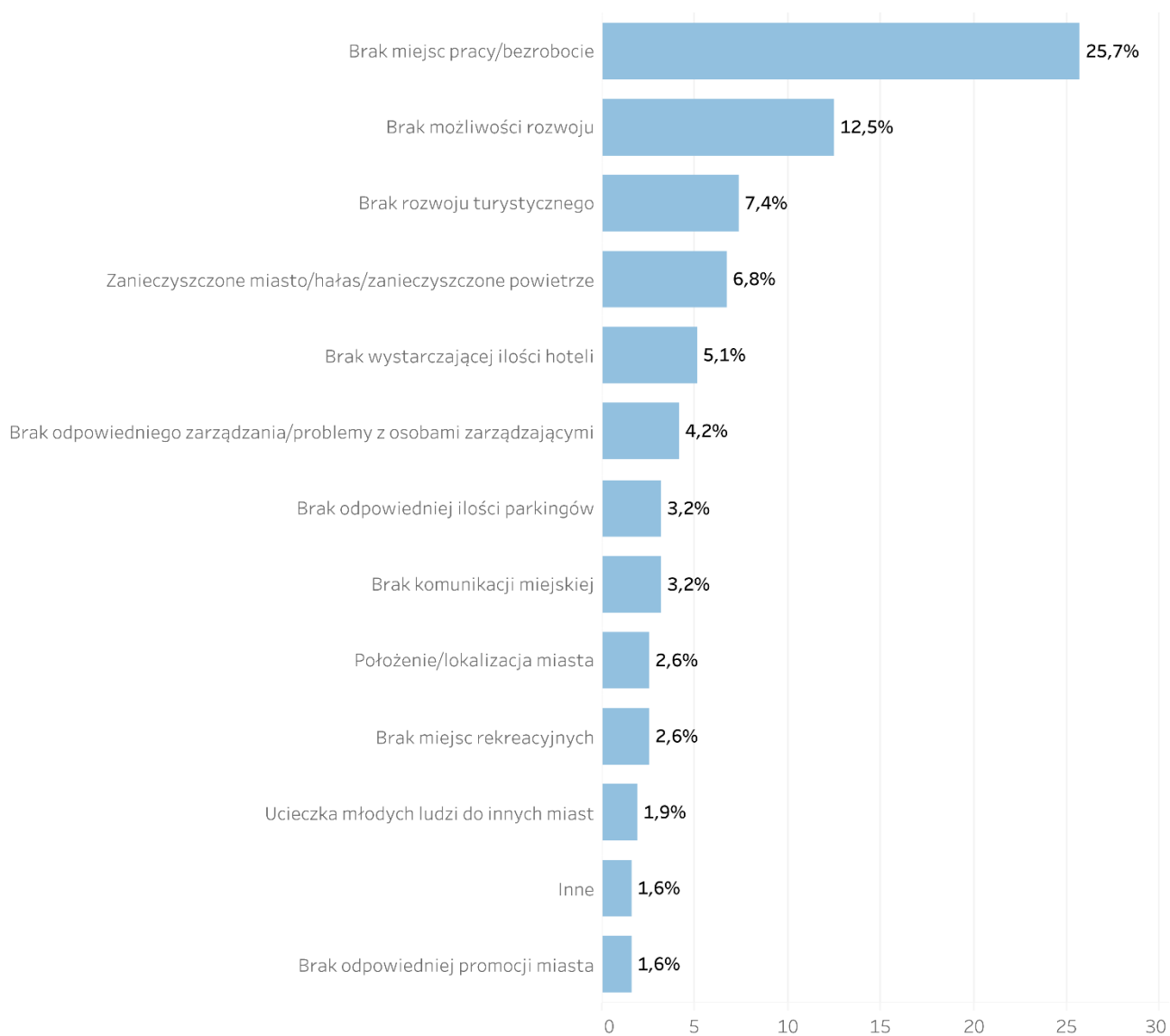
Z poniższego katalogu problemów społecznych, proszę wskazać te, które Pani/Pana zdaniem w istotny sposób dotyczą Miasta Przemyśl

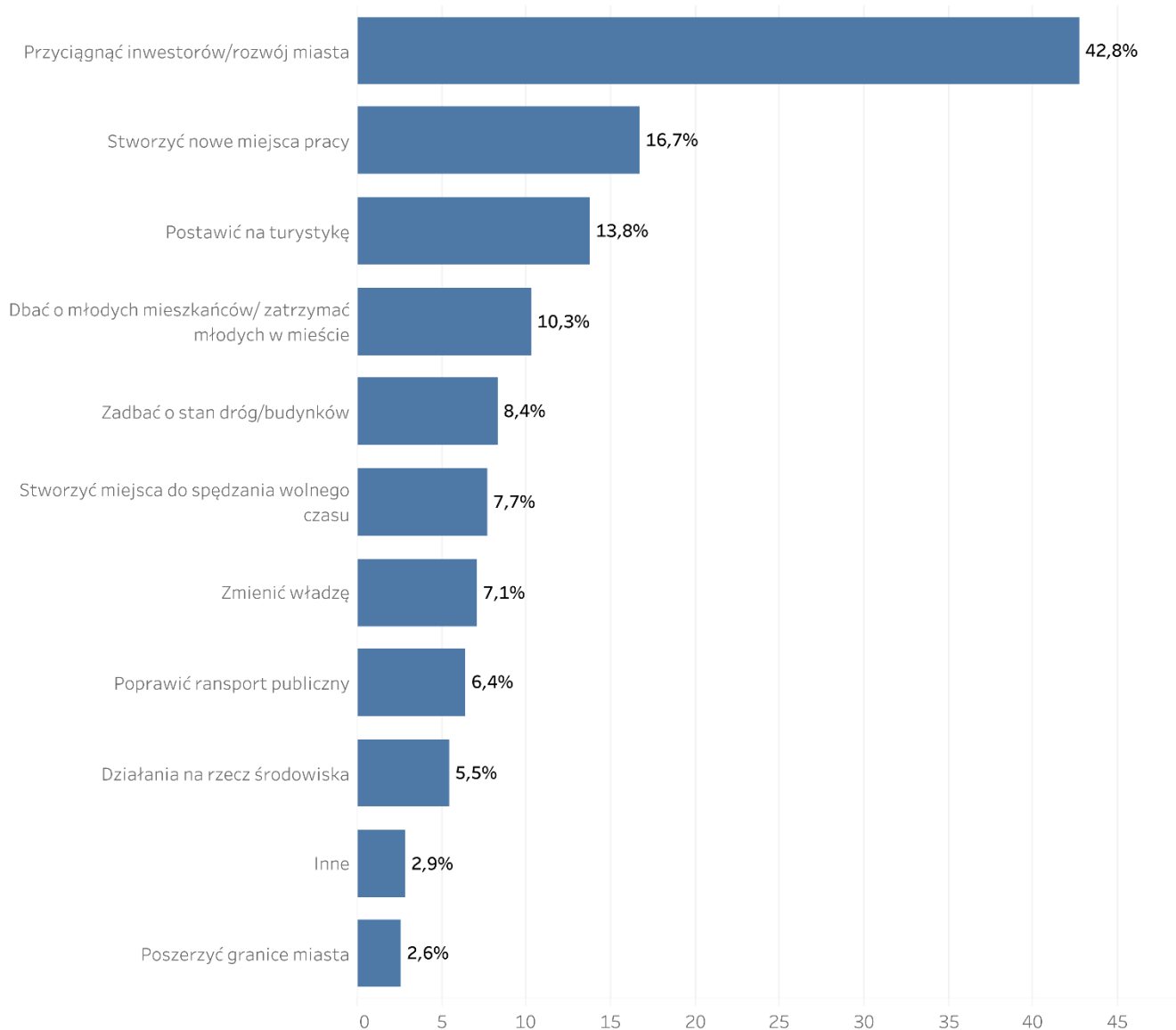
Co Pana/Pani zdaniem jest największą zaletą, mocną stroną, atutem Miasta Przemysła?

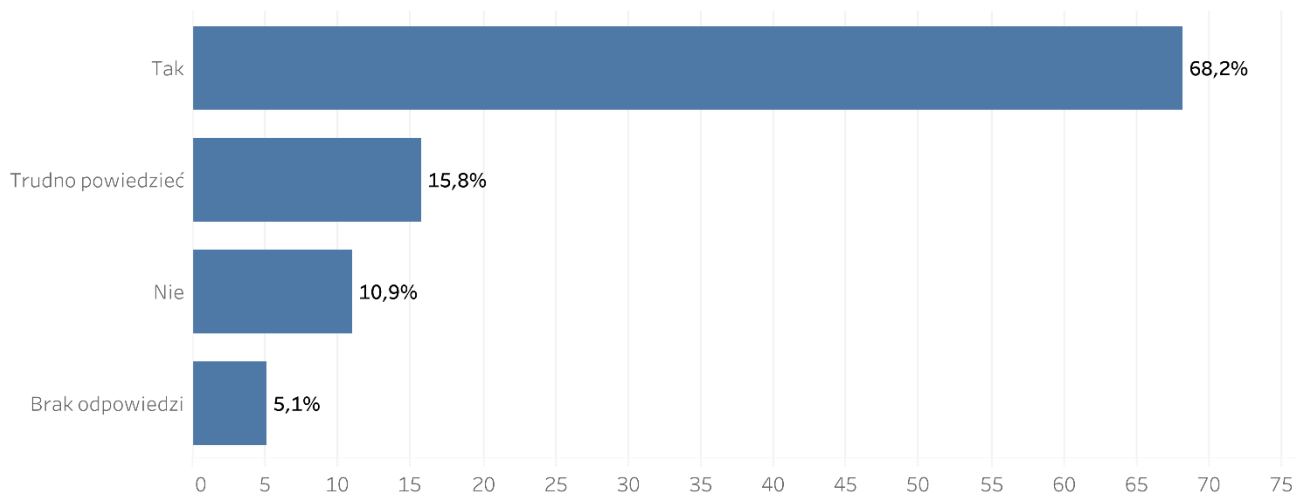
Co Pana/Pani zdaniem jest największą wadą, słabą stroną Miasta Przemysła?

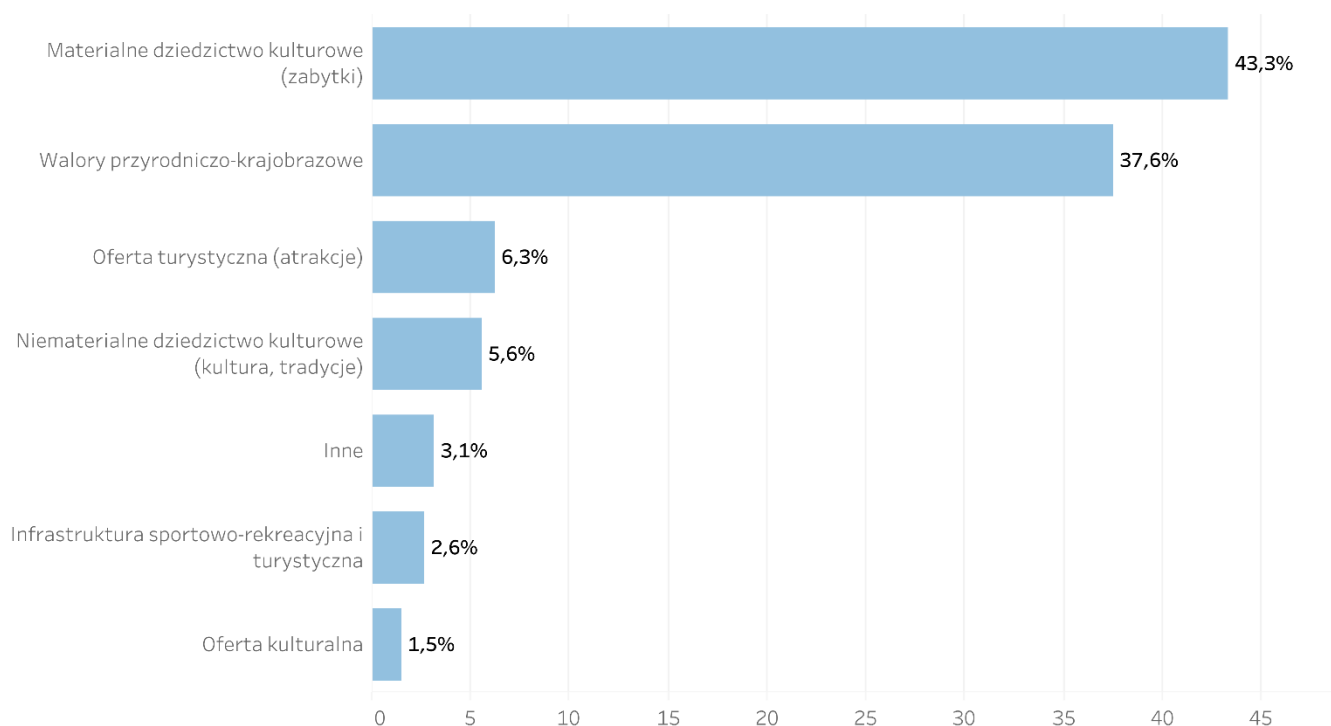
Co Pana/Pani zdaniem należy zrobić (jake przedsięwzięcie zrealizować), aby w Mieście Przemysł żyło się lepiej?

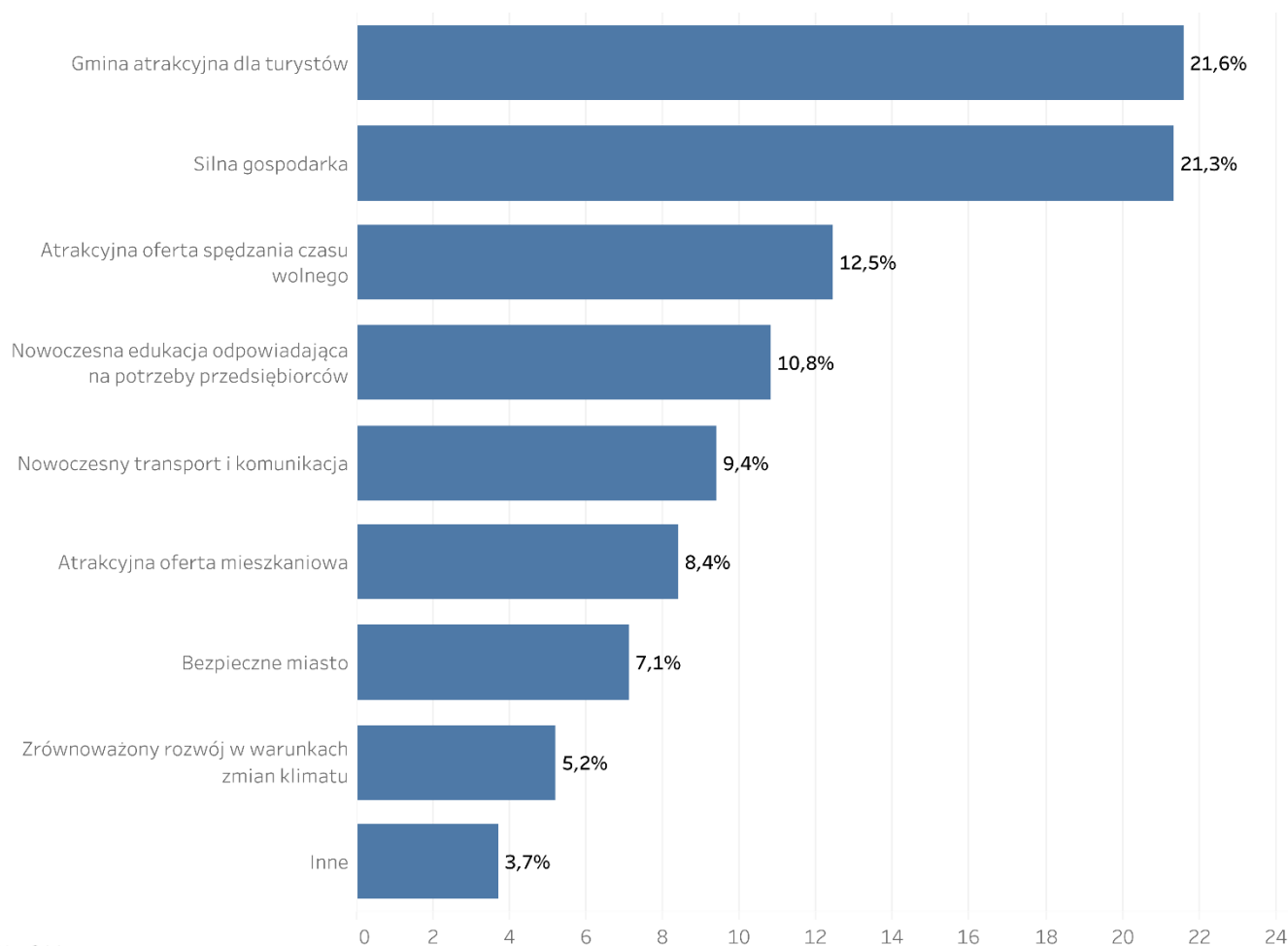
Czy według Pani/Pana Miasto Przemysł jest atrakcyjne pod kątem turystycznym?

Jakie czynniki według Pani/Pana najbardziej wyróżniają Miasto Przemyśl na tle regionu?

Z zaproponowanych poniżej możliwych kierunków rozwoju Miasta Przemyśla proszę wybrać te, które władze gminy powinny rozważyć jako najkorzystniejsze dla dalszego rozwoju

N = 311